

Synon.

minorem inscribit, vt & Tabern. itemque Dod. gall. qui primam cognominat, & Lat. qui secundam] ac Lobel. Sphacelum esse asserunt. Hic in Aduers. Saluiam minorem pinnatam vocat. Clus. Saluiam angustifoliam. C. Bauh. phyt. Saluiam 4. (2. apud Matth.) siue minorem, & Saluiam nobilem Brunfelsii in 4. p. 280. Hanc autem aliquando pinnatam esse, & aliquando non, vñ figurâ expressit Tabernamontanus. Foliis verò nonnunquam eam reperiri Lauendulæ concoloribus, sed latioribus & grauioris odoris; rarius etiam luteolis variare, & flore albo esse monuit C. Bauhinus.

linguamm
nomina.

Germanicè dicitur Spitz Salbey / Creutz Salbey / Flein : Edel : & Crecht Salbey : Belg. Cruys Sannie, & Orkens Sannie : Gall. Sauge fraîche, Sauge menue : Ital. Salvia minore : Angl. little Sage.

Locus

Hæc Salvia est lignosior maiore, nec ita facile multiplicatur. Qualis pingitur à Fuchsio & Matthiolo Montepeli prouenit. Geneuæ cum auriculis, quæ in in eo affinitatem habet cum gallifera Cretica. In Gallia & Italia quibusdam locis ita abundat potissimum in terra aspera, vt eâ calefiant clibani, Matthiolo authore. In campestribus Hispaniæ in Massiliensi agro spontanea occurrit, cum tamen in Germania non nisi culta in hortis habeatur.

Vires.

Nos minorem hanc Saluiam cum Trago maiori præferimus, à Lobelio dissentientes quidem, qui nullum in sapore discrimen esse ait, cum tamen eo sit magis amaro & aromatico ac acriori. De viribus in genere plura infra dicemus.

SALVIA TENUIFOLIA.

Descriptio



Salvia minis spissis, angustioribus; itemque paruis auriculis donatâ, mihi verò Bisanthii in horto Clariss. D. à Belle fontaine à S. Mauritio demonstratam, sic describit Clusius. Multos statim à radice profert ramulos, lignosos, ex fusco subrubentes, quos alternis bina semper ex aduerso ambiunt folia, longè angustiora, quàm in villo Saluiæ genere, in ambitu nonnihil interdum crenata, seu crispa: è quorum sinu alii pusilli ramuli prodeunt: medius caulis in spicam purpureorum florum desinit, nullis intermixtis foliolis: radix dura, lignosa, in ramos diuariescata. Quo tempore floruerit, & an semen retulerit, nihil Clusio à Iac. Plateau, qui eius iconem viuis coloribus depictam ad ipsum misit, significatum fuit. Ramis aliorum Saluiæ generum instar, illam pangi posse, putat Clusius. Clusius porro, qui nascentem non conspexit, Saluiam Creticam angustifoliam appellauit. C. Bauhin. phyt. Saluiam 6. siue tenuiore folio, Cameraarii Hispanicam & Tabern. Indicam.

Synon.

SALVIA GALLIFERA CRETICA.

Descriptio

Tota denso villo obsita canescent, infernâ potissimum parte, tam caules lignosi quadrati, quàm folia partim auriculata, partim mutila, crassa, in mucronem obtusum desinentia: obseruauimus in iuvene planta ternas & quaternas pinas: ad iuncturas pediculo sefcunciali gallæ insident rotundæ, pilulis Querneis, in folio nasci solitis.

Dodon. Lat. in fol. videtur non galliferam, sed tuberosam cognominare, itemque Matthiolum. Anguillara epist. 12. non tuberculum, sed fructum appellandum censet. Clusius eam Saluiæ Creticæ non pomiferæ titulo donauit. Lobel. in Adu. Saluiæ cocciferæ siue baccatæ Cretensis: Ic. Plant. p. 554. & H. Lugd. p. 381. vbi figura quæ non placet, Saluiæ bacciferæ Cretensis. Tabern. Saluiæ cum gallis. C. Bauh. phyt. Saluiæ 5. [3. apud Matth.] siue bacciferæ, à Io. Bauhino communicatæ. Creuit enim mihi Montbelgardii in horto Ill. E. C. Wirtembergicæ.

Foliorum & ramorum Saluiæ decoctum, inquit Dioscorides, potu vrinam ducit, menses & fetus extrahit, pastinacæ marinæ ictibus auxiliatur, capillos denigrat. Vulneribus herba virilis est, sanguinemque compescit, tetra vlcera purgat. Pudendorum pruritus foliorum & ramorum decoctum, cum vino, si eo abluantur, sedat. Nescio quid humani Plinio acciderit, qui Elelisphacon Lentis syluestris genus fecit: Et rursus, alterum eius genus tale, quale omnino Diosc. describit. Verba eius supra adscripsimus. Est syluestris & Elelisphacos dicta, &c. Alterius generis folia cum ramis decoquuntur. Menses ciet & vrinas, & pastinacæ marinæ ictus sanat. Torporem autem obducit percusso loco. Bibitur cum Absinthio ad dysenteriam. Cum vino eadem commorantes menses trahit, abundantes sistit decocto eius potu. Per se imposita herba, vulnerum sanguinem cohibet. Sanat & serpentium morsus. Et si in vino decoquatur, pruritus testium sedat. Et mox, quasi alia sit Veterum, & alia sui temporis Herbariorum Elelisphacos, subdit: Nostri qui nunc sunt herbarii Saluiam methæ simili appositâ partus emortuos extrahunt: item vermes aurium, vlceraque: Ad muliebri profluuium compescendum, & procurandum conceptum eius vsum commendat Aëtius: Hollerius ad sanguinis sputum, quod minimè probamus, alii ad Lac augendum eâ vruntur.

Cæterum, virosa & pestilens ea maximè censetur esse, quæ foliorum pinas, veluti carbunculas præ se fert, estque toto habitu, nedum foliis, retorrída, emaciata, & languidula. Post hanc summè periculosa & noxia, adhuc etiâ viridem & bene habituatam, esse conicit Ioh. Schvab Feldkirchenensis Rhetus, quæ cœmiteria incolit, quod non raro in iis, non tam frequentes quàm prægandes & virosos bufones offenderit, vt loco cadauerum corruptioni dicato & generationi bufonum, serpentum, omnisque generis vermium, insectorumque obnoxio. Est siquidem vt Philosophorum norunt filii, corruptio, unius, alterius generatio.

In cuius etiam venit probationem notus ille duorum amantiù lugubris casus qui ambo cum in horto essent labiis leuiter affricta Saluiâ subito occubuerunt, vnde Io. Boccatio occasio hunc scribendi versum.

Cui

Cur moriatur homo cui Salvia crescit in horto?
Idem Feldkirch. Rhetus Adagii haud inelegantis. nobis author fuit: Illorū Salviā non temerē esse utendum, h.e. Viro incognito nec antē bene experto.

SALVIA ABSINTHIUM REDOLENS.

CAP. XCI.

Descriptio



Flore est satis magno verticillato, purpurascens: observandum an ab albo differat, vel solo colore ludat: folio Salviae minoris pari, nunc pinato, nunc intilo, Absinthii obolente, quem tamen odorem siccata vix referunt folia.

C. Bauhin. phyt. vocat Salviā 3. siue odore Absinthii, flore rubente,

cum vulgari minore convenientem. An Camer. hort. Salviā latifoliam alteram cum auriculis: Item Salviā flore albo?

Locus

Sturgardie in horto Ill. E. C. itemque Montbelgardii utramque flore rubente & albo observavimus: Adhuc Argentinae Julio & Augusto in horto Frid. Meieri.

VERBASCUM SILVESTRE SALVIFOLIUM exoticum folio rotundiore.

CAP. XCII.

Descriptio



Hæc foliis rotundioribus, candidioribus, densioribusque, minus tamen lanugine canis, sed Salviae æmulā concretionē: alioqui lignosa, fibrataque radice, caule & facie non ita dissimilis: iisdem gaudet Syriæ nataliis, quibus Verbascum Lychnites Syriacū: flores descriptori Lobelio

videre non contigit, quia ut refert, iam marcidierant.

Synonyma

Is in Obs. p. 302. Verbascum sylvestre Saluifolium exoticum intulatur: itemque in Icon. Plant.

H. Lugd. p. 1302. Verbascum silv. exoticum Lob. C. Bauh. phyt. Verbascum 4. siue exoticum subrotundo folio Salviae.

VERBASCUM SYLVESTRE MONSPELIENSE, flore luteo hianse.

CAP. XCIII.



A Verbascum silvestre Matthioli diuersum est Monspeliense, quippe cuius folia duplō aut triplō angustiora, lanuginosa, & incana, potissimum parte inferiore, superius enim colorem Salviae referunt: caules quadrati, villosi, in ramos diducti, in quibus ex intervallis brevibus, longā

Descriptio

serie verticillati calices, pinnatis cristis insignes, flores proferunt luteos, galeatos, Verbasci silvestris Matthioli, quibus bina subiecta folia calices omnes undique fere complexa, latiuscula.

An Matthiol. in Hist. germ. plantam nostram intelligit per Verbascum silvestre minus, cuius in descriptione obiter meminit?

Lobel. in Aduers. appellat Verbascum silv. Saluifolium Narbonensium: In Obs. pag. 301. Phlomon Lychnitidem inscribit. Sed huius inscriptionis effigies reducenda ad præcedentem titulum, Verbascum silvestre foliis Salviae tenuifoliae: & contra huius inscriptionis imago, ad sequentem titulum, Phlomi Lychnitidis: transposita enim sunt figurae: In Ic. Plant. Verbascum hoc, vero titulo expressit p. 558. Verbasc. silv. foliis Salviae tenuifoliae, Narbonense, Hispanicum, Illyricum aut Syriacum. Dixerat enim in Obs. plantam esse non modò Narbonensem, sed Hispaniæ, Syriæ & Illyriæ indigenam: quæsieratque etiā in Adu. an Phlomos Lychntis Dioscoridis: ac paulò post. Salviā silvestrem plebi dici, Dioscoridisque Phlomon Lychnitin videri.

Sic licet non ignarus Clusius, alias stirpes pro Phlomite Lychnitide à variis rei herbariæ scriptoribus proponi: nullam tamen ad Dioscoridis descriptionem propius accedere iudicavit, quàm quæ à nobis proponitur, & ab illo Phlomidis Lychnitidis titulo pulchrè pingitur, & à quibusdam *Spurdis* appellatur: à Monspelianis Verbascum silvestre: Castellanis *Candilera*: Granatensibus *Menchera*, eadem propè ratione, quia scilicet eius folia, non modò sicca, sed etiam recentia oleo imposita, ellychnii vicem supplere possint, si accendantur, quod etiam Dioscoridis Lychnitidi & Thryallidi tribuit.

Non benè tres figuras eiusdem plantæ, quasi diuersarum proponit Hist. Lugdunensis: Verbascum silv. Dodonæi, p. 1301. Phlomidem Lychni-

Synonyma
Lob. lapsus.H. Lugd.
repreh.

tidem Penæ p. 1303. Item Phlomidem Lychnitidem Clusij.

C. Bauh. phyt. vocat Verbascum 2. siue angustæ Saluæ foliis, dubitatque an sit Verbasco. filii. foliis Saluæ Dioscoridis? Anagarthi aliquibus dici refert.

Locus & Tempus.

Ad miliare quæ itur Monspelio Frontignan inter saxa vidi florentem Vere. Frater C. Bauh. annotauit florere Maio & Iunio, ac dici Verbasco Saluifolium, & Saluiam spicatum in Hispania. Sata à Gesnero Tiguri prouenit, & in vase Hyeme domi viruit: sed iniuria quadam postea ante florem perijt. Exit collibus, siccioribusque & petrosis locis, per vniuersam Hispaniam & Lusitaniam: obseruauerat & antea Clusius in Narbonensi Gallia. Semen subrusum Verbasco syluestri Matthioli ferè simile in vasculis Iulio profert.

Aequiuoca Saluæ agrestis.

Saluæ agrestis nomine donantur sequentes plantæ: Scorodotis. Gallitrichum satium. Gallit. filustre. Mentha Sarracen. Stachys. Stachys Fuchsi. Stachys Matthioli. Cistus fœmina. Tussilago. Ruta muraria. Saluæ syluestris Tragi adulterina Lobelio quid?

HORMINVM EX VETERVM sententia, & in genere.

C A P. XCIV.

Frugum generi adnumeravit aliquot locis, de de plant. Histor. Theophrastus Horminum, quod Gaza Geminalem vertit.

Theoph. Geminalis.

Dioscorides Horminum in genus satium & siluestre parit. *Satium*, inquit, herba est Marrubio similis: caule quadrangulo, semicubitali; circa quem eminentiæ siliquis similes prodeunt, ad radicem nutantes; in quibus semen diuersum includitur: nam in syluestri rotundum, fuscumque inuenitur: in altero oblongum & nigrum, cuius & vsus est ad venerem stimulantem cum vino poti. Purgandi autem cum melle oculorum albugines, eorumque vlcera, argemata Græcis vocata. Ex aqua emplastri modo impositi tumores discutiendi, & furculos extrahendi. Quin & herbæ ipsius eodem modo impositæ eadem præstandi. *Siluestre* autem efficaciores habet vires: eamque ob causam vnguentis miscetur, musteoque præfertim, Gleucino vocato.

Vfus.

Plinius Hormini meminit & Horminii: per Horminium, Cæalpino auctore, intelligens Asparagum siluestrem: vtrumque nomen inditum quia venerem stimulant. De Hormino, inquit lib. 22. cap. ultimo, semine ut diximus Cymino simile est, & in reliquis Porro [malè. Scribendum erat Marrubio] dodrantali altitudine. Duorum generum, alteri semen nigrius, & oblongum. Hoc ad venerem stimulantem, & ad oculorum argema, & albugines: alteri candidius semen, & rotundius. Vtroque tuso extrahuntur aculei ex corpore, per se illito ex aqua. Folia ex aceto imposita, panos per se, vel cum melle discutiunt: item furunculos prius quàm capita faciant, omnesque acrimonias. Libro 18. cap. 10. Theophrastum sequutus inter fruges numerat post Erysimum & Sesamum. Quamquam ambigat inter fruges & medicamenta. Eiusdem naturæ (cum Erysimmo) & Horminum, à Græcis dictum, Cumino simile: feritur cum Sesama & Irione inter æstiuæ: nullum animal vescitur virentibus.

Galenus quoque inter fruges numerat lib. 2. lim. 1. Hormino, inquit, vtuntur, torrentes, ut farina fiat. Ammiscent ipsi etiam mel. Habet autem in se alimentum, naturam mediam habens, inter Erysimum & Cuminum, tenuium est partium, attrahendi detergendique potentiam habes.

Plin. erro.

Plinium Hormino folia Porri tradidisse, Græcorum nominum vicinitate deceptum, testatur Matthiolus. Qui & aliud Hormini genus esse falso credidit, à Theoph. Galeno, & Plinio inter fruges annumeratum. Hormini, inquit, de quo hic nobis sermo, meminisse Galenum in libris simpl. med. non reperio, quamuis eius mentionem fecerit Paulus, qui tamen illa tantum refert, quæ à Dioscoride mutuatus est. Hæc ille. Et verum quidem est, teste Cornario, Plinium errasse, *degesto* pro *degesto* legentem, & Porro pro Prasio, i. e. Marrubio, conuertentem. Sed maior est error eius & aliorum, qui tamen de diuersis produnt, alterum Horminum cereale facientes: & alterum herbarum genus: quum Theophrastus, Plinius, Galenus, & omnes veteres, vnum Horminum nouerint, de vno omnes prodiderint, quod tamen tum siluestre, tum satium sit: & hoc etiam inter alimenta retulerint. Et hinc, Dioscorides, inquit Marantha, Horminum satium & siluestre depingit: in nulla, quantum ad formam attinet, sibi inuicem dissentire per hoc nobis significans: sed in semine solum differentiam ponit: siquidem in siluestri rotundum, fuscumque; in altero nigrum & oblongum inueniri tradit. Iam quis non admiretur eos, qui duas plantas, floribus, foliis, magnitudine, caulibusque inter se multum distantes, pro duabus Hormini speciebus depingunt, cum Diosc. nullam, nisi in feminibus, ponat discrepantiam.

Cæterum, quod Matthiolus Hormini Galenum in simplicium Pharmacorum numero meminisse cum Cornario & aliis quibusdam negat, id cum doctioribus, ut Guilandino, Phorbion esse iam olim Gesnero notante, didicisse poterat. Si dubitat Paulum adeat, utroque sub nomine eadem verba referentem.

Lapsus a-
lius quæ-
dam.

Quia porro non desunt, qui Gallitrichum Horminum Dioscoridis esse contendunt, forte non abs re fuerit, de vtraque sic differentem Turnerum audire. Dia, inquit, in ea hæsi opinione in qua etiam est Ruellius cum aliis multis, Horminum esse Gallitrichum, Barbaris Sclarea dictum. Sed accuratius perpenſa Dioscoridis descriptione Hormini, deprehendi cum Sclarea non conuenire, nuper etiam comperi eiusdem esse sententiæ Matthiolum. Itaque aliud Horminum exhibet (hoc nos duplex agnoscimus; i. comâ purpureo-violaceâ; & alterum comâ rubrâ, de quibus mox agemus: sed, pace eius sit dictum, nimis ierunè descriptum. Sed præstat vtramque plantam ad descriptionem Dioscoridis expendere. Sclarea in multis videtur à descriptione discrepare, atque etiam in vno etiam Horminum Matthioli: folia Sclaræ multum differunt magnitudine, nonnihil etiam formâ, à foliis Marrubii. Caulem habet duos cubitos altum, at Hormini caulis cubitum semis altus est: quæ in caule Sclaræ apparent, sursum spectant, in Hormino deorsum. Quare Sclarea nostra Hormini descriptioni non respondet. Dioscorides in suo Hormino vnus tantum caulis meminit: at Horminum Matthioli, ut minimum septem habet caules: quare cum Diosc. nō oleat tales insignes notas prætermittere, verissimile est, si tot caules haberet

Horminum
est Gallitri-
cium.

Matthi-
carpin-

De Jo-
bus i-
cum.

Folia
rondus.

Nomi-
synon.

haberet Horminum, non fuisse silentio præteritum &c.

Hormini
Acquiuoca

Gallitricha tandem quibus Hormini nomen adscribitur hæc sunt: gallitrichum sativum. Gallitrichum. exoticum. Gallitrich. silu. vulgo. Gallitrich. silu. flore maiore albo. Gallitrich. glabrum folio Saluiz. Gallitrich. silu. versicolore folio. Gall. silu. comâ virecente. Gallitrich. folio rotundiore. Gallitrich. tenuifol. Gallitrich. fl. minore. Gallitrich. fl. minimo. Gallitrichis affine Maru. Gallitricho affine Horminum. Galiopsis species lutea. Asparagus silu. Corruca.

Quæ sint illa Hormina campestris, quæ Tragus Beticas siluestres dicit, inquirant lectores. Hormino deficiente, vt & hoc obiter moneamus, substituitur auctore Fuchsio de compos. med. in antiballom. semen Lini.

HORMINVM COMA PURPUREO-violacea.

Descriptio



Multâ habet Horminum cum Saluia similitudinem: caules subrubentes, multis alis cõcaui, quadrati, copiosâ lanugine hirsuti, pedales & maiores: ad quorû genicula folia Saluiz bina aduersa, non ita retortida & squallida, sed affatim hirsuta, odore nullo eccellente, sapore amaricâ-

te: at verò foliorum, quæ in extremis sunt ramulis, densior est phalanx, quorum summa purpuro-violacea faciem ad huius plantæ cognitionem viam monstrant: flores ex foliorum alis, Saluiz minores, partim purpurei & albicantes, ex caliculis verticillatis, Marrubio similibus, foliaceis, hirsutis & striatis, sursum vergentibus, dum flores gestant, deorsum nutantibus, semine onustis: radix lignosa & fibrosa. Herba est annua.

Matthiol.
corpore.

Matthiol. apud Dioscor. ex sola effigie Pisis ad ipsum missa à Luca Ghino, iudicat suum Horminum, verum sativum repræsentare, omittens nouæ plantæ descriptionem, eique folia valde rotunda appingens. Eandem Matthioli figuram proponit & Dod. in H. gall. foliis rotundis. In postremis nouam assumpsit iconem, foliis non ita rotundis. Considerandum igitur fuerit an huius duæ species. Olim ipse in horto publico Patauii Horminû foliis rotundis obseruauit, quale deinceps videre non memini: à me culta & ab eo tempore obseruata, non solum minùs multo rotundis erat foliis, sed etiam ramis longioribus. Icon Tabernamont. & alia Camerarii, multum quòque differunt. Placet præ cæteris, quæ apud Dod. & Lobelium.

Nomina &
synonyma

Græci ὀνίτιον, Latini, vt Matthiol. Anguill. Tom. III.

Lob. in Adu. itemque Obs. pag. 300. & Icon. Plant. p. 555. Dod. Tab. & Camer. in Epit. Matthiol. Horminum vocant: Horm. Matthioli H. Lugdunen. pag. 264. Horm. sativum Camer. hort. Horm. sativum & hortense Camer. apud Matth. in Hist. germ. & Dod. gall. Satiuum i. Schvvenckf. i. siue sativum C. Bauh. phyt. Domesticum & sativum idem apud Matth. Geminalem nonnulli. Hormini pulchram speciem, & Grminum sine aspiratione nonnullorum: itemque Pformium Galeni, Gesneri hortus. Germani Garten scharlach & Römischen scharlach/ iteque welsch tag vnnnd nacht: Itali Hormino. Dictum autem & Horminum, ἀνὰ τὸ ὄρεον impetui agi instinctuque ferri & cieri in venerem, quod ἀπὸ τῆς συνήθειας παρρησίας, vt loquitur Dioscorides, ad Venerem stimulet.

Locus

Copiosè crescere dixit Camerarius in agro Senensi, sed copiosius in Apulia, Illyrica, & in Lesena insula, atque vniuersa Græcia. Nusquam nisi in hortis cultu herbariorum à me visum verum Horminum, Genue, Lugduni & Basilea, vbi in horto publico mense Februario virebat, cuius folia cum nascerentur, mense Martio, erant rotunda: Montebelgardi floruit Iunio & Iulio.

HORMINVM COMA RVBRA.



Similis est Hormino comâ purpuro-violacea, caulibus suis quadrangulis, tripartitis, hirsutis: foliis prioribus ex longis pediculis, Saluiz accedentibus: itemque per caules verticillis: At floribus differt minoribus, summitatibusque caulium rubris, ac odore nullo insigni.

Descriptio

Visa mihi pri-
mum hæc plan-
ta in horto cul-
tiff. D. Friderici Meier Argentina, florens Iulio.

Locus &
Tempus.

GALLITRICHVM SATIVVM. CAP. XCV.

Sativum Gallitrichum ad cubitum alterum sexerescit, & altius, caule quadrato, minimi ferè digiti crassitudine, rigido, hirsuto, medullâ albâ pleno, in oppositos ramos ex interuallis coniugatis fissis: quâ etiam serie & rami in alios minores deinceps abeunt: flores spicati ex multis compositi verticillis, Saluiz floribus persimiles, cucullati, colore cæruleo in album vergente, ex striatis pyxidulis, tactu glutinosi, quaterna semina claudentibus lubrico laeuore perpolita, alterâ facie gibbosa, alterâ angulosa, coloris rufescentis: folia ex aduerso bina sita, rugosa, Aethiopidis, minùs villosa: radix lignosa. Odor totius plantæ vehemens, sapor amar.

Descriptio

Varia de
Gallitricho
opiniones.



Syn. m.

Quodnam
huic plantæ in
Diosc. propriū
sit nomē, haud
dum conueni-
tur inter au-
ctores. Tragus,
persuadet sibi
Gallitricum
hoc nostrum,
eam esse her-
bam quā Dios-
corides Sideri-
tidem Hera-
cleam, seu her-
culeam appel-
lat. Trago &
Dodonæo gall.
inscribitur
Gallitrichū: vt
& Gerardo, &
Camer. hort.

Gallitricum siue Sclarea H. Lugd. p. 966. quæ cum
cunctis aliis cæcutit, qui semē huius nigrū esse cō-
tendunt. Galli centrum officinarum & Herbario-
rum vocatur à Cornario: Gallitrichon Tagault. l.
2. cap. 19. de Purg. Gallitricum hortulanum à
Constant. Platear. & multis ex Neotericis scrip-
toribus: Horminum satium officinis & herba-
riis, notum à Corn. horm. satium 2. & Salvia
Turcica transmarina Ruellii à Schwenckf.
Horm. 3. siue Sclarea dictum à C. Bauh. phyt.
Hormini Oldingeri, Sclarea vulgò dicta, species
satia à Gesn. hort. Horm. silu. Sclarea vulgò nun-
cupata à Clus Pann. sine iconē: ab eodem in Hist.
post. horm. silu. l. cum iconē. Orminum à Lo-
nic. qui duas figuras habet: Orm. satium à
Fuchl. qui de comp. med. lib. 2. Tuderī Auicennæ
vocat: Orminon hortense, ὀρμινὸν ἡρτανῶν, Garten
Scharlach à Gesn. in cat. pl. Orminum sat. malè
Gallitricum appellatum à Cordo in Diosc. Sla-
rea à Matth. (qui etsi sciat Dioscoridis hormi-
num non esse, tamen horm. maius & odoratum
cognominat) Anguill. Camer. in Epit. Alois. su-
pra exam. Brass. Turn. & Tabern. in Ic. & Hist.
Sclarea Matthioli à C. Bauh. apud eundem: Scla-
rea à Lob. in Adu. ac Obs. p. 300. & Ic. Plant. p.
556. Oruala a Do. l. lat. de flor. & in fol. (cui &
Orualia dicitur) ac Gesn. in cat. pl. Oruala, aut
Tota bona olitorum, & Sclarea Italorum à Ruel-
lio: Sideritis heraclea odorata hortensis, à Fra-
cast. de morb. contag. itemque herba S. Ioannis
Alectorolophos à Gesn. in cat. pl. Bezomo à qui-
busdam, referente Trago: à Germ. Scharlach/
gemein Scharlach/Gartē Scharlach & Schar-
lag: à Belg. Scharleye: ab Ital. Sciaria: à Gallis
Oruale & Toute bonne: Ebrodunensib. du l'Oruo: ab
Angl. clarye: ab Vngaris Zent Janos siue, h. e. S.
Ioannis herba, vocatur.

Nomina.
linguarum

S. Ioannis
herba.

Locus &
Tempus.

Vires &
Vitus.

Vinum.

Seritur in hortis & viridariis: translatum re-
cens, aut satum primo anno caulem non fert, &
secundo à satione, maturato semine, interit: Iu-
nio ac Iulio florens: Basileæ & Genevæ adhuc
Nouembri, & virens Ianuario: ceu etiam Patauī
Lugduni & Monspelii, obseruauī.

Cæterum, calidæ & siccæ est temperaturæ, au-
thore Trago, & resoluendi, extenuandi, expellen-
dique vim obrinet. Vinum Gallitricho impolito,
si efferbuerit, & decoctum fuerit, apprimè sto-
machi frigiditati conuenit, nam phlegmata inci-
dit, & consumit: idem potum frigidis & infœcū.

dis ac albis mensibus laborantibus mulieribus
subuenit. Sunt qui Gallitrichon capiti, ob odo-
rem quem habet grauissimum, noxium esse dicti-
tent, id quod faciliè concesserim, sed ita demum
cum quis intemperantiùs hoc vini genere vsus
fuerit. Sed certè sulphurata illa vina longè
magis nocent, quàm omnia alia ex quibuscun-
que herbis confecta. Id licet experientia testetur,
nemo tamen non vinis sulphureis detestando
fussu infectis vitur, neque quisquam, quæ est
humani iudicii prauitas, his deliciis carere vult.
Gallitrichum in puluerem redactum, & naribus
inditum, sternutamenta prouocat, catarrhum tollit
& cerebrum purgat. In aqua decoctum in defel-
sionibus mulierum vtile ad trahendos menses,
secundinas & alia id genus non aliter atque Di-
ctamnū. Folia ex aceto imposita, panos per se,
vel cum melle discutere dixit Matthioli: item
furunculōs antequam acuminentur. Dodonæus
calidam & siccam ordine tertio statuit, ac men-
ses modo quouis sumptam mouere, ac secundas
eiicere: Orualæ ac Hormini quauis specie, calo-
re & viribus potentiorē esse: Schwenckf. me-
deri epilepsiæ & suffocationi matricis. Crato
inter alia sua *ὑπογῆς* commendabat, in suffoca-
tionibus vteri & similibus affectibus vnguen-
tum ex Sclarea, cum butyro coctum, cui adii-
citur aliquid gummi exotici Takamacæ, quod
umbilico imponendum. Nunc testibus Ant.
Mizaldo, Ambros. Paræo, Fab. Hildano, & aliis,
semen Gallitrichi satium vtile traditur, ad excu-
tiendam oculorum caliginem, & educenda cor-
puscula ea, quæ in illos inciderunt, vt sunt are-
næ, festuæ, segmenta, & similes sordes: in ocu-
lum siquidem immisum granum vnum (tria
imponit Paræus) & multâ reuolutione circa bul-
bum eius circumductum, tandem humore præ-
gnans, & sordibus onustum, non sine fructu,
modò non adhæreat vehementer membranis,
elabitur, id quod experientiâ multoties com-
probatum est, & non omni penitus ratione de-
stituitur. Similis enim in oculo lubricitas id mu-
cilaginosum reddit, & extranea illa ei adhærere
facit.

Fertur si semen in puluere sumatur, cum aliquo
potu aut cibo, ad recuperandam memoriam mi-
rabili ter conducere, teste Gratarolo. Semen, in-
quit Lobelius, *καρπία*, capitū siue grauitatem in-
ducit, odore, quem etiam vniuersa spirat planta,
non tamen ingrato: eoque magni vsus quibusdā
Septentrionalium ad Zyti, Bieræque confectio-
nem. Lupuli namque vel penuriâ, vel vegetio-
ris potionis faciendæ causa, cortinis feruentibus
addunt: fitque temetum, quo non multis deple-
tis poculis remulenti sunt, hilaritate propemo-
dum insanā: in nonnullis tamen, miseratione
quàm risu magis digna. Venerem stimulat.

GALLITRICVM EXOTICVM FLORE
magno albo.

CAP. XCVI.

EXotica planta Bisfermas, nostram Scla-
ream satiam totâ facie egregiè refert, *caulibus* quadratis, pilosis, nonnihil tactu as-
peris, in frequentes alas aduerso situ coniuga-
tim positas diuisis: *folia* Sclarea nostratis, infi-
ma priora parua, oblonga, sequuntur deinde am-
pla, rugosa & hirsuta, odore suauī Ocyimi, poli-
tu Scla-

Descriptio

Synon.

tu Sclaree, qualis etiam est situs

florum in spicis longiusculis per interualla verticillatorum, quibus bina sepe subiecta similiter folia acuminata & cœcaua, coitu labrum efficientia: cæterum flores ex lōgis, striatis, lanuginosis calycibus emicant suauolētes, Sclaree, sed colore lacteo, labello punctulis paucis introrsum guttato, prominentibus sub galea staminibus incuruis, vno coccineo reliquis duobus argenteis, ochreos sustinentibus: semen simile Gallitrico satiuo, sed paulo maius, vna parte gibbosum, altera ferè triangulare, coloris varii, ex nigricantibus & rubentibus maculis oblongis.



Bisermas Hormino nostro vulgari, vel Sclaree dictæ congener facit Camerarius hort. Horminumque Syriacum vocandum censuit, eò quod ex Syria per D. Bernh. Paludanum primò delatū sit. Et hinc C. Bauhin. apud Matth. & in phyt. Horminum Syriacum quoque denominauit, & 2. Horminum fecit.

Camer. autem nomine Bisermas semen communicauit, quod satum Montbelgardi in horto Ill. E. C. feliciter prouenit, & Iulio, Augusto & Septembri floruit. Idem aliquando mihi iuuenem plantā Stutgardie in horto D. Gerardi Vicecancellarii demonstrauit, & Aman Syriacam cognominauit. Aman etiam nomine, sed Aegyptii nominati, semen dedit Zvvingerus. Ab Agerio habui Hormini Cretici titulo.

Aman Syriacum.
Aman Aegyptium.
Horm. Creticum.

GALLITRICHUM SILVESTRE VULGO,
sive silu. Sclarea, flore purpureo,
cæruleoq̃ue magno.

GAP. XCVII.

Hanc plantam videre est interdum cubitos duos adæquantem, caule quadrato & hirsuto, inani, in alas diuiso: folia quàm Hormino satiuo veriori maiora, squallida & veluti siderata, quædam nonnihil sinuata & serrata potissimum prima, quæ breuiora, ex longioribus pediculis, alia ad Saluie magis accedentia, odore graui, sapore aliquantulum aromatico: flores in longa spica gestat cæruleos & purpureos, magnos, Saluie florum formâ: semen nigrum: radix lignosa, odorata. Flores Scarleam redolere ait Lobelius: Icon est ex Clusianis.

Synon.

Gallitrichum vulgò vocat Cæsalp. ac Alektorolophon Plinii credit, multosque Veronicam rectam putare scribit. Gallitrichum silu. Corn. & Lonic.

Centrum gallinæ aut Galli centrum appellat Tom. III.

Ruell. taxatque idem officinas, quod perperam Gallitricum appellant, aliqui verò etiam



Gallitrichi varietas.



Saluiam transmarinam, vel Romanam: sed Alektorolopho dici penitus non mereri testatur: asserit enim esse Orminum siluestre.

Sed & Cord. in Dioscot. quoque credidit recentiores inexcusabili errore Callitrichon vocasse, ac idè Orminum siluestre malè Gallitricum appellatum nominauit. Orminū silu. Lonic. Orminon silu. Gesner. in cat. Pl. Orminum alterum silu. Fuch. Horm. silu. Camer. in Epit. & Hist germ. Matthiol. flore cæruleo in horto: Hormin. silu. Matthioli & Lobelii Schvve. Horminum silu. maius flore cæruleo & rubicundo Thal. in narc. Horm. silu. à Patauinis pro Betonica usurpatum Anguill. Horm. silu. & Oculum Christi, Gerard. qui ponit iconem

Error v. c. centurum.

Betonica.

Oculus Christi. Gerard. not.

Tabernamont. & quam posuerat Tab. pro Sclarea siluestri, dat Gerard. pro Colo Iouis. histor. Lugd. proponit quidem duas icones, pag. 965. non tamen diuersarum plantarum ait, Horminū silu. Matthiol. & Horm. silu. Fuchsi. Ad Hormini siluestris classem, Gallitrichum hoc silu. nostrū, cum nonnullis aliis stirpibus, de quibus post hoc scribendum erit, Clusius quoque referendum censet.

Lobel. in Aduers. p. 240. Obs. p. 300. Icon. Plant. p. 556. & Hist. Belg. p. 617. pro suo Hormino silu. ponit figuram Clusii folio non laciniato, licet in Adu. dicat foliis aliquantulum laciniatis oris, Blattariæ similitudine. An Dodonæo Gallitrichum flore minore?

C. Bauhin. phyt. Horminum 6. sive siluestre alterum caule purpurascens.

Et hi sunt, quod mihi quidem constat, qui Gallitrichum, Horminum siluestre pronuntiant. Sed horum sententiam minùs probat Matth. in prior. com. qui tamen & ipse in post. com. hanc suam censuram omittit, ac Horminum syluestre vocat, fo-

Horm. silu. alterum. C. Bauhin. not.

Icon.
Matth.

Error quo-
rundam

Sideritis
Heraclea
Sclarea
filu.

Nomina
ling.

Tota bona

Locus

Tempus.

Vires & V.
fus.

lio Sclareae ferè simili: caule sesquipedali, aspe-
ro, quadrangulo, leuiter hirsuto, striatoque: flo-
re Saluiae, colore purpurascente: siliquis pluribus,
in humum reflexis, semine rotundo, fusco colore,
Gallitricho passim vocato, haud longè absumili
prægnantibus. Icon autem eius proponit Galli-
trichum siluestre folio non laciniato flore ma-
iore. Longè denique aberrare vult eos, qui pro
siluestri Saluia, agrestem Sclaream vsurpant. Scla-
ream statuit esse Sideritim Heracleam praten-
sem Fracastorius. Et hoc quidem contra Ruel-
lium negantem & volentem esse Horminum.
Sclaream siluestrem dixit quoque Marcell. Fici-
nus, Cæsalp. & Tabern. qui & Matri-Saluiam co-
gnominauit: Sclaream silu. flore cæruleo Thal.
Sclaream alteram siluestrem flore cæruleo Gesn.
hort. Saluiam denique agrestem cum Brunfels.
aut siluestrem cum Trago [qui etiam Callitrichon
agreste, & Ambrosiam quorundam appellat,] qui
inscripserit, habeo neminem.

Græcè dicitur *ὑμνιον ἄγριον* multis: Germanicè
Wilde Scharlach Fuchf. Gesn. Wilde Salbey i.
e. Saluia siluestris, Brunfels. & Trago: Türckisch
aut Römisch Salbey, i. e. Turcia aut Romana
Saluia Schvenckf. Gall. *Toute bonne sauvage*, i. e.
Tota bona siluestris: Ital. *Schiaria*, ni fallitur An-
guillara, saluatica, & *Horminio saluatico*: Angl.
wilde Clarie.

Secus itinera in agrorum limitibus, in collibus
iuxta cultos agros sitis, & cæpestribus prouenit,
vel Trago teste. Fuchsius passim omnia prata
exornare scribit, Iunio mense floribus & semine
prægnans.

Iners, & nullius facultatis esse videtur Dodo-
næo. Matthiolus tamen omnia ea præstare credi-
dit, quæ de domestico scripta perhibentur.

Gallitrichum siluestre flore maiore albo.

Descriptio

Hæc Gallitricho siluestri, flore purpureo,
cæruleoque, magno, similis quidem est, sed
floris colore variat, qui prorsus niueus est,
folia etiam incana, non virentia, in reliquis con-
ueniunt.

Synonyma

Gesn. hort. dicitur Sclarea altera sylvestris
albo flore. Tabern. Icon. & Hist. Sclarea sylu. flo-
re albo. Huius iconem proponit Gerard. pro Hor-
mino siluestri. Thal. Horminum siluestre maius,
flore nonnunquam candido, sed rariùs. Camer.
hort. Horminum silu. flore albo. Clus. Pannon.
p. 580. Horminum silu. quartum niueo flore: In
Hist. post. Hormini silu. quarti species altera. C.
Bauh. phyt. Horm. 6. siue siluestre alterum, caule
purpurascente, flore albo, foliisque incanis.

Locus. &
Tempus

Et sic Camer. frequens in Sueuiæ quibusdam
pratis, absque vlllo ferè flore per Æstatem, sed
Hieme cæruleo, Lupuli odore, obseruauit. Clu-
sius inuenit Maio mense in siccioribus pratis,
Sopronio Pannoniæ vicinis, vnicam plantam,
quam erutam Viennam deferrebat, in D. Aichol-
zii hortum, vbi aliquot annis permansit, & de-
ciduo semine multiplicata est, atque aliis com-
munis facta. Ego reperi in pratis itinere l'Isle in-
ter Longueville & Bauans: in Tigurina ditione
prope *Karzensee* florens Maio: Nos Montbel-
gardi non longè à molendino obseruauimus.

GALLITRICHVM GLABRVM, FOLIO
Saluiae, flore purpureo CAP. XCVIII.

Syluestri Gallitricho vulgari est persimile: fo-
lia ex opposito ad caulium nodos nascuntur,



minora multo & angustio-
ra quam vulga-
ri Gallitrichi
sylvestris, ali-
quatenus ad
Saluiae acce-
dentia, nisi
quod in ambi-
tu serrata, &
veluti circum-
rota, sine pili s,
quamuis parte
inferiori sint
albidiora paul-
lò, quam in su-
periori: *florum*
crebri verticil-
li spicam effor-
mant, purpuro
violacei, mino-
res quam iam

dicti sylvestris Gallitrichi: subiectis vnicuique
verticillo, binis breuibibus, latiusculis foliis, non-
nihil etiam cæruleis.

Icon ex planta sicca pictori delineanda fuit.
Non placet autem ab eo hic adiuncta radix, &
caulis racemosus ex imagine Clusii huc non per-
tinente.

Lobel. in Aduers. Verbascum nigrum Salui-
folium purpureo flore: vt & in Obseru. vbi illis
addit 3. Matthioli. Clus. in Pannon. p. 581. vocat
Horm. silu. quintum Saluiae folio, refertque p.
584. rhizotomas mulierculas Austriacas, *wild*
salbey, h. e. Agrestem Saluiam appellare, vulgo-
que venalem proponere. In Hist. post. Hormini
silu. quinti speciem priorem.

Vbique circa Viennam Austriæ nascitur, tota-
que Pannonia, secundum vias, in agrorum, vine-
torumque marginibus, integrâ Ætate florens, &
subinde semen proferens.

Locus &
Tempus

GALLITRICVM SYLV. COMA VIRESCENTE.

CAP. XCIX.



Quam Gal-
litrichum
silv. flore ma-
gno maiori al-
titudine excres-
cit, caule qua-
drangulo vt re-
liquæ species, &
foliis ad singula
genicula ex ad-
uerso nascenti-
bus: sed eius ex-
tima pars non
purpurascit, ve-
rùm virescens
est: flores tamen
si formâ similes,
dilatioris sunt
coloris: folia in-
feriora maiores
habent incisur-
as, vt nonnihil
laciniata

Descriptio

Synonyma laciniata videantur, reliquæ notæ conueniunt.

Clus. descriptionis author in Pannon. p. 180. appellauit Hormini silu. quarti alteram speciem, & horminum silu. 4. dilutiore flore: In n. post. hormini silu. 4. speciem tertiam.

Clusii C. Bauhin. phyt. norm. 7. siue syluestre 3. caule virenti: norm. silu. 4. Clusii, sine icone. Ego in hist. post. Clusii iconem sub titulo hormini silu. quarti specie prima exhibitam huius esse speciei puto, & per Typographum transpositam.

Locus. Passim in siluis cædis, montanis pratis, viarumque marginibus sponte nascitur cum prima [Gallitricho silu. flore magno] non modò in Pannoniis & Austria: sed in Bohemia, Morauia, tota Germania, & aliis plerisque prouinciis, florens Maio, interdum etiam Iunio.

GALLITRICHVM FOLIO ROTVNDIO- re flore magno violaceo.

CAP. C.

Descript.



Hormini flore violaceo nondum descripti nomine, dedit nobis Argentinae D. Ageri⁹ pulchrum Gallitrici genus. Huic erant *folia* quædam breuissimo pediculo appensa, vngue inferiore minora, alia longioribus pediculis dependentia, maiora, maxima verò vncias ferè duas lata, & tres pe-

nè longa, oualem formam non malè representantia, quædam etiam rotundiora, in circuitu serrata, Betonicæ modo, glabra: *caules* quadranguli: *flores* magni, violacei, hiantes: *calyces* deorsum nutantes, verticillati.

In montium Tyrolensium pratis altis expandere folia indicabat D. Agerius.

GALLITRICHVM FLORE MINORE purpurascens & rubro.

CAP. CI.

Descriptio

Viuaci radice multos perdurat annos, syluestri Gallitricho affinis planta, odorata, facie non ita dissimili, caule, foliis, crescentique modo: at flores ita parui, vt vix extra calycem promineant, purpurascens, nonnihil hiantes, cum in vulgari flores magni sint, galeaque magnâ prominentes apices multos condant: calices deorsum nonnihil reflectuntur, breuiiores quàm hormini verioris. Idem Gallitrichum floribus purpureis minoribus: foliis profundè satis laciniatis, diuisis, nonnihil hirsutis.

An Dod. H. flor. & lat. in fol. Oruala secunda? An Lobelio in Aduers. Verbascum purpureum Erucæfolium?

Basileæ in horto D. Felicis Plateri florebat
menfe Iunio.

*Locus &
Tempus.*

Nobis Montbelgardi viuaci radice multis perdurauit annis, florere incipiens Maio, semen maturas Iunio & Iulio. In Italia vix aliud obseruauit D. Agerius.



GALLITRICHVM FLORE MINI- mo albo. CAP. CII.



Plura humè spargit folia, longo pediculo donata, crassa satis & rigidiuscula, Betonicæ æmula, sed ad pediculum nullo sinu prædita, obtusa, crenata, pilis albis per venas oblita, inodora. Caules modò singulares, alias plures, quadrangulares, hirsuti ex longo interuallo in ramulos op-

Deser.

positos diuisi: ad quorum exortum folia quoque bina opposita longo pediculo nascuntur infernis planè similia. Flores verticillatim digesti per interualla summitates occupant, odorati, exigui, & vix ex calycibus prominentes, albi. Quorum verticilla singula sustinent foliola parua, in acutissimum apicem terminantia: radix oblonga, exiguis fibris donata, nullo gustu notabili prædita.

An horminum minus Supinum Creticum Clusii?

Ex semine à genero Cherlero ex Italia alato in horto Ill. E. C. satum Vere, floruit Iunio, & deciduo semine se propagauit. Perit ubi caules protulit.

GALLITRICHIS AFFINE MARV, SI NON genus aliquod, Sclarea Hispanica Tab. CAP. CIII.

Anno 1595. Iulii principio demonstrauit D. Høchsteter Pfortzhemiæ in hort. D. Soceri

herbam nomine Maru celebrem, foliis spissis, sine manifesto sapore. Incipiebat autem tunc floridam comam depromere. Clusius, cuius iconi, quā proponimus, folia optime respondeat, sic describit. Hormini filu. quarti quinta species, Hispanico semine Viennæ Austriæ nata, illi [Gallitricho flore paruo rubro] non valdè dissimilis: etenim caules habet non minùs altos, quadrangulos, nodis cinctos, villis quibusdam obsitos, & folia in singulis nodis fere similia, paulò tamen duriora, læuiora, angustiora, angulosa quodammodo, mucrone magis obtuso, & laxioribus dentibus prædita, præsertim quæ secundum radicem nascuntur: è cauliculis, in extremo caule summisque ramis verticillatim nascentibus, & veluti in spicam desinentibus, emergunt flores reliquis speciebus longè minores, Lauendulæ florum fere æmuli, nec colore ab illis valdè differentes: quibus deciditibus succedit semen nigrum: radicem habet superioribus similem: & tota planta simili cum reliquis odore prædita.

Synonyma Vocat Clusius in Pannon. p. 580. Horminum filu. 4. Lauendulæ flore: p. 582. Hormini 2. speciem tertiam: p. 584. Horminum semine ex Hispaniis Baccharis nomine missò natum. In Hist. post. Hormini filu. 4. quintam speciem.

Sclarea Hispanica Tabern. Tabernomontani Sclarea Hispanica, Sclarea Romanæ similis, paucioribus ramis, caulibus quadrangulis, foliis magis glabris, & magis acutis, firmioribus, floribus Lauendulæ quodammodo similibus; Maru nostro foliorum firmitate respondet, licet icon nonnihil diuersa videatur.

C. Bauh. phyt. vocat Horminum 8. siue filu. quartum Lauendulæ flore: Clusii Hormini 2. speciem tertiam (in Pannon. sc.) sine iconè. Sed cur C. Bauh. dicat esse sine iconè, me lateat: est enim p. 582. vt iam annotatum.

Nascitur spontè in Anglia satis frequens ad regiæ arcis Grenvicii hippodromum Septembris initio cum florens, tum semine onusta. Hispanico semine Clusio Viennæ Austriæ nata, florebat Iunio.

GALLITRICHIO AFFINIS PLANTA,
Horminum filu. latifolium Clusio.
CAP. CIV.

Descriptio



EX radice pollicari, plurimis fibris longiusculis donata, ex qua plura capita, caules edit prociduos, quadratos, copiosâ medullâ albâ farctos, insigniter hirsutos: cuiusmodi etiam sunt folia, quæ ex caulium geniculis bina ex aduerso oriuntur Marrubii, subrotunda, in mucronem exiguum mox

desinentia, rugosa, & ad pediculi vncialis, vel ses-

quiuncialis commissuram falcata: inferiorum ceterum foliorum pediculi multò etiam longiores: Ad foliorum verò exortum auriculæ quædam velut fœturæ adnascuntur, modò vnicæ, modò duæ: Flores in caulis fastigio sæpè rubente & in paucis breuib; alis similiter rubentibus verticillatim sine villo foliorum interiectu, breuib; interuallis dispositi spicam deformant, perquàm numerosi, Lamii parui, cæruleo-purpurei, galericula exigua apicem album occultente, labello in binas lacinas diuiso, è calyculis oblongis, subrubentibus, hirsutis, striatis promini, pediculis atropurpureis hirtis: deciditibus flosculis in calycibus sunt semina quatuor oblonga subrotunda. Sapor plantæ nullus notabilis.

Clus. in Pannon. p. 577. & p. 578. Horminum filu. 1. siue latifolium alterum vocat: in Hist. post. Horm. filu. tertium: Horm. Sclarea foliis minùs incanis & odore minùs graui, floribus purpureis, Lauendulæ vix maioribus. C. Bauh. phyt. Horminum 5. siue filu. latifolium. Schvvenck. Horm. filu. 2. murale Slesiacû, wilder mawer Scharlach.

An Camer. hort. Horm. filu. fermè absque villo p. Ætatem: flore sed in hieme paruo cæruleo, Lupuli odore, simile secundo, quod Clus. in Pannon, depinxit.

Prouenit mihi Montbelgardi in horto Ill. E. C. florens Iunio, Iulio & Augusto: hiemem pertulit, & semine se propagauit: multis etiam annis durauit. Inuenitur, inquit Clusius, passim Viennensi agro iuxta vias, in montanis pratis circa Mariæ cellam, & S. Crucis Abbatiam, supra Badenenses thermas, & plerisque Alpestribus Austriæ atque Stiria locis:

GALIOPSIS SPECIES LVTEA, VISCIDA,
odorata, nemorensis.
CAP. CV.



INSIGNITER fibrosa radice nititur, multos inde caules surrigens bicubitales, & altiores, quadratos, hirsutos, fungosâ medullâ farctos, in alas brachiatis: folia è geniculis exeunt opposita, longis pediculis hirsutis appensa, Ari modo alata, sed Lamiorum instar rugosa & hirsuta, etiam multò maiora, in ambitu serrata, nonnulla interdum per margines aspersâ saturâ rubedine: flores in longis spicis verticillatim ramos ambiunt: foris hirsuti, intus glabri, labello tripartito, mediâ laciniâ simbriatâ & crispâ, colore foris ex albo luteo, intus obsolete notis maculoso: superius verò folium, seu galea, foris guttatum, intus luteum: è rictu medio prodeunt stamina alba: insident autem flores calycibus oblongis striatis, viscidis: in quibus succrescit postea semen: tota planta tactu viscida est, odorata, sapore nullo insigni.

Varias

Synonyma

Varias hæc adepta est appellationes. Nos quidem, quia apud Dodonæum de Florib. à Dalechampsio propria manu legimus annotatum, esse galiopsum luteam, viscidam cognominauimus, & maximè ut amphibologiam vitaremus: alia siquidè est præter hanc galiopsis lutea nūcupata. Propter viscositatem verò quidam Pulicariam nominarūt. Dod. de Flor. & H. lat. in fol. Orulam tertiam, Horminum luteum, & Horm. Tridentinum à plerisque appellatum. Lobel. in Adu. Colum Iouis folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopsum recentiorum. In Ic. Plant. pag. 557. & Obs. p. 301. Colum Iouis, Horminum silu. pingue quorundam. Clus. in Pannon. p. 576. Horminū silu. 3. In Hist. post. secundum. Cæsalpin. Melinum vulgò, aliis Meligo. Gesn. lib. 3. epist. ad Zyving. Orminum luteum, Herbam pinguem flore luteo, Italorum quorundam Cerinthen, & Germanorum Flōfraut h. e. Pulicariam, quod foliis per cubacula sparsis, cum pinguis & viscosa sint, pulices adhæreant, & faciliè simul euerantur.

Tab. 69
Gerard.
m.

An huc sit referenda Saluia alpina Tabern. me latet: descriptioni ieiunæ, in qua ei tribuit flores purpureos pauca fides tribuenda. Gerard. ponit pro Colo Iouis iconem Sclareæ silu. Tab. quæ non respondet Colo Iouis.

C. Bauh. phyt. Horminum 4. siue luteum glutinosum, Staphis Plinii quibusdam. Item Saluia 3. siue Saluia alpina Tabern. ex Lonicero: Hormini species. In animad. in H. Lugd. Galiopsis lutea Dalechampsii p. 1246. dicitur esse Lamium luteum: ego verò suspicor esse Colum Iouis, inquit C. Bauhin. Hist. Lugd. Colus Iouis Lobelii: Galiopsis lutea Dalechampsii: Phlomis Lynchnitis altera Syriaca Lobelii.

Galiopsis
lutea.Locus &
tempus

Monspeliæ circa montem Esperon reperi florentem mense Octobri: in Rhætia non longè à balneo Fidis Iunio: propè Maßenstat Iulio: in montibus prope Basileam Octobri: Genevæ germina protrudentem principio Aprilis in colle La batie. Per vniuersam Pannoniam ad radices montium obuiam dicit Clusius: in hortis apud Belgas feri Dodonæus. Scaturigines, vñsque siluarum margines Gallia, Germaniæ & Italiæ amare Lobelius.

Virens

Facultates eius nondum à quoquam exploratæ sunt, præterquam quod Gesnerus eam calefacere, emollire ac discutere crediderit.

ÆTHIOPIS VETERIBVS ET IN GENERE. CAP. CVI.

Descrip.

Aethiopsis, auctore Dioscoride, folia habet Verbasco similia, sed valde hirsuta, & densa, in orbem circa radicis imum: caulem quadrangulum, crassum & scabrum, similem Apiastro aut Arctio; multis alis concavum: Semen Etui magnitudine geminum in vno conceptaculo: radices ab eodem cespice multas, longas, crassas, gustu glutinosas. Quæ siccatae nigrae ac duræ fiunt, cornibus similes. Plurima nascitur in Messenia ac Ida. Radix cocta ac pota ischiadicis, pleuriticis, sanguinis sputo, arteriæ asperitati auxiliatur, sumitur etiam cum melle in eclegmate.

Plinius

Eadem prorsus Plinius habet, ut ex Dioscoride transcripsisse videatur. Galenus in simpliciū censu Aethiopidem præterit. Quæ Paulus de ipsa retulit, ex Dioscoride transcripsit. Quin &

Ruellius recenset, quæ Diosc. & Plinius scripserunt.

Aethiopidi porro herbæ nomen dedere magicæ vanitates, teste Plinio, quodd sc. amnes ac stagna sicari huius coniectu, tactu clausa omnia aperiri, somniariit Asclepiades. Somniariit, inquā, nam si vera sunt, ut Plinii verbis utar, nonne fatiis fuisset Aemilianum Scipionem Carthaginis portas herbâ patefacere, quàm machinis claustra per tot annos quater? Siccentur hodie Aethiopide [Merotide] Pontinæ paludes, tantum agri suburbanæ reddatur Italiæ. Verisimilius itaque erit Latinos Græcum Aethiopidis nomen seruasse, ab Aethiopia sc. regione, in qua nasci gloriabatur: Vel quodd fuliginosa & veluti cinere aspersa sit: αἴτω enim fuligo est, siue fauilla adusta.

Magica
Sanctatē

Ceterum, Aethiopidem quamvis ignotam dixerit Cornarius, non desunt tamen, ut Matth. Anguill. Dodon. Lobel. Amat. Cæsalp. Castor, Schvvenckf. C. Bauhin. & alii, qui eam agnouisse videntur.

Aequinoctia

Hesperim, Violam albam, Persicam hermolai, si radicem haberet nigram, & instar cornu durum, facile dixerit Aethiopida Tragus.

Hesperis

Eorum opinionis esse non vult Anguillara, qui in insula Candia gallitrichum satium Aethiopidem vocant.

ÆTHIOPIS MVLTIS. CAP. CVII.



Folia per terram primò spargit palmo latiora; haud multò longiora, tenera lanugine ceu carptâ suprâ infraque vbertim obducta, alioqui Sclareæ sativæ non multum dissimilia, sinuosa, quædam etiam laciniata: inter hæc caulem profert foliis confimilibus, sepe minoribus, stipatum, quadratum, pa-

Descriptio

riter villosum, multis alis concavum: in quibus ad nodos, flores verticillati, duorum foliorum acuminatorum complexu Hormini modo obualati, candore niueo, vno folio cuculli instar surrecto, compresso, apices luteos, stilumque argenteum è sinu proferente, labro Corulæ instar concavo; ex calyce oblongo quinquepartito, quem circumquaque tam densa obregit lanugo, ut vix conspici possit: odore est fætido, Lamii vel Galeopsis: radix fibrosa: femina in singulis vasculis quatuor Hormini feminibus similia, fusca, lubrica, triangula.

Matthioli. (qui Roberto Constant. teste olim scripserat incognitam, in post. verò comm. eius ostendit effigiem) Amato, Anguill. Dodon. Gesn. Cast. Lob. in Adu. Obs. pag. 304. & Ic.

Plant. p. 566. Lac. Lonic. Camer. in hort. & apud Matth. Tabern. & Hist. Lugd. p. 1306. Æthiopis: Schvvenckf. *Αἰθίοπις* Dioscoridis: C. Bauh. Æthiopis i. siue foliis sinuosis. Æthiopidis verò eius secundæ, siue foliis in profundas lacinias diuisis, qui meminerit, non habeo vllum. Æthiopidem Monspeffulani Cottonariam vocant: Germ.

Coronaria. *Mohrenkraut*: Itali *Etiopæ* & *Etiopide*.

Locus & Tempus

Copiosè prouenit in Græcia & Illyria, vnde ad nos primùm delata. Nobis Montbelgardi in orto Ill. E. C. ex semine Sutgardie in orto Ducis collecto nata fuit: semen maturabat Iulio & Augusto. Primo anno caulem non ferebat, secundo autem semine deciduo se propagabat, & peribat. Patauii obseruauit virentem in orto publico mense Februario.

MARRUBIUM IN GENERE. CAP. CVIII.

Marrubium duplex
Diosc.
Theoph.

Marrubium Dioscorides duplex assignat: Album quod *μαύρον* dicitur, & Nigrum, quod *λευκόν* *ἢ μέλαν* *μαύρον* nominatur.

Sed & Theophrastus duo quoque genera tradit. Aliud, inquit, folium herbicum [*π. ὠδὲς*] habet magis serratum, incisuræque profundiores, valde manifestas, quo vnguentarii vti ad nonnulla consueverunt: Alterum verò rotundius, & squallens [*ἀχμῶδες*] vehementer, vt *τοῦ σπακέλου*, incisuræque habens obscuriores, minusque serratum.

Cæterum, Ruellius primum Theophrasti Marrubium folio herbaceo, officinas Prasion viride nominare testatur, comâ herbaceâ ferratiori, crenisque profundioribus, reliquâ partē candido simile, eiusdemque naturæ. Alterum verò folio rotundiore, candidum interpretatur, quamuis non desint, qui hoc Balloten, illud candidum appellant.

Prasion
Linostroph.
Philopada.
Philochares.

Marrubium inter primas herbas plerique commendauere, quod Græci *μαύρον* vocant, alii Linostrophon, nonnulli Philopada, aut Philochares, notius quàm vt indicandum sit. Huius folia semenque contrita profunt contra serpentes, &c. inquit Plinius, qui & ipse duo genera Marrubii, ex Castoris sententiâ proponit nigrum, & quod magis probat, candidum, quanquam eius sententiæ parum memor, nigrum Marrubium postea in Porrum nigrum commutauit.

Plin.
notatur.

Prassium, inquit Amatus, Marrubium est Prassium verò Porrum, cuius inaduertentia Plinius sæpè in errorem labitur. Plinium itaque consummata lectionis & eruditionis authorem, perpetim (vt eius verbis vtatur Constantinus) aut vt Varronis, indefinenter vellicat Lusitanus, cæsum quidem & punctim petens, nequaquam tamen feriens, vt malus gladiator veteranum militem.

Aequiuoca

Nunc & hoc obiter indicandum recentiores Medicos quatuor Marrubii genera constituere Primum Marrubium album, siue Prasion. Ad quod reuocamus Marrubium candidum folio subrotundo: Item, Marrubium Hispanicum odore Stæchados Lobelii, Ocymastrum Valentinum Clusii. Et tertium Marrubium album angustiore folio. Secundum Marrubium nigrum siue Ballote quod duplex habetur: alterum foliis maioribus, alterum minoribus. Tertium aquaticum, quod, ni fallor, quidam pro Sideritide exhibent. Postremum campestre, vel agreste quod à nobis Stachys Fuchsi incutatur.

Marrubii præterea nomine sequentes etiam donantur plantæ. Cardiaca. Herba Venti. Meliphylon. Vrtica. Melissa. Tragoriganum. Eupatorium. An Galeopsis angustifol. fœtida. An Galeopsis minor folio caulem ambiante?

MARRUBIUM ALBUM. CAP. CIX.

Delictigini



Caulibus assurgit cubitalibus, quadratis, canâ lanugine pubescentibus, tubulo peruiis: ad quorum nodos folia nascuntur bina ex aduerso sita, perquam rugosa, subrotunda, in ambitu serrata, ex viridi albicantia, hirsuta, sapore acri & amaro: ex quorum alis hosculi numerosi verticillati: oriuntur, bifidam cristam surgentes, labello utrinque alati demisso, in calyculis albis lanuginosis. Semen subrotundum asperiusculum: radix fibrosa, nigricans. Tota herba Dod. suaui & grati est odoris, & nonnihil moschum redolet, præsertim hybernis mensibus.

Marrubii, seu Prasion Dioscoridei delineatio ad amussim huic nostro respondet. Frutex est, inquit, ab vna radice multorum ramorum, subhirsutus, albicans, quadrangularibus virgis: folium pollicis æquale, subrotundum, hirsutum, rugosum, gustu amarum: semen per interualla in caulibus est: flores velut verticillati, asperi.

Est Mar.
Dioscoridis

Quodnam autem sit Marrubium hoc apud Theophrastum, aucthores non conueniunt. Ruellius & eum secutus Cæsalp. volunt eum hoc pro secundo genere describere. Dalechampius contra id eum intelligere credidit per prius: per alterum verò Dioscoridis Balloten, hoc ab illo discrepantem, quod plusculum ad virorem fuscum porraceum vergat, unde Marrubium nigrum vocetur, & odorem grauem, fœtoremque vibret.

Est secundum
Marrubium
dem Theophr.

Cornarius primum Theophrasti Marrubium narrat officinas quidem viride Prasion vocare: attamen Prasion huius, genus alterum esse ait, & non id quod Ballote, nigrumque Prasion dicitur. Et certè D. Agerius huius Marrubii varietates communicauit. Dedit namque Marrubium in Marca Anconitana collectum, Germanico candidius, foliisque minoribus & ramosioribus. Et aliud maius, odoris suauius, Romanorum agrum inhabitans.

Prasion
Girade.

Græci, vt Diosc. Theoph. & Galenus *μαύρον* appellat. Latini, vt Matthiol. Lobel. in Aduers. Cæsalp. & Dodon. Marrubium; Marrub. album Matthiol. in Epit. & Hist. german. cum add. Camer. Lobel. in Obs. pag. 278. & Ic. Plant. p. 517. H. Lugd. p. 961. & Gerardus: Marrub. candidum alterum & vulgare Tragus. Vulgare Clus. in Pannon. legitimum vulgare in H. post. Tertium & album vulgare C. Bauhin. Marrub. notius

Prasion
Girade

Locus
Tempus

Vires
flus

Delictigini

notius quàm vt indicandum : itémque candidū
Castori magis probatum Plinius. Marrub. siue
Prassium album Tabern. candidum Schvvenckf.
Marr. fœminam Brunfels. Prassium Anguill. &
officinæ. Videtur autem, inquit, Pena, prasi-
nus viror, aut certè virosus odor appellationem
dedisse Marrubio, tam nigro illi fortido, quod
Ballote dicitur, quàm albo huic & odoro. Inter
nothas voces & apud Apuleium eius & hæc no-
mina extant, Εὐπατόριον, φυλλόφαρες, περιήδιον,
καμυλοπόδιον, κυροσπράσιον, φιλόφαρες, Labeo, Labeo-
nia, Asterion, Asterope, Asteriope, Atyrbesia, Vi-
ceraria, Marua Iantusa Serap. Tauri sanguis,
Horu genitura, Melittæna & Meliphyllon. Di-
citur quibusdam Hebraicè, vel potiùs Chaldaicè
Tamcha: Mauric. Farasio siue Frasum: Germ.
weisser Andorn/Marobel/Gottes vergiß/helffe-
Fraut/lungenfraut/ & wilder taurant Silesiis
Schvv. Belg. Malroue/ Malrneue/ & whitte
Andorè: Gall. Marrubin & Marochemin. It. Maro-
bi: Hisp. Maruio & Marolho: Angl. horehounde:
boh. Zablecniß: Hung. Feyer pözercze.

Locus & Tempus
Multis locis frequens spontè crescit, vt Mon-
speli passim, vt etiam Burinii in Rhetia: itém-
que circa Colmariam, Horburgum E.C. castellum,
& Entzishemiam, aliisque Alsatia locis: propè
Beffordiam paucas plantas vidi, ac etiam inter
Ferrariam & Bononiam. In Silesia oriri propter
ædificiorum ruinas & rudera perhibet Schvven-
ckfeld. dicitque in arcis pagorum vulgò notum.
At in Austria & Pannonia rarum est, & certis
duntaxat locis, isque paucis spontè nascitur, au-
thore Clusio. Colligitur Aestate, Iulio potissi-
mum mense, cum semine prægnans est.

Vires & Sues
Huius folia arida, inquit Dioscor. cum semine
decocta in aqua, aut viridium succus expressus
datur cum melle Asthmaticis, tussientibus & ta-
bidis. Crassa è thorace, cum Iride sicca, ducunt.
Datur mulieribus quæ non purgantur, vt men-
strua & secundas pellant: item difficilè parientibus,
& iis qui à serpentibus morfi sunt, & qui le-
thale quid biberunt. Vesicæ tamen & renibus no-
cent. Folia cum melle illita sordida vlcera pur-
gant, pterygia, nomasque cohibent: dolores late-
rum mitigant. Ad eadem pollet ex foliis conru-
sis succus, & Sole coctus. Cum vino & melle il-
litus oculorum claritatem exacuit. Morbum
regium per nares expurgat. Aurium doloribus
per se, aut cum rosaceo instillatus prodest. Mar-
rubium plerique inter primas herbas commen-
dauere, inquit Plinius, eadem tradens quæ Dio-
scorides: ac prætera alium soluere, vrinam ciere:
strumis, gangranis, & laterum doloribus confer-
re. Ad eadem commendat etiam Galenus ad-
dens in caliditate esse quidem secundi ordinis
iam completi, in siccitate tertii medii, aut com-
pleti. Marrubii decoctum, inquit Matthiolus,
datur commodè iocinorosis, & aqua intercute
laborantibus: eo quoque foliorum puluere ne-
cantur interaneorum vermes. Recentia folia cū
veteri axungia trita & illita canum morsus per-
sanant, & mammarum tumores persoluunt. Li-
chenas purgant, sanantque ex aceto illita. Ad
viscerum obstructions commendat præterea ex
Marrubio parata decocta, vina, eclegmata, syru-
pos, & alia eiusmodi.

MARRUBIVM CANDIDVM FOLIO subrotundo. CAP. CX.

Descriptio
Caules, quos ex radice vulgari Marrubio si-
mili coplures profert, cubitales & bicubita
Tom. III.



les sunt, qua-
drati, lanugine
incanâ obrecti,
multis alis cō-
caui: ad quorū
singulos arti-
culos, folia ex
aduerso bina
oriuntur mol-
licello holose-
rici tactu, vil-
losa, intensi-
usque quàm in
vulgari nascē-
tia, latiusculō
pediculo ap-
penso, in ambi-
tu serrata, lon-
giora, quàm la-
tiora, obtusa,
odore nullo
excellente, sa-
pore calidiuf-

culo, non tamen ingrato: flores ad genicula ver-
ticillatim caulem amplexantur Marrubii vulga-
ris, ex oblongis, incanis, mollicellis calycibus.

Clus. in Pannon. & hist. post. vocat Marrubiū
alterum Pannonicum, quæritque an sit Marua
Iantusa Serapionis? Eius autem delineatio non
malè conuenit cum Marrubio iam descripto, ni-
si quod ait esse odore iucundo. Lob in Ic. Plant.
p. 518. Marrubii candidi alterius hispanici titu-
lo, eandem habet iconem quam Clusius: itémque
in Obs. pag. 279. Tab. inscripsit Marrubium ca-
didum hispanicum: Gerard. candidum. C. Bauh.
phyt. 4. siue album latifolium peregrinum.

Synonyma

Adeò vulgare est toto Viennensi agro, vt vi-
netorum agrorumque margines, sicque & gra-
minei campi eo abundant, imò in ipsius vrbis
(quæ ab aquis sunt liberæ) fossis nascatur: flo-
ret Iulio. habemus nos Montbelg. in hort. III.
E.C.W.

Nulla tamen apud Viennenses, quod Clusius
sciat, in usu est.

MARRUBIO ALBUM ANGVSTIORE folio. CAP. CXI.



Descriptio
Candidius
Marrubio
caulibus ra-
misque qua-
dratis tenuio-
ribus: folia ex
geniculis ad-
uerso situ ori-
tur impensè
candida, oblo-
ga, serrata ner-
uosa, sed ner-
uis plerisque
recta: secun-
dum longitu-
dinem decur-
rentibus: flo-
res in ramis,
subiectis binis
paruis foliis,
K k

verticillatim positi, interdum & in spicæ formam digesti, parui, eandidi, bifido foliolo surrecto, labello demisso è candicantibus striatis calyculis.

Synonyma

Lobel. porro in Aduers. & Icon. Plant. p. 519. vocat Marrubium Creticum angustiore folio : H. Lugd. p. 962. Marrub. Creticum Penæ: [Existimauit autem compilator hoc à Marrubio candido Hispanico non differre : sed errat: diuersum est & verumque mihi notum:] Camer. hort. Marrub. Creticum aliud, à Lobelio & antiquis depictum: Tabern. & Gerardus Marrubium Creticum: C. Bauh. phyt. Marrub. 5. siue album angustifolium peregrinum : Apud Matth. Syderitidem 2. Matthioli & Castoris.

Locus

Ex semine per fratrem C. Bauhinum Marrubii albi veri nomine Lutetiâ misso prouenit mihi Montbelgardi in horto Ill. E. C. vibi Hiemem perfert.

Hoc Creticum Marrub. qui cum Schvvenckf. opinantur, id cæteris præstantius credunt.

MARRVBIVM NIGRVM SIVE

Ballote.
CAP. CXII.

Descriptio



Sesquicubito altius est, caulibus quadratis, hirsutis, nonnihil rubentibus, inanibus : ad quorum genicula sesquiuncialibus pediculis oriuntur folia Melissæ atrouirentia, rugosa, fœtida, in ambitu ferrata, ex eorundemque alis furculi alii foliis consimilibus minoribus donati: flores Lamii

rubri, verticillati ex calycibus oblongis striatis: radix Vrticæ fibrosa.

Balloten, inquit Dioscorides, quod nomine alio Marrubium nigrum vocant, caules edit quadrangulos nigros, subhirsutos, complures ex vna radice: folia hispida, vel ut alii, densa per intervalla in caule disposita, quam Marrubii maiora, subrotunda, graueolentia, Apiastro proxima: unde aliqui Apiastrium eam vocauerunt: candidi flores yniuersi verticillato ambitu caulem coronant. Plinius similiter depingit.

Synn.
ling.

βαλλων αὐτὴν dicitur Græcis & μέλαν πρῶτον, & in quibusdam exemplaribus μέλα πρῶτον: Latinis Ballote, Marrubium nigrum, Marr. magnum, Marr. spurium, Marr. fœtidum, Marr. nigrum fœtidum, Marrubiastrum, & Prassium fœtidum: Itemque inter nothas appellationes Nophthan, Notjanoscemin, Nospration, Nothera, Nochelis, Nostelis, Nophrys, Gnothuris, Gnotera: Ægyptiis Alphas, aut Esce: Prophetis sanguis Ixionis: Romanis Apnium aut Medata, aut Viceraria, aut Marrubium, aut Cantherinum. Marrubium quidem à foliorum similitudine, ni-

grum à colore, qui ad colorem fuscum magis vergit, quam in Marrubio, Prassium fœtidum ab odore graui & fœtore. Gerin. Schwartz Andorn/ Stinckend Andorn/ & Andorn weible: Gall. Marrequin puant Marrubin noir: Ital. Marrubio bastardo: Hisp. Marruio negro & bastardo: Angl. Stinking & black horehound fefete pözercze.

Gerardus pro Marrubio aquatico ponit iconem Tabernamontani Marrubiastrum, & pro Marrubio nigro iconem Lamii albi eiusdem.

Marrubium nigrum alterum haberi foliis maioribus & alterum minoribus obseruauit C. Bauhinus.

Monspeli florens intuebar Aprili & Maio mensibus: Basileæ Octobri. Frequens in agrorum marginibus Geneuæ, Lugduni, Montbelgardi, & alibi, passim etiam secus vias, parietes & sepes vmbrosis locis florens Æstate.

Huius folia, inquit Dioscorides, cum sale trita canis moribus medentur. Feruenti cinere flaccescunt, ut condylomata reprimant: sordida vlcera cum melle purgant. Plinius eadem iisdem ferè verbis retulit. Vis eius efficax aduersus canis morfus ex sale foliis tritis impositis: item ad condylomata, coctis cinere, in folio oleris. Purgat & sordida vulcera cum melle. Galenus Ballotes ne meminit quidem in simplicium medicamentorum censu.

MARRVBIVM AQVATICVM QVORVM-
dam.

CAP. CXIII.



Altitudine cubitali, aut sesquicubitali, caule rigido, quadrato, subhirsuto, in ramos oppositos diuiso: folia bina semper ex aduerso sita, Betonicæ foliis paria, profundè ferrata, interdum laciniata, in singula segmenta exprorecto nervo obliquo, in acumen definètia, inferius nonnihil hirsuta, superius glabra, breuiusculo

pediculo hærentia, sapore amaricante: ad quorum exortum verticillati globuli sunt flosculorum candidorum, punctis rubentibus asperforum: ex calyculis asperiusculis & veluti spinosis vix tantillum prominentium: radix fibrosa, albicans, modicè adstringens.

Quidam, ut Matthiolus, Sideritum primam facit, quæ alii, ut Dodon. & C. Bauh. rectius Marrubium palustre vocant: aquaticum Thalius & Schvvenckf. Marrub. 4. aquaticum & palustre Tragus, qui Sentum Avicennæ statuit. Marrub. aquat. vulgi Lob. in Aduers. & Obs. p. 283. & Ic. Plant. p. 524. (vbi malè Sideritum secundum vocat) & Hort. Lusit. Sideritum Matthioli, Lanceam Christi Gesæri, & Ægyptiacam herbam quorundam, Camer. hort.

Germ. wasser Andorn/ weyher Andorn: Gall. Marrubin aquatique: Angl. water horehound: Hung. Vizi pözereze.

Locus & Tempus.

Marrubium aquaticum Tragi floret Basileæ ad ripam fluminis Birsle intra urbem Iunio & Octobri. Montbelgardi spontè Augusto locis humidis. In Silesia viget & floret, referente Schvvenckfeldio, æstiuus mensibus ad riuulorum margines & secus fossas, ac scrobium extremitates aquas habentes: rigari etenim postulat: in aridis autem non prouenit.

Cæterum, refrigerandi, atque vnà validè adstringendi facultatem habere videtur: & nonnullis succus eius colore tingere nigro creditur, quod indagandum proponimus.

ALYSSVM IN GENERE, VETERIBVS, & Neotericis.

CAP. CXIV.

Alyssum Dnyc.

Varia est apud auctores Alyssi historia. Et quidem ex Dioscoridis sententia ἀλυσσόν est frutex paruus (φρυγανίον. Ruell. addit vnicaulis:) subaspera folia habens, rotunda, circa quæ fructus, duplicis scuti figurâ: in quo semen est aliquantulum latum. Nascitur in montanis & asperis locis. Eius decoctum singultus, qui sine febre sunt, potu soluit: idem efficit, si quis eam, aut teneat, aut naribus odorandam admoueat: at cum melle trita lentigines & maculas Solares [vitia cutis in facie] emendat. Contusa in edulio rabiei canis mederi putatur. Sed & in domo suspensa salutaris esse creditur, tum hominibus, tum aliis animalibus, ne fascino lædantur. Quin & purpureo linteo, seu puniceo panniculo alligata, pecorum morbos abigit.

Alyssum Plinii.

Ab hoc, vt quidam opinantur, Alyssum Plinii discrepat: is namque videtur Rubiam minorem Alyssum facere.

A Dioscorideo alienum quoque est Aetii Alyssum quod Heracleam Sideritidem esse statuere videtur. Aegineta libri 5. capite 23. cum Aetio de Alyssò conformia scripsit. Ab illis verò omnibus circa Alyssi historiam dissentit Galenus Ex cuius verbis palam est, Alyssum ab eo ex Asclepiade descriptum, potiùs primam, quàm vltimam Sideritim referre.

Siue porro frutex sit ille Dioscoridis exiguus, hætenus non satis cognitus: Siue alicuius plantæ (quæ eam habeat proprietatem, qualem ex Asclepiade voluit esse Præstii speciem Galenus: Sideritidis, Heracleam sc. Paulus, ait baccius de venen. & Antid.) cognomen Alyssum, sic tamen dicitur à proprietate sanandi morsus canis rabidi. Et hæc Etymologia potiùs Alyssò conuenit, quàm Melanthio, quod Arabes à græca voce ἀλυσσόν, sic dictum testantur.

Aequiuoca

Cum igitur varia admodum sit de Alyssò auctorum sententia, cumque eius historia tam varia, incertaque habeatur, difficile quidem fuerit asserere, quamnam planta Alyssum legitimum, aut Dioscoridis, aut Plinii, aut Aetii, aut Galeni, vocari possit & debeat. Magnus enim numerus plantarum occurrit, quæ pro Alyssò à rei herbariæ studiosis passim & certatim ostenduntur, inculcanturque. Quas licet Matthiolum, quod fortassis earum nullam legitimum Alyssum referre crediderit, potiùs suppressendas, quàm declarandas existimarit. Nos tamen contra eas hic nominandas, & suo quoque loco pingendas, fusi-

Matthiol. taxatur.

Tom. III.

usque pertractandas esse, consultum duximus. Illud nobis saltem indicasset sciolum, quodnam Alyssum illud foret à Galeno ex Asclepiade representatum: quodnam & illud, cuius meminit Aetius: siquidem ambo hæc in Italia prouenire non amplius inficiatur. Cur bonus ille vir aliis diiudicandum relinquit, quid Ruellius per Cannabin rusticam, quam ipse Dioscoridis Alyssum esse putat, aut saltem ad ipsum propius accedere ait, intellexerit, & tamen carpit? Cur non Cristam galli pronunciauit?

Cæterum Alyssi nomine sequentes apud Aequiuoca thores donantur plantæ. Alfine fol. serrato hirsutior. Veronica. Veron. pratensis serpillifol. Alyssum filiqua latâ, &c. Alyssum Anguillaræ. Thlaspi minus. Thlaspi maritimum. Clinopodium quorundam Origani facie. Alyssum Galeni. Moluca asperior. Moluca. Cardiacæ. Ladan. segetum fl. albo. Lad. seget. fl. purpureo. Syderitis glabra. Syder. Alyssum Columnæ. Sideritidi affinis. Sclarea. Betonica. Consolida media. Costus annuus Ledi folio. Cynoglossa topiaria fortè Plinii. Cynoglossæ pulchra species. Aparine. Rubia minor. Alyssum Plinii, &c. Gallium secundum Tragi. Rubiis affinis Asperula Dodonæi. Rubia cærulea elatior. Rubia parua fl. cæruleo. Geranium Robertianum. Lilium Martagon. Lilialis. Cyanus. Alyssum Cytisi facie. Periclymenum. Numularia.

STACHYS VETERIBVS ET IN GENERE.

CAP. CXV.

Stachys Dioscoridi frutex est Marrubio similis, Sed longior (quæ vox in Crateua deest, Anguill.) folia ferens plura, sed rara [εὐλα ἀραιὰ. Crateua legit: εὐλα δειὰ Anguill.] hirsuta, dura, odorata, incana: virgas ab vna radice plures, Marrubio candidiores. Nascitur in montibus & asperis. Vim habet excafactoriam & acrem. Vnde [εὐλα quæ vox in aliquibus omittitur:] foliorum decoctum potum menses & secundas ducit.

Plinius l. 24. cap. 15. de Stachyde Laconicè loquutus est. Ea quoque, inquit, quæ Stachys vocatur, Porri similitudinem habet, longioribus foliis, pluribusque & odoris iucundi, colorisque in luteum inclinati: pellit menstrua. Sed & hic vocum vicinitate deceptus Plinius, ἀλυσσόν pro ἀστύον agnouit. Non enim Porri similitudinem habet Stachys, sed Marrubii, vt Dioscorides dixit ἀστύον ἐμπεριον.

Quin & Galenus quoque Marrubio similem fruticem Stachyn esse dixit, gustu acrem & amarum, qui tertii ordinis sit calefacientium, vt merito non solum menses moueat, & secundas eiciat, sed etiam abortus procreet.

Stachydis nomine donatæ sunt sequentes plantæ quatum quidem nobis constat. Stachys Fuchsii. Stach. Cordi. Stach. candidior & minor Matthioli. Stach. Lusitan. Pseudonardus quæ Spica vulgò. Sideritis spinosa. Scorodoris tomentosa Cretica. Scorod. folio Saluiæ. Stachas. Galiopsis lutea glutinosa. Galiops. fetida angustifolia.

STACHYS FUCHSII.

CAP. CXVI.

Rediuuiam Stachydis radicem numerosâ fibrâ vbertim circumquaque productâ co-

Kk 2



ronant: caules autem promit plures (sæpè vnicum) cubitum altos, aut paulò proceriores, quadratos, lanugine incanà villosos, fungosa medullâ factos: ex quorum geniculis folia ex opposito sita prodeunt, Marrubii foliis longiora, lanuginosa, mollicella, per ambitum serrata, sapore ci-

tra omnem morsum siccante: flores ex foliorum alis verticillatim ex longa veluti spica caules summos ambiunt, foris hirsuti, intus glabri, purpurascens, ad Lamii flores quàm proximè accedentes, labello trifido subinde guttato, galeâ item saturatiore, dilutioreque purpurâ versicolore, ex calyculis oblongis villosis: semen rotundum & nigricans: odor totius plantæ grauis.

Cord. in Diosc. Stachydem spicatam herbam esse ait, & Marrubio similem, candidiorem tamè, & ob eam causam Germ. *weissen Andorn*, h.e. Marrubium album, & Stein Andorn Marrubium petræum, appellat.

A Trago pro Marrubio tertio describitur, appellaturque Marrub. agreste siue campestre feld Andorn, siue genus Gallitrichi sylvestris, ac ideo germ. feld *scharlach* nominatur. Hoc ipsum tam suauè olens Marrubium, Stachyn Dioscoridis esse existimat. Is autem odorem totius plantæ gratissimum ait, qualem nos non obseruauimus.

Stachydem appellat Fuchf. quod verticillato florum ambitu & orbiculis spicarum caules cingentibus coronetur: germ. *riechenden Andorn* gall. *Sauge sauvage*. Is autem more suo Dioscoridis verba pro descriptione repetit, nihil addens præter florum purpureorum verticillatum ambitum: odorem & folia dura non obseruauit.

Sphacelum esse statuit Guilandinus, sed perperam, reclamant enim folia. Gesn. in cat. pl. Stachyn Marrubio similem rura Tygurensia rusticam, vel montanam, vel mollem Saluiam: Herbarios Nauculam, alios Coronatam herbam appellare, ex Ruellio, ni fallor, perhibet.

Lobel. in Obs. p. 285. (itemque Icon. Plant. p. 530.) Stachydem Dioscoridis inscribit ac Scorodoti Plinii constituit: alibi Marrubium agreste Tragi, & Pseudostachyn Matthioli vocat.

H. Lugd. p. 963. duas habet icones: vni titulus Pseudostachys Matthioli: alteri Stachys Fuchfii: descriptiones etiam duas habet, quasi diuersæ essent plantæ. Vna est Fuchfii ex Dioscoride petita, altera Lobelii.

Synonyma Stachys dicitur Castori, itemque Lonic. & Tabern. qui trium plantarum, quas pigrit, nomina confundit in Hist. Stachydis, Pseudostachydis & Saluiæ montanæ, quæ quænam ei sit, iam non occurrit. Stachys maior germ. Camer. hort. Floribus purpurascens C. Bauh. phyt. Sta-

chys Fuchfii Dod. lat. in fol. Marrubii tertia species Dod. gall. Marrub. montanum alterum, generis secundi Thalia. Marrub. campestre Hort. Lusit.

Honor. Bellus ait Lobelium pro Scorodoti Plinii secunda, stachin Dioscoridis describere: sed eam stirpem notham, spuriamque esse: nam neque Allii odorem spirare, neque viribus à Plinio attributis respondere. Ego Stachydem vulgarem non esse Scorodoti Plinii Bello quidem cedo: sed hoc ipsi non do, nec etiam Lobelio quod Stachys sit Dioscoridis: haud enim responderet odor, qui, Plinio teste, iucundus: nec color consentit, qui in luteum inclians, esse dicitur: sapor etiam contrariatur, hic enim Galeno teste, maris & acris esse debet: neque calefacit tandem, vt docet Dioscorides.

Asperis locis, montibus ac collibus prouenit: floret Iunio & Iulio mensibus: Basileæ etiam Iunio, extra portam lapideam Iulio & Augusto: inter Basileam & Leirach versus Moutetz Octobri.

CARDIACA.

CAP. CXVII.

Hanc sub Lupi pedis nomine sic describit Ruellius. Lupi pes, quam Græci Lycopoda nominant, herba est Marrubio sylvestri similis, folio Lupini pedis effigie, dissecto, grauis odoris, caule anguloso & geniculato, fungosa intus medulla, radice frequenti capillamento fibratâ: Galli nunc Patam lupinam, nunc Herbam pectoralem: nunc Manum S. Mariæ nominant.

Hæc itaque herba Lycopous Ruellii est, quam multi in Germania Cardiacam vocant: nimirum quod Cardiacæ (sic etiam stomachum siue os ventriculi veteres appellabant) imposita medeatur. Quod verò Ruellius ait græcè Lycopodem dici, nusquam reperitur, vt author est Gesnerus quadr. de lupo, apud Græcos, neque apud Plinium: quare confictam ab eo ad imitationem gallicæ vocis, græcam esse coniecit, & pro Galeni Lycopersio admisit: huius enim & nomen à lupo, & odoris insignem grauitatem, leuiter tamen aromaticam & ni fallitur, etiam colorem conuenire dixit, præsertim maturæ iam semine prægnanti herbæ. Hæc Gesnerus qui in cat. pl. Cardiacam opinatur dictam, quod folia trita præsentaneo remedio dissoluto stomacho imponantur.

Kαρδιωβοτάνη Nicolai dicitur Fuchfio: Sideritis prima Heraclea Dodonæo: Euricius Cordus Marrubii, vel Melissophylli speciem esse putat, quia non aliter, quàm Melissophyllon apibus gratissima sit, scribitque se propterea ipsam ad aluaria plantasse, neque credi posse quanto examine, ac quàm sonoro murmure circum hanc florentem densæ apes susurrarent.

Marrubium & quidem primum Cardiacam vocat C. Bauh. phyt. dubitatque an sit primum Theophrasti. Quidam Alysson Galeni & Aetii esse volunt. Sunt etiam qui Marrubium mas Brunfelsii faciant, vt C. Bauh. & Schvvenckf. qui Palmâ Christi à Parisiensibus appellari testatur. Brunfels. quidè Tom. 2. ante rhapsodiam 25. p. 158. leonem habet sine nomine: & aliam quoque sine titulo pag. sequenti 159. & sequitur Rhapsodia vigesima quinta: prior autem icon est Cardiacæ, secunda Marrubii. Vbi verò Cardiacam Marrubium

Stachys
Corda

Stachys.

H. Lugd.
carpitur.

Synonyma

bium mas vocarit, vt annotarunt C. Bauhii. & Schvvenckf. non mihi constat.

Lycops. Lycopsyn tandem Cardiacam vocat Anguill. epist. 12. Aliam demum esse Cardiacam à Ballore perhibet Fuchsius.

Nomina linguarum Quo igitur nomine herba hæc à Veteribus sit appellata, adhuc sub iudice lis est. Herbarii nostræ ætatis vulgò Cardiacam appellare cōsueverunt haud dubiè quòd cordis palpitationi, quam multi perperam καρδιακήν appellant, mirificè conferre videatur: germ. *herzgespeer/ herzgespan/ & herzfraut*: Schvvenckf. nonnullis wolffstœpe vocari ait, i.e. Patam lupinam. Belg. *herzeghespan*: Galli *Agripaulme*, testibus Fuchf. Dod. & Lob. Quà autem ratione Agria palma dicatur, haud scit glossator Fuchf. in impress. Lugdunensi, nisi fortè à rudi foliorum fistura tanquam in digitos à qua, sed perfectiore, Ricinus vulgò etiam Palma Christi nuncupatur. Angli *Mort-hermorte*: Boh. *srdecuif*: Hung. *ziu siu*.

Locus Passim rudibus, lapidosis, ac aliis incultis & asperis gaudet: iuxta sepes & veteres muros subinde inuenitur: in hortis nimis facillè calefit. A Iunio in multum vsque Autumnum viget, & floribus (præsertim Iulio) abundat, seménque perfcit. Caules Hieme intercidunt: radix viuax est, Dodon. Prouenit etiam in pagorum areis, iuxta semitas, & propè urbium mœnia, vt etiam Basileæ vidi florentem Octobri.

Vires & v- sus Fuchsius ex amaritudine insigni sumpto argumento, calidam statuit in secundo ordine & siccam in tertio: rectè à recentioribus scriptum, contra cordis palpitatiōnem, conuulsionem, & resolutionem conducere: posse enim cum amara sit herba, suā caliditate & siccitate crassos humores, qui in venis & aliis partibus, neruosis potissimum, sunt, incidere, extenuare, & discutere: hac etiam ratione morbo comitiali conferre, vrinam mouere, & menstrua educere, aliàsque facultates, quas Galenus lib. 4. de simpl. med. facult. cap. 17. amaritribuit, obtinere. Hisce subscribit Matthiolus, addens eam in puluerem cōtritā, & cochlearis mensura ex vino haustā, difficilè parientibus mirum in modum opitulari: obstructions aperire, quas causā frigida induxerit: pectus à pituita detergere, & lumbricos necare. Cum expurgandi, adstringendi quòque facultatem habet, inquit Dodonæus. Ad cordis affectus à nonnullis commendatur, & tantum valere existimatur, vt ab effectu nomen inuenisse putetur. Fertur & conuulsis ac quoque resolutis mederi, obstructions viscerum aperire: ventris tinea ac lumbricos interimere, & puluerem herbe cum vino exhibitum, non modò vrinam & & menses euocare, sed & difficulter parientibus prodesse. Ad cruenta eadem quoque laudatur. Medetur & quibusdā boum morbis, ac à rusticis ea de causa subindè expetitur.

Partum prouocat.

GALIOPSIS VETERIBVS. CAP. CXVIII.

Disce, la- tis illu- strata. Galeopsis, quam authore Dioscoride, aliqui Galeobdolon vocant, frutex (δάμνον) est totus cum caule & foliis, similis Vrticæ: sed folia læuiora sunt, & dum teruntur valdè grauem odorem reddunt: flores tenues (λέπτα) purpurascētes [πορφυροῦντα:] Nascitur ad sepes & circa vias, ac domorum areas vbique. Vim habent folia, succus, caulis, & semen, dissipandi duritias,

carcinomata, strumas, parotidas, panos. Verum cum aceto bis in die imponere oportet, & cataplasma tepidum facere. Sed & decoctum ipsius vtiliter in fomentum affunditur. Facit etiam ad nomas, gangrænas & putredines, cum sale imposita. Dioscoridis verba habet Plinius. Paulus vires eius ex Dioscoride quoque habuit. Galenus verò Galeopsios mentionem non fecit.

Galeopsis inter nothas, aliis galephos, Aegyptiis Aethiopsis, Romanis verò Vrtica Labeo dicitur.

Notha vocat.

Græcis Γαλιόψις vel Γαλήψις, & Γαλεόβδολον. Dicitur autem Galeopsis, si cum i scribatur, à florum effigie galeata, quòd eius flores galeæ aspectum referant. At quoniam inusitatum fuit græcis præsertim veteribus, Latina nomina cum græcis componere, γαλήψις potius per n scribendum erit, vt & multa exemplaria habent, & Plinius ita legendū testatur, qui Galeopsin nominat, à florum figura mustelæ faciem & rictum quandatenus exprimente. Id quod etiam videtur innuere γαλεόβδολον nomen, i.e. mustelæ fœtida: quo quænam sit herba indicatur, nulla videlicet descriptioni aptiore, quàm Galeopsis siue Vrtica fœtida mortua, Corn. Cordo, Trago, Fuchf. Matthiol. H. Lugd. Clusio & Schvvenckf. autoribus.

Galeopsis.

Galeopsis est Vrtica fœtida.

Hanc tamen opinionem tanquam falsam reprobat Marantha. Odor, inquit, qui in Galeopsis descriptione proponitur, nisi nonnullis consideratis intelligatur: eius cognitionem impedit. Et hinc colligitur error (quod eorum pace dixerim) volentium Galeopsin esse, quam vulgò Vrticam fœtidam appellant, inter alias notatas eius herbæ graueolentiam in medium afferentes: non enim animaduertunt graueolentiam Galeopsidis foliis Diosc. assignasse, si terantur: non autem integris: at in Vrtica fœtida, etiam si non confricentur, grauissimum longius emittunt odorem. Huic subscribit Clusius, cui nullus recentiorum satisfacit in icone Galeopsis historiarum addita: nam vel Lamii genus aliquod, vel Scrophulariam vulgarem eos sustinere perhibet, cum ad illarum nullam Dioscoridis descriptio aptari possit.

Multorum opinio de Galeopsis reprobat.

Nos Galeopsis nomine sequentes denominauimus plantas, quarum quænam sit legitima, iudicium penes lectorem relinquimus: Galeopsis siue Vrtica iners flore purpurascēte maior folio maculato & non maculato. Galeopsis siue Vrtica iners floribus albis. Galeopsis siue Vrtica luteo flore. Galeopsis siue Vrtica iners folio & flore minore. Galeopsis siue Vrtica iners minor folio caulem ambiente. Galeopsis siue Vrtica iners magna fœtidissima. Galeopsis siue Vrtica fatua incana reptilis. Galeopsis siue Vrtica fatua maxima flore magno rubro. Galeopsi fœtidissimæ affinis. Galeops. fl. paruo atropurpureo. Galeops. angustifolia fœtida. Galeops. lutea viscida Dal. Scrophularia maior, Scroph. maxima. Scroph. 3. Dod. Pulegium.

Aequiuoca

GALEOPSIS SIVE VRTICA INERS

flore purpurascēte maiore, folio non maculato.

CAP. CXIX.

Radice nititur hæc Galeopsis fibrosâ numerosâ, repente, perenni, ex qua caules plures furriguntur, lógi, quadrati, concaui, purpurei, modicè hirsuti, geniculis inferiùs crebrioribus, medio caule internodiis longioribus: ad radicem

Descriptio

folia subrotunda, ad Marrubium foetidum accedentia, ex satis longis pediculis, superiora ad singulos geniculos purpureis semuncialibus latiusculis appenta, Vrticae similia, pilis hirsuta, sed inertibus, rugosa, atrouirentia, atroue purpurea, serrata, foetida: ad quorum alas flores fimbriatis loculis rubentibus insident, seni vel deni verticillatim caulem coronantes, purpurei, pilosi, inodori, rictum ostentantes, foliolo concauo, ceu galea, sursum reflexo, bifido, labello punctis carnis & sanguineis notato, deorsum reflexo: ex medio hiatus stamina profert quaterna recurua alba, capitulis atroarabentibus, nec non stilum album tenuem bifidum: semen in caulibus per interualia copiosum & nigrum.

Synon. &
Nomina.
linguarum



Hung. Bot chalan

Vrtica non mordax, & Galeopsis vulgaris purpurea, Lamium Plinii, itemque Archangelica vulgi dicitur Lobel. in Aduers. Vrtica labeo & Lamium Nomenclatori Pannonico: Vrtica mortua & alba Corn. Vrtica foetida Apollinari: Vrtica foetida floribus purpureis Matth. Schvveckfeld. appellauit Lamium purpureum vulgati, & ad 10. in Dioscoridis, & Vrticam labeonem, foetidi & grauis odoris: Fuchf. Lamium 3. fl. purpureis: Tabern. Lamium 3. purpureum: Item, Galeopsis 1. (in Hist. 2. in Icon.) Lamiis similis, exceptis foliis paullo rotundioribus, & albis maculis aspersis: Ego duas plantas nondum facio. C. Bauh. phyt. Lamium 2. siue purpureum folio oblongo, non solum a priore ratione formae foliorum differens, sed etiam odore: hoc enim non foetet. Lamium purpureum a nobis semper fuit obseruatum foetidum. Gerard. Lamium rubrum Item Lamium Pannonicum siue Galeopsis. A Gerardo non bene pro Lamio Pannonico Clusii ponitur icon Tabern. Galeopsis prima.

C. Bauh.

Lamium
rubrum
Gerardus
nos.

Camer. in Epit. Matth. itemque H. Germ. hanc figuram exprimit titulo Galeopsis. Cur vero Lamium Euch. Roesl. germ. Unser frauen schüssel vocet, rationem non habet.

An Thal. Galeopsis rubra? An Anguill. Lamium Plinii, Bononiensibus Milzatella, quasi *piccola Milza*. Milzadella Cæsalp. vulgo dicitur, quia lienosis egregie opitulatur.

Locus &
Tempus.

Galeopsis purpuream in Italia inter Vicentiam & Villanouam vidi florentem Martio, Geneuæ Nouembri, Basilæ Octobri, Monspelii toto anno floret. Montbelgardi frequens est etiam in horto

Ill. E. C. sponte, florens Aprili: Amat ædificiorum areas, plateas & hortorum sepes.

Foetidi est & grauis odoris. Eius calore & siccitatem sapor arguit, inquit Schvvenckf. qui ex Dioscoride eius folia durities, strumas, & carminomata discutere, itemque ad putrescentia vlcera, gangrænam, & nomas vtiliter cum sale illini perhibet.

Vires &
Vfus.

Galeopsis folio maculato.

Est alia planta Vrticae foetidae non absimilis, Equæ à lacteis, maculis singula folia in longum procurrentibus, Vrtica lactea, à Senensibus vulgo cognominatur, quam rectius fortè quis Galeopsis dixerit, si à *gala* dictam esse statuat, quod ex Dioscoridis ordine coniecturâ quadam colligi posset: hanc legitimam esse Galeopsis, quasi affirmare non dubitarem, inquit Matthiolus, nisi Plinius eam Lamium appellari prodidisset, laudibusque extulisset album, quod medio in folio habet. Quibus sanè Plinii placitis decernere cogimur, primam, quam Vrticam foetidam diximus, esse Galeopsis: alteram (hanc) verò Plinii Lamium. Sed si sustinere velimus hanc secundam esse veram Galeopsis, dicere nobis liceat, Plinium non cognouisse Galeopsis: neque id fortasse temerè diceretur, quod in multis aliis Plinius euidenter errasse deprehendatur. Hæc ille. Ego facile crediderim eandem esse hanc cum præcedenti Galeopsis purpurea, & in solis foliorum maculis consistere differentiam.

Camer. in horto vocat Lamium Plinii, & Milzatellam Italicam, in foliis albas maculas proferentem, in locis humidis & opacis circa fossas. And. Spieg. Lamium verum Plinii. Schvvenckf. Lamium pictum. C. Bauh. phyt. Lamium 3. maculatum, & Milzatellam Cæsalpini, de qua vide plura cap. præced.

Solenander tradit eius vsum esse crebrum in Hetruria, exhibendo puluerem foliorum in ovo sorbili in lienis obstructionibus: atque asserit solum puluerem istum in vino feliciter se in iisdem affectibus exhibuisse.

Galeopsis siue Vrtica iners floribus albis.

Tragus huius meminisse videtur Vrticae quinquæ neque pungentis, neque vrentis, floribus albis titulo. Fuchf. vocat Lamium 1. siue floribus albis, Lamium Plinii propriè. Camer. hort. Lamium Tragi flore candido. Lobel. in Adu. & Obs. p. 280. itemque Icon. Plant. Lamium siue Archangelicæ flore albo: perperam Galeopsis Herbariorum Matth. Lacunæ. Tabern. Lamium 1. album. Iconè Tabernam. Lamii albi malè pro Marrubionigro ponit. C. Bauh. phyt. Lamium 2. siue folio oblongo flore albo. Schvvenckf. Lamium candidum.

Tab. nu.

H. Lugd. p. 1246. Lamium Fuchsi vocat; Lamium Plinii putatum, vrticam inertem & mortuam floribus albidis, seu pallentibus, vulgo Archangelicam, ab eximiis viribus: Lamium fortassè à florum figura, veluti cucullo laruatam Lamiam quandam representante: Italicam Milzatellam, & Herbari de la Milza, ab insigni eius aduersus splenis obstructionem & duritiem efficaciam, qui splen illis Milza vocatur: Galeopsis Matthioli Lobelii. Falsò autem ita vocat: reicit enim Lob. eorum opinionem, qui Galeopsis Matthioli statuunt.

Turnero

Turnero dicitur Lamium, siue vrtica iners aut mortua alba. Cordo in Diosc. Galeopsis flore candido. Thaf. Galioptis Matthioli, seu vrtica vulgaris mortua, flore verticillato candido passim, grandiore nonnunquam folio locis pinguioribus. Dod. lat. in fol. vrtica iners siue Lamium primū. An Casalp. Leucas montana flosculis candicantibus, nullam albam maculam habens in folio?

In Italia vidi florentem Martio inter Brentellam, & Vicentiam; Lugduni mense Aprili, & in Sabaudia circa Mirebel; itemque Montbelgardi in horto Ill. E. C. frequentem spontaneam. Humida & opaca occupat loca fossas & areas, Iulio flores ostendens, Schvvenckf.

Vires & visus Calidum siccumque est Lamium, id quod ex facultatibus eius & avaro constat gustu. Ex vino potum iecinoris adimit obstructions. Flores Lamii candidi menstrua muliebria alba absumere [sistere Dodon.] fœminarum experimento celebrantur, paraturque à nonnullis in eum vsum ex floribus istis cum saccharo (vt vocant) conferva, quam singulis aliquot diebus sumendam præcipiunt. Herba tusa auctore Schvvenckf. cum sale plagis & contusioni utilis, nec non vlcibus putridis & vulneribus, vlcera sperpiginosa, vulgò den murin, imposita sanat. Recentiores Vrtica hac mortua vtuntur (id quod legere est apud H. Lugd.) sistendo ruentis è naribus sanguinis impetu, inæ ceruici, vel scapulis alligando: nam inde sperant in aduersum trahi cruoris manantis impetum.

GALEOPSIS SIVE VRTICA INERS flore luteo.

CAP. CXX.



Descriptio

Synonyma
Galeopsis
Trago.

A Superiore Galeopsi alba differre non videtur, nisi pterocrore caule, numerosiore, hirsutior folio: flore pereleganti luteo toto, labello saturatioribus punctis & striis croceis notato: aliàs modò vnicoloribus, aliàs labello modo picturatis.

Tragus hanc Galeopsios nomine pingit, ac Vrticam sextā

facit floribus croceis. Fuchf. Lamii genus alterū. Dod. gall. Lamium luteum. Hi tres vnā icone & descriptione, Galeopsim purpuream, albā & luteam complexi sunt, colore tantum ab inuicem distinguentes, ignoranter quidem, quicquid dicant: picturā autem hanc potissimum exprime-re videntur.

Cord. vocat Galeopsin flore luteo. Dod. lat. in fol. Vrticam inertem tertiam, siue Lamium luteo flore. Tabern. Lamium 2. luteum, Casp. Bauh. phyt. Lamium 2. siue folio oblongo luteo flore. Schvvenckf. Lamium luteum, & Archā-

gelicam luteam, geete wald Kessel / geeler hassenkopff.

Nascitur ad riuos, ad piscinas, in montibus opacioribus, & aliàs locis humidioribus: Florentia vidi in horto. In siluis opacis floret Maio mē- **Locus** se potissimum, & tota ferè Aestate: Apud Quados, Marcomannos & in Pannonia superiore notior est. **Tempus**

Non dissimilibus quoque viribus illo, sed multò efficacioribus esse perhibetur ad vulnera, vlcera, tumores. **Vires**

Galeopsis, siue Vrtica iners folio & flore minore. Hæc quamproximè accedit ad Galeopsin flore purpurascēte maiorem.

Iuxta sepes, parietes, vias, in rudibus, secus agrorum margines, ac in ipsis quoque aruis **Locus & tempus** obseruavi Geneuæ, aliisque in locis florentem magna ex parte tota Aestate. In hortorum areis parum excultis non rarò occurrit, & valdè molesta est, vt Montbelgardi, florens ibi Februario, Martio, Aprili, ac etiam Septembri.

De Galeopsios viribus in genere, & de nonnullis aliis Galeopsios speciebus, ceterisque plantis illi affinis.

Vrticas inertes omnes eandem cum vrentibus vim habere, plus tamen posse in externis vlcibus, & tumoribus dissipandis credidit Tragus: quapropter illis in balneis ad vaporaciones & emolliendum vterum vti consuluit, præsertim siluestri, quam Heracleam dixit, nos Galeopsim magnam fœtidissimam. Experientia proinde certa de olentibus Vrticis, quæ in vetustis areis & sepibus proueniunt: illæ enim si virentes adhuc contundantur, earumque succus cum foliis cataplasmati instar, phagedænæ, quam Germani vocant, imponatur, breui eam enecabunt. Amb. Paræus Galeopsios cuiusque generis succum ad hæmorrhoidas commendat. Plura lege antè in specie, & de Galeopsi veterū.

De ceteris Galeopsios speciebus, Lamio, Cannabi siluestri, ceterisque affinis Plantis, consulat lector huius Tomi Appendicem: Nos enim ibi de iis: nec hic præterquam Locusta herba superest **Locus**, cuius historiam ad huius Libri calcem tradidit amiri superiori promissimus.

LOCUSTA HERBA.

CAP. CXXI.

Locusta herba prior.



H Erba Locusta dicta, parum interdum palmū superat; aliàs dodrantalis & maior, etiam cubitalis, radice donata tenui, ad imum fibrosā, gustu subdulci & ferè insipido: folia tenera & delicata, longitudine semunciali, vnciali, aut sextantali, colore herba-

Descriptio

ceo latitudine trientem vnciæ parum excedentia subrotunda, nullo pediculo appensa, interdum serrata, superiora sapore ferè eodem cum radice, à qua vnica caules plures, angulosi, tenues, brachiat, binaque ramulorum coniugatione semper diuisi: inter foliola summorum ramulorum *flosculi* simul aliquot pulchelli, albid, aut diluta purpura languentes, oblongi, in quinque lacinias dissecti, apices amplectuntur tenuissimos, obtutum ferè fugientes *semen* obseruare non licuit.

Icones.

Iam, antequam ad alia deueniamus, figurarum nostrarum reddenda ratio. Est autem prior ex ipsa herba virente, cui appingi curauimus Oleris albi ramum Agerii. Altera ex Icone Plantiniana Phu minimi alterius p. 717. foliis nempe serratis, qualis inter nostras herbas siccas Locusta reperitur.

Locusta altera foliis serratis

Sacrarum
literarum
Locusta
herba.
Hermolao.



Cæterum, meminit Locustæ herbæ Hermol. Coroll. 256. dum inquit: In sacris certè literis sunt quibus Locustæ mandis solitæ, non animal insectum, sed herbam hoc nomine significant. In qua sententia magnus auctor Chrysostomus & prior eo Athanasius fuisse creduntur, quasi pro animali acceptæ, vescendo non essent. Cum tamen in Africa vt Dioscorides commemorat, ad Leptin cibo

etiam frequenti commendatur, & hodie quoque vulgò eas comedant Aegyptii. Plinius etiam gentem quandam & Aethiopum quoque partem Locustis tantum viuere fumo & sale duratis in annua alimenta prodidit post Diodorum Strabonemque, vt ob id Acridophagi [Acridas enim Locustas Græci vocant:] nomen habeant. Locustam igitur, siue Pedem locustæ pro herba sumptam interpretantur, quam vulgò Rapunculum, siue Napunculum vocamus [H.n.g.lib.23.] folio angusto, desinente in mucronem, cauliculis vertice torulos habentibus, vt in Asparago & Salsicario lupo cernitur. Itemque multi lateris. Ex quibus minores alii, alterno semper inguine prosiliunt. Radicula vel diuitum, laurorumque mensis petita: Rapistri quidem sapore: non tamen ad ructus illiberali, ac fatuus omninò gustus, sed cum aceto, & sale non iniucundus: semen ei tam exiguum, vt discerni ferè aliter non possit, quam grana sabuli. Alii Pedem locustæ pro Blito aut valdè simili herba capiunt in Arabicis scriptori-

Acridophagi.
Pes
locustæ.
Rapunculus.
Napunculus.

Blitum.

Acris

bus. Sunt etiam qui vocabulo Acridis non herbam vnā aliquam, sed summatim omnes, quibus victitavit homo sanctus in solitudine, intelligi velint. Dioscoridis certè paniculas Auenæ dependentes Locustas appellauit.

Gesnerus de hort. vocat Locustam herbam foliis ferè Oleæ: Oliui etiam sapore quodammodò, insipidam alioqui. Lobel. in Icon. Plant. p. 717. Phu minimi alterum inscribit, vt etiam in Obs. p. 412. vbi ait vocari Gallo-Belgis *Salade de Chanoine*, Velt troppen verò Belgis: quasi dicas Lactucam campestris, quia folia primo pullulatu habet Lactucis aut Seriolis adhuc tenellis similia.

Phu minimi alterius Lobelii imaginem & descriptionem assumpsit H. Lugd. p. 1127. Cuius tamen & aliam figuram & delineationem antè p. 554. Polypremni titulo dedit: addens vulgò appellari de la Blanchette & Poule grasse.

Tabern. tam in Icon. quàm Hist. duplicem exhibet picturam, Lactucæ scilicet agnina primæ & secundæ titulo.

C. Bauh. phyt. dicitur Valeriana n. siue campestris inodora maior, quæ Bupleuron, Hippocratis apud Plinium lib. 22. cap. 22. ipsi videtur; Itemque Phu minimi alterum Lobelii Obs. p. 412. & Icon. Plant. p. 717. Eidem vocatur Valeriana 12. siue campestris inodora laciniata, & Herba S. Claræ Monspelienis, ac etiam Phu minimi Aduersar. p. 319. & Lob. Icon. Plant. p. 716. Dod. lat. in fol. huius meminit nomine Albi ole-
ris.

Locusta herba Montbelgardi in horto Ill. E. C. ex semine Sturgardiâ missò, nomine *Sonnenwirbell*, sata mense Ianuario & Febuario, frequens prouenit. Huius verò semina quidam mense Septembri terræ committere solent, quò hybernis mensibus in acetariorum vsum venire queat. Locusta herba, Pinguicula aliis dicta, aliis Lactuca agnina: Germ. *hasenorlin* / *Rebensfressig*: Gencuæ *Rampon*: Burgundis *oreille de Lieure*, frequens est in agris, vineis, & hortis, teste Tabernam.

Quam porrò Hermolaus in Corollario, si bene memini, ait Gesn. in epist. ad Cos. Holtz locustam appellat, aliqui eas esse Locustas nugantur, quibus in deserto Io. Baptista pastus sit. Refrigerans est hæc herba, & nonnihil humectans, facultate ac temperamento Lactucæ haud dissimilis; cuius loco hybernis & primis Veris mensibus infertur, ac cum aceto, sale & oleo iucundè editur, veluti alia acetaria: inter quæ haud postremum locum obtinet. Ambæ Lactucæ agnina, Tabernomontano id referente, grati sūt saporis, aluum emolliunt, præsertim si cum iure carnis bouinæ aut veruecinæ coquantur, atque calidè coctarum ius absorbeat. Frequens earum vsum in cibis potissimum per totam Hiemem niue liquefcente & Vere, vsque ad mensem Aprilem donec caules ferat. Salubriter exhibuit gratum hunc & sanum cibum febricitantibus, qui ab esu carniū abhorrent, Spinachiorum modo concisum & in iusculis cum omphacio decoctum. Agnidemum huius pastu multum delectantur, & iuantur, impingunturque.

Locusta
Olea foliis
Gesn.
Phu
minimum
alterum
Lobelii.

Icones
deser. dno
H. Lugd.

Lactuca
agnina
duplex
Tabern.

C. Bauh.
Album
olus Did.

Locus &
Tempus.

Vires &
Vilus.

Temper.

Emolliet
aluum.

Febricitantibus cibis.

Agnore
pastus.



HISTORIAE

VNIVERSALIS

PLANTARVM

LIBER XXIX.

CORONARIÆ SEMEN IN VASCVLIS ET CALYCVLIS
GERENTES, ET QVÆ FLORVM FOLIORVMQVE, AC TO-
tius adeò Plantæ, forma nonnihil accedunt.

Coronariarum vel per se tantum immensa contemplatio, si quis æstimet varietatem, numerum, flores, colores, coloresque & succos; ac vires earum, quas varietatis studiosissima natura, salutis, aut voluptatis gratia gignit. Est sanè, ut Plinius ait, inenarrabilis florum maxime subtilitas, quando nulli potest facilis esse loqui, quam rerum natura pingere, lasciuienti præsertim, & in magno gaudio fertilitatis, tam variè luden-
ti. Quippe reliqua, usus alimentique gratia gignit: ideòque secula, annisque tribuit iis. Flores verò odoreque in diem gignit: magna (ut palàm est) admonitione hominum, qua spectantissime floreant celerimè marcescere. Sed ne picturâ quidem sufficiente imagini colorum reddende, misturarum varietati, siue altermi & que multi-
plices inter se nectantur, siue priuatis Generum funiculis in orbem, in obliquum, in ambitum quædam corona per coronas currunt. Coronarias porro omnes hoc vno libro complecti nec volumus, nec possumus: ne nec ipsa natu-
ra unico horto, unico tribu, complecti potis, alias in fruticum, alias in herbarum, & harum rursus in nonnihil diuersis familiis collocauit. Dicemus autem potissimum vascula ferentes post florem, & his jacei specie accedentes, ut Linifolias, Alsinifolias, &c.

DE BETONICA CORONARIA SIVE CARIOPHILLEO
flore in genere: & specialius de vulgari latua flore pleno.

CAPVT I.



Duo fasti-
gia summa

IX in omni genere stirpium vlla existit quæ tantâ colorum varietate flores suos commendet, atque Betonica coronaria, cuius duo fastigia summa: Alia enim sylvestris, alia latua: Hæc rursus nunc simplici foliorum

in floribus ordine contenta est [minor Dod.] nunc duplici prædita [maior Dod. qui & Armenios flores in Gariophyllorum numerum recipit:] de quâ præsens instituitur sermo.

Ex Gariophyllis itaque plenis [etiamque simplicibus plerique foliis sunt] è singulis geniculis, binis, angustis: alii penè teneris, at breuioribus magisque exiguis (porraceis Ruell.) duris, per extremum acuminatis, cæsis quasi, siue glauco, colore: caulibus læuibus, teretibus, cubitalibus, raro altioribus, geniculatis, nodosis: in quorû fastigiis lægiusculis spectantur calyces teretes, orbiculo superiore denticulati Ruell. quibus dehiscētibus paulatim diuersa apparent florum genera, candida sc. ex cædido purpurea, coccinea, nigricantia, vermiculata, diuersoque colore variegata, idque non vnâ, sed variâ ratione. Inuenias liquidè in quib.

Tom. III.



candidus, & coccæus, color ita miscetur, ut in alio candida, in alio rubra, foliola numero superiora euadant. Quid? quod nonnullos videas ita candidos, ut minutissimis rubris punctulis sint redimiti, contra qui rubent lacteis: notis aspersi videantur. Postremò ex vno & eodem caule non raro duo flo-

rum genera, quod ad colorem attinet, hoc est, partim candidi, rubrique maculis notati, partim

LI

candidi, rubrisque maculis notati, partim verò coccinei, profiliunt, & quod mirū magis videri possit, sæpè vno pediculo diuersi coloris flores suffultos, deprehendas, quod ipsum non semel se obseruasse testatur Tragus, in florum medio staminei emicant gemini apices candidi: semen in vasculis oblongis, paruum ac nigrum Dodon. latum Cæpæ simile Trago: radices fibrosæ: simplices, geniculatæ Ruellio.

Nomina
linguarum

Quam Betonicam coronariam magis propriè appellandam censemus, Caryophylleum florem ab odore Caryophyllorū Recentiores nominant, licet sint alij odoratiore māgonio, alij minùs, & alij etiā inodori: Dicūt Germ. *Negelin*, *Negelblumen*, & *Grasblumen*: Belgæ *Ginossel blumē* & *Grossels bloemē*: Galli *Oeillers*, & *Oeuillets*: Itali *Garofoli*, & *Garofoni*: Hispani, *Clauel*: Angli, *Geliflores* & *Gelouers*. Bohem. *Karaffilts*, Hung. *Zecf* fū.

Betoni cor-
naria indi-
ca Veter.

Ioh. Ruell. (& post eum Eur. Cord. itēque Matth.) Caryophylleum florem incognitum Veteribus existimauit; cuius optimum iudicium videtur. Mirum creditu, ait, vt tam celebris flos tamque iucundus fuerit à Veteribus silentio prætermisus, qui amplitudine, pulchritudine, varietate, Rosā non inferior videri possit, imò cum eā de principatu certet; quando nec colore superatur purpureo, candido, vermiculato: nec odore, nisi quod à longinquo plūs olet recens Rosa. Iam nihil Rosa fugacius, longissima namque decerptæ mora dies: illi in quatrimum & ampliùs vita vigōrque durat, aliquibus potissimū Damascenis. Tanta magnitudo olitorum curā, vt orbem vtraque manus, completi ferè nequeat, Non defuere qui Baccarem id genus esse floris existiment, sed sylvestris, toto herbæ habitu apertissimè reclamante, alij Caltham Veteribus fuisse putant. Sed cum Virgilius luteolo colore nobis tinctam cecinerit, nec Plinius à Virgilio dissentiat, non video quī possit ita statui. Vetonicam hanc coronariam, Galli à specie floris, vt arbitror, Ocellum: ab odore Gariophyllum nominant: vulgus verò Ocellum Damascenum appellari existimat, quod fortalsè è locis quorum gentilitiū nomen refert, ad nos venerit. Sunt qui Oenanthem quasi Vitifloram putant dictam Theophrasto. Sed cum flos Oenanthæ racematim cohæreat: huic autem in pulcherrimas Rosas, nec vsquam vnā videantur in racemosam speciem colligi, sed vertices surculorum coronare, certè altilem hanc Betonicam Theophrasti ætas non nouit.

Turnerus contra Fuchsum (qui Vetonicam siue Betonicam inter notha Dioscoridis, esse voluit) negat Caryophylleum florem esse Betonicam, (quā de re tamen dubitet Lobelius) asserens Cantabricam Plinij. Sed nec Tragus vllum ex Gariophylleæ generibus ad Betonicam pertinere testatur, ac propterea genus hoc Caryophylleum altilem & Narcissum Germanicum vocauit.

Ocell. Bar-
baricum.
Barbaricum

Quam Recentiores Caryophyllos, & nonnulli etiam Ocellum Barbaricum & Barbaricam nuncupant, Gesner. hort. Betonicam & Vetonicam, altilem aut coronariam cognominat [Matthiol. Vettonicum Coronarium dicere maluit Dod.] ad differentiam sc. alterius Betonicæ, quæ Græcis *κίσει* & *λυχότερον* dicitur: atque hinc etiam, Tunicæ flores dictos, vel etiam Tunicam

herbam cum plerisque hanc esse existimat: licet Bernardus Gordonius herbam Tunicam Dioscoridis Polemonium esse tradat. Cæterum, Iphyum ^{Iphyum Athen.} apud Athen. lib. 15. quidam esse voluerunt annotante Dalechampio. Alij Iphyum Theophrasti 6. Hist. 2. & 7. Hist. 12. sed malè, Bulbosam enim esse plantam vel ex Theophrasto liquet. Aliqui tandem inter Saxifragias numerarunt, & præsertim ^{Saxifragia} sylvestre genus, teste Casp. Bauh. de quo infra dicemus.

Betonica coronaria satiuæ flore pleno, dicitur Synon. Caryophyllea Trago: Matthiolo & Camerario Caryophylli domestici: Lonicero, flos Caryophyllorum: Casalp. Caryofilus quem alios Violam Damascenam vocare ait. Dod. Lat. in fol. appellat Caryophylleum florem maiorem. Lobel. Obs. pag. 241. Icon. Plant. pag. 441. & Taberna Icon. & Hist. Caryophyllum multiplicem. Gesn. hort. Betonicam altilem Fuch. Vetonicam altilem: Dodon. gall. Betonicam coronariam: Laccuna Cantabricum Turner. Casp. Bauh. Phyt. Caryophyllum 2. siue altilem vulgatum. Schvv. Caryophyllum satiuum, item alibi Caryophyllos domesticos plenos. Cur Gerardus Caryophylli ^{Gerard. no-} sylvestris multiplicis titulo, iconem Tabernæ-tur. montani Betonicæ satiuæ proponit?

Betonica coronaria satiuæ flore pleno Basilea ^{Locus & Tempus.} colitur diligenter in hortis & sæpe flores magni venduntur: floret Maio, Iunio & Iulio, & perun- que toto anno colore albo, rubro, nigricante, rubro minùs obscuro, caruleo, mixto ex albo & rubro: Monspelij, rubro, purpureo, rubello, vel incarnato, vt vocant, April. Maio, Iunio & Iulio: Lugduni frequens flore variegato mense Septembri: Genueæ copiosè florens Nouembri: Montbelgardi in horto Illustris. Excell. Celsit. variorum colorum etiam ex semine flore pleno, multæ species ferunt hiemem non repositæ: quibusdam tamen infesti sunt mures, teneras summitates, si non reponantur, rodentes, quod mihi sæpè euenit. Pulcherrimi sunt illi Caryophylli maiores foliis latis, partim rubri, partim albi, & punctis rubris notati, quos Germani vocant *Junefer blumen*. Vbiuis in Sileña in fenestris, pensilibus vasis, necnon in hortorum torulis spectantur vt nihil vulgatius. Florent diutissimè tota quidem æstate, & autumnò, etiam interdum fauente loci tepore, hieme tamen rigida Schvvencsfeldio referente. Habentur in hortis inquit Dodonæus: sed speciosissimi ferè in fictilibus vasis.

Seruntur frequentius anulhis exiguis cum foliis surculis, seminibus rariùs: Nam è semine ^{Cultura} nati flores, ad agrestem naturam redeunt: minùsque odorati, vt simplices, etiam si priùs multiplices, redduntur. Adiguntur subinde surculis plantarum filis Caryophylli, quò illorum odorem flores alliciant, & iucundam eorum suauitatem naribus abundantius representent. Viuax est planta, & multis durat annis, si hybernis mēsis à frigoris iniuriā tuta, in cellis vinariis, aut aliis similibus locis tepidis asseruetur.

Annotat Camerarius singulare huius esse floribus, vt Iasminis & Rosis, quod interdum primò tabescente flore, similem alium in eodē pediculo producant: Infusione quoque propagatū vidisse se aliquando ad tantā crassitiē in longius plantis caulem

his caulē siue stipitem peruenisse ut brachii mediocri aquaret crassitudinem. Florem variegatum efformati, si semina plantarum diuersorum colorum in calamo scriptorio includantur, terræque committantur.

BETONICA CORONARIA RARA
flore phœniceo pleno.

Descriptio



Perelegans hæc & rarior Betonice coronarie species, caules emittit rectos, longos, subgraciles. Folia glauca cæsiave, canaliculata, firmisscula, subangusta. In flore elegantia & varietas præcipua est. Hic antequam emergat, cornicula terna præmittit pallide rubentia: succedit flos mediocrius inter huius generis Betonicas magnitudinis, color

puniceus est, peregrinus quasi, dilutior, unde vulgò lutei dicuntur, cum tamen floris Anagallidis phœnicei colorem non malè exprimant, ac etiam ad coccineum colorem accedant. Folia floris eleganter secta, veluti cristata videntur, raris subindè maculis aspersis. Etiam paulo flore tria prædicta cornicula eminent semunciali longitudine plus minus, Odor gratus ut in cæteris.

Caryophyll. multiplex miniatus.

Betonica hanc Coronariam Caryophyllum pleno flore Silesiacum miniatum vocat. Clusius. Schuyvenck. Caryophyllum multiplicem miniatum, Caryophyllum domesticum plenum Arantii pomi colore, Pomerantescarbe Negelin.

Locus & tempus.

Duo genera habemus Montbelgardi in horto E. C. vnum flore simplici alterum pleno: vidi etiam Stutgardia in horto Principis: floret autem Iunio & Iulio.

Vitus

Præ cæteris ob colorem elegantem ad corollas in Silesia expetitur, verum odore minus fragrat.

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllum maior flore vario.

Descriptio.

Betonice huic folia lata, flores magni, valde pleni & odorati, colore vario, multis lineis & punctis rubris, quædam folia semirubra, & quædam ferè totaliter, interdum in eadem planta flores omnino rubri, cæteræ partes floris albicantes.

Synonyma.

Lob. Icon. Plant. pag. 442. dicitur hortorum Caryophyllum multiplex maior & minor rubro striatus, versicolor, peramœnus. Casp. Bauh. phyt. Caryophyll. 3. siue multiplex variegatus.

Icon.

Figura nostra facta ex ipsa planta virente, cui appinximus folium vnum iuxta suam latitudinem & longitudinem. Flores ex Plantino huic Tom. III.



Basilæ excellunt ubi vocant Junder blumen.

BETONICA CORONARIA FLORE
pleno maxima, punctis rubris variegata.



appictos noli-
tus: Lobelij
enim icon for-
tè melior est
pro maximo
Tabernamontani,
licet tamen pro vario
non malè conuenire possit,
quamuis in eo aberratum.

Montbelgardi in horto Ill. Cels. Wirt. abundant ii flores ex Burgundia eò delati: habuimus etiam ex semine Stutgardia- no minores.

Caryophyll. Descriptio
lum hic depictum apud Tabernamontani non descriptum vidi Argentina apud Dom. Fredericum Meierum, maximum, volam manuum penè implentem, albicantem, & stigmatibus rubris aspersum, plenum, sed pauciorib. foliis quam vulgaris maior varius.

A Tabernac. Synonyma
& Hist. pingitur

hoc titulo. Caryophyllum multiplex maximus, Groß gefült Neglein blumē/oder Groß blumē. C. Bauh. phyt. dicitur Caryophyllum 1. siue altissimus maximus. Lobel. maior. Tabern. maximus. Lob. Obs. Belg. pag. 528. Grootte deese roodachtige vndt witachtighe pespicket Ginoffen. Caryophyllum maior rubeus, & albicans, flore pleno punctulis rubentibus fortuitis aspersis. Gerardo, Caryophyllum maximus multiplex, The groat double Carnation. Dod. latin fol. Caryophylli floris multiplicis solam iconem sine descriptione habet.

Elegantia amœnitatisque pariter ac magnitudinis spectatas nobiliores Gallia Narbonensis ciuitates alere obseruauit Gener H. Chérlerus, Nemausi præsertim, ubi dum ibi sub regio militaret stipendio Professor, non paucæ eidem à studiis auditoribus oblate iustam Rosæ rubræ magnitudinem æquant. Florent Iunio Iulioque, cuius aut tardius etiam pro cultorum industria.

Locus

Tempus

BETONICA CORONARIA, SIVE
Caryophyllos flore simplici satiuus.

Descriptio **T**otâ facie sativâ siue domesticâ densiflorâ similis foret, si folia angustiora, & flores è quinis vt plurimum foliolis simplices responderent, qui nunc rubri, nunc albi, nunc ex rubro fusci, nunc rosei siue rubelli, nunc ex rubro & albo variegati, striis vel punctis distincti conspiciuntur, odore etiam suavi, & odoratos Indicos Caryophyllos nonnunquam referentes.

Synon:

Dod. de fl. r. & Lat. in fol. Caryophyllei florem simplicem vocat, & sex vt plurimum foliolis constare dixit. Autopsia tamen nostra aliter rem habere testatur: Inscritbitur autem in Icon. Plant. pagina 440. Caryophyllus sylv. maior vulgarior.

Tab. icon. & Hist. Caryophyllus hortulanus, Betonica coronaria, Klein Zame Negelin. Cal. Bauh. Phyt. Caryophyllus 5. simplex flore maiore. Gerard. Caryophyllus sylvestris simplex suave rubens.

Locus

Schvvenck. Caryophylli domestici maiores simplices rubri, ibi, minati, purpurei variegati, Einfache oder hohle Negelin/ rot weiß, leibfarbe/ Pomeranz farbene, wingespitzte. Ex semine facile nascitur & hiemistigora perferunt in Silesia.

Betonica coronaria flore simplici sativa eodem tempore floret cum domestica plena, ex cuius etiam semine vt plurimum pronascitur.

BETONICA CORONARIA SYLV.
flore simplici laciniato rubro.



Lobel. Icon. Plant. pag. 443. Caryophyllum sylvestrem flore simplici laciniato rubro inscribere videtur, licet icon non in omnibus titulo respondeat. Casp. Bauh. Phyt. Caryophyllum 7. siue simplicem minorem.

BETONICA CORONARIA ARBOREA
Cretica.

Descriptio

Dvis stipitibus & nodosis fruticat, crassiusculis & ramosis: folia glauca, sesquiunciam circiter longa, angusta, rigida, in acutum & pungentem mucronem desinentia, in stolonum & furculorum extremis duntaxat confertim posita conspiciuntur, vt muscaria totidè videre videaris, nam in reliqua ramorum parte, caduca, vestigiis relictis nodosam illam asperedinè efficiunt calyculi antequam in flores explicentur, exigui Echini instar spinulis hærent, ipsæq; ad eò eius mucro pungit: ceterum manentibus iisdem spinulis calix productior redditus florem exhibet simplicem circumscripta rotunditatis, è quinque foliis conflatum



quem noster pictor non bene expressit in nostra icona, per extremam oram incisâ, colore dilutè purpureo præditis, striatis, paulò ultra mediū lineola guttata saturatiùs rubente pictis, ex quarum omnium concursu circulus describitur, infra què lanugo quadà apparet: mediū occupant stamina florum concoloria.

Locus & tempus
Quartus iam est annus quod

Semen Stutgardiam à Iosepho Cafabona hortulano ducis Florentiæ, nomine Caryophylli arboris Candia missum accepi. Floret mense Iunio & Augusto, hieme in hypogæum reponendus: multis anni mihi duravit.

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllea repens, tubra & alba.



Dodranta-
les huic sunt cauliculi teretes, geniculati: folia in singulis geniculis bina inter se opposita, oblonga, angusta, dura, mucronata, colore quasi casio, flos è calyculo rubente emergens, singulis cauliculis vnicus plerumque insidet, (interdum binus) quinque foliis constans, lentè simbriatis, coloris in

dilatâ purpura rubentis, circa umbilicum hirsutus, & saturatiore purpurâ nitens, atque odor ex vnus medio umbilico duo breuia staminula prominent: semen in calyculis paleaceum, sulcû: radix longa, tenues fibras spargens, ex cuius capite plures cauliculi latè in ambitu, & confertim sese diffundunt, fibrasque subinde agunt.

Clusius descriptionis author, tam in Pannon. quàm in Hist. post. caryophylleum sylvestrem primum inscribit, narratque esse qui Veticam appellare malint. Non desunt tamen qui ad Plinii cantabricum referendam putent. Germ. Wilda nege'in, Steinnegelin vocant. Vngari Zet fii.

Gesl. hort. & Lob. in Obs. Sylvestrium vetonicarum species floribus albis. Ruell. Betonici voluntariu: Betonica posterior. Taber. icon & Hist. caryophyllus virgineus, Jung frauen negelin. Dot. lat. in fol. Armerius flos tertius non nihil odorator, colore vt plurimum eleganter rubens. An Camer. caryophylli silv. odorati & inodori sanguinei

sanguinei coloris flore pleno. Arido & inculto solo, quandoque iuxta margines aruorum in ple-riusque Germ. Bohem. Silesiæ & Moraviæ locis fre-quens reperitur. In multam æstatē floret & viget, autore Dodonæo. Genevæ habui, & etiam nunc Montbelgardis habeo florentem Maio & Junio.

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllea Corolla purpurea
insignis.

Descriptio



Non a'te:
Nasurgit
& hæc Caryo-
phylli species,
Rami supra
terram sparsi
vt in Betonica
coronaria re-
pente, denso
foliorum stipa-
tu muniti, mi-
nus caesium:
qui ima parte
duriusculi &
ferè lignosi,
caules in duos
aut ad sum-
mum tres alios
ramulos diuisi,
quorum qui-
libet singula-
rem sustinet

florem elegantissimum, quinquepartitum, in am-
bitu pulchrè dissectum, & in medio amœna co-
rolla saturatiùs purpurascens decoratum. Cuius
odor suauissimus gratissimusque.

Locus & tempus

An Lob. Obs. pag. 241. Armerii floris varietas?
Eleganter provenit Stutgardiz & Montbel-
gardis in hortis Ill. Ducis Wirtembergici ex seme-
ne. Præcox est, & reliquos antevertit: floret cum
coronaria repente antè dicta Maio. Iunii medio
penitus defloruerat.

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllea ex rubello albicante &
crispante flore cum corolla.



Tom. III.

Betonica hæc
coronaria
obseruata Stut-
gardiz in horto
Ill. E. C. florens
Maio, similis
est nostræ re-
penti foliis: ea
tamen paulò ci-
tiùs floret: flos
autem simplex,
quinquefolius,
ex rubello albi-
cans, corollâ
striis purpurâ-
centibus &
fimbriâ nonni-
hil crispâ.

BETONICA CORONARIA MINIMA
micis aureis aspersa.



cem minorem alterum. Nec plura de hac Betoni-
ca legere memini.

Lob. in Ob-
serv. Belg.
pag. 530. sub
hoc titulo pin-
gitur: Alder
cleynste rechr
op Gaende
Zeer aerdighe
ghepleekte wil-
de Ginofflen/
Caryophyllus
alter minimus
flore simplici
micis aureis
asperso: Et hæc
inscriptio
habetur etiam
in Icon. Plant.
p. 444. C. Bauh.
phyl. nominat
Caryophyllum
8. siue simpli-

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllus minor folio vindi,
nigricante, repens, flore
argenteis punctis
notato.

CAP. II.



Foliorū hu-
Fius Caryo-
phylli raritas
descriptionem.
promerita est:
ea enim tam
sunt Hyssopi
foliis toto vul-
tu similia, co-
lore, figurâ, nō
item odore &
sapore, vt le-
genti impo-
nant: ceterum
coliculi palma-
res, Caryo-
phyllorum sil-
uestrum in-
stargeniculati,
nonnihil aspe-
ri, subhirsuti,
flore sustinent

Caryophylli siluestris, quinquepartitos, supinâ
parte hirsutos, suave rubentes, argenteis punctis
guttatos, quorū singula folia lambdoeides linea
coccinea saturatiùs pingit, oræ autem crenatæ
sunt: porro autem pronâ parte color est ex lu-
teo virescens, leui rubore perfusus marginibus:
reptatrix est planta.

An Lob. Icon. Plant. pag. 444. Caryophyllus
minimus pulcellus supinus, maculis aureis argen-
teisve aspersus?

Clus. Hist. post. Caryophyllei silv. 7. inscrip-
L 13

ptione pingit & supini cognomento describit.

Locus & Tempus. Nobis Mörbelgardi floret Maio & Iunio: Clusius verò crescere audiuit in monte illo non procul à Niclaspurgo Moraviae disito & umbrosis locis delectari.

BETONICA CORONARIA MINIMA

rubello flore pleno, repens.

CAP. III.

Descriptio. **B**etonicam coronariam minimam repentem *caulibus* in aliquot ramulos diuisis, in eorumque extremitate singularibus *floribus*, parvis, plenis, tubellis, foliis breuibus, latiusculis, florentem vidi Iunio Heidelbergae apud Dom. Sprengerum, Spirae apud Do. Tengnadel, & Argentinae apud Dom. Frid. Meier.



An Tabern. Icon. & Histor. Caryophyllus 17. montanus multiflorus, gefüß stein neglein.

An Gerardo Caryophyllus montanus purpureus wild Purple tagged Pinkes?

BETONICA CORONARIA FOLIO

aruginoso latiori, flore rubro laciniato, repens.

CAP. IV.

Hvic *cauliculi* paulò maiores crassioresque [Betonica coronaria parua folio viridi, flore magno.] Pedali plerumque altitudine assurgunt, geniculati, singula genicula ambientibus binis *foliis*, primo genere (Beton. coron. repente, flore rubente & albo) longioribus & latioribus, arugini quodammodò coloris: ex summis alis bini, terni, singulatim autem nascentes *flores*, priori nominata non multum ab ^{citra}similes, quinque foliis per oras laciniatis, atque ^{citra}umbilicum carneâ lanugine pubescentibus, constantes, rubri coloris, nullis corniculis inflexis praediti, odorati, qui & caliculis primùm emergentes, candidi futuri videntur: floribus succedunt cornicula latius crassa, *semen* nigrum, planum, ut ceteri Caryophyllei, continentia: *radix* oblonga, fibrosa, à capite plures furculos in orbem diffundit, qui plerumque fibras agentes, ad se propagant, ut breui totas areas occupent.

Semen.
Radix

Synon.

Locus

Tempus

Clusius descriptionis auctor vocat Caryophylleum tertium: C. Bauh. Phyt. Caryophyllum 26. siue siluestrem Pannonicum, laciniatum, rubrum. Vnde autem primùm illatus, ignorat: sed in omnibus Austriacis, Vngaricis, Bohemicis, etiam Germanicis plerisque hortis coli refert, & Maio

menſe cum reliquis florere.

Temperaturâ mediâ praeditos esse Caryophylleos flores voluit Tragus. Sunt qui ex iis Conferuas, ut vocant, conficiant, quemadmodum & Rosae, Buglossae, & Violae saccharo conditi consueuerunt. Eiusmodi confectio imbecillitati cordis praesertim in ardentibus febribus apprimè conducit: alij aceto imponunt flores Caryophylleae rubros, quod iucundo odore commendant: hoc acetum dolorib. capitis olfactu & illitu temporibus, opitulatur. Flores Caryophylleae campestris, qui naturâ ceteris calidiores existunt, destillantur. Ea aqua singulari experimento ad pellendum calculum mensurâ duum aut trium cochlearium bibitur. Calidâ, siccaque pollere facultate hosce flores perhibet etiam Matthiolus. Et sanè indicio esse potest odoris fragrantia & saporis amarulentia quaedam. Qui purpureo colore nitent, praestant ad omnes cordis affectus, ad vertiginem, apoplexiam, paralysem, & conuulsionem, ex Betonica, aut Amaraci decocto poti. Afferuantur saccharo, non solum ad praedicta omnia utiles, sed etiam aduersus venena, venenosorumque animalium ictus. Dantur contra pestilentiae contagia. Id quod valentiùs operatur succus, ex vniuersa planta expressus. Haustus enim quatuor vnciarum pondere, ubi morbus inuaserit, liberat. Praestant syluestres quoque ad ea omnia, ad quae satius siue altius praestare diximus, verum longè remissiùs operantur. Fuchsius siluestris succum calculo atterendo, ac educendo, necnon comitiali morbo laborantibus à recentioribus utilem credi, scriptum reliquit. Praestant (inquit Schvvenckf.) purpureo nitentes colore, Caryophyllos aromaticos redolentes: roborant ventriculum, cerebrum, cor, & iecur, vnde commendantur ad omnes praedictorum viscerum affectus, antiderisive inferuntur. Succus haud inferior eo, qui ex granis tinctoris Kermes dictis colligitur. In cordis affectibus, palpitatione, lypothymia, in capitis malis, vertigine, apoplexia, paralyse & conuulsione, cephalalgia, &c. ventriculi imbecillitate, cardialgia, &c. praestantissimè remedium. Commodissimè etiam in febrib. malignis propinatur. Acetum florum Oxysrhodinis utiliter permiscetur. Aqua ad eosdem vsus vitreis organis elicitur. Iulepis cordialibus & episthematibus hepaticis & cephalicis non sine fructu miscetur. Radix inodora, insipida, cur floribus in compositis sit praefenda, non videt Schvvenckfeldius. Plura qui volet de Caryophyllorum florum viribus & vsu, legat Tabernamontanum, qui ex iis, & vinum, & syrupum, atque oleum fieri commemorat. Gesnerus pro Been albo & rubro flores Caryophyllorum eiusdem coloris, id est, albos & rubros saccharo conditos substituit.

BETONICA CORONARIA TENVISSIME

dissecta, siue Caryophyllea superba elatior, vulgaris.

CAP. V.

Descriptio. **C**aulis huic sunt multi, cubitales & bicubitales, ramosi, geniculati, foliis inferioribus pluribus, latiusculis, dodrantalibus, virentibus, superioribus ceterarum Betonicarum coronarum similibus, binis, geniculos amplectentibus, saporis amari: flores sparsi ex pediculis longioribus

Descriptio



ribus, quinque foliolis, nunc albis, nunc purpurascen-
tibus constan-
tes, longissime
& tenuissime
dissectis, umbi-
lico virescente,
hirsuto, odore
suavissimo: *ascu-
la* succedunt
duas penè vn-
cias longa, te-
nuia, superna
parte in qua-
tuor partes
crenata, extra
calicem emi-
nentia, qui tu-
nica constat &
aliquot breui-
bus foliolis

iuxta principium: semine abundant nigro, com-
presso.

Synon. *superba*
Trag. in Hist. germ. vocat *Mitwille* & *hochmüt*,
i.e. *Superbam*: in lat. *Caryophylleam siluestrem*
alteram, flore odorato, ex candido leuiter pur-
pureo: *Anguill. epist. 12. Diosanthos Theophrasti*:
Gein. hort. Vetoniam tertiam: *Fuch. Beton-*
nicam silv. alteram.

Clus. in Pann. p. 327. inscribit *Caryophylleum*
6. cognominatque *siluestrem* 2. tenuissime laci-
niato & albo flore: In Hist. post. *Caryophyll. silu.*
sextum: *Caryophylleorum* florum sextum genus,
Austriacis mulieribus ob odoris fragrantiam in
delitiis habitum.

Tabern. dicitur *Caryophyllus silu. plumarius*
albus, *Weiß feder* aut *Pflaum Negelein*, *wil-*
der mitwille: *Gerard. white wilde, jagged*
Pinkes.

Lobel. in Adu. *Superba* Recentiorum, phœni-
cea purpura insignis, *Centauro minor* concol-
lor: in Obs. p. 241. *Superba Fuchii* & *Recentio-*
rum, Italorum Fior d'amor & Balsamin: in Ic. Plāt.
p. 451. *Superba Austriaca Clusii.*

Schvvenckf. *Caryophyll. silu. 2. colore varians*,
candido aliquando, interdum purpurascens.

Dod. gall. *Betonica altalis minor*, *tertia Veto-*
nicæ species, *Vetonica altalis, aut coronaria*. Lat.
in fol. *Caryophylleus minor alter*, *Vetonica alti-*
lis siue coronaria minor, aut altera nonnullorum,
Belgis à flosculorum foliis fimbriatis & pluma-
rum similitudine dissectis *Plüymfens Flein Gi-*
nosflen, h.e. *Caryophylleus minor* appellatus.

C. Bauh. phyt. *Caryophyllus* 20. siue *altalis* flo-
ret tenuissime dissecto: *Superba Tragi*: *Vetonica*
altalis minor Dod. gallici: *Superba alba*, medio
corolla purpuro-violacea obsoleta cincta: Item,
Caryophyllus 22. siue *siluestris* alter flore lacinia-
to odoratissimo, *Caryophyll. 6. Clusii*, flore nunc
candido, nunc purpurascens: *Superba Austri-*
ca Clusii.

Betonica coronaria, siue *Caryophylleus super-*
bis elatior vulgaris, tenuissime dissectus *Basileæ*
flore Iunio & Iulio: *Genevæ* colitur in hortis:
in *Sabaudia* siluis copiose reperitur, item in
Sundecouia circa arcem *Mölpurg* diuersorum
colorum. *Montbelgardi* in horto Ill. & c. flore
in fine Iulii & Augusto: semen maturat Septem-
bri. Clusio autore sponte nascitur in humi-

dioribus *Viennensis* agri pratis, atque etiam ad
cæduarum siluarum, pratis vicinarum, decliues
margines, plerisque *Austriæ* locis: senius reliquis
flore, nempe Iulio & toto Augusto, interdum
etiam senius. Apud *Belgas* hortensis est.

BETONICA CORONARIA, SIVE

*Caryophylleus flos, folio tenuissime
dissecto, flore pleno purpurascens.*

CAP. VI.



Uple x est Descriptio
Hæc Su-
perba plena:
vna enim in-
tensius purpu-
rascit, & spe-
ciosior videtur,
altera paullo
minor, minus
purpurascit, &
plures albas
ferè partes ha-
bet: folia vtri-
que angustio-
ra, & non ita
glauca, vt aliis
Caryophyllis
plenis. Noster
pictor folia
paulo latiora
pinxit.

Inscripsit hæc Synon.

Lobelius in Icon. Plāt. p. 442. in Obs. Belg. p. 529.
Caryophyllum purpureum flore multiplici pro-
fundè laciniato. C. Bauh. phyt. *Caryophyllum*
4. siue *multiplicem profundè laciniatum.*

Superba plena duplicem differentiam ob-
seruari primò in Plumberg apud nobilem Ioh.
Christophorum à Pfirt: post Stutgardia in horto
Ill. & c. florentem Nouembri: Montbelgardi flo-
ruit Iulio.

Locus &
tempus.

BETONICA CORONARIA, SIVE

*Caryophyllea, flore tenuiter laciniato, maiore
albo & dilutius rubente.*

CAP. VII.



Firmioribus Descriptio
& longio-
ribus est cauli-
culis [*Betonica*
coronaria mi-
nus ramosa,
&c.] maiore
etiam flore, li-
cet non minus
profundè per
oras laciniato,
nec odorato,
aut lactei can-
doris omnino,
aut dilutius ru-
bentis & quo-
dammodo car-
nei coloris,
breuib. villis
purpureis um-
bilici circum-
ferentiam in

Locus &
tempus.

vtraque specie occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus, vt in Betonica cor. minus ramosa, &c. prominentibus, alioqui folijs, radice, & florendi tempore conueniunt.

Synon.

Clus. in Pannon. pag. 322. & Hist. post. vocat Caryophyllei quinti speciem 3. siue genus tertium. Lobel. in Icon. Plant. pag. 449. itémque in Obs. Belg. p. 538. Superbam maiorem flore albo, white groote Pluymfens mit gheerolde hayefens in de middel. C. Bauh. Phyt. Caryophyllum 21. siue siluestrem flore laciniato albo inodoro. Et hunc Caryophyllum haberi ait flore albo, & suaue rubente, ac propterea Lobelium in Icon. Plant. duabus expressisse imaginibus pag. 449. & 450. sic & Tabernamontanum lib. 2. sect. 1. c. 1. p. 5. & in Icon. p. 289. Caryophilli 16. siluestris plumatij albi duas dedisse effigies. Tabernomontani verò effigiem eodem titulo proposuit Gerardus.

Locus.

Clusius hanc inueniebat ad radices montis oppido Medeling imminentis, tertio ferè à Vienna miliari.

BETONICA CORONARIA MINV'S

ramosa, flore tenuiter fimbriato, albo, corniculis duobus emergentibus.

CAP. VIII.

Descriptio



Crasa huic & nigra radix est, dura, lignosa, multos ramulos humi sparsos fundēs, nigros item illos lentosque, & subinde fibras agentes: ex ijs cauliculi exeunt dodrantaes, geniculati, infimā parte gramineis quibusdam, breuibus, angustis, colore caesijs folijs, binis semper ex aduerso inter se oppositis, deinde secundum genicula, aut nodos alijs rarioribus onusti: extremis cauliculis insident longi calyces, vt in alijs Caryophylleis siluestribus, florem continentes album odoratum, quinque folijs valde laciniatis constantem, è quorum umbilico bina emergunt stamina longiuscula, corniculorum papilionis instar inflexa: semen deinde in longioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophylleorum.

Synon.

Clusius descriptionis author inscripsit hanc Betonicam cor. minus ramosam in Pannon. pag. 320. Caryophylleum quintum, cognominatque Caryophylleum siluestrem 1. albo flore & laciniato: In Hist. post. Caryophylleum silu. quintum.

Casp. Bauhin. Phyt. Caryophyllum 24. siue siluestrem 3. flore laciniato, staminulis corniculatis.

Locus & Tempus.

Prouenit spontè in Hamburgensi monte inter saxa, quā Austriam & Septentrionem spectat: floret Maio, Iunio & Iulio in horto Ill. E. C. Montbelgardia.

BETONICA CORONARIA MINV'S

ramosa flore tenuiter fimbriato planè albo, sine corniculis.

CAP. IX.



Betonica coronaria prioris genus est, longioribus cauliculis, & plures flores proferens, superiori quidè formā & candore similes, sed inflexorum corniculorum expertes, verum eorum loco decem staminula ipsius floris superficiè paululū exuperantia habentes: capitula etiā in quibus semen continetur, oblongiora, Clusio teste.

Descriptio.

Betonica hanc cor. minus ramosam sine corniculis Clusius vocat in Pannon. pag. 322. & Hist. post. Caryophyllei silu. quinti speciem alteram. An Superba alba altera & suaue rubens Lobelio? An Caryophyllum Armerius 2. Schvvenckfeldio?

Synon.

BETONICA CORONARIA MINV'S

ramosa, flore tenuiter fimbriato, albo, cum corolla purpurascēte hirsuta.

CAP. X.

Lobel. in Icon. Plant. pag. 450. dicitur Superba alba medio corolla purpureo violacea obsoleta cincta: Clusio in Pannon. p. 322. & Hist. post. Caryophyllei quinti genus, siue varietas floribus circa umbilicum purpurascēte lanugine hirsutis: Dod. Lat. in fol. Caryophylleus minor quoad iconem. Eandem enim habet cum Clusio & Lobelio, licet descriptione plantam hanc non distinguat à Superba quam olim posuerat ex Fuchio pro Caryophylleo minore, & cuius in fol. lat. nouam dedit figuram ex Clusio & Lobelio pro Caryophylleo minore altero: descriptio Dodonæi non conuenit cum icone, quam ponit, sed cum Superba alba altera & suaue rubente Lobelii in Ic. plant. p. 450.

Synon.

In horto Ill. E. C. hoc Betonica coronaria genus parum ramosum, flore albo, cum corolla rubente, floret Iunio & Iulio.

Locus & Tempus.

BETONICA CORONARIA FLORE

tenuiter fimbriato purpurascēte, cum corolla fusca & penè rubente, sine hirsutie.

CAP. XI.

Est nobis in horto Ill. E. C. Betonica coronaria species hæc, vbi floret Augusto.

An Tabern. in Icon. & Hist. Caryophyllum plumarius

plumarius purpureo cæruleus, brün balaw mild
feder Nägelein. An Gerard. Caryoph. plum.al-
bus, Pürple iagged Pinfes?

BETONICA CORONARIA LATIFOLIA
petræa, flore punctulis albis notato.

CAP. XII.

Descriptio



Lignosa ra-
dix caules
emittit cubitū
vnum aut al-
terum altos, le-
ues, teretes, ge-
niculatos, ina-
nes: ad quorū
singula genicu-
la folia liliacea,
atro-virentia
flores in caulū
& alarum ex-
tremis, suaueo-
lentes, multi si-
mul in umbel-
læ formam iun-
cti, ex oblon-
gis rubentibus
calycibus,
quinque foliis
constantes,

coccinei, crenati, circulum è punctis albis, satu-
risque purpureis, citra imam foliorum partem
efficientes.

Synon.

Lobel. Icon Plant. p. 447. Armeria altera, mul-
tis in latum orbiculum congestis floribus orna-
ta, punctulis in gyrum asperis, foliis quàm supe-
rior latioribus. Gesn. hort. Vetonica, vel Beto-
nica silv. alia in petrosis collibus, & asperis, sabu-
losis, apricisque locis nascens: Scarlata quibus-
dam dicta: tanquam à coccineo floris colore.
Idem in append. Violam Marianam vocat.

Altera Ar-
meria
species

Dodon. Hist. flor. & lat. in fol. Altera Armerio-
rum species quam Germani Stein Nägele vo-
cant, aliqui Scarlatam à rubeo floris colore coc-
cum referente.

Flus Car-
thuf.

Camer. hort. est inter Armerios flores ille, qui
elegantiori flosculum stipaturā umbellam conficit,
colore rubro & albo variegato, Carthusiæ
blümlin/ i.e. Flos Carthusianorum. Clus. fortè
huius meminit, sed obscurius nomine Armerii
floris, cuius verba pauld post ponemus.

Caryoph.
synon.

Tabern. in Ic. & H. st. dicitur Caryophyllus
Carthusianorum i. Scharlach blümen. C. Bauh.
phyt. Caryophyllus 15. siue barbatus latifolius, &
Lychnis Monachorum Gesneri de hortis: Ge-
rardo Armeria suaue rubens, Narrow leaved
sweete williams. Schwenckf. Caryophyll. Ar-
merius, folio latiore & breuiore Saponariz. An
H. Lugd. p. 810. Viola barbata latifolia.

Locus &
tempus

Betonica coron. petræam latifoliam obser-
uavi florentem Iunio, Iulio, & Augusto diuersis
Germaniæ in hortis: dum ex semine prouenit,
primo anno caulem non fert.

Usum

Vsum huius introduximus Montbaldardi,
ad panni sc. lanei maculas tollendas, si,
cuiuscunque generis is fuerit, huius
herba fricetur, deinde limpida
aqua abluatur.

* *

Tom. III.

BETONICA CORONARIA LATIFOLIA,
angustiore caliculo, foliis fastigiatis cincto;
suaue rubente flore Lobelii, &
Armerius simplex flos Pan-
nonicus Clusii.

CAP. XIII.

LObelio Ic. Plant. p. 448. dicitur Armeria alte-
ra suaue rubenti flore, sed angustiore caly-
culo, foliolis fastigiatis cincto: Casp. Bauh. phyt. Ca-
ryophyllus 16. siue barbatus hortensis angustifolius.
Dod. lat. in fol. Armerius flos alter, quoad
iconem: descriptio enim est Betonice latifolice
petræa, flore punctis notato. Clus. Caryophyl-
leis florib. cōgener Armerius simplex, & Arme-
rii genus simplici foliorum serie præditis flori-
bus: cuius quinque tradit differentias.

Synon.

BETONICA CORONARIA LATIFOLIA
petræa pleno flore rubro, vel ad purpureum
accedente & albo.

CAP. XIV.



Hic folia
inferiora
lata, vt in pe-
træa simplici
dicta, minus ta-
men: flores ru-
bri, vel ad pur-
pureum acce-
dentes, vel,
quod rarius, al-
bi, pleni.

Descriptio

Clus. in Pann. p. 327. itemque
Hist. post. dicitur
Armerius
pleno flore, du-
plici, triplicive
foliorum tex-
tura constans:

Synon.

Lobel. in Ic. Plant. Armeria
rubram multi-

plicem vocauit: Tabern. in Icon. & H. st. Caryo-
phyllum Carthusianorum 3. Gerard. Armeriam
rubram latifolia, broad leaved sweete williams:
C. Bauh. phyt. Caryophyllum 12. siue siluestrem
pleno flore.

BETONICA CORONARIA MINVS
latifolia, flore profundè dissecto.

CAP. XV.

Eradice alba fibrosa plura prodeunt capita fo-
liorum vnciam ferè latorum, palmum longo-
rum, atro-virentium, similium quodammodò
Plantagini angustifolice, in quibus duo nerui exi-
gui iuxta costam secundum longitudinem exten-
duntur. caules sesquicubitales, recti, glabri: in
plures ramos diuisi, per quorum genicula gema-
na folia alterno positu discrepantia, angusta, sur-
recta. Summitates ramulorum flores stipant sua-
uiter olentes, accedentes quadantenus ad Su-
mmum

Descriptio



perba dicta
florem, minùs
tamen profun-
dè atque tenui-
ter secti, sed
profundiùs mul-
tò quàm in Be-
tonica alialati-
folia, purpurei
potissimù circa
foliorum media
& umbilicum,
extremitatibus
atque segmen-
tis ad albedinè
tendentibus, in
quibusdam etià
saturatiùs can-
dicantibus, in
quibus apiculi
eminent gemi-
ni, candicantes,

exigui: sapor radicis & foliorum amarus.

Caryoph.
Carthusia-
norum 2.
Tabern.

Extat huius imago apud Tabern. in Icon. & Hist. Caryophyllei Carthusianorum secundi intitutione, sed sine vlla descriptione. In eius etiam effigie desunt folia lata, per capita disposita, quæ etiam præter nostram mentem à pictore nostro omissa: maluissemus quoque flores paulò profundiùs in nostra icone fuisse pictos. Gerardo dicitur Armeria rubra.

Armer. ru-
bra.

Floret Iunio & Iulio in horto Montbelgarden-
si, egregio naturæ coronariæ specimine, ob florum copiam & elegantiam. Vnde nacti sumus non recordamur.

BETONICA CORONARIA LATIFOLIA, flore picturato Vesuntina.

CAP. XVI.

Locus &
tempus.



Vesuntio
Montbel-
gardu tulimus
propter infi-
gnem venusta-
tem quæ pol-
let. Nam & ibi
elegantia gra-
tia in hortis co-
luntur, florènt-
que Iunio &
Iulio mēlibus,
& Montbelgar-
di Augusto, in
horto Ill. E. C.
Virt. D. Car-
gillus Scotus
misit nobis Lō-
dino cum hac
incriptione:
Armerius flos
versicolor, al-

bus, ruber, carneus, guttatus in eodem ramulo.

BETONICA CORONARIA SYLV.

sive Caryophyllus flore albe-
scente, striato.

CAP. XVII.

Betonica coronaria sylv. similis foliis & multis
amul florib., pulcherrimis, albicantib., striatq;

purpurascens. Reperta in sylvis à D. Tengen-
gel asseffore Spirensi, qui eam in hortum transtu-
lit, ibidè mque floruit Iunio, cubiti altitudinem
excedens.

Locus &
tempus

BETONICA CORONARIA, SIVE Caryophyllus silv. vulgarissimus.

CAP. XVIII.

Hic caules plures, & diuersis capitibus, recti,
rotundi, strigosi, nunc palmares, nunc pe-
dales, ac etiam cubitales, non ramosi, nisi interdū
in summitate: folia graminea, viridia, ad genicu-
la bina, propter terram numerosiora: radix lon-
ga & satis crassa, colore foris fusco, intus albo, sa-
pore subamaro: flores modò singulares, modò
plures simul, suauiter rubentes, odore nullo excel-
lente, per obtusum marginem crenati, quinque
foliis constantes, ex vasculo oblongo, tereti, a-
tro-rubente, cui ad basin foliola acuta calyci æ-
qualia, sæpè breuiora, apposita.

Description

Hæc est illa Caryophyllea silvestris, siue tertia
Tragi, flosculis, radiculis, calycibus, Caryophyl-
lea satius, sed longè minutissimis: flosculis qui-
dem senis, interdum octonis, rubore nigricante
quasi, nonnunquam & dilucidiorè tinctis, isque
exilioribus magis, quò caules prociores exte-
runt.

Synon:
Caryophyl-
lea sylv.
Tragi.

A Fuchio Betonica silvestris inscribitur, ac ad
Betoniam alteram dioscorideam cum satia re-
fertur.

Matthiolus in prior. comm. vocauit caryo-
phyllum florem silvestrem, plantam spontè na-
scentem, traditque in post. comm. alteram flori-
bus rutilis, & alteram candidis. In Hist. germ.
& Epit. florib. dilutè rubris, aut valdè rubris, inter
Caryophyllos omnium minimis, penè inodoris.

Caryophyl-
lus silv.
Matth.

Camer. apud Matthiol. nouam posuit iconem,
quæ an sit caryophylli, de quo hîc agimus, dubi-
tamus.

Icon Cam.

Dodon. gall. appellat Vetonicam secundam
veram, & Herbam tunicā quorundam floribus ut
plurimum rubris, interdum punctis notatis, duobus,
tribus, nonnunquam nouem aut decem si-
mul foliis angustis. Lat. in fol. Armerium florem
primum, & Armeriorum florum speciem pri-
mam, foliis aliquantulum, quàm maioris Caryo-
phyllei latioribus, colore herbaceo virentibus:
flosculis paruulis, pluribus simul in quandam
veluti umbellam congestis, semper ferè cocci co-
lore rubro splendentibus, punctis interim can-
didis, circa medium variegatis: rarissimè candi-
dis. Ornare ait hunc flosculum Belgicorum hor-
torum areas: apud Italos & alibi locis incultis,
& aridis exire: Gesnerum circa Gryphij lacus ri-
mas in Heluetia à se repertum scribere: proue-
nire & alicubi in Belgio locis desertis, iuxtaque
aruorum & pratorum margines ac scrobes, sed
multò quàm in hortis minorem & tenuiorem:
maturè & Aprili sæpè mense, aut Maio florere,
Caryophylleos flores anteedentem: pluri-
ma inde æstatis parte vigere: Cæterum, hunc
florem nihilò magis, quàm Caryophylleum sa-
tium, cum Vetonica altera, aut Polemonio
conuenire.

Vetonica
Sera
Herba tu-
nica Do-
don.
gall.
Armerium
flos 1.

Lobelius in Adv. remittit ad iconem Dodo-
næi, quæ olim erat Fuchiana: in Obs. p. 241. &
Ic. Plant. pag. 446. Armeria siue minoris Caryo-
phyllei silvestris, minùs odori [in Obs. hæc duo
nomina non leguntur.] foliis latioribus titulo
proponit

Vetonica
altera esse
negatur:
itemque
Polemonia.
Lobel. nunt.

proponit eandem figuram, quam Dodonæus in postremis, quæ flore pleno, ac indistinctè de Caryophylleis floribus scribit.

Caryophyllus montanus primus Tabern. in Icon. & Hist. an ab eius Caryophyllo 13. siue montano albo secundo colore tantum differat, & an iidem cum nostra Betonica vulg. silvestri, asserere non audemus, quia non describit. Easdem icones & Gerardus assumpsit, & Armeriam albam, white John, lib. 2. cap. 174. & Caryophyllum montanum album, white mountaine Pinke cap. 178. inscripsit, an autem has intelligat, melatet.

Schwenckf. Caryophyllum silv. primum vocat, & Caryophylleam silvestrem Thalii: Germani Sonder Negelin / Stein Negle / feld Negelin / wild Negelin blumen / wild gras blumen, heydenblümlin / & bluts tropffle / Belgæ Cuyderel les / quasi dicas fasciculum florum enim fasciculum propriâ linguâ nominat. Gallo-Belgæ Cuyderelles: Galli Armoires & Armoiries: Itali Garofani & Garofoli saluaticchi.

Basilea floret adhuc Octobri quâ itur Moutets & inter portam Stein & Eschen extra urbem, & quâ itur Krenzack Iunio, Iulio, Augusto, & Septembri: Genevæ in pratis Maio. Gignitur etiam in sylvis cædibus, deinde & arenosis aridis & incultis campis, teste Trago. In pratis, montibus, nitidisque locis nascitur in Æstate magna copia, Fuchsio referente. Vbiuis sponte provenire ait Schwenckf. in petraeis, montosis & siluosis marginibus.

Sativa calidior censetur. Succus cum aqua Ononidis, & florum Lili conuallii calculum attigit & comitialibus prodest. Plura lege antè.

BETONICA CORONARIA squammola silvestris.

CAP. XIX.



Rectos coplures emittit caules, laeves, geniculatos, dodrantales, interdum cubito longiores, ad quorum singulas iuncturas bina graminea folia, angusta: summo cauli, extremisque ramulis calyx insidet squammas habens albas, florem promens paruum pallide rubetem, quo marcescente

alius quoque flos, subinde plures suis singuli calyculis obvoluti subnascuntur, tanto numero, ut tandem prægnanti calyci, qui reliquos iuniores cum suis flosculis complectitur, alius sobolis multitudine rumpatur.

Inscribitur hæc à Lobel. in Ic. Plant. p. 449. & Obs. Belg. p. 534. Armeria prolifera, fînderfene: Tom. III.

C. Bauh. phyt. Caryophyllus 18. siue silvestris proliferus. Tabern. in Icon. & Hist. Caryophyllus silv. minimus, Flein wild Negelin. Gerardus inepto Viscaria titulo huius iconem dedit, cum qua Viscaria nihil commune habet. Thal. Lychnis 4. dicitur.

VIOLA BARBATA ANGUSTIFOLIA

Dalechampii.

CAP. XX.



Caulibus Cest spon-
tanea non
multum palmum
excedentibus,
cultra cubitali-
bus & altiori-
bus, teretibus,
tenuibus, hir-
sutis, genicula-
tis, ramosis,
sæpè vnicaulis;
folia ex articu-
lis bina aduer-
sa, basibus
coeuntibus. cau-
lè amplectun-
tur, culmum la-
ta, palmum circi-
ter longa, pilo-
sa, obscure vi-
rentia, sapore

quodammodo viscoso: calyculi in extremis ramulis modò singulares, modò plures, nullâ ferè umbellæ formâ, tenues, vnciali longitudine, striati, foliolis acuminatis, æqualibus, aut etiam altioribus obvallati, è quibus flosculi emicant Armeriæ hortensis, sed longè minores, quinque foliolis non ut illis rotundatis, sed mucronatis, & per extrema modicè crenatis, colore foris ex viridi rutilo, intus suave rubente, punctulis argenteis guttato, qui faciliè conuoluuntur, ac quibus superueniunt vascula longa, semen, vbi maturum, compressum, latum, & nigrum continentia: radix lignosa, tenuis.

Lobel. in Ic. Plant. pag. 443. inscripsit Armeriam silvestrem alteram. H. Lugd. pag. 810. Violam barbata angustifoliam. Figura autem Plantiniana nobis arridet, displicetque Dalechampii, ac etiam nostra ex Fuchsianis emptis, utpote quæ minus bene exprimant flores.

Floret Maio & Iunio circa Montbelgardum: in horto Ill. æ. c. Iulio & Augusto: in monte Rolsberg prope Malmünster etiam adhuc Octobri.

APHYLLANTES MONSPELIENSIBVS.

CAP. XXI.

Mltos iunceos enodes caules bipalmates emittit, quorum singulis flos satis magnus insidet vnicus in summo, quatuor denticulatis caruleis foliis constans, ex calyce oblongo erumpens, gustu dulci: radix fibris multis longis contortis, lignosis, duris, albis constat: circa quam folia multa graminea, celeriter marcescentia.

M m 2

Synon.



Locus & Tempus

num ex Monspelio, locis saxosis floret Aprili: In cacumine montis Ceti in fine Maij & Iunio.

GARYOPHYLLEVS FLOS APHYLLO-
caulos, vel juncus, minor & maior.

CAP. XXII.

Descriptio



quot capita diuisa, ex reliquijs veterum foliorum quasi capillata: *caulis* primò aliquot vnciarum, deinde palmaris, tenuis, capitulo Scabiosa ouinæ accedenti, vaginâ longiuscula: exterior facies capituli constat foliolis membranis, exterius viridib., interius, argenteo colore lucentib.: totum capitulum scaturit membranis foliolis lucentibus: inter ea exoriuntur flores, quos subsequuntur *semina* aliquantum longa, cum membraneo vmbilico, vt in Scabiosis.

Descriptio
Maioris
Caulis

Flos

Radix

Maior eadem vel valdè similis Iuncea *caules* dodrantales & cubitales emittit, rectos, enodes, quorum vniuscuiusque cacumini (quod vncialis & longior vagina membranea obuoluit) flos insidet item glomeratus, Schœnophraffi ferè similitudine, ex albo purpureus, foliacearum squamarum vallo circumdatus: *radix* longa, lignosa, teres, crassiuscula, in multa capita diui-

Lob. in Adv. Aphyllanthis Herbariorum Monspelisium titulo depingit, & describit. Sed in Icon. Plant. p. 454. Aphyllanthis Monspelienſe vocat: Taber. Ic. & Histor. Caryophylleum caruleum. Casp. Bauh. Phyt. Caryophyllum 13. siue caruleum Mōspeliensem. Mōspelij prope Castelneuf in mōte, & quā itur Frōtignia-

ditur, vnde terram proximè magna seges foliorum emergit, gramineorum, glaucorum, latitudine paulò subinde variantium.

Cut radicem tenuem huic assignet Dodonæus non video, nec prior, nec posterior talem sortita est. Is etiam in Hist. gall. vocat Gramen marinum, ac etiam Pseudo-Moly, licet non Moly speciem, sed potius Graminis faciat in Histor. lat. in fol.



Lob. in Adv. hunc in modum præsentem stirpem commemorat: Caryophyllus marinus omnium minimus, quæ Belgæ Moly marinum indigitarunt, alij Holostium, propter folia graminea, rigidiuscula, colore glauco, similia Caryophylleis, &c. Hac arearum margines ornant Belgæ & Angli, apud quos

Moly marinum, silu. flum.

in maritimis frequens oritur: calidis & mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. Sed conuallibus Calcaris Seuenæ montis, passimque alibi in Gallia Lugdunensi, locisque à mari distitis, prorsus eadem reperitur, nisi plures funderet cauliculos pedales: folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora. Hæc Lobelius, qui in Obs. pag. 242. itemque Ic. Plant. p. 452. Caryophyllum marinum inscripsit priorem: posteriorem verò Caryophylleum montanum alterum. Et hanc perperam Cantabricam Plinij cognominari ait, creditque potius esse Staticeam eiusdem. Testatur autem hanc Louanij flore albo variare in horto D. Io. Limoges, aliàs Nonnij.

Priorem H. Lug. p. 1594. Pseudo-Moly Dodonæi: posteriorem pag. 1190. Staticeam.

Staticeam hanc H. Lugdunensis vocat Oluf. in Pannon. p. 716. Caryophylleum, vulgò Gramen maius cognominatum, folijs Graminis montani spicati. In Hist. post. vtriusque meminit. Ad Armerium florem, inquit, procul dubio referenda sunt duæ hæ plantæ, quæ à rei herbariæ studiosis Belgis Graminis marini maioris & minoris nomine vocantur, tametsi plerisque alijs procul à mari distitis locis etiam spontè proueniunt, &c.

Caryophylleum aphyllocaulon minorem vocat Tabern. in Icon. & Histor. Gramen marinum minus, germ. Klein meergras: Belg. Zeegras, Zeeginoflen: Gerard. Caryophyll. marinum minimum Lobelij: C. Bauh. phyt. Caryoph. 38. siue montanum minorem, vel marinum: Schvvenckf. Caryophyll. silu. 7. Flein gras Negelin. Maiorem. Tabern. Gramen marinum maius, groß Meergras: Gerard. Caryophyllum mediterraneum. C. Bauh. phyt. Caryoph. 37. siue montanum maiorem, radice longissima: Schvvenckf. Caryoph. silu. 6. groß Meer Negelin.

Caryophylleum aphyllocaulon minorem delatū ex Anglia dono accepti à Turnero anno 1571. anno

Synon. minoris

Armerium flor.

Locus tempus

anno vero 1599. à Do. Vutstifio collectū in horto Reginæ Angliæ. Sed ex Angliā quoque transfuit Caryophyllus Garyophylli graminei marini nomine : Tabern. collegit in superioris Germaniæ comitatu Fagenelembogen locis humidis, arenosis, graminosis, ibique copiosè : Schvvenckf. in aggeribus secus itinera frequentem, Augusto cum flore. Maiorem nos collegimus Lugduni & circa Lutetiam anni 1586. Augusto cum suis capitulis. Staticen Dalechampsius in aridis & petrosis, quin etiam ex lapidum saxorumque rimis integram euellere volens, saxum diffregit. Gramen polyanthemum reperiri in pluribus per Germaniam, Bohemiam & Silesiam locis in agris, ac non raro iuxta Rhenum ac Mosam, atque vno quidem loco maius ac altius, alio verò minus ac humilius, auctor est Dodonæus : exire & in palustribus nonnullis, haud procul à mari in Zelandia. Quæ de loco Clusius & Lobel. scripserunt legenda antea.

Vires &
Vilus.

Crumpentium humi-
rum impe-
tus.

Vulnera
Vlcera.

Cæterum, licet Dodonæus usum in medicina nullum habere testetur, sed flosculos in coronis solum gratiam aliquam obtinere dicat, Dalechampsius tamen saporem totius Statices plantæ adstringentem perhibet, ac facultatem habere ad miraculum usque desiccandi, & crumpentium humorum impetum cohibendi, siue trita admoveatur, siue succus eius bibatur. Dysenteris succurrere, mensium abundantiam, sanguinis è naribus profluvium sistere, sanguinem excreantibus opitulari. Denique vulnerariam esse, & maligna vlcera ad cicatricem perducere.

BETONICA CORONARIA, QUÆ
Caryophyllus pumilio Tauricus
Clusio.

CAP. XXIII.

Descriptio



Longiusculā radice squamosā figitur, in capita aliquot divisā, ex quibus exeunt pediculi vnciales & scunciales vno aut altero nodo articulati, binis gramineis ad singula genicula foliis vestiti, florem sustinentes purpurascens magnum, è quinque foliis compositum, ex calyce vnciali, striato,

hirsuto, in quinque lacinias diuiso, quæ non ineptè cum Gentianellæ Helueticæ flore compares.

Synon.

Clus. in Pannon. facit Caryophylleum 8. cognominatque pumilionem Tauricum : in Hist. post. inscribit Caryophyll. silv. octauum. Tabern. in Icon. & Hist. Caryoph. montanum tertium. Stein. Negelin. C. Bauh. Caryoph. 29. siue alpinum calyce oblongo, hirsuto. Gerard. Caryoph. mont. Clusii.

Tom. III.

Prouenit in Tauro Carinthiæ monte solo te. Locus.
nui & arenâ splendente referto : floret sub finem Tempus.
Iulii & Augusti.

BETONICA CORONARIA SIVE
Caryophyllus gramineus pusillus.

CAP. XXIV.

Multorum capitum est radix, mediocriter crassa : folia conferta rigida, dimidio Hyssopi foliis minora, acutiora, viridantia : caules crebri, palmares, graciles, geniculati, foliis binis ad nodos donati, indiuidui aliquando, interdum in pauculos breues furculos diuiscati, calyces singulares, vel geminos gerunt semunciales, vel penè vnciales, è quibus flores emicant.

An Caryoph. silv. humilis fl. maiore gemino C. Bauh. ? An Caryoph. silv. Tauricus Clusii ?

Genevæ collegit Gener Cherlerus, & inde attulit.

BETONICA CORONARIA SIVE
Tunica minima.

CAP. XXV.



Betonicæ si-
Bue Tunicæ
minimæ radix
pro plantula
modo crassius-
cula, multorum
capitum, colicu-
li numerosi,
palmares & al-
tiores, ramosi,
ad quorū sin-
gula genicula
sunt foliola bi-
na ex aduerso
posita, peran-
gusta, vnciam
circiter longa :
extremis ra-
mulis flosculi
maiusculi, sin-
gulares super-
nascuntur, ex

albo purpurascens, è quinque foliolis compositi, in quibus stria purpurea, calyce ambiente ex squamis oblongis lineis viridatibus striatis. Figura hæc Fuchsiana non bene exprimit nostram Betonicam, & potissimam radicem.

H. Lugd. pag. 191. dicitur Tunica minima, & Holostium quorundam, radice candida, flore gul-
ta austero : C. Bauh. phyt. Caryoph. 19. siue silv. C. Bauh. not.
flore minimo, aliquando maior, aliquando erecta, aliquando repens, ramosa, Saxifragia Lobelii, & Tunica minima Lugdunensis. Sed præter assentiri non possum existimanti Lobelii Saxifragiam eandem esse cum Tunica minima Lugdunensi.

Tunicam minimam inueni inter Lugdunum & Moluellam Sabaudia : Genevæ florentem
Maio in muris, è regione domus Senatoriæ, & passim au Plain palais mense Iunio. In sabuletis, aridis locis, & murorum subgrundiis Gallia & Italia nasci perhibetur.

Aldroandus ad hæmorrhoidas fluentes hac
viti reulit Agerius Med. Argentinenfis.

Locus &
tempus.

Vsus ad hæ-
morrhoi-
das.

Mm 3

BETONICA SIVE TVNICÆ MINIMÆ
similis planta.

CAP. XXVI.

Descriptio. **D**odrantis est plantula, aliquando pedalis, gracilis, plurimâ ramulorum diuisurâ stipata, haud secus ferè ac Alfine angustifolia,



à quâ tamen pluribus notis manifestè differt, quemadmodum à Betonica minima quoque. *Foliola* rara & ad singulos ramulorû geniculos bina, angustissima, longiora, quàm in Alfine dicta. *Extremis* ramulorum *flosculi* appensi subpurpurei, pulchelli,

Betonica supra dicta aliquatenus similes, calyce folioso, qui & vascula sequentia flosculos sustinet, quæ nullis striis prædita sunt vt Alfinæ tenuifoliz. *Semina* continent exigua, valde nigricantia. *Radix* exigua tenuisque alba, sed dura ac lignosa, in aliquot diuisuras secta. *Annua* est.

Locus & Tempus.

Florebat & semen gerebat mense Augusto in agris montis Rofsberg prope Masmunster: Montbelgardi Iulio supra muros. Frater reperit in monte prope tres pontes dictos Gab in Gallia Narbonensi florentem Verè.

SAXIFRAGA ANTIQVORVM QVIBVS-
dam & de Gypsophyto, siue Symphyto pet-
tro, maiore & minore Thalij.

CAP. XXVII.

Descriptio



Digiti parui magnitudine siue crassitudine obseruauimus *radicem* lignosam, palmo longiorem, in numerosa capita diuisam, vnde stolones pululât innumeri, palmares & longiores, geniculati, *foliis* ad iuncturas binis, ex aduerso positis, Hyssopi similibus, minorib. amicti: *flos* vniuscuiusque sto-

lonis cacumini insidet vnicus, multis in medio staminibus, ex calyce albedo, semunciali, striis viridantibus virgato, inferius angustiori.

Matth. in Diosc. Saxifragum tertium maius vocat, à forma & ab effectu: In post. verò comm. cum mag. fig. Saxifragiam magnam inscribit.

Saxifraga
tertium ma-
ius Matth.

Lob. in Adv. Saxifragiam, siue Saxifragam Antiquorum sine tergiuersatione intitulat, monétque Saxifragæ vocem apud authores esse multiuocam, nec vnus cuiuspiam stirpis indicem, sed omnes vulgò Saxifragas vocatas esse ob insignes vires, efficaciamque quâ prædita sint. In Obs. p. 233. Itémque Ic. Plât. p. 428. pro Saxifraga magna Matthioli & Italarum, nouam habet iconem, Idem etiam meminit Saxifragiæ Aduers. p. 183. exhibetque eorundem effigiem in Ic. Pl. Saxifragiæ antiquorû inscriptione. *Ceterum* obscurus nobis videtur Lobelius, vt qui in Adv. non distinguat suam Saxifragiam antiquorum, à Saxifraga Italarum, secus quàm in Ic. Plant. & Obs. vbi, quasi diuersæ essent, duas icones & descriptiones proponit: nec annotat an eedem vel diuersæ sint, aut saltem variant. ita vt dubius hætere videatur: prior quidem descriptio Lobelij non malè conuenit Saxifragiæ Matthioli, si radix non adscriberetur parua: verum accidit forsitan illi vt cum delinearet vnicam haberet ad manum plantam iuuenem aliquam aut variantem.

Saxifr. an-
tiquorû Lob.

Camerarij apud Matth. Saxifragæ magnæ noua icon (cur in H. st. germ. flores paruos pallidè luteos, vascula verò rotunda paruo semine plena assignat) non in omnibus consentit cum Saxifragia Matthioli magna, quinimò multa habet similia cum Betonica coronaria siue Tunica minima, licet color floris pallidè luteus non respondeat: Matthiol. etiam florem album asserit, & Camer. in Epitome, ita vt in floris colore etiam sibi contradicat. C. Bauh. Caryophyllo suo in phyt. 36. siue Saxifrago appinxit iconi Matthioli flosculos ex sex foliis constantes. H. Lugd. p. 113. inscripsit Saxifragiam magnam Matthioli: Castor Saxifragiam quintam.

Huius magnam copiam Italia, Gallia, Delphinatûs, Angliæ, quam plurimèque aliorum tractuum arida, cretacea, montosa, saxosa, sterilia & sabulosa fundere prodidit Lobelius. Nobis verò attulit Gener Cherlerus ex Gallia Narbonensi.

Miris laudibus hanc plantam Matthiolo commendauit Calzolarius ad calculos renum educendos in potu.

Thalij Gypsophyton, seu Symphytum petreum, maius & minus quod attinet, vtrumque sibi ignotum fatetur Frater C. Bauhin. quod & nos, id, quousque melius innotescat, ad Antiquorum Saxifragam referri posse existimantes.

SAXIFRAGIA BAVARICA.

CAP. XXVIII.

In admirabili montis Baldi corona, Ponateste, Iex rimis cautis prodit Saxifragia Bauarica, primum ibi locorum à D. Ioach. Iungermano obseruata: fruticat ex subtili radice, albâque, frequentibus *caulibus*, teretibus, nodosis, coloris diluti: *foliis* oblongis, crassis, atque æquali ordine, sed ad opposita latera alternato situ bina distincta, in quorum summitate frequentes flores lactei coloris afferunt, quinque foliis compositos: quorum in medio

Descriptio

ordine, sed ad opposita latera alternato situ bina distincta, in quorum summitate frequentes flores lactei coloris afferunt, quinque foliis compositos: quorum in medio quædam staminula pallida conspiciuntur. Huius semen planum est, coloris nigri splendens. Planta perennis est, prorsusque fibacei saporis. Plantulam iconem minorem misit diligentiss. Botan. Io. Pona Veronâ anno 1609. Iunii principio floret, eiusque semen eodem mense ad maturitatem peruenit.

DE LYCHNIDE CORONARIA AC
sylvestri, ex Veteribus & in genere.

C A P. XXIX.

Lychnide coronaria [luxyidē coronaria] florem esse similem Leucoio ait Dioscorides sed purpureum [μυρροειδές] & qui in corollas nectatur: cuiusque semen cum vino potum iētis à scorpione auxiliatur: vel ut legit Marcellus, cuiusque semen & flores cum vino bibantur: & per se utrumque contra Scorpionum iētis.

Sunt qui hanc inter nothas Dioscoridis Athanaton, i.e. immortalem, quod longissimè à prima Æstate ad extremum Autumnum floreat: qui Acylonium, qui Ballarion, qui Gruis pedem, qui Corymbum, qui Taurium, qui Sceptum, & qui Maloion appellant. Magi Apocathemenes sanguinem, Egyptii Semeon, Romani Genicularem siue Bellariam dicunt, & Bellaryon, quæ vox licet incertam modò habeat in Græcis significationem, antiquam tamen fuisse in Lexico suo Hesichius indicat, Ballarin Trifoliam herbam esse dicens, nec ultra quicquam de ea testatus est. Ceterum, quo argumento nantis in mari sæpe visum piscem, Lucernam veteres Romani appellauerunt, igneā per os exērtā linguā tranquillius nobis relucens: eodem, inquit Marcellus, in humidis nascentem magnitudine Violæ, sed figurā Rosæ, florem Lychnida; ut fertur, Veteres Græci dixerunt. Nobis enim hic etiam fulgēre creditur, & ut nomen ex re illi factum indicat, ignis fulgore quodam videntium oculos in se cōuertere. Non aliter quàm & Felium oculi flammæ modo in tenebris fulgent, & putres in tenebris caudices eodem tempore ignium speciem quandam videntibus afferunt. Quorum etsi diuersa materia sit, communis tamen omnibus causa, humoris copia est, nisi fortè in felibus, quod ab Egyptiis obseruatum fuerat, non in humore, sed in Lunæ luminibus lucis eius causa sit: ad quorum quotidiana incrementa augeantur, dilatenturque in eius animalis oculo papulæ: & cum toto orbe mortalibus fulget id Sidus, tunc etiam copioso lucis fulgore intra domesticos parietes animalis eius nobis oculus splendeat. Verum tamen alterius quæstionis est, horum causas & rationes inuenisse.

Apud Theophrastum in Gaza I uernulam vertit, inter flores æstiuos & coronarios. Sic Plinius Lychnim flammeā (ex eo quod diximus argumento,) & Rosam Gracam (à gente) vocat, non nisi in humidis prouenientem, nec vnquam excedentem quinque folia, Violæ magnitudine, odore nullo. Ex quo demiratur aliquis, quod coronarius flos sit factus, & coronarii nominis honore ab agresti distinctus, & deficiente odore ob solam floris speciem in coronis amatus, inque tam magno nominum & appellationum ambitu

ingentibus sit habitus.

Lychnis sylvestris à Dioscoride non describitur, sed omni ex parte satiuæ similis traditur. Nec Plinius aliter decreuisse creditur, & ante eum Nicander in Theriacis. Quod denique per omnia similem satiuæ, Lychnidem sylvestrē Dioscorides dixerit, eundemque usum ac vim attribuerit, inde factum putat Cornarius, quod Galenus 7. simpl. huius non meminerit scorsim, de ea quoque intelligendum relinquens, quod de coronaria dixit, nempe semen calidum & siccum esse ordine secundo, aut etiam tertio, modò non obliuiscamur sylvestria omnia esse satiuis fortiora.

Iam non parum eos errasse constat, Dictatore Maranthâ, qui diuersas plantas pro coronaria Lychnide ostendunt, floribus vel subpurpureis, vel ex purpureo rubris, vel rufis constantes: cum sciamus à Dioscoride purpureum colorem ei tribui: qui cum in floribus sit perfectus quæri debet, ac propterea Senensis opinio in hac planta ad veritatem magis accedit: quàm ob rem si Lychnidis florem (si veram adinuenire optemus,) non purpurascentem, non ex purpureo ad alium quemuis colorem vergentem, sed verè purpureū quærere oportet.

Constat igitur Lychnidis nomine antiquo herbas alios alias ostendere. Et hinc Lychnis coronaria vulgò dicta, sitne Dioscoridi descripta, controuertitur. Est & Lychnis coronaria altera flore pleno. Sunt qui Pseudo-Melanthium sylvestrem Lychnidem faciunt, atque horum placitis subscribendum haud censet Matth. Ocimoides rubrum, Lobel. Camer. Clus. Schvvenckf. H. Lugd. & alii multi Lychnidem silv. purpuream vocant. Est & altera Lychnis agrestis multiflora, nobis Ocimoides purpureum pleno flore. Ocimoides nostrum flore albo vocat Lychnidē sylvestrem Dodon. & Lob. qui tamen alibi Ocimoidis nomine describit. Lychnis alba sylvestris multiflora à nobis appellatur Ocimoides flore albo pleno. Extat & Lychnis agrestis abortiuæ multiplici viridi flore Lob. in Ic. Plant. p. 263. Ocimoides album non speciosum vocauit Lychnidem sylvestrem albam noctifloram Schvvenckf. Lychnis Neapolitana prolifera Frider. Meieri flore purpureo. E Lychnidis generibus dicitur esse Chalcedonica siue Constantinopolitana miniata, nobis Flos Constantinopolitanus. Inter Lychnides reposuit Saponariam C. Bauhinus. Muscipulam siue Viscariam Lychnidem sylvestrem quattam [Lobelio, Taber. & H. Lugdunensi teste,] vocabat Clusius: ut & Muscipulam alteram: atque etiam Muscipulæ maioris species aliquot. Habet idem & Lychnidem silv. (1. in Hisp. 8. in Hist. post. foliis angustis pluribus ex singulis geniculis. Habetur & Lychnis quædam plumaria Tabern. dicta. Lychnis sylvestris viscosa alba latifolia, an Polemonium petraeum? Lychnis silv. latifolia alia est cognominata Viscaria Auriculæ siue Cretica. Lychnis silv. lanugine canescens flore maiusculo rubescente. Lychnis, vel Ocimoides repens montanum Casp. Bauhini, inscribitur à nobis Saponaria minor quorundam. Lychnidem silv. Creticam nominamus Ocymoides flore minore rubello Candiz. Lychnis repens folio viridi flore albo, viscosa alba angustifolia maior Casp. Bauh. Lychnis repens folio & flore albo minore, viscosa alba angustifolia minor Casp. Bauh. An Lychnis minor, Lychnis silv. hirta minima,

Lychn. silv.
Diosc.

Error quorundam.

Acquiuoca

Flos Cōm
Constantinopolitani
Saponariæ

Lobel. H. Lugd. & Hort. Lusit. lanuginosa palmaris C. Bauh. Ocymoides siue Lychnis semper virens, appellatur à nobis Been albo officinarum similis planta semper virens. Been album officinarum dici Lychnidem siluestrem patebit hoc libro. Lychnidibus sylvestrib. affinem dixit Lobelius Lychnidem Anglicanā marinam. Lychnidis elegās genus describit Fab. Columna, quod Ocymoidem Lychnitum cum Clusio appellare placuit. An stirps illa quam aliqui Lychnidem putauerunt siluestrem, est Centaurium minus adulterinum? Quam Lychnidem quidam vocant, nonnulli Perfoliatam rubeam, aliqui Lychnidem Monachorum, nos cum Dodonæo Vaccariam nominamus. Silvestris Lychnidis appellationem quoque assecuta sunt sequentes plantæ. Flos cuculi: Betonica coronaria Germanisfeld Negelsin dicta: Alfine corniculata Clusio dicta: Valeriana rubra latifolia: Cyanus: Campanula Lychnida Myconi: Lutea Plinij: Leontopetalum: Corneola Ruellij, nobis Flos tinctorius dicta: Filius ante patrem: Hippoglossum Ruta capraria: & Candelaria Gallorum de qua Ruellius l. 3. c. 57. & Gesnerus in cat. pl.

Cornarius postquam apud Æginetam lib. 3. c. 24. de sanguinis eruptione è naribus cohibenda, legisset: ἡ τὴν καλουμένην λυχνίδα ἔχουσα τὸ μυκηδῶνι (quod Andernacus interpretatur, vel funiculum lucernarum in nares conijcito) nullamque Lychnidis speciem sanguinis sistendi vim habere crederet, de corrupta lectione hæsitauit, & aliquamdiu λυχνίδα legendum esse suspicatus est. Est autem Lychnitidis vox æquiuoca, nunc enim denotat Cyanum alpinum, nunc Digitalem purpuream, nunc Verbasum vulgare, & nunc Verbasum Montpellierense. Sed & Matthiolus Lychniten Verbasci speciem constituit, de qua nullus apertè tradit, quod sanguinis eruptionem sistat, nisi quis ex eo quod Paulus lib. 7. de Verbasci generibus tradit, quod acerbæ sint, id colligat, &c. Tandem in eam sententiam adductus est, ut Lysimachiam legendum esse crediderit.

LYCHNIS CORONARIA VVLGO.
CAP. XXX.

Descriptio



denso villo canescentia: flores ex calycibus oblongis, canaliculatis, villosis, emicant, parum odorati, coloris rubri, albi, & ex carneo candidoque mixti, ex foliis quinque latiusculis constantes;

Rosulam exprimentes: singulis autem foliis ad exortum appositi apices, bini, acuti, rigidi: reperitur & flore multiplici rubro, de qua post seorsim verba faciendæ.



Matthiol. in *Lychnis hortensis* & *filu. Matth.*
Diosc. commemorat duplicem Lychnidē coronariam: vnā hortensem flore purpureo, & alterā eiusdem generis frequentissimam apud Ananienſes siluestrem, satius per omnia similem, quam meritò Lychnidem siluestre appellari posse putat.

Camerarius *Lychnis filu.* in eius Epit. & re Variat.

Hist. germ. no- uam dat figuram, additque in Hist. flore esse albo, rubro, & rubello, nonnihil odorato. In Horto tamen, ubi ambigit sitne Dioscoridi descripta Lychnis, flore variare dixit solum albo & rubro. Velim autem Patrocinatorem indicasse, vbinam siluestrem satius odoratiorem viderit.

Lonicerus inter Verbasca reponit, sextumque facit, depingit & leuiter describit. Cord. in Dioscor. Verbasum coronarium appellat, flore purpureo, & candido, vocarique refert græcè Lychnitida & Thryallada: Huic subscribere videtur Dodonæus. Lychnis coronaria, inquit, à Gaza Lucernula [*λυχνίδα*] conuertitur. Videtur eadem & λυχνίς, ἢ λυχνίς per γ esse Verbasci species, quæ & θρυαλλίς.

Conradus Gesner. hunc Iouis florem, & græcè *δὸς ἀνθῶ* nuncupari existimat. Sed Theophrastus inter Lychnida, & Iouis florem, lib. 6. distinctionem facit: æstiuæ sunt, αἰς, λυχνίς, δὸς ἀνθῶ, &c. & similiter Plinius, lib. 21. c. 11. hæc Theophrasti verba referens.

An Corymbe Columellæ Ruellio de qua hæc Columella:

Nunc veniat quamvis oculis inimica Corymbe.

C. Bauh. phyt. Lychnidem 3. latiuam facit, & coronariā Dioscoridis, Theophrasti & Plinij Lychnidem censet, licet non desint, quibus *Διῶ ἀνθῶ* Iouis flos, apud Theophrastum 6. Hist. 1. & 6. dicatur: sed ubi quæso minuta folia, quæ Theophrastus requirit? Alij Ocymoides faciunt.

Tragus attestatur in ea Gesnerum esse sententia, ut putet ad Iouis florem Plinij referendam esse Rosam Marianam floribus rubeis & candidis: aliis verò quibusdam λυχνίδα & θρυαλλίδα dici, sed quàm rectè se nescire.

Schvvenckf. triplicem Lychnidem coronariā adscribit, rubram sc. quàm propriè λυχνίδα τετρα- *Lychnis triplex Schvvenckf.* μακρή Dioscoridis, & *Διῶ ἀνθῶ*, ac Lucernulā appellat: alteram albo flore, Rosam marianam 2. & Lychnidem albam maculis rubris aspersam, Eingesprengte Veilrosen: & Lychnidem 3. subpurpureo flore, bleich rote Veilrosen. Et ob hæc floris colorum varietatem, duas exhibuit figuras Tabernamontanus, Lychnidis coronariæ albæ & rubræ, sed frustra, vna enim sufficisset ipsi, ceu & nobis, verum quum paratæ fuerint, datâ opera apposui-

apposuit: fatemur etiam nostras melius pingi potuisse. Sed & Lobelius absque necessitate effigies duplicavit, vnam inscribens in Ic. Plant. pag. 334. Lychnidem coronariam, Obs. pag. 181. alteram pag. 335. Lychnidem candidam & rubram. Castor Dur. eiusdem plantæ duas ponit figuras: vnam pag. 255. Lychnidis titulo: alteram pag. 256. Lychnidis siluestris inscriptione.

Nomina
linguarum

Rosa
demi-
nata.

Rosa
ma-
riana.

Rosa
Vici
cali.

Rosa
affi-
nata.

Oculus
Christi.

Oculus
Dei.

Locus &
Tempus.

Virtus &
Virus.

Græcè *λυχνίς* & *λυχνίς στεφανοειδής* dicitur: Latine similiter *Lychnis*, *Lychnis coronaria* & *latina*: Germ. *Margen Röslen* / *Margen Röslein*, *frayen Röslein*, hoc est, Dominatum Rosula, *Samer Rosen*, *Damoff Rosen*, *Lampel Rosen*, *Marien Rosen* / id est *Rosa mariana*: *himel Röslein* *Rosula cæli*: *himel blumen*, *Flos cæli*: *Veil Rosen*, *Summer Rosen*, *Ætatis Rosa*: Belg. *Christus oogsen*, *Oculus Christi*: Gall. *Oeillets*, & *Oeillets de Dieu*, *Oculus Dei*, *Parisiensib. Passerofes*: It. & Hisp. *Lychnide coronaria*: Angl. *Rose campii*: Boh. *Swate Marië*. Propter flores roseâ purpura rutilos ac nitore flammantes, oculorumque aciem perstringentes. Pyropi aut lapidis *Lychnidis* modo, nomen adeptæ.

Seritur in hortis & scitilibus, Iunio, Iulio, ac Augusto æstiuus mensibus florens, & Basileæ etiâ Nouembri: apud Ananienses, uti Matthioli refert, siluestris, sponteque exit.

Bilem per alium trahere, vulneraque recentia glutinare dixit Schwenckf. Radicum porro succum attractum naribus sternutamenta ciere, cerebrumque efficaciter purgare: Mirum verò in modum ruralibus, urbanisque virginibus ad coronas faciendas expeti tradit Matthioli.

LYCHNIS CORONARIA FLORE pleno.

Descriptio

Synopsis



Caule 3 foliis & florum calycibus à vulgari coronaria minimè differt: at flos rubens dento foliorum stipatu multiplex spem seminis omnem præcipit.

Est hæc illa quam Lobel. in Icon. Plant. *Lychnidem* alteram rubram cognominat: Camer. in Horto, & Matth. Hist. germ. *Lychnidem flore pleno* Belgii &

Angliæ: Dod. lat. in fol. *Lychnidem coronariam* floris foliolis multiplicatis: Casp. Bauhinus phyt. *Lychnidem 4. siue coron. latiuam* multiplicem: H. Lugd. pag. 815. ex Lobelio, *Lychnidem omnium pulcherrimam*: floribus aded confertis & multiplicibus ut semine orba relinqueret, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum commodum absumpto.

Est nobis Montbelgardii in horto.

Tom. III.

PSEUDO-MELANTHIVM.

C A P. XXXI.



Simplici & Descriptio

Salba radi-
culâ; nititur:
caulis cubitalis
& sesquicubita-
lis, steres, lanu-
ginosus, inca-
nus, ramosus;
inanis, genicu-
latus: folia cul-
mum plus mi-
nus lata: longi-
tudine palma-
ri & sesqui-
palmar, pilosa;
bina ex geni-
culis opposita:
flores oblon-
go, canulato,
villoso calyci;
in quinque se-
gmenta angu-

sta flore altiora diuiso insident, *Lychnidis coronariæ*, purpurei, quinque foliolis constantes, apicibus obsolete purpuræ: quibus oblongum succedit pericarpium, semine nigro, amaro refer-
tum.

Germani *Kaden* / *Katten* / *Fornrosen* / *Forn ne-
gelbloemen*. Galli *Nielle vulgaire* & *Nielle des
bleds*, & *Iurea* appellant: Itali *Githone*, *Githone* &
Gittone: unde plerique similitudine vocis indu-
cti, verum ac legitimum *Gith* siue *Melanthium*,
in officinis *Nigella* nuncupatum, esse credide-
runt: sed hos à veritate recessisse notius est, quam
ut refelli debeat. A verò siquidem *Melanthium*
non solum foliis, & semine, sed & aliis proprie-
tibus differt. Et hoc iam olim probè animad-
uerterunt *Hermolaus* & *Ruellius*, qui asserue-
runt omnino hallucinari eos, qui putent hanc
stirpem, legitimum *Melanthium* esse, quæ inter
segetes in arvis passim nascitur, in quo *Brassavolus*
& cum eo *Brunfelsius* manifestè cæcutiue-
runt.

Non desunt [inter quos est *Tabern.*] etiam,
qui velint hanc plantam siluestrem *Lychnidem*
coronariam esse, quibus, qui utramque nouerint,
subscribere nequeunt.

Sed longè minus id fuerit *Lolium* [*Trago*,
Cordo Corn. *Lacuna*, & *Matthiolo* testibus,] ut
apertissime hallucinatus credidit *Fuchs*.

Hippocrates *Gith* siue *Melanthium* à seminis *Synon*,
nempe nigredine appellasse videtur, verum non
simpliciter, sed cum adiectione aliqua, ad diffe-
rentiam legitimi *Melanthii*, sc. *μελανθιον εν τριτω*
πυρω, hoc est, *Melanthium* ex *Tritico*. *Octavius*
Horatius *Gith* quod in segete nascitur ipsum no-
minauit: & eandem ob causam ab huius ætatis
doctis [ut *Ruell.* *Matth.* *Dod.* *Gall.* *Lobel.* in
Adv. Obs. pag. 23. *Ic. Plant.* pag. 38. *Lonic.* *Cast.*
H. Lugd. pag. 438. & *Thal.*] *Pseudo-Melanthium*
dicitur: *Nigellastrum* *Dod. lat.* *Nigella vulgæ*
dicta Corn. & *Lacuna*. *Trago*, qui pro sexto
Mariæ Rosæ genere describit, *Githago* [sic etiâ
Ruell.] & *Lolium* multorum Germanorum [ut
Fuch.] sed perperam. *Nigella* *Brunfelsio*, ve-
rùm non sine errore. *Lychnis* *aruenfis* *Tabern.*

Nomina
linguarum

Fuch. error

Melanth.

Triticum

Hipp. Gith

segetu Ott.

Horatii

Pseudo-Me

lanthium.

Nigellastru

Mariæ

Rosæ

Githago

Lolium per-

peram

Nigella

Lychnis

N a

Anthemion foliosum.

Locus & tempus.

Lychnis alia inter Triticum Cæsalp. Lychnis segetū Schvvenckf. Lychnis (6. in phyt. 5. apud Matth.) segetū Mutoni. Ruellius à Gallis Nielle & florem M. cancalum (sic & Gesn. in cat. florem vocat) appellari refert, & Theophrasti ἀνθemon φυλλώδες (Anthemion foliosum appellat Gesn. nulla mentione facta Theophrasti) esse indicat. Sed Anthemion Theophrasti, Anthemis est apud Dioscoridem, teste Dodonæo, & ἀνθemon φυλλώδες Anthemidis species, cum Nigellastro parum conueniens.

Pseudo-Melanchium observatur passim in agris inter segetes: Maio ac Iunio mense cum flore viget. Monspelij etiam Aprili: vidi etiam Basileæ florentem Octobri, virensque Genevæ mensis Februarij principio.

Caterum, autore Dodonæo, Nigellastrum semen, calidum & siccum secundo est ordine satis intenso: in pello cum melle subditum menses euocat: ut Hippoc. in lib. dem. m. testatur. Octavius Horatianus, semen frictum & tritum ad auriginem bibendum exhibet. Lolij facultates huic etiam herbe, Germanis Ratten nominata, Recentiores tribuere refert Fuchsius: Et hinc mirifice eam in sanandis impetiginibus, aliisque scabiei generibus commendare: Item vulnerib. glutinandis, ac fistulis curandis, compescendoque sanguine, eius esse vsum tradere.

OCIMOIDES VETERIBVS ET

in genere.
CAP. XXXV.

Descriptio

Quo siluestre ad sativum discrimine Mentastrum, Apiastrumque Latini veteres dixerunt: eadē naturæ & nataliū analogiā Ocimoides ab iisdē Ocimastrū dictū fuisse verisimile est. Ocimoides siquidem, seu, ut alij, Phileterium [ὠκίμοις δὲ ἢ φιλητήριον. In alio hæc est inscriptio: ὠκίμοις ἢ φιλητήριον. In alio hæc est inscriptio: ὠκίμοις ἢ φιλητήριον.] solia habet Ocymo [ὠκίμοις] similia: ramos palmi altitudin. [καλὸν δὲ σπιδάμιας, dodrantales, Sarrac.] hirsutos: siliquas [λοβύς] similes Hyoscyamo, semine refertas nigro, simili Melanthio. Vim hanc habet semen in vino potum, ut viperarum, ceterarūque serpentium moribus medeatur. Datur & ischiadicis cum Myrrha (vet. caret) & Pipere [Marcell. & Corn. & Aldin. in nothis, addunt, & vino. Ruellius, cum melle & vino. Sed illud, & vino, quid opus fuit ex præcedenti periodo repetere, cum satis per se subintelligatur?] Caterum, radice nititur tenui [λεπτή: vet. albā, λευκή] & superuacuā, inquit Dioscorides.

Notha appellationes.

Sunt porro qui & hanc Echion appellent inter notha: alij Scorpiuron, alij Sparganon [Sparganon leg. Marcell.] alij Althæam, alij Amarantida, alij Probataxon [Probatheam Marcell.] alij Elaphion, alij Antimimon, alij Porphyrida, alij Augion, alij Nemeston, alij Hynopsolon, alij Thyrsitin, alij Thermitin (Thermitin scribit Marcell.) alij Misopathon, & Romani Ocimastrum. In magno autem honore veteribus fuisse Ocimastrum ex tam multis eius appellationibus colligi potest, quarum plures ex alicuius partis ad alias herbas similitudine illi à gentibus per tempora accreuerunt.

An Ocymū siluestre Plinio.

Plinius tantum siluestre Ocimum contentus dixisse paucis medicinam & historiam eius absoluit. Sed quum parum consentiant ea quæ Plinius de Ocimo siluestri tradit, cum his quæ Dioscori-

des de Ocimoide habet, ambiguntur an de eadem herba Plin. lib. 20. c. 13. loquatur. Sylvestri Ocymo, inquit, vis efficacior ad eadem omnia: peculiaris ad vitia, quæ vomitionibus crebris contrahuntur, vomiciisque vuluæ, contraque bestiarum morsus, radix in vino efficacissima. Hæc ille. Dioscoridi ac æquæ Galenō 8. simpl. Ocimoidis radix inuulilis est: semen autem tenuium, & desiccantis citra mordacitatem facultatis est.

Ocimoidis & Ocymoidis, siue Ocimastrum & Ocymastrum nomen plures obtinuerunt plantæ. Et quidem Cornarius, & Gesn. in cat. pl. wilde Basiliens germ. Matth. verò *Misilico saluaticus* Ital. *Basile sanguage* gallicè, & Brunfelsius in Lex. Basileon siluestre vocant, non sine hallucinatione. Existimamus hos ignorasse quid vocarint Basileon siluestre.

Idem nomen obtinuerunt præterea sequentes plantæ. Acinos Dodonæi. Ocimum medium. Botrys altera. Ocimastrum Valentinum. Scrophularia maxima. Scroph. vulgaris maior. Ocimoides album multis. Ocimoid. album flore pleno. Ocimoides purpureum multis. Ocimoides, purpureum polyanthes. Ocimoides non speciosum. Saponaria minor quibusdam. Flos Constantipolitanus. Ocimoides minus Creticum. Reseda minima. Ocimoides lychnitis reptante radice. Caryophyllus angustifolius. Valeriana rubra quorundam latifol. Ocimastrum verrucarium. Cacubalum quibusdam. Clinopodium. Erinos: & Chamæleon niger.

OCIMOIDES ALBUM MVLTIS.

CAP. XXXVI.



Perenni nititur radice cubitorū duorum aut trium longitudine, interdū brachiali ferè crassitudine, multifidā, alba, acri, & subamarā, quæ antequā è terra emergat in numerosa capita pollicaris crassitudinis, aut minora, dodrantalia, aut palmaria diuiditur: caules emittit crebros, cubitales & sesquicubitales,

vel etiam maiores, hirsutos, geniculatos, ramosos: ad quorum singulas iuncturas folia bina aduersa, oblonga, acuminata, pilosa, ex sinu ramulos emittentia: flores summis hærent ramulis, Ocimoidis rubri similes, sed colore nigro radiati, è calyce hirsuto, canaliculato, turgidulo: semen vasculo turbinato, Nicotianæ æmulo, in crenatura denticulatūve orificium dehiscente, sed involucrio exteriori striato, continetur copiosum, Hyoscyami par, rotundum, compressum nonnihil, coloris cinerei,

germani hanc Glidweic: Glidfraut Margen Synon. Köpfelin

Roslin, wild Margen Roslin / rauen Kropff / wider stoß, Spley spertel, & Lydweich appellant: Belgæ Tenetens: galli *Ocellus saunages*. Latium & græcum quodnam acceperit nomen apud Veteres, inter authores non conuenit, aliis aliter eam appellantibus. Aliis enim Ocimoides siue Ocimastrum esse videtur, vt Matthiolo. H. Lugd. pag. 682. inscribit Ocimoides maius Matthioli: Ocimastrum & Ocimoides Ruellius (qui & albam Iaceam:) Tabern. Icon. & Hist. Lob. in Adv. pag. 143. [vbi & Iaceam albam Montpelien- sium, & Herbam tunicam Gordonii] & Obs. pag. 184. Ocimoidem maiorem flore candido Cæs- salpinus: Ocimoides album duplex Gesn. hort. marem sc. cui apices in medio adscribit, & fœmi- nam, quam sine apicibus ait vesperi odorem spi- rantem tanquam Hesperidem Theophrasti. Idē de coll. stirp. Ocimoides album duplex: vnum in medio apicem exerens minus odoratum: alterum (sine apicib. puta) odoratius, eodem die marcescens.

Et hi præcipuè sunt quibus Ocimastrum esse videtur: at *ocimoides* Ocimo foliis simile est, ramo- que habet breues dodrantes modò, radice- que tenuem & superuacuum. Præsens verò hæc planta caules præmit cubito longiores, folia oblonga, Ocimo nullatenus similia, & radices longas, crassasque, quæ manifestam contradic- tionem, & euidentem huius cum Ocimastro differ- entiam ostendunt.

Non desunt porro ex recentioribus, qui cum inferioris Germaniæ Pharmacopolis Saponariam hanc esse dicant: est tamen & alia Saponaria, de qua inferius.

Plerique Lychnidem siluestrem pronunciant: sed eum Lychnidem siluestrem satiuæ omni ex parte similem fecerit Dioscorides: hæc verò à satiuæ Lychnide caulibus, foliis, floribus & radici- bus multum differat, Lychnis siluestris esse ne- quit. Hallucinatur ergo inter alios Dodonæus, qui Lychnidem siluestrem statuit, & nomencla- turas, quas inter nothas & reiectas retulimus, huic adscripsit. Camer. hort. & Schvvenckf. item- que Lob. in Icon. Plant. pag. 336. Lychnidem silue- stre albam appellarunt.

C. Bauh. phyt. dicitur Lychnis nona, siue sim- plex silv. alba, & Saponaria hirsuta: Clus. Ly- chnis silv. flore albo: Dubitat autem an sit Me- landrium Plinii: Lonic. Lychnitis silv. flore albo. Fuchsius cum Tubingæ apud ipsum essem vocabat Iouis florem album. Tragus Polygo- nati titulo pingit, & tamen inter Rosas marianas reponit.

Ocimoides vulgò dictum obseruauit Mon- pelii florens Martio & Aprili: Basileæ Iunio, Se- ptembri & Octobri, ac etiam Nouembri inter portam cineream & lapideam extra urbem, & quæ itur Krenzack, & quæ descenditur ad mo- lendina papiracea: Genæ passim in sepibus virens principio Februarii, duplex, cum & sine apicibus, quasi sit mas & fœmina. Passim copiose nasci in Italia, præsertim inter segetes prope sep- ta & agrorum margines, perhibet Matthiols: In Silesiæ dictis locis florere Iunio & Septembri author est Schvvenckfeldius: Passim in Austria, Stiria & Pannonia cum in siluis, tum montanis pratis Clusius: plurimâ Æstatis parte, & in Autu- mnum vsque florere Dodonæus.

Vascula pueri Senenses colligunt, vbi exarue- runt, & semen excidit, vt intus insufflantes acu- tissima edant sibila.

Tom. III.

Ocimoides album flore pleno.

Hirsuta per ramos ex aduerso sita folia pos- sidet, adeoque totâ facie cum eo quod simplice est flore conuenit, solo excepto flore, qui tam multiplici foliorum stipatu luxuriat, vt Rosam albam imitetur.

Clus. vocat Lychnidem silv. flore albo, ple- no, odorato, in cultis. Lob. in Adv. p. 142. Ly- chnidem silv. multifloram albo flore A. gl. So- ble Rose Campion. C. Bauh. Lychnidem 9. si- ue siluestrem albam multifloram, vel Sapon- ariam hirsutam.

Ocimoides album longo culm aliquando florum folia multiplicare, & polystroium reddi, perhibet Dodonæus.

OCIMOIDES PURPUREVM MVLTIS.

Ocimoides rubrum ex radice minimi digiti crassitudine, alba, sapore subacri & suba- mato, fibris multis donata, caules emittit aliquot cubitales & bicubitales, geniculatos, hirsutos, concauos, non nihil subinde rubentes: ad quorū singula genicula, folia bina oriuntur opposita, foliis Plantaginis aliquatenus similia, oblonga, lata, acuta, tactu mollia, hirsuta: flores simul ali- quot in caulium summitate fect inter folia simul iunctos, sed non simul se expandentes, è quin- que foliolis suauiter rubentibus bipartitis, corda- tisue compositis, stamina quinque alba flore al- tiora ambientes, calyce striato, lanuginoso, par- tim rubente, partim vidente, pediculo breui, vil- loso, in quo seminis conceptaculum oblon- gum.

Gesn. de hort. vocat Ocimoides purpureum, vel roseum, duplexque ait, marem cum, & fœmi- nam sine apicibus. De coll. stirp. Ocimoides ru- brum duplex, purpureum dilutum, albo cognat- ius, odoratiusque Alpino, etiam die se claudens: Item, Ocimoides purpureum: vnum in medio apicem exerens, minus odoratum: alterum non odoratius, eodem die marcescens. Thallus Oci- moides rubrum: Match. Ocimastrum purpureū: Camer. apud Matth. in Hist. getm. Ocimastr. flo- re simplici rubro: Tabern. Ocimastrum ru- brum.

De hac, ceu & alba ante dicta, Lobel. in Adv. pag. 142. ait: Lychnides siluestres affines passim secus satorum sepes exeunt, radice non ita ma- gnâ, gracilioribus ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomento- sis, sed ex pallido herbaceis: Alteri flores rubelli dilutionisue Rosæ, alteri verò niueo candore re- nident.

Dodon. dicitur Lychnis silv. flore rubenti: Lobel. in Obs. pag. 181. Ic. Plant. p. 335. Lych. silv. rubello flore: an Hesperis Theophrasti? Camer. hort. Lych. silv. rubra. Schvvenckf. Lych. silv. purpurea: C. Bauh. phyt. Lych. 8. siue aquatica purpurea simplex: Clus. Lych. silv. flore rubro & dilutius rubente & subuiescente. Lonic. vo- cat Lychnidem flore rubeo, negatque meritò esse Polemonium & Been rubrum: Tragus Ro- sam marianam flore rubeo, traditque de hac ea- dem, quæ de 3. siue alba: Fuch. quondam Iouis florem cæuleum.

Genæ in monte Thuri vidi florentem men- se Maio: Basileæ & Montbelgardi multis in locis prouenit. In Austria, Stiria, Pannonia & Silesia

Descriptio.

Synonyma.

Locus

Descriptio

Ocimoides purpureum vel roseum.

Lychnis sil.

Synonyma

Polemonium non est.

Rosa mariana.

Iouis flos carul.

Locus & Tempus.

herbulis & humidis montium tractibus, autore Schvvenckfeldio, plurima Æstatis parte in Autumnum floret.

OCIMOIDES NON SPECIOSVM.

CAP. XXXVII.

Descriptio



Ocimoidis genus haud speciosum, Ocimoidi albo simile, planta est annua, pedalis vel cubitans, ubi sæpe spontis est, in viridariis culturâ maior adolefcit, radice satis crassâ, albâ, breui: foliis Ocimoidis albi, atro-virentibus, lanuginosis, ex nodis aduerso situ positus, oblongis: flore mino-

re quàm in Ocimoide iam dicto, parte lupinâ albo, ac etiam dilutè rubente: pronâ ex languido luteo pallecente, quinque foliolis bifidis constante, quæ mane expansa, vesperi circumflectuntur, vt in Polemonio Petræo Gesner: calyces longi, villosi, canaliculati, æquales, viscidi, cum tota plantæ summitate, quæ succrescente semine cinereo, minuto, Papaueris, turgescunt, à pericarpio glabro distenti.

Synon.

Cam. hort. vocauit *Lychnidem* silu. viscidam vel noctifloram, annuam, noctu tantum strobilum odoratissimum explicantem, coloris albi & nonnihil puniceis: Item, *Ocimoides* noctiflorum Autumnino & ingruente Hyeme inodorum: Calp. Bauhinus phyt. *Lychnid.* 12. siue *Lychnidis* speciem, flore noctu tantum in Æstate odoro: Schvvenckf. *Ly. h. sylu. albam* noctifloram, wild *Nacht Margen* rosaliin.

Locus & Tempus.

Prouenit in agris circa Boll & admirabilem fontem floret Augusto & Septembri, & adhuc Octobri.

SAPONARIA MINOR QVIBVSDAM.

CAP. XXXVIII.

Descriptio

Radices habet crassas, longas, multifidas, fibratas, in multa capita diuisas, molles, exteriùs nigras, intus albas: caules per terram supini procumbunt, hirsuti, rubentes, geniculati, ramosi, quorum nodis adnascuntur ex aduerso posita folia bina, Polygoni aliquatenus figurâ, hirsuta: flores purpurascens, Saponaria minores, ex calyce oblongo, hirsuto, tubente, quinque & foliis & apicibus in medio constantes.

Matthiol. in post. comm. figuram Cneori Theophrasti titulo pinxit, quæ videtur exprimere Saponariam hanc minorem quorundam. Lobel. in Adn. vocat *Ocimoides repens polygonifolium*: Gesn. *Ocimoides paruum*.



Ex his patet H. Lugdunensem huius effigies multiplicare. Primam enim proponit p. 823. titulo Saponaria minoris Dalechampi. Alteram habet p. 1365. Cneori alius Theophrasti Matthioli, inscriptione. Terciam dat p. 1429. *Ocimoides repens* Polygonifolio, inscriptione. Et hinc ait C. Bauh. in anim.

H. Lugd. n. ca. 1. n. r.

in Histor. Lugdunensem, Saponariam minorem Dalechampi pag. 823. & *Ocimoides repens* Polygonifolio p. 1429. utrobique describi, & figuram posteriorem meliorem esse. Eandem p. 1365. pro Cneoro alio Theophrasti Matthioli, sine vlla descriptione, & vitiosâ figurâ extare. Sed censura hæc de Cneoro, merito aduersus Matthiolum effundenda erat, ex quo desumpsit compilator H. Lugdunensis. Is enim quamvis Româ se accepisse dicat, nullis deficientibus notis, non tamen descripsit, nec addidit siue candidum an nigrum. Verum hoc non foret patrocinari Matthiolo, Cneorum Theophrasti (ait apud Matth.) nobis non videtur aliud quàm *Lychnis* aut *Ocimoides repens*: Nolumus Matthioli figuram amouere, meliorem exhibitori cum in Appennino legerimus. In phyt. vocat *Lychnidem* 33. siue *Ocimoides repens montanum*. An eidem *Ocimoides* minus Herbariorum, *Vrceolaris* Plinij: An Cam. hort. *Ocimoides repens*, itemq; angustifoliū flore rubello? An Cæsalp. *Ocimoides paruum*? Delectatur locis ad meridie sitis, arenosis, & collibus iuxta Rhodanū & Arne Geneuæ. Aliquādo Curia Rhetor. reperi florētem Maio, Junio & Iulio: Sub finem Aprilis prope S. Hippolitū Burgundia.

Lychnis repens montanum C. Bauh. An Vrceolaris Plinij?

Locus & Tempus.

FLOS CONSTANTINOPOLITANVS MINIATUS ALBUS & varius. CAP. XXXIX.



Numerosis Descrip. fibris radicatur, gustu subacri: caules tollens, cubitū & sesquicubitum circiter altos, teretes, hirtos, inanes, crebris geniculis interceptos: ad quorū singula bina folia coniugatim, alternante coniugiorum situ, adnascuntur pediculo nullo, sed latiore basi caulem amplectentia.

Ætasia, *Lychnidis sylvæstris æmula*, verum nigriora, rigidiora, magisque asperâ lanugine obfita, priora cum *Caryophyllis latifoliis* magnam similitudinem habentia, gustu acri: flores in ramulorum extremis umbellam deformant, odore suavi quaquam obscuro, sed colore perquam amœno, miniato, aut cinnabaris factiti, aut carneo, quorum singuli è quinque foliis constant, oblongis, bifulcis, utrinque cis medium alatis, & ad exortum binis appendicibus incumbenibus auctis, sic ut integrum & explicatum folium papilionem occultato corpore exprimere posse videatur: inter hæc, stamina purpurascens apiculos violaceos sustinent: emicat autem flos ex calyce oblongo, hirsuto, viridante: in quo postea est semen pullum exiguum. Figura nostra Fuchsiana minus placet.

Flos Constantinopolitanus inscribitur à Dodonæo, qui Gesnero auctore; duplicem facit, bicubitalem sc. floribus, in latis umbellis, multis simul congestis : & cubitalem aut paulò altiore, rariore, ac primo anno flores proferentem, de quibus ait : Nostri vulgò Constantinopolitanum appellant florem : Germani verò Hierosolymorum : Aldroandus Creticum cognominat : alius *Lychnidem coronariam*. Sunt qui velint *Lanariam* nuncupatam Latinis radicem esse, quæ Græcis *επιθιον*, Arabibus *Condifi* dicitur, quâ ad purgandas lanas, qui eas eluunt, olum utebantur : quos veritatem minùs assecutos esse euidentius est, quàm vt refelli debeat. Gesnerus hort. Ocioides peregrinum dixit flores quos ab Hierosolymis denominant, croceo colore splendente longè pulcherrimos, odore carentes, Soleque nò marcescentes. Idem in append. vocauit Ocioides croceum, aliquot annis durans, licèt primo anno floreat.

Tabern. in Ic. & Hist. dicitur *Lychnis Chalcedonica*, Zinöber Rößlin : Lobel. in Adv. pag. 143. Obs. p. 183. & Ic. Plant. p. 340. *Lychnis Chalcedonica* siue *Constantinopolitana* *miniata* : Camer. hort. Lych. Constantinop. vel Cretica. Clus. *Lychnis Byzantina* *miniato albo*, & *versicolor*. Schwenckf. *Lychnis peregrina* *miniata*, *rotte* Theoph. türkisch *Niegelin* / h. e. *Caryophyll. Turcicus*, *Jerusalem blümlin*, *Floſculus Hierosolymitanus*, *Spornblümen*, & *Ungerisch Rößlin* / *Rosula Hungarica*.

Peregrinus est flos : feritur in hortis : Junio & Julio altero à satione anno floret, deinde pluribus sequentibus aliis. Radice etenim constat vivaci : diuque durat : Hiemis & frigoris patiens. E Dacia florem hunc allatum narrat Gefnerus.

Cæterum, Flos Constantinopolitanus, præter
eam, quam in hortis & coronis gratiam afsecutus
est, nullum, quod sciamus, medicum vsum habet:
facultas eius ea de causa incomperta est. Radi-
cem tamen, quæ gustu aliquantulum acris est
forfan haud ineptè quis calidam in primo gradu
statuerit.

STRUTHIVM, RADICVLA, SEV
Lanaria herba veteribus, & Condisi.

С А Р. XL.

Iz Discoz. **D**ioscorides quamvis Struthiū non descrip-
serit, tanquam vulgè notum, vt quo sullo-
nes ad purgandas lanas vtantur, foliorum tamen
similitudinem indicauit in Papauere spumco,
id, est, Herculano, vt Theophrastus vocat, & in
Tom. III.

Phyteumate. Eius radicem verò acrem esse ait Vires
vrinamque ciere: auxiliari iocinorosis, tufis &
orthopnœæ, sumptam cum melle cochlearis
menfurâ, & alium quoque subducere. Eandem
cum Panace & Capparis radice calculos frange-
re, & cum vrina expellere, lienemque in scirrhū
induratum liquare. Subditam verò menses tra-
here, & partus effitaciter enecare. Cum polenta
autem & aceto illitam, lepram emendare. Discu-
tere & panos cum farina hordeacea & vino de-
coctam. Misceri præterea collyriis exacuendis
oculorum aciei dicatis, itemque malagmatis.
Sternutamenta etiam facere, atque per os purga-
re tritam cum melle ac naribus infusam.

Hæc inter nothas Dioscoridis appellationes Appellatæ
à quibusdam *Cadre*, ab aliis à purgando *Catharsis* nothæ
vocatur. Sunt qui & *Struthocamelon*, qui *Chama-*
rryton, i. e. humi spartam appellant. Magi denique
Challyrriton, Ægyptii *Aeno*, Aphri *Sirin*, Romani
Radiculam, siue *Herbam lanariam* vocant, à radicis
tanquam præcipuæ partis vsu.

Vnde autem Græci Struthion nominauerint, non satis nunc patet, nisi fortè à foliorum positura, quæ auium alas quadantenus imitantur, nomen illi fecerint: *σπυθιον* enim & *σπυθιον*, ea gens passerem, & minores alias appellat aues. Quod si in cibos radix huius transfiret, crederet Marcellus ob caliditatem quam in quarto ordine habet auctore Galeno, venerè stimulare, & ob id Struthion dictam. Græci siquidem *σπυθιον* passerem dicunt, & ab eius auis falacitate, *σπυθιον* quasi passores, ad Venerem procliuiores homines: & ex ea ratione id facientem herbam Struthion etiam dicere potuissent. Sed nihil horum pto comperito est.

Hanc Dioscorides ait in nares coniectam ster-
nutamenta excitare: in quem vltum Celsus lib.5.
cap.22. eam quoque recipit.

Scrubtii radice [inquit Gal.] maximè utimur, *Galen:*
quæ gustu quidem acris est, temperamento verò
calida & sicca ex quarto ordine. Vim habet exter-
gendi & irritandi : propterea etiam sternuta-
menta mouet, similiter vt alia, quæ sapore acris,
& temperamento calida existunt.

Hipp. de nat. & morb. mul. radicem Struthii Hippocr.
[σπυρίον πίζαν] læuiter tritam & contusam ad pugilum vnum, melléque subactam, & in pessario subditam, menses & puerperia purgare, aquasque educere, author est: Produci autem in Andei [Andri alibi] in insulæ præcipuè litoribus.

De hac ita Plinius lib. 19. cap. 3. At quæ vocatur *Plinius.*
Radicula, lauandis demum lanis succum habet,
miram quantum cōferens candori mollitiæque.
Nascitur satiuæ ybique, sed spontè præcipua in
Asia Syriaque, saxosis & asperis locis. Trans Eu-
phratem tamē laudatissima, caule ferulaceo, te-
nui, & ipso cibus indigenarum expetito, & tin-
genti quicquid sit, cum quo decoquatur, folio O-
leæ: Struthion Græci vocant, floret Æstate, gra-
ta aspectu: verum sine odore, spinosa, & caule
lanuginoso. Semen ei nullum (Plinio repugnat
hic Columellæ versus. *Plinio c.
tradidit*

-----à Syriôque venit quæ semine radix.)

De eius verò vfu pleraque ex prædictis habet
lib. 25. cap. 5. & lib. 24. cap. 11. Malè autem in Struthio
ramulos appellat, quod radices debuiffet
dicere : cùm excepta radice Struthion nihil fit, re.
atè annotante Marcello, vnde etiam, feu ex po.
tione radicum vfu, Romanis Radicula diceba.
tur.

Sed an Struthiō in Italia nascatur asserere noluic

Matthiolus, quippe quodd ipsum non viderit, nec qui illud cognosceret, animaduernerit.

Struthion [inquit Marantha] est planta, quæ alio nomine Radicula & Lanaria appellatur: sed & Struthion etiam est Mali Cotonei genus quoddam.

Marantha.

Goropius in Vertumno Herbam lanariam duplici ratione nomen Struthij accepisse credidit: semel vt moneamur tam puram coniugij castimoniam esse debere, quam sit lana radice fullo-nia emendata: rursus quodd eadem Radicula libidinē etiam excut. Vulgò pro Struthio ab Herbariis sumuntur Plantæ sequentes. Saponaria vulg. Flos Constantinopolitanus. Ocimoides purpureum Valeriana rubra quorundā latifolia. Been albū. Fraxinella. Cruciata. Lutea herba. Imperatoria. Alterantia. Elleborus.

Aequiuoca.

SAPONARIA VVLGARIS.

CAP. XLI.

Descriptio

Tenues Saponariæ radicle vario implexu vagantur: caules plures ferè recti surguntur, cubitales & altiores, subrubentes, hirsuti, crebris geniculis articulati: folia ex nodis bina aduerso positu nascuntur, Gentianæ cruciata, colore minus bilari, rigida, nervis communiter ternis, secundum longitudinem decurrentibus, sapore nitroso: flores tum in scapis summis, tum ex foliorum supremi scapi alis exoriuntur in umbellam digesti Floris Constantinopolitani, albican-tes aut ex albo tantillum purpurascētes, odo-

rati, quinque foliis constan-tes, staminibus candidis me-dium occupā-tibus, ex calyce tenui, viciam longo, hirsuto: Semen copiosum, par-uum, penè ro-tundum, com-pressum, spadi-ceum.

Inter alios, qui vulgarem Saponariam Struthium faciunt, occurrūt Genuēles, Botan. har. Egea. Gesn. in cat. pl. Fuchf. Tragus



Struthium qui faciunt

Car Steph. repreh.

& Ruellius.

Car. Steph. in colle huius Clymeni & Saponalis siue Saponariæ meminit, plures plantas confandens ex malè intellectis verbis Ruellij.

Struthium Fuchf.

Tragus quidem Saponariæ nomine depingit & describit, adque Violam agrestem [Ocimoides fortè purpureum] referendam esse censet, & tamen Struthium Dioscoridis [cuius nothas appellationes adscribit] facit, & Cōdes Serapionis cap. 352. nemque Condif. officinarum.

Gesn. sibi contrarium

Fuchf. in Hist. Struthium inseruit [in Icon. Struthium lauiam] ac de eius appellatione eadem legit, quæ ex Marcello antè præcedenti capite adduximus: Saponariam autem & Herbam fullo-

num recentiores vocare, ex Ruellio docet: sed nec huius, nec illius mentionem facit.

Quam Gesn. de Hort. Saponariam vulgò dici refert, eam in cat. pl. Struthium vocat: sed malè, vel ipso de coll. stirp. monente, subscribentibusque Corn. Matthiol. Dodon. Lobel. Lacunā, Camer. H. Lugd. & C. Bauhino.

Licet autem Saponaria hæc ab extergendi potestate, quæ saponis ritu pannos eluit, purgatque, Struthium, ceu & aliæ quædam, vocari possit, à verbo *σπυρίζω*, quod Græcis, lanas purgare & candidas facere significat, tamen nostram Saponariam antiquorum Struthium, Arabum Condif. siue Latinorum Radiculam aut Herbam Lanariam (hæc enim nomina eandem designant plantam) non esse, tum ex Theoph. & Plinio liquet, tū ex iis quæ sequuntur, ostenditur. Struthium Græcorum, siue Radicula Latinorum in Syria vbiuis colitur, idèoque Columella Syriacam radicem, ac eius semen Syrium vocat, Gaza Lanariam herbam. Gignitur & ibidem in asperis & saxosis locis, radice magna [longa & tereti addit Serap. ex Diosc. quæ in nostris exempl. desiderantur.] gustu acri, & feruidā, sternutatio nes irritante: folio Oleæ, spinoso: caule lanuginoso, tenui, ferulaceo, indigenarum cibis expedito, & quicquid tingente, cum quo decoquitur: flore aspectu grato, inodoro, æstuali. Ab hoc igitur Struthio multis notis, ac præsertim facultatibus Saponaria nostra differt, teste Lacuna.

Ceterum nonnulli Herbam Tunicam appellant: non est tamen Vetonica coronariæ, multò minus Polemonij aliqua species, quas pro Tunicis herbis haberi, de Caryophylleis scripsimus. Videri citius posset Alisma, siue Damasonium, nisi caulis ei crebrò, non simplex, sed subinde in alas quasdam diuisus; & radices essent quàm Veratri nigri crassiores: folia siquidem habet Alismatis descriptioni conuenientia, & globosam florum in summo caulium congeriem. Sed Alismatis tenuis est caulis & simplex, & radices similiter tenues: quæ differentiam Saponariæ huius & Alismatis ostendunt, inquit Dodonæus, qui Saponariam cum Lobel. in Obseru. pag. 170. in Icon. Plant. p. 314. inscripsit: Lacuna & Camer. Saponariam vulgarem: Cæsalp. Saponariam vulgò: Lob. in Adu. Saponariam vulgi, foliis plantagineis aut Gentianæ, flore Ocimoidis: Schvv. Saponariā Herbam fulloniam & Lychnidem fulloniam: Germ. Seiffraut/wesckfraut/Speichelwurz Silesij Hundstegelin/Madenfraut/& alibi Spatzentwurz/ autore Trago.

H. Lugd. frustra vnius huius plantæ duas dedit icones: primæ titulus est p. 822. Saponaria maior; alteri p. 823. Struthium Fuchfij.

C. Bauh. phyt. vocat Lychnidem 10. siue Saponariam lauem, floris colore ludentem, communiter dilutè purpureo, aliquādo ex roseo rubente, nonnunquam candido: item caule leuiter hirsuto, foliis verdè lauibis (qualè Tragum & Fuchsum exprimere refert) nonnunquam etiam caule & foliis lauibis, qualem Lob. & Dodonæum pingere testatur. In hac & abortum se obseruasse ait, vt pro floribus sint copiosiores ramuli foliacei paucis floribus intermixtis. Idem & Vrceolarem Plinij esse negat meritò. Anguill. epist. 14. est Ocimoides Ghini.

Apud Belgas in hortis colitur: alibi, ceu in Germania iuxta fluuios, torrentes, & stagna locis apricis & arenosis spontè nascitur, florens Iunio, Iulio, Augusto, Septembri & Octobri: Genevæ in colle

Saponaria potest dici Struthium.

Herba tunica.

Alisma.

H. Lugd. dua Saponaria figura. Lychnidem.

Locus & tempus

in colle *la Bastie* viret Aprili. In hortis diu durat & vitæ est pertinacis. Reptatu in hortis odiosa est.

Vires & V. Porro, Saponariam, calidam quidem & siccam esse temperie attestatur Dodonæus : facultate autem abstergerendi non exigua præditam. Pressu (inquit Schvvenckf.) nitrosum extergentemque remittit succum, unde vi pollet absterforia, adeo ut etiam pituitam è capite eliciat, ac sternutamenta moueat tantâ violentia, ut partum mortuum excutiat : Rustica gens puluere ascarides puerorum expellit : abstergit scabiem & omnes cutis fœditates. An autem hæc experientia habeat Schvvenckf. ipse nos docebit. In coronas ob floris tum suauissimum odorem, tum summam pulchritudinem, venit. Maculas vinctuosas vestium tolli, si cum Saponaria herba lauentur, extra controuersiam verum est.

LANARIA SIVE STRVTHIVM Dioscoridis Imperato.

CAP. XLII.

Descriptio Lanaria Dioscoridis nomine ex Italia ad Fratrem missa planta cubitalis, caule & ramis subinde angulosis: ad genicula folia nascuntur bina ex aduerso sita, vncialia aut sescuncialia, angusta, Garyophylli holostii folijs similia: è quorum sinu rami exeunt itidem geniculati, folijs eodem situ amicti, quorum extrema nescio quid flosculorum gerunt: inferiora folia ad Luteæ vulgò dictæ folia accedunt, longitudine ferè palmari, semunciam lata. De eadem planta aliquot annis post ita proditum ab Imperato inuenimus, lib. 28. Hist. nat. cap. primo: Lanaria paganis dicta prouenit in Calabria, & in regione Basilicata vicina Regni Neapolitani prouincijs. Dicta autem est Lanaria, quod huius radice ramisque commodè vtantur ad mundandas lanas. Ortus huius plantæ similis ferè Saponariæ vulgaris, aut Lychnidis, sed ramis tenuioribus minutioribusque: quorum extremis flosculi hærent parui, albi. Ipsi alioqui rami subtilissimi articulati ferè in ramulos subdiuisi. Semina minimis inuolucris continentur nigra, magnitudine grani Milii, saporis amariusculi.

STRVTHIVM SPINOSVM, SIVE Conditi Bellunensis.

CAP. XLIII.

Descriptio Bellunensis radicem esse scribit plantæ folijs spinosæ Carduorum modo, crassitie pollicis, intus subflauam, nigram foris, odore & gustu acrem: eius decocto lanas, laneosque pannos sordidos abstergi. Damascenos Seplafarios eius decoctum immiscere confectionibus paratis è melle ac sapa, idque candoris tantum conciliare, ut ex amylo & saccharo purissimo constare videantur: quin etiam sic durare, ut tenaciores sint, & vix morfu diuellantur. Constat eius radice in globos coactâ, Syros vestium, linteorum, & indusiorum sordes ac inquinamenta eluere, saponis aut lixiuii modo.

POLYCNEMON VETERIBVS.

CAP. XLIV.

Hippoc. Hippocrates m. m. πολυκνήμων (vel ut Fest. in Ascon. πολυκνήμων) nominat, ac fotu & suffitu

utero malè habenti adhibet, lib. περὶ ἀσθενειῶν.

Dioscorides fruticem ait sarmentolum, folia habentem Origano similia, caulem verò multis geniculis præditum [suspiciatur Corn. hic interponendum ex Plinio; τὸν δὲ καὶ καλεῖ πολυγόναν, σπέρμα δὲ ὡς περὶ γλήχων@:] velut Pulegium. Non tamen umbellam habet, sed paruos in cacumine corymbos, cum acri quadam odoris iucunditate. Seu recens, seu aridum (χλωρὸν ἢ ξηρὸν, vet. ξανθόν) ex aqua impositum efficaciter vulnera glutinat: sed quinto die solui debet. Ad stranguriam itidem & rupta ex vino bibitur. Cætera quæ huic capiti accreuerunt, ut adulterina cum Marcello reuicimus.

Non habet Polycnemon certam in Latinis historiam: Plinius lib. 26. cap. 24. Cunilæ bubulæ, quæ inter Origana numeratur, similem tantum dixit: cætera ex Dioscoride iisdem verbis ab eo reddita sunt.

Galeno Polycnemon siccatur, & calefacit secundo ordine, ut propterea etiam vulnera glutinet.

Nicander in Theriac. contra venenata eam laudauit: ἄλλο τ' ἐμὶ ῥέει φήμα πολυκνήμων, &c. quo loco transmutatione literarum, ut solent Poætæ, vsus est, Polycnemon dicens.

Meminit eiusdem Apollonius in comm. de herbis, nec dissimilem Origano fecit.

Hanc inter spurias appellationes Clinopodii, Iouis colum, Echeonymon, à Romanis Putealognon, & à quibusdam Polygonaton dici audimus. Non quia verè Polygonato similis sit, sed quoniam geniculato per totum caule est. Quam credit Marcellus etiam fuisse causam ut Polycnemon Græci eam vocarint, quasi frequentibus furis: κνημῶν enim furas illi vocant, quæ in furculis herbæ huius internalla sunt, quibus folia inter se distant.

Plinius lib. 20. cap. 16. de Cunila bubula obliuiose ea scripsit, quæ de Polycnemo lib. 26. c. 14. prodidit: ita ut cum historia Cunilæ bubulæ, Polycnemoni descriptionem confuderit.

Cæterum Polycnemonis appellatione sequentes donantur plantæ. Tricnemon. Consolidamedia. Prunella. Polygonum tertium Dodonæi. Polycnemon Dalechampii. Mentha aruensis. Clinopodium. Polycnemon Origano simile. Alfine minor Thalii.

POLYCNEMONVM DAL. FOLIIS hirtis, vasculis longis.

CAP. XLV.

Descriptio Ignitur radice breui, fibratâ, nigricante, caulis palmum altis, furculosis, crebrius geniculatis, folijs Tragorigani, hirtis, odoratis, acris, eximium ac suauem quandam odorem spirantibus, flore non umbellæ specie, sed in summis caulibus oblongo, ac ex vasculo longo, & herbaceo emergente. Polycnemon hoc Dalechampii H. Lugd. pag. 932. sibi ignotum fatetur C. Bauhinus.

Ex aridis & æstiuosis Corsicæ montibus ad Dalechampium allata fertur.

FLOS CUCULI, ODONTIS QVIBVSDAM.

CAP. XLVI.

Descriptio Vbinde reptante, fibratâque radice se propositat flos cuculi dictus, caules tollens cubitales

Diosc. lectis illustratur.

Plinius

Galenus

Nicander

Apollon.

Appellatio-
nes spuria

Polycnemon

Plin. repræ-

Acquiuoca

& altiores, inanes, hirsutos, geniculatos, striatos: in quibus *folia* ad genicula, bina, stricta, oblonga, acuta: *flores* Caryophylli superbi dicti, rubete, carneove colore, rarius albo, fimbriati, apicib. cinereis, ex calyce oblongo, purpurante, striato, & quasi cannulato. Huius ex flore pleno suaue rubente petita varietas.

Flos cuculi vulgò appellatur teste Clus. in Pannon. pag. 33. itemque Hist. post. (vbi Odontitidis Plinij simplici flore. titulo eam donauit.) & Lonicerò: Trago cuculi flos pratensis, qui respectu floris Anemones speciei faciendam censet: Gesn. hort. Odontis Plinij Kreichio: Eidem in cat. pl. Odontides Fœni genus: Ruellio Odontides fruticosa, à Plinio inter Fœni genera, Fœnaria rustica: Camer. hort. Odontis quorundam. Sed huic non omnes Odontitis Plinii notas respondere in Hæc. perhibet Thalius, qui *ῥομφύλον* alterum, siue *ῥομφύλον* speciem alteram vocat: Casp. Bauh. phyt. dicitur Caryophyllus 29. siue pratensis, flore simplici, communiter rubello, rarius candido: Schvvenckf. Caryoph. silu. tertius: Dod. de Flor. Caryophylleorum, vel Armeriorum species quarta: Hist. lat. in fol. Veronica 4. species, & Veronica silvestris: Lobel. in Adu. Armoraria silu. pratensis, & Armoraria silu. nonnullorum practicorū, Tunix Arabum: Icon. Plant. p. 451. Armoraria pratensis silu. Flos cuculi Lob. in Append. Teut. 536.

Nescimus quâ occasione Tabern. huius plantę duas figuras dederit, vnam nimirum pro Flore cuculi, alteram pro Caryophyllo pratensi, quam in Hist. 18. fecit.

Nomina
ling.

Germani vocant Gauckblum/ fackfuchblumen/ Pechblumen/ & PechNegelin: Belgæ Craye bloemfens, i. e. Cornicis florem & Loockfoerns bloemfens: Galli fleur du coq, h. e. Florem cuculi.

Prata communiter ornat Maio, Iunio, Iulio & Augusto. Ad venena commendatur.

FLOS CVCVLI FLORE MVLTIPlicATO
purpureo, & altero albo.

Descriptio



Armer. a.
quat. Poly.
thes.

Odontitis
Plinij flore
pleno.
Locus &
Tempus

terum Armerium aquatilem flore albo.

Clusio est in Hist. post. Odontitis Plinij pleno flore: Venetis Margarita nomine habuerunt Camerarius & C. Bauh. Floret adhuc Augusto: facile verò perit, nisi furculis propagetur.

ODONTIDI SIVE FLORI CVCVLI

affinis Lychnis sylvestris 1. Clusij in Pannon. 4. in Hist. post.

CAP. XLVII.

Caulis tollit cubitalem, rectum, cauum, longis internodiis distinctum, tactu circa



Descriptio
cacumen glutinosum: ex singulis geniculis bina folia ex aduerso sita Floris cuculi, oblonga, acuminata, crassiora, saturatiusque virentia: ad eadem genicula à medio ferè caule ad summum fastigium, pediculi à foliorum sinu exorti longi flores crebros sustinent, pulchrè purpureascentes quinque foliis

constantes, Saponaria floribus accedentes, ex calice oblongo: semen rufum sequitur in vasculis ex principio angusto paulatim dilatatis: radix crassiuscula, nigra, multas fibras spargit, & singulis annis novos, eoque numerosiores caules proferit.

Clus. in Pannon. p. 328. vocat Lychnidem silu. Synon. primam [4. in Hist. post.] Tabern. Lychnidem silu. purpuream in Icon. [7. in Hist.] C. Bauh. phyt. Lychnidem 29. siue viscosam rubram angustifoliam. Schvvenckf. Caryophyllum silu. 4. viscosum. Thalius *ῥομφύλον* rubrum, propter florum colorem & Hesperidem, quorundam aliorum verò Viscaginem.

In omnibus ferè Pannoniæ & Austriæ inferioris montanis syluis, editisque & herbidis locis inuenitur, atque etiam syluis Francofurto vicinis: floret Maio, semen Iunio maturefcit, Clusio: apricis & aridis delectari dicit cautib. Schvveckf. Vbiuis in Hærcinia locis aridis frequentem perhibet Thalius. M. hi verò ostensa Argentinæ flore conspicua Maio.

Locus &
Tempus.

LYCHNIS SILV. FOLIIS ANGVSTIS

& pluribus ex geniculis singulis,

Clusio 1. in Hispan. 8. in post.

CAP. XLVIII.

Geniculatos habet caules, tenues, in plures angulos diuisos, pedales, aut maiores: *folia* in singulis bina, ternave, interdum plura, angustiora quàm iam dicta, viridis candido perfusi & quasi casij coloris: *flores* in summis ramulis nascentes, quinque foliis bifido mucrone præditis constantes, internâ parte candidos, externâ aliquantulum purpureascentes, & antea quàm omnino tabescant, sese contrahentes & circumuoluentes: calices admodum duos, breues, subrotundos: semen paruum, rotundum, Papaueris rhæadis, cineracei

Descrip.



Synon.

racei coloris
continentes :
radicem satis
crassam, albam
multifidam, al-
tero anno pe-
reuntem.

Est hæc Clu-
sio in Hisp. Ly-
chnis silv. 1. in
Hist. post. 8.
Behen album
Salmanticensiu
& vulgo Col-
leias. Lobelio
in Icon. p. 338. &
Obs. (vbi &
Behen album
Salmanticum
vocat, ipsique
minimè ani-
maduersu ait.)

p. 182. itemque H. Lugd. p. 817. ac Tabern. in Ic. &
Hist. Lychnis silvestris Clusii prima. Casp. Bauh.
phyt. Lychnis 18. siue silv. pluribus foliis simul
iunctis. Suspicio me hanc habere collectam Ar-
gentinæ in horto D. Georgii Obrechti foliis la-
tusculis ob culturam.

LYCHNIS SILV. LANUGINE CANES-
cens; flore maiusculo rubescente, Clusio 5.
CAP. XLIX.

Descriptio



Multos
habet ex
una radice cau-
les, rotundos,
longiusculos,
cæteris infir-
miores, in terrâ
procumbentes,
geniculatos: fo-
lia in singulis
geniculis bina,
longa, mollia,
& lanugine
quadam canel-
centia, inter
quæ flores, al-
ternatim secun-
dum ramulorū
longitudinem
enascuntur. O-
dontidi affini
Lychnidi silv.
formæ similes,

maiores & dilutiore colore rubescentes, vel, ut
ita dicat Clusius, incarnatos: semen illi in valculis
par, subrufum: radicem crassam & fibrosam, quæ
tamen plerumque alterum annum non superat.

Pingitur à Clusio in Hisp. & H. post. Lychni-
dis silvestris 5. titulo, itemque à Tabern. in Ic. &
Hist. vbi Lychnidem 12. silv. Græve wilde Ma-
rien Kößlin cognominat. C. Bauh. phyt. vocat
Lychnidem 15. siue silv. lanuginosam incarnato
flore: H. Lugd. pag. 818. Lychn. silv. Clusii, hirtam
Lobellii: Lob. in Ic. Plant. p. 337. & Obs. p. 181. Ly-
chnidem silvestrem hirtam.

Clusius author est hanc subamaro esse sapore
& in marginibus quorundam Castellæ agrorum
inueniri.

Tora. III.

MUSCIPULA VISCARIA, SIVE
Lychnidis species.
CAP. L.



Crebris
altatim à
radice fruticat
ramis multis,
caulem ipsura
cubitalē alti-
tudine equan-
tibus, genicu-
latis, solidis,
rotundis, per
quos ad geni-
cula nascuntur
folia aduersa
duobus plura,
oblonga, acu-
minata, quib-
us latiora &
obtusiora sunt
infima, ad Bel-
lidis acceden-
tia, viridia, gla-
bra: flores tum

Descriptio

extremis ramulorum, tum è foliorum sinu pro-
deunt rubelli ex calyce simili Polemonio petreō,
oblongo, striato, qui delapsis floribus à pericar-
pio & valculo in ventrem turgente distenditur,
semine subnigro: radix lignosa, alba, multifida.
Sunt nobis plantæ alia paræ huius generis do-
drante minores.

Muscipula siue Viscaria, Lobelio in Obs. pag.
242. [vbi Lychnidē silv. 4. Clusii. & Silenen Theo-
phraasti Aldroandi quoque vocat.] & Ic. Plant.
p. 457. Spontē nascitur in aruis, inquit Clusius, &
inter segetes pingui solo, plerisque Castellæ ve-
teris locis: in hortis culta, floret eodem quo sata
est anno, à Maio mense vsque in Autumnū: spon-
tē etiam feritur, & ante Hiemem prodit.

Hanc Lychnidem silv. 4. Clusii pingit H. Lugd.
p. 818. & Tabern. in Icon. & Hist. vbi & Lychnidē
11. silvestrem appellat. C. Bauh. phyt. dicitur Ly-
chnis 25. siue viscoso caule, & Muscaria Adu. An
Viscago vulgò vocata Cæsalpino?

Muscipula
siue Viscaria
Lobelio.

Synon.

MUSCIPULA MAIOR CALYCE
turgido ventrioso.



Viscaria ma-
ior cubita-
lem emittit cau-
lem rectum, sta-
tim à radice ra-
mosum, crassius-
culum, hirsutum
striatum, fragi-
lem: folia Ocy-
moidis non spe-
ciosi, hirsuta,
mollia: ex ra-
morum diuari-
cationibus, fo-
liorum sinu, ex-
tremisque flores
ex pediculo sa-
tis longo ap-
pensi, quinque
foliis bifidis
purpurascen-
tibus, orto Sole

Descriptio

Qo

flacceſcentibus conſtant, apicibus in medio albis, ex calyce oblongo, hirsuto, pulchrè ſtriato, quem in immenſum diſtendunt ſeminū vascula è lata ſeſſilique baſi ventrioſa in mucronem deſinentia, ſemen continentia pulchrum, nonnihil ad papauerinum accedens, ſed maius, compreſſum, ſtriatum, cinereum: *radix* robuſta eſt, recta, ex lateribus fibras producens: Tota planta ad tactum viſcida: foliorum ſapor glutinoſus.

Synon. Hæc eſt illa, quam Cluſ. in Hiſp. Lychnidem ſilu. 3. in Hiſtor. poſt. 2. inſcripſit. Lobel. verò in Obſ. p. 183. & Icon. Plant. p. 339. Lychnidem ſilu. 3. Cluſij.

H. Lugd. & Tabern. no- tantur. H. Lugd. p. 818. hanc itidem pingit, titulo Lychnidis ſilu. 3. Cluſij: cauliculis [calyculis legendum. Compiler Hug. Lugdunenſis errorem apud Lobelium à typographo commiſſum ignorauit: vt & Tabernam. qui itidem etiam inſcripſit:] ſtriatuſ, ponitque eius deſcriptionem p. 819. & aliam p. 816. Meliùs C. Bauh. phyt. dixit Lychnidem 20. ſiue ſilu. lauiſoliam calyculis duris ſtriatuſ.

Locus & Tempus. Muſcipula ſiue Viſcaria maior floruit menſe Maio Geneuæ ex ſemine eodè anno ſata in horto meo: annua eſt herba: Montbelgardi ſæpiùs prouenit ex ſemine deciduo. In aruiſ & inter ſegetes pingui ſolo, plerique Caſtellæ veteriſ lociſ collecti Cluſius: & in hortis Belgij florentem, eodem quo ſata anno, à menſe Maio in Autumnum uſque.

MVSCIPVLÆ MAIORI CALYCE
ventrioſo, ſimiliſ.

CAP. LII.

Deſcriptio



Multū ſimilitudinis habet hæc herba cum præcedenti: *radix* alba, craſſiuſcula, fibris paucis donata: *caules* craſſiuſculi, rigidi, pedaleſ, purpuraſcēteſ, geniculati: ad genicula *folia* bina, caulem amplectentia, ſuperiora vnciâ longa, anguſta, hirsuta, candicantia: cauliū ſupremæ parteſ diuiduntur poſtiſſimū in ternos breueſ ramuloſ, in quorum extremiſ calyceſ turgenteſ, magnos, breuioreſ multò quàm in præcedenti: in iſ vascula breuiora, tunicis diuiſa, ſemina Papaueriſ modo, parua, cinerea, continentia. Et ſic quidem liccam deſcripſimus.

C. Bauh. phyt. vt iam annotatum, dicitur Lychnis 19. ſiue ſilu. anguſtiſolia caliculis duris ſtriatuſ. H. Lugd. p. 817. & 819. Lychniſ ſilu. altera Cluſij, Papauer ſpumeū quorundam: *Figura* Lychnidiſ ſilu. alteriſ Cluſij poſita apud H. Lugd. p. 817. titulo non correſpondet, inquit C. Bauhin. eſt enim *figura* Lychnidiſ ſilu. alteriſ incanæ

cauliculiſ ſtriatuſ Lobelij, quare non huic *figura* deſcriptio Cluſiana addenda: Cluſij enim deſcriptio, quæ hoc loco habetur, eſt eiſ *figura*, quæ Muſcipulæ, ſiue Armeriæ alteriſ nomine p. 809. ponitur & deſcribitur. Quare hæc *figura* p. 817. referenda eſt in pag. 819. vbi ex Lobelio, Lychniſ ſilu. altera incana deſcribitur. Dicitur pag. 819. videri Lychnidem quantam Cluſij. Nego quia Cluſius ſua tribuit folia intenſo virore ſerè nigricantia: ex Lobelio verò vniuerſam plantam albicare tradit.

Montſpelij ſecus vias obſeruauit gener Cherleruſ præſertim quæ Caſtelnouanum pergitur: ſiccam etiam plantam dono nobiſ dedit D. Iacobuſ Zvingeruſ.

Locus & Tempus.

MVSCIPVLA MVSCOSO FLORE, SIVE
Ocyroides Belliforme.

CAP. LIII.



Ocyroides belliforme à foliis primū pullulantibuſ Bellidiſ folia vel Globulariæ referentibuſ, ſatiſ denſiſ, fibroſiſ, obſcurè virentibuſ, ſapore nullo inſigni: licet reliqua per cauleſ folia oblongiora, anguſtioraque conſpiciantur, & ad genicula multò breuiora & tenuiora enaſcentia: *cauleſ* ſæpè excedunt cubitoſ duos, tereteſ, hirsutiſ, inaneſ: à cauliſ medio ſerè ad ſummum floreſ aliquo modo racemoſi ex longiuſculiſ pediculiſ, ſpicam longam mentiantur, pluſibuſ ad genicula ortiſ muſcariſ, ſingulareſ autem parui, ex luteo herbacei, calyculo ſtriato inſidenteſ. quos vascula excipiunt turgidula ſemine cinereo, papauerino ſerè ſimili, inſipido, plena: *radix* longa, mediocriter craſſa, alba: tactu glutinoſa eſt herba poſtiſſimū circa ſuperiora. Totam amaram ſcribit Cluſius: ego tamen in culta Baſileæ non obſeruo amaritudinem.

Eſt Muſcipula ſeu Viſcaria altera flore muſcoſo, Lob. in Aduerſ. Muſcipula altera flore muſcoſo, Papauer ſpumeum quorundam, & Sefamoides magnum Salmanticum Cluſij, in Icon. Plant. p. 453. & Obſ. p. 242.

Cæſalp. vocauit Viſcaginem quandam, racematim tanquam in ſpica, floreſ exileſ, & ſubpalidoſ ferentem. H. Lugd. pag. 684. Muſcipulam alteram flore muſcoſo Penz. Tabern. Odontidem ſiue Lychnidiſ ſilu. genus: Item, Sefamoides Salmanticum magnum. C. Bauh. phyt. Lychnidem 26. ſiue Viſcoſam alterā flore muſcoſo, multū cum Papauere ſpumeo Dioſcoridiſ conuenientem, ſi ſpumeum ob viſcum inhaerent ſit appellatū. Frater poſtremo hæc verba ex Cæſalpino deſumpſit:

Viſcago quadaſ

desumpit: an autem conueniant huic potissimum, vel Viscagini priori Casalpini potius, aliis iudicandum relinquo.

Ocimoides minus siue album, non est Sela-moides magnum Clusii, vt videtur H. Lugdu-nensi p. 683. Ocimoides enim minus florem ha-bet album instar Been albi, oblongum: Clusii verò Ocimoides magnum flosculos racematim coaceruatos exiguos ex pallido herbaceos: & hoc Clusii Ocimum sequenti p. 684. Muscipulae alterius flore muscoso nomine positi est, rectius tamen fecisset, si figuram Clusii, quæ melior est, Compiler assumpisset, teste C. Bauhino.

Locus &
Tempus.

Burmii in Rhœtia inueni florentem Iunio: Tiguri Gesnerus in horro alebat, vti ego Gene-uz, vbi nonnihil culturâ formam mutabat. Ean-dem postea Basileæ obseruau florentem & femi-ne abundantem Iulio in horto D. Zvvingeri, vbi à pluribus annis ea se conseruaret radice pe-renni.

LYCHNIS PLVMARIA. CAP. LIV.

Lychnidem plumariam, Pflaum Märgen Rößlin/ siue Lychnidem 4. Tabernomonta-no ita dictam à globulis albicantibus, rotundis, striatis, in quibus flos lanæ, vel plumæ similis, plantam caule firmo, recto, binis foliis ex nodo-

C. Bauh.
agrost.



sis geniculis, incognitam si-bi esse fatetur C. Bauh. phyt. vbi Lychnidē 24. facit. Mihi verò suspecta est ieiuna hæc descriptio, for-tè per Compilatore H. Tabern. facta ad figuram: mi-rum quod non annotetur lo-cus, tempus, & sapor: vereor etiam ne figu-ra minus sit artificiosa: quædam ha-bet similia cū Muscipula

An Musci-pulæ musco-sifloræ

muscoso flore, siue Ocimoide Belliformi: per-quirant lectores.

POLEMONIVM PETRÆVM Gesneri. CAP. LV.

Descriptio.

Radix longa, crassiuscula, lignosa, alba, subacris, ex pluribus radiculis in vnam coeuntibus, composita, à qua folia infima nullo ordine nascuntur numerosa, vnciam circiter lata, tres, quatuorue vncias longa, pediculo satis prolixo, atro-virentia, hirsuta, sapore subacri & subamaro, pediculis rubentibus, hirsutis: caules cubito & sesquicubito nonnunquam longiores, tenues, rubentes, hirsuti, lento succo oblitati, geniculati, binis foliis oppositis, hirsutis, oblongis, acutisque ad singulos articulos: flores à calyce, qualis Tom. III.



in flore cuculi conspicitur, rubente, striato, oblongo emicant, albi, ex quinque foliis bifidis inque spicam reflexis compositi: ex quorum medutullo exeruntur stamina terna, toto calyce longiora, rubentia: semen in vasculis bul-latis, læuibus, orificio patulo in tres loculos distinctis, mi-nutum, pullū, ferè orbicula-

tum, crispum. Figura nostra ex Fuchsi. non placet.

An Trago Floris cuculi genus siluestre flore albo? An Tabern. Icon. & Hist. Lychnis silv. wild fräwen Rößlin/wild Märgen Rößlin / Lych. silv. 6. flore albo, ac etiam rubello? Hic si eandem nobiscum intelligit, non placet ieiuna descriptio. An Casalp. Viscago flore candido?

Geneuz & Tiguri in muris abundat, sicuti & Basileæ: floret mense Aprili & Maio. Plantatum in horto E. C. semen maturat Augusto & Septem-bri: prouenit etiam à la chau florens Maio & Iu-nio: abundat in rupibus iuxta Morimontium. Gesnerus, qui Tiguri in horto colebat, me præ-sente Polemonium petraum, vel saxatile deno-minabat, & Ceruicalem Val. Cordi: Dalech. Saxi-fragiam, Ocimoides minus, & Perdicium alterum Plinii cap. 17. 112. Cæterum, auctore Clusio nona (falsè legitur octaua) non modò in cædis siluis, sed etiam ad restibulum agrorum margines, nascitur per vniuersam Austriam infra Onasum Mo-rauiam, Bohemiam, Pannoniam, vltraque Muia & Drauum, abundè etiam in siluis Francosurto vicinis. Meminit idem & in Belgica videre Lut-zelburgenfi Ducatu: Schvvenckf. in Silesia pe-trosi & asperis, florens Iunio in Güssmanß dorf.

Locus &
tempus.

Polemon:
petraum,
Cervicalem
Val. Cordi
Perdicium
alterum
Plinii.

VISCAGO AVRICVLÆ FACIEC RETICA, & variæ aliæ Clusii Lychnides. CAP. LVI.

Radices agit fibrosas, Primularum Veris in-Descriptio
star, è quarum capite folia promittatis am-
pla, Auriculæ vrsi vulgè appellatæ flauo flore
foliis non valdè dissimilia, candidiora tamen &
lanugine pubescentia, etiam illis crassiora, den-
siora, & succo abundantia: altero demum à sa-
tione anno caulem producit duorum aut trium
cubitum altitudine, firmum, rotundum, succo
quodam lento & glutinoso oblitū, quo muscæ &
alia minuta insecta insidentia detinentur magno
numero: in summis ramis plurimos profert flo-
res, veluti in umbellam congestos, etiam ad cen-
tesimum interdum numerum, satis tamen exi-
guos pro plantæ magnitudine, quinque foliis



bifidis constantes, coloris ex viridi flavescentis. Huius semen ad se misit Clusius ex Italia, à Iosepho de Casabona, quum ex Creta redux esset, Muscipula Auriculæ vrsi facie cognomine. Iconem verò, quam hac tabella expressam damus, ad ipsū mittebat Iacobus Plateau, quā Clus. Lychnidē filu. latifoliam inscripsit.

Sunt verò illi & alia varia Lychnides quas describit, verbi gratia:

Lychnis filu. Clusio è semine nata, folio lanuginoso 1. flosculo niveo, viuiradix, Muscipula Italicorum.

Lychnis filu. Clusio è semine nata folio lanuginoso 2. flore foris ex fuligine purpurascens, intus albo, viuiradix.

Lychnis filu. Clusio è semine nata, folio lanuginoso 3. flore carneo, annua.

LYCHNIS PARVA.

CAP. LVII.

Descriptio

Hoc nomine ad me misit Frater Lychnidis plantam annuam, dodrante paulò maiorem, vncialem, rectam, radice singulati, lignosâ, fibratâ, satis tenui: folia infima propter terram, vngue non multò longiora: at superiora longiora & latiora paulò existunt, Polemonij petræi foliis similia, minora, magis hirsuta, ad caulis hirsuti & teretis genicula nascuntur: à caule medio, summo tenus tenuia foliola & flosculi conscendunt oblongi, tunica striatâ, rubente, longis pilis obsitâ inuoluti, eo ferè modo quo Polemonij petræi flores: vascula tandem oblonga, turgidula, superiùs crenata alternatim per caulem ex breui pediculo, tunica iam dicta obuoluta.

Synon.

Inscripsit hanc Lob. in Obs. p. 183. Icon. Plant. p. 339. Lychnidem filu. hirtam minimam: H. Lugdun. p. 819. Lychnidem filu. minimam 6. Clusij: Tabern. in Ic. & H. fl. Lych. filu. minimam, fleineft wild Rame himmels Roslein; Lychnidem 14. C. Bauh. phyt. Lych. 16. siue filu. lanuginosam palmarem.

LYCHNIS MINIMA RIGIDA Cherleri.

CAP. LVIII.

Descriptio

Rigidula est planta, duùm triùve vnciarum altitudine, rarè palmum attingit, coliculis duris, rigidis, ramosis; folia ad nodos bina ex aduerso posita, semunciat breuiora, perangusta, pilosa, è quorum alis nascuntur calyces semunciales, bimuli, perquam graciles, æquabiles, hirti &



asperis: è quorum apice flosculus profilit; quem præ exiguitate vix visus capit, purpureus: radix dura lignola: collecta per Genereum Cherlerum prope Nemausum iuxta molendinum.

OCYMOIDES FLORE RVBRO, minus, Creticum.

CAP. LIX.



EX semine Cretico, Ocymoidis minoris flore rubro Candia nomine à Casabona misso, nata est planta, caulibus pediculis, hirsutis, tenuibus, plusculis ex radice tenui pululantibus: ad quorum articulos conspiciuntur bina folia oblonga, mucrone obtuso, ex quorū alis ramuli duo aduersi germi-

nant, fastigio flores rubros sustinentes longos, tunica longâ striata obuolutos, quemadmodum Lychnis filu. 4. & 6. à Clusio depingitur: subsecutus est calyx longus.

Hanc esse Lychnidem sylvestrem 7. Clusij asserere non dubitamus. Caspar. Bauhinus in phyt. Lychnidis decimæ nonæ speciem facit, sed foliis breuioribus, floribus minoribus, in ramulorum summitatibus sitis, ac nomine Ocymoidis minoris flore rubro. Cadiæ à me accepisse ait. Anno enim 1594. ex semine à Casabona accepto mihi prouenit. Ego autem non possum hanc ad Lychnidem 19. Fratris, siue incanam Lobelij, quæ ab illa non parum differt, referre. Accepi Stutgardia semen, quod satum, Aprili prouenit, & floruit Iunio, semen maturauit Iulio: à pedis autem altitudinem peruenit.

Locus & Tempus

* *

OCYMOIDES LYCHNITIS
reptante radice.

CAP. LX.



Elegans hoc Lychnidis silu. genus depingit Fab. Columna dicto Ocyroides Lychnidis reptante radice titulo, sicque describit. Media est planta hæc inter Ocyroidem & Lychnidem coronariam: Ocyroidi verò, quia foliis sit paruis ab radice statim binis singulis geniculis hærentibus: at Lychnidi quia incana, pilosa,

atque carnosæ folia habeat, non minùs quàm Lychnidis folia ad ellychnia formanda apta, similis videtur. Spontè ac frequens oritur in monte D. M. Virginis appellato, locis humentibus petrosifis.

Descriptio

Radice tenui admodum firmatur, parum sub terra descendente, atque circum reptante, ex qua plures fruticant viticuli rotundi, incani, hirsuti, bina foliola singulis geniculis hærentia habentes, quæ in imo minora sunt, deinde maiora in medio viticulo, quod contrà euenit in plantis, ab radice statim foliatis, ante caulis eruptionem, vt in Theophrasto legitur, hirsuta, carnosæ, incana, Lychnidi similia, sed magnitudine & formâ Ocyroidis, Polemonis Belgis dictæ. Cuius etiam, sicuti & aliarum congenerum ritu flores edit Aprilis atque Maio mense candidos, quinque foliolis constructos, stamina intus quinque lutea habentes, atque singula folia in summo quo latiora sunt, diuiduntur vt folliculi Thlaspi: Iunio semina in oblongis pericarpis mollibus, cartilagineisque perficit, fulua, angulosa, hirsutaque. Pericarpium verò non vesica vt in superiore Ocyroides (Ocimum silv. intelligere puto): obducti sunt, sed tantum basin quinque foliolis constructam, vt in planta, Gallinæ morsus appellata. Huius radix viua admodum est, ideoque multum fruticat, atque perennat, terramque ipsius comae operit.

Vitis & Vitis

Sapor plantæ dulcis est, quare non ineptè Herbariorum, fœmellarumque vulgus ad eliciendum lac copiosum vitur, atque plantam sicuti cætera oleraiusculis admixtis intus ouis disruptis decoquunt, non sine Piperis, atque Amaraci modico, vel, vt alii solent, in placentam efformant, cuius elu magnam lactis copiam provenire experimèto se habere asserunt, atque hodie vtuntur. Ex his igitur, calidam atque humidam, nec aded terrea substantiæ participem esse censerì potest. Hanc Herbarii Neapolitani, Herba larraria vulgò appellant, à lactis eliciendi facultate ipsas nota.

Tom. III.

CENTAVRIUM MINVS FLORE
purpureo & albo.

CAP. LXI.

Obliquè radicem agit gracilem, lignosam, ex-luccam, insipidam: caulis vnus [plures nonnunquam] angulosus dodrantalis circiter, lævis: folia per terram alia sparguntur, alia in caule, bina ex aduerso sita, Hyperici foliis maiora: flores in extremo caule, ramulisque plures simul iuncti, ex oblongo viridante calyce suauiter rubentes,

Descriptio

quinque foliis constantes, apicibus totidem luteis, quibus delapsis succedunt longa capitula, strigosa, pulvisculo farinaceo plena: sunt autem tum folia, tum flores, insigni amarore prædita.



Centaurium Diosc. leuc. paruum (& te-illustrat. nue addit Lacuna ex vet. κεταύριον τὸ μικρὸν καὶ λεπτόν] quod aliqui, auctore Dioscoride, Limnæu [λίμναϊον] Corn. λιβάδιον;

quo modo habetur apud Plin. quodd circa λιβάδας, id est, locos irriguos nascatur:] vocant, quod humecta amet loca, herba est Hyperico aut Origano similis, caulem habens palmum excedentem (dodrante altiore: Sarrac.) angulosum: flores ac Lychnidis florum similitudinem accedentes, è puniceo sc. colore ad purpuram inclinantes: folia minuta, prælonga [ὑπερήκη, vet. tamen ὑπερήκη], velut Ruta. Semen simile est Tritico: radix parua, lævis, & superuacua. Plinius eadem ferè transcribit.

Quantis, inquit Theophrastus, Centaurii folia, caulesque amara sunt, vtilia tamen planè sentiuntur. Huic cultus minimè adhiberi potest: Hoc enim imminutis viribus hebetatur, atque effeminatur, & aquosum redditur. Quærit loca argentia. In Elia agro fœcundum: quod montuosis æditur, infœcundum: quod planis; flore tantum gaudet: quod concauis ne floret quidè, nisi improbè. Cæterum, quantum colligere licet, Theophrastus distinguit inter κεταύριδα & κεταύριον. Κεταύρις enim ei est Centaurium maius, vt lib. 9. Hist. cap. 9. & 14. Item cap. 1. vbi legendum censeo pro κετηρία, κεταυρία, facili errore, cum Plinius ita legisse videatur, ac id Centaurio maiori competat. Κεταύρις etiam Hippocrati est Centaurium maius, vt videre est in principio lib. de aff. internis. Centaurium verò minus à Theophrasto simpliciter κεταύριον vocatur, vt patet ex lib. 3. cap. 1. lib. 4. cap. 6. lib. 7. cap. 9. Hist. Item de caus. lib. 6. cap. 4.

Gaza autem in versione sua Centauridem & Centaurium sub nomine Fellis terræ confundit, vt lib. 7. cap. 9. Hist. Item lib. 3. cap. 1. & lib. 6. cap. 4.

Gaza no-
tat ut.

Caus. quo loco Centaurion vertit Fel terræ. Lib. autem 9. cap. 14. Hist. idem rursus *κένταυρίδα* etiam Fel terræ reddit: libro autem 6. cap. 6. item 9. c. 9. Hist. *κένταυρίδα* Febrifugam interpretatus est.

Varia no-
mina.
Herculis
(anguis)
Amaranthus
Stirgozila.

Centaurium minorē à Græcis Elleboriten vocari refert Apuleius, à Prophetis Hæna heracleō quasi Sanguinem Herculis, Ægyptiis Amaranthum, quod non faciliè marcescat, Dacis Stirgozila, Italis, eod quod febres fugat, & procul à corpore pellit, Febrifugam, aliis Muliradicem Earum autem notharum appellationum difficilis, Marcello teste, est cōiectura: nihil enim inter eas tam proprium & simile est, ut misceri & communicari cum diuersarum plantarum nominib. non possit.

Nomina
ling. & Sy-
non.

Græci *κένταυρον μικρόν* appellant: item *λεμνίσσον* & *λεμνίσσον*, quod videlicet circa palustria nascatur: Latini communiter Centaurium minus, paruum Lob. & alij tenue cognominant: Plinius, uti ostēdimus, à loci occasione Libadion (si integra est lectio) ac propter summam amaritudinē, Fel terræ dici affirmat. Arabibus *Kanturion*, *Chanturion*, & *Katarien sege segir*, seu *sages* dicitur, ac Limuscum eo teste, qui de Cētaurea libelli cōscripsit. Germ. *Tausend guldenkraut*, *Erdegal*, *fel terræ fieberkraut*, *Febrifugam*, *biberkraut*, *Belg. Santorie*, & *Bleyn Santorie*: Gall. *Petite Centaure*, siue *Cent-aure poulet*, & *Repeyeret*: It. *Cent-aurea minore*: Hetruscis *Biondella*: Hispan. *Cintoria* & *Fel de tierra*: Angl. *Centory*: Boh. *Zentluc mēnsy*: Polon. *Cen-turzia*: Hung. *Kis Centaurea*, & *zoriofū*.

Tabern. re-
preh.

Tabern. in Hist. hunc titulum fecit Cētaurium minus flore luteo perfoliatum, *geel tausentgūlden*: Item, Centaurium minus album, *weiß tausent gulden*. Sed quæ cognitio stirpium Tabern. vel eius cōpilotoris? ponit duas figuras Cētaurij minoris sub falso titulo, nulla addita descriptione, ac facit Luteum Centaurium similius purpureo quàm album, quod sanè nulla in re differt à purpureo quàm colore albo: luteum autem perfoliatum plurimum discrepat.

Varietas

C. Bauh. apud Matth. & in phyt. vocat Centaurium minus flore è puniceo colore in purpura rubente, perhibetque aliquando esse albo & ferrugineo: in humidis bicubitalis altitudinis: in aridis vix duos tréve transversos digitos adæquare.

Centaurij minoris vires & descriptionem cum Gratiolæ descriptione & facultatib. à Theophrasto & Plinio permixtas fuisse censet Dodonæus.

Centaurium minus nullis ferè non cognitum, quod passim in officinis habetur, verum & legitimum esse, omnibus, ut arbitratur etiam Matthiolus, exploratius est, quàm ut hinc multis ostendi debeat. Quippe quod nullis in vniuersum notis Centaurij minoris historiæ refragetur. Quo fit, ut non parum aberrauerint inter Mauritanos Melues, Auicenna, & Serapio, utpote qui Cētaurij minoris vires cū maiori turpiter confuderint. Inter alios dubitat Anguill. epist. 12. Difficile est, inquit, affirmare, Centauream minorem, quæ ostenditur esse eam, de qua locutus est Dioscorides. Verba enim eius cū dicit plantam similem Origano aut Hiperico, ostendunt esse simile tū foliis, tū ramis, quod non appareat in nostra.

Locus &
tempus.

Loca amat herboſa, aratro non proſciſſa, aliquantulum, sed tamen non omninò, rigua. Est non modò in Italiæ provinciis, verum & in Germania, ac Belgio abundè frequens in collibus riguis. Iulio & Augusto vna cum florib. ac siliquis legitur. Basileæ prope Leurach in monte, & cir-

ca Dornacum in syluis Augusto florens obſernaui: in siluis circa Geneuam pulchrè virens locis humidis mensis Februarij principio. Albo flore multis locis reperitur, potissimum circa Augustam.

Magni, multique vsus herba Centaurium minus. Herba ipsa virens contusa & imposita, vulnera glutinat, vetera vlcera purgat, & ad cicatricem perducit. Decocta eadem & pota [legendum enim *πυομένη*, & non *καταπυομένη* deuorata, ut legit Sarrac.] bilem, humoresque crassos per aluum ducit. Decoctum ipsius ischiadicis conuenientissimè infunditur, trahit enim sanguinem dolorumque leuat. Succus ad oculorum medicamentum perquam utilis est: quippe qui quæ pupillis caliginem offundunt, vna cum melle discutiat. Vulvæ subditus menses & partus extrahit: peculiariter verò neruorum vitis epotus prodest. Galenus ob ingentes, mirasque eius facultates, de ipsius viribus integrum librum cōscripsit, Papiæque dicauit, eiusque lib. 7. quoque simpl. meminit, sic inquit: Centaurij minoris radix planè inefficax est: sed caulis eius extremus & potissimum folia, quæ illi inhaerent, & flores vtilissima sunt. Vincit in eis qualitas amara, paululum habens & adstrictionis, atque ob eiusmodi temperamentum admodum exsiccatorium est medicamen, expers mordacitatis, &c.

Vires &
Vius.

Manipulus, inquit Tragus, herba vna cum floribus, dimidia mensura vini albi vel aquæ ad dimidias decoctus ac potus, bilem crassosque humores per aluum exigit: qua de causa, vtilissima est hæc decoctio iis qui morbo regio, continuisque febribus laborant: eadem potio vesperi ac manè per aliquot dies sumpta iecoris lienisque obstructions soluit, omnia corporis vitia expellit, tinea ventris enecat, menses, scaturisque emortuos euocat: eodem modo usurpata tormina, colicam passionem, aliasque ventris affectiones perſanat, maximè eas cum quibus nulla est coniuncta alui adstrictio: aquæ ex herba & floribus facilius vsus, sed non perinde efficax: quare delicatiorum ac puerorum esto remedium, qui lumbricis infestantur, quos si commodè pellerè velint, singulis vicibus mensurâ trium vel quatuor cochlearium haurient illam: quidam herbam in puluerem redactam è vino ad omnia ea quæ diximus bibunt, nonnulli pilulas conficiunt ex ea, quæ quidem ischiadicis, neruorum vitis & pedagricis adhiberi possunt: quin & clysteribus haud inutiliter adiicitur. Auſtor est Matthiolus in Hetruria Biondellam nuncupari, quoniam abstergendis dealbandisque mulierum capillis ex lixiuio plurimum præſtet. Detrahit hoc bilem & pituitam, quæ sanè facultate Cētaurium maius planè carere deprehenditur. Datur eius decoctum vtiliter tertianariis, quod bilem per inferna deſiciat, quo factum est, ut quidam hanc Febrifugam vocauerint. Idem, ac pariter succus, iocinoris ac lienis obstructions & durities tollit. Alui tinea pellit, ex melle drachmæ pondere potus, tum vmbilico illitus. Herba comæque decoctum, lentiginis, varos, alphas, & cæteras cutis irſectiones exterit, infectis particulis adhibetur. Instillatur succus vermiculosis auribus, quinetiam illinitur contra papulas, & manantia capitis vlcera. Camerarius exhibet in apoplexia, paralyſi, epilepsia, similibusque morbis, quod ad intestina validè reuellt. Cæterum, quod Dioscorides & post eum Galenus scribit, Centaurium minus bilem & crassa per aluum ducere, ischiadicisque infundi de co-

Tragus

Descrip

Synon

H. L. u. u.

C. Bauh. u.

decoctum : nos , inquit Dodonæus , tametsi frequenter ac feliciter hoc vñ, per alium tamen expurgationem vllam facere, obseruare non potuimus. Quamobrem nullam huic Centaurio minori commouendæ aut expurgandæ alui vim ac potentiam adesse existimamus : quâs quidem virtutes Gratiolæ , cuiusdam Italici *stancia cauillo* dictæ, & Centaurio minori amaritudine non cedenti, inesse non imus inficias.

PERFOLIATVM CENTAVRIVM
luteum.

CAP. LXII.

Descriptio.



INutli fibrosa, multifidaque alba radice nititur: caulem tollens modò simplicem, modò ramosum, teretem, glabrum, dodrante longiorem, vel sesquipalmũ, qui folium ad singula genicula gemellũ mucronatum traiecit, haud secus atque calidarum regionum Perilymenon: cæteroqui circa radicem, proximeque terram folia sternuntur multa in orbem, Centaurii minoris rubri (Clus. Saponariæ vulgari non dissimilia, minora tamen & candicantia) summis autem caulibus, ramulisque è foliorum sinu enatis flores insident maiores quàm Centaurii iam dicti, Hyperici pares, intenso auri fulgore nitentes, quos magna excipit vascula semen minutissimum [Clusio nigrũ] copiosissimumque claudentia. Monspeli flores abundant succo luteo.

Synonyma

Gesn. hort. Perfoliatam Achilleam appellat: Idem de coll. Perfoliatam hanc aliquos ineptè Centaurium maius vocare refert. Lobel. in Adv. Centaurii lutei titulo pingit. In Obs. pag. 219. & Icon. Plant. pag. 401. inscribit Centaurium floribus luteis siue citreis pallidis Mesuei. Clus. in Hist. Centaurium luteum: In Hist. post. Centaureum paruum flauo flore. *Suspiciamus* iconem Clusii & Lobelii ad siccam plantã paratam, & ab eis foliorum formam negligentius obseruatam.

H. Lugd. consp.

Centaurium luteum prius, H. Lugd. p. 1290. & Centaurium luteum alterum p. 1291. (quod ab illo diseropans fecit, quodd nullo furculos edat, vt illud, quibus flores insideant, sed in summo caulis fastigio florem singularem mittat, Chrysanthemo similem:) non sunt duo, sed vnum. Et postremum quidem nihil aliud est, quàm primò proueniens, quod cum vnum habet florem, vnumque caulem, ad latera plures producit. Iisdem locis reperitur, eodemque est gustu.

C. Bauh. not.

C. Bauh. phyt. dicitur Centaurium 3. siue luteum perfoliatum ramosum: Item, Centaurium 4. siue

luteum perfoliatum non ramosum. Eidem apud Matth. Centaurium 3. siue luteum perfoliatum ramosum, floribus aliquando pallidè, aliquando intensè luteis & planè aureis, vel croceis: feminibus minutis nigris: Duplex, alterum angustioribus foliis & non perfoliatis, alterum latioribus multò, & caulem ambientibus. Centaurium 4. siue luteum non perfoliatum. Diximus nos antè esse Centaurium luteum vnicum non duplex, & quidem cum primum oritur ramosum non esse, sed successu temporis tale fieri. Propter errorem verò, vt puto, pictoris, qui figuram à Clusio & Lobelio exhibitam pinxit, nolim facere genus particulare Centaurium luteum non perfoliatum, quoniam etiam Lobel. dicat idem cum suo, quod in Adv. tradit.

Tabern. vel eius compilerator in Hist. non describit Centaurium luteum, sed titulum solum ei imponit, qui non competit, sc. Perfoliati lutei montani quorundam.

Camer. apud Matth. vocat Centaurium minus luteo flore perfoliatum: Cæsalp. Achilleon in incultis nascentem, Centauream maiorem vulgè, & Centauream florum colore citrino palearii Mesuei.

Genevæ & Monspeli obseruauit florens mensis Maio. Tiguri in collibus reperitur, non frequenter tamen: Quamplurimis tum Galliarum Angliæ locis: Monspeli, Basileæ in pratis humidioribus Michelsfeldensibus Autumno floret: sic in agro etiam Bononiensi & Monspeliensi, in pratis vdis versus Latte & Lupum montem: prouenit lato solo in collibus iuxta Tagum, ac aliis etiam Hispaniarum locis: vbi obseruauit Clusius.

Iisdem pollet facultatibus quibus Centaurium flore puniceo.

Locus & tempus.

Vires & Vires.

CENTAVRIVM MINVS ADVLTERINVM
quibusdam Lychnidis viscidæ genus.

CAP. LXIII.

Tenuis est huic caulis, proceritate cubiti vnus, aut sesquicubiti, rotundus, laevis, geniculatus nonnihil rubescens, præsertim propter terram, superius cæsius, paulloque sub geniculis, visco tenaci obductus, in ramos diffusus: ad singulos nodos folia immediatè cauli adnascuntur, bina opposita, plurimum surrecta, Been albi officinarum, sapore serè oleraceo, magis nitroso, colore glauco: in ramulorum summitatibus, veluti umbellæ florum ad Centaurium minus accedentium, suauiter rubentium, quinquepartitorum, ex oblongis sed tenuibus, striatis, rubentibus calycibus, in quibus succedunt vascula longa ex tenuiore principio sensim crassescencia, semen minutum continentia, cineracei coloris: radix singularis: paucis fibris donata. Spontanea in quibusdam locis dodrantem assequitur, & paucos fert flores.

Descriptio

C. Bauh. phyt. dicitur Lychnis 27. siue viscosa altera purpurea latifolia, atque eandem esse cum Lychnide silu. 2. Clusii in Hist. pag. 337. & Muscipula siue Armoraria altera Lob. in Obs. p. 242. in Ic. Plant. pag. 454. Idem in Animad. in Hist. Lugdunensem dicit Muscipulam primam Penæ H. Lugd. pag. 684. sine icone, putare Historiam esse idem cum suo Ocimoide minore siue albo pag. 683. sed falsum hoc esse. Penæ namque Muscipulam primam, eam esse, quam Historia p. 309,

Synonyma

Muscipula siue Armoraria alterius nomine pinxit, & pag. 817. Lychnidis filu. alterius Clusij titulo, appositâ figurâ non conuenienti, descripsit.

Caterum, H. Lugdunensis sub titulo Lychnidis filu. alterius Clusij malè posuit iconem plantæ, Muscipulæ maiori calyce vetricoso similis, quæ non respondet descriptioni. Eademque Histor. eiusdem plantæ tres diuersas habet descriptiones, Sc. Muscipulæ siue Armeriæ alterius p. 809. Altera descriptio est Alfinis purpureæ pag. 1235. Tertia Lychnidis filu. alterius Clusij p. 817. Sed & duas icones habet Muscipulæ alterius & Alfinis purpureæ: tertia alterius est plantæ.

Gesn. hort. vocauit Caryophyllatam siluestrem & Lychnidem quorundam: Tabern. Ic. & Hist. Viscariam latinam, & Muscariam, & am leimfräut. Authore fratre Casp. Bauhino, Cortuso dicebatur Centaurea 2. & Euaginata Anguillare Centaurium minus existimanti. Montbelgardi se propagat semine deciduo, ubi Augusto mense florebat: Montpelij etiam obseruauit: Spontè nasci ait Clusius in aruis & inter segetes pingui solo plerisque Castellæ veteris locis: in hortis culta floret eodem anno quo sata, à Maio vsque in Autumnum: spontè feritur & ante Hiemem prodit.

POLEMONIUM VETERIBVS.
CAP. LXIV.

Diose illustratur.

Diose lectio suspecta.

Virce.

Galen.

Polemonion [πολεμώνιον enim genere neutro Græci, quamvis non desint quibus genus femininum Polemonia placeat] quod alij Philetarion [φιλεταρίον: Philetariam legunt nonnulli.] Cappadoces Chiliodynamin [χιλιόδυναμιν à multiplici potestate dicunt. Ald. tamen χημιόδυναμιν. Marcell. vt fusiùs dicetur, χημιόδυναμιν,] appellant, ramulos habet tenues, utrinque pinnatos: folia paulo quàm Rutæ maiora [sequentia ascititia suspicatur Dodonæus, quoniam neque in Crateuæ fragmentis habentur:] at longiora ad Polygoni, aut Calaminthæ folia accedentia. In summo verò veluti corymbi sunt, in quibus semen est nigrum. Radix cubitalis [ανχυαία: Vet. παχέα, & sic quoque Lacuna.] albicans, Struthio seu Radiculæ similis. Nascitur in montosis & asperis. Radix ex vino bibitar contra venenatas bestias ac dysenteriam: & ex aqua aduersus vrinæ difficultatem & ischiadem. Datur autem ex aceto drachmæ pondere lientosis. Eadem contra scorpionis ictum amuleti instar adalligatur. Tradunt porro, qui radicem eam gestauerint à scorpionibus minimè feriri, aut si ab ijs icti fuerint, nihil mali passuros. Dentium quoque dolores mitigat commanducata, inquit Dioscorides.

Polymonium, inquit Plinius, alij Philetariam à certamine Regum inuentionis appellant [certarunt enim ob id olim reges, tradente Marcello vt aliquarum insignium virium plantarum, & accedentis ab illis humano generi beneficij Authores dicerentur:] Cappadoces autem Chylodynamin [i.e. mille vires habentem, quidam pro Chylodynamini Chelydoniam legunt, Marcellus:] radice crassa [cubitali Dioscorides:] in reliquis eadem tradit quæ ille.

Galen. Polem. tenuium partiū est, & siccantem facultatem habet: Vnde quidam ad ischiadas, & dysenteriam, & induratum splenem, radicem bibendam dant cum vino.

Pro Polemonio, autem siue Polemonia di-

uersæ plantæ proponuntur: scilicet Been album officinarū. Polemon. Siciliæ hirsuta, &c. Beton. coron. fatiua. Beton. coron. filu. Saponaria. Ocimoides. Vaccaria. Valeriana rubra angustifolia. Valer. rub. latifol. Scordium alterum: Mentastrum. Fraxinella. Polem. pettzum.

BEEN ALBUM OFFICINARVM.
CAP. LXV.



Lignosa radix crassa & alba caules emittit cubitū & sesquicubitū altos, tenues, teretes, læues, geniculatos, in alas circa summum diuisos: ad singulos articulos folia bina opposita nascuntur, Lychnidis formā, sed penitus glabra, cū dulcedine quadā, acria effatim: & obscure amara: flores ex laxis vtriculorū in-

star habentibus calycib. quinque partitis, rubro, herbidoque & albo versicoloribus, glabris, parū prominent, vel albi, vel ex albo purpurascens, ex quinque foliis bifidis compositi, staminibus purpurascensibus medium occupantibus: calycēs postea pericarpia continent Lychnidis semine plena.

Been album officinarum, Fuchsl. lib. 1. de comp. med. itemque Dod. gall. & lat. in fol. Polemoniam esse putant, sed ab ijs planè dissentit Matthiolus, quod hoc ramulis non sit utrinque pinnatis: ac quod corymbos nullos proferat, sed calycem Ocimoidis mudo: quod denique non solum in montibus & asperis proueniat, sed vbiq. præsertim in pratis. Licet autē officinæ vulgò Behen album nuncupent, non est tamen id, de quo Mauritanii scripsere. Struthion nonnulli conieciarunt, verum plurimum discrepat. Nonnullis practicis vt Gordonio Tunica herba dicitur. Appellatur verò & à nonnullis, vt Lobel. in Adu. p. 143. Obs. p. 184. & Ic. Plant. p. 340. Papauer spumeum, cum quo similitudinis habet nihil. Clusius, qui eandem iconem cum Lobelio habet, Melandryum Plinij quorundam inscribit: Dodon. in fol. lat. Been album siue Polemonium, Caterum, eorum figura minùs placet, nec etiam nostra, quaternaria folia exprimens in florē: semper enim quina & bifida obseruauimus. Tabern. Herbam articularem: Casp. Bauhinus Lychnidem 21. siue siluestrem Been album siue Polemonium dictum: Schyvenckf. Lychnidem filu. candidam 2. & Nih-

duorum verò generum esse obseruabat etiam Clusius: Vnum enim in montanis nascens, altius adolescit, crassiores habet caules, qui cum laxis folliculis florem amplectentibus ex viridi purpurascunt: Alterius autem quod in omnibus etiam Germaniæ pratis obuium est, dilutiores & quasi albicantes

Genera

albicantes sunt. Sic & Geln. in app. hort. Polemonium pratense [ita enim vocat, & Been albu] duplex assignat, aliud apicibus florum albis, aliud purpureis. Sed C. Bauh. alteri florem candidum, alteri rubeum, & alteri virescentem adscribit.

Locus &
Tempus

Obseruauit Monspelii, Lugduni & Geneuæ in siluis, aruis, & parietinis, florens mense Maio: Basileæ in pratis Iulio & Augusto. In Austria, Bohemiæ & Silesiæ herbosis ac lætis collibus multa exit.

Vites &
Vitis

Esti porro Been albi vulgò dicti [si Polemonium non sit] facultates incomptas Dodonæus crediderit. Tragus tamen commendat ad fomenta & balnea sudatoria, quibus induratos nervos & articulos emollire conuenimus, vtiliter parari dixit. Succus ophthalmiam calidam tollit, docente hoc Schvvenckfeldio, & dolores oculorū mulcet: Semen pituitam purgat, & comitialibus datur. Suppositū egris nescientibus crisin moliri vulgus credit. Quercetanus in phar. rest. in suo extracto Bezoardico cur præscribit Been album & rubeum, radices officinarum, quæ nihil habent Bezoardici, vt norunt vel mediocriter docti? Estne restituere assumere reiecta ab illis?

BEEN ALBO OFFICINARVM SIMILIS planta semper virens.

CAP. LXVI.

Descriptio

Hic multi ab eadem radice prodeunt rami palmares, crassiusculi, lignosique quidem, sed fragiles, in quibus nascuntur bina semper aduersa inter se folia, Bellidis folio non maiora, ab imo paulatim in latum expansa, sed summo mucronata, viridia admodum & splendentia: è summis aliquot ramis alii enascuntur dodrantes, aut pedales interdum ramuli, geniculati, graciles, binis inter se oppositis angustioribus foliis ad singula genicula donati, & summo in alas contrario situ utrinque nascentes diuisi, quibus insident membranaceis pinguibus caliculis inclusi flores, quinque bifidis foliis constantes, coloris quodammodo carnei, è quorum medio terna gracilia, incuruaque prodeunt stamina: radix candicat, paucisque fibris prædita est, perennis tamen: Floret Iunio nouum hoc & elegans genus Melandryi Plinii quorundam [Been albi officinarum:] quod Clusio, semine ex Italia misso Ocimoidis arborei semper virentis appellatione, natum fuit, quodque Lychnidis silv. semper virentis titulo traditâ descriptione delineauit.

Camer. hort. vocat Ocimoides arboreum vel fruticosum potius, foliis Myrti, splendidis, flore rubro. Casp. Bauh. phyt. dicitur Lychnis 13. siue frutescens myrtifolia.

LYCHNIS MARINA ANGLICANA.

CAP. LXVII.

Descriptio

Been albo officinarum apprimè similis est planta, vt haud à quoquam ita facile discerni queat. Nam, vt in illa, bina quoque geniculis hærent folia, multò tamen minora, crassiuscula, glabra, glauca, per oras seu pilis breuissimis abhis serrata: cauliculi teretes, dodrantes, & lon-

Tom. III.

giores, glabri, humi sparsi: flores ex turgidis folliculis prodeunt speciosis, striatis, & Auellanae magnitudinem ferè adæquantibus, pauciores, foliis constantes quinque bifidis, niueis, quàm illolatoribus, & ita geminatis, vt flos plenus illius respectu videatur: in medio stamina totidem sine apiculis, & plura quoque cum capitulis geminis, ex fusco luteolis, sapor nullus insignis. Ad hunc modum in horto Montb. satam atque cultam descripsimus.



Huius ra. Synonyma:
mulum Lobeliana figura appinximus, ob eam quàm suprà diximus, rationem. Non enim Lychnidis Anglicanae, hoc nomine exhibitæ figuram non damus, quippe quæ ex Lobeliana iam erat parata, licet minùs feliciter picta videatur.

Lychnidem marinam Anglicam pingit Tabern. in Ic.

& Hist. vocatque germ. Englisch Margen Rößlin: Lobel. in Adv. & Ic. Plant. p. 337. H. Lugd. p. 1361. C. Bauh. phyt. vocat Lychnidem 17. siue marinam repentem.

In aggerib. maritimis Vectis insula Angliæ, totòque illo littore frequentem, nō nisi inter silices & Brassicas marinas, quæ ferè vndæ alluunt, enasci author est Lobel. Floret mense Iunio, Iulio, Septembri. Lychnid. Anglicanae manna nomine missum semen per Robinum hortulanum Regis Gallia, satum Martio, florè protulit Iulio, aliquot annis durauit in horto E. C. Montb. Existimo tandem periisse suffocatam umbrâ maiorum plantarū.

Locus &
Tempus

VACCARIA.

CAP. LXVIII.



Vaccaria Descriptio
caule surgit singulari, cubitali & altiore, læui, terete, concauo, qui circa fastigium in oppositos diuarcatur ramos, atque hi in alios, situ semper contrario: folia ad caulis genicula, bina ex aduerso nascuntur, ex glauco pallentia, oblonga, acuminata, alis suis ita caulorū Pp

amplectentia, vt ab eo transadigi videantur: singulorum extremis flos infidet dilute rubescens, quinque constans foliolis, paulum de calyce prominens, qui canaliculatus, glaber, strias habet virides, ceteroqui pallet: pericarpium eodem obuoluitur, turbinatum, semine plenum nigro, rotundo, Sinapios magnitudine: radix lignosa, candida, recta, fibras à latere spargit.

Thamecne-
m Cordi.

Thamecne-
mum.

A Cordo in Histor. Thamecnemi titulo describitur. Gesnero autem, qui figuram addidit, videtur ad Polemonij vel Perfoliatæ species pertinere, ac græcæ linguæ peritum fortè Thameocnenum potius dicere, siue à θαμνός, siue à θαμνός, quod est creber. Idem de coll. stirp. Cantabricam quorundam nominat, sed non est. De hort. Lychnidem silu. quorundam, herbam in aruis nascentem, Perfoliatam rubeam nonnullorum, & Lychnidem Monachorum [Carthusianorum] farthūser blümle. Anguill. epist. ii. plantam hanc pro Glasto primo verò describit. Sed hallucinantur (teste Dodonæo lat. in fol. qui Vaccariam nominat, & Ocimoides suspicatur,) qui Glastum, siue Ifatidem esse, aut eius aliquam speciem iudicant: ad tincturam, siquidem inutilis est. Lob. in Ic. Plant. p. 353. in Obs. pag. 190. Ifatidis silu. Vaccariæ dictæ titulo hanc pingit, ac in Adu. eandem cum Myagro Matthioli esse contendit, sed falsò, vti capite de Myagro dicemus.

Lob. lapsus.

C. Bauh. phyt. Lychnidem 23. siue segetum rubram foliis Perfoliatæ, variare scribit foliis nunc latioribus, nunc angustioribus: totamque plantam modò maiorem esse, modò minorem & hinc tres apud H. Lugdunensem extare icones. Harum prima est p. 500. Ifatidis siluestris Lobelij: Vaccariæ pallidæ titulo. Altera pag. 515. Vaccariæ rubræ maioris inscriptione, ibidemque tertia vaccaria rubra minor.

Vaccariam plantam vocat Herbarij, quod eam libenter vacca depascantur, rubram & pallidam à floris colore. Quidam Códurdum Plin. esse volunt. Cæsalpino verò Rapū sylvestre dicta est, & genus Polemonix læuis, i. e. Been albi officinarū.

Locus &
Tempus.

Gignitur Montbelgardi, Genevæ & Monspelij, ac etiam florens Iunio & Iulio, quo etiam mente semine maturo obseruatur.

LYCHNIS REPENS FOLIO VIRIDI,
flore albo Clusij.
CAP. LXXV.

Descriptio



Singulis annis ex eadē radice noui prodeunt cauliculi, per terram sparsi, & subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denud sese erigentes palmarum altitudine, graciles, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex aduerso opposita ferentes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone,

viridia, prominulo dorso: flores in summis caulis & lateralibus ramulis elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori: quibus succedunt obtusa vascula, exigua, nigricante, planoque semine [quā notā quandam affinitatem cum Armeriis floribus habere videtur,] referta: fibrosam habet radicem, quam faciliè pangere licet. Vbi adoleuit lento quodam & glutinoso humore, superiore parte, illita videtur.

Clusio descriptionis auctori est in Pannon. p. 330. & seq. Lychnis 3. siue albo flore 2. In hist. post. Lychnis silu. 10. Casp. Bauh. phyt. Lychnis 31. siue silu. viscosa alba angustifolia maior [minor verò ac Lychnis 32. C. Bauh. phyt. quæ Clusio folio & flore est minore.] Lob. in Ic. Plant. p. 445. Caryophyllus minimus humilis alter exoticus flore candido amœno.

Synon.

Prouenit ad Stiriacarum Alpium & Snealbeni supra cœnobium Neuberg radices: abundantius tamen in Etschero sæpius commemorato.

Locus

AVRICULA MVRIS, SIVE
Myosotis Veteribus.

CAP. LXXVI.

Quia Dioscorides Muris auriculā [μυρίς ὅτι, alii verò Myosotida [μυρίς ὀτίδα] vocant, caules promit ab vna radice plures, aliquatenus infernè rubentes, & concauos: folia verò oblonga & angusta [φύλλα δὲ ἐπιμήκη καὶ στενὰ. Matth. tamen legit λεπτὰ καὶ μικρά, h. e. tenuia & parua, non absque errore fortè] dorso spinam elatam & eminulant habentia, nigricantia, per interualla assidue geminata, & in mucronem desinentia. Prodeunt verò ex alis tenues cauliculi, in quibus flosculi cærulei, parui, vt Anagallidis. Radix digitali est crassitudine, multis fibrata capillamentis. Est denique herba similis Scolopendrio, sed læuior ac minor (vet. hanc partem non legit: alij continuè legunt, Sarr.) Huius radix imposita ægilopas sanat. Sunt & qui Alsinen [Helxinen quidam legit] Myosotida vocitent.

Descriptio

Myosota, siue Myosotis, inquit Plin. læuis herba, caulibus pluribus ab vna radice, aliquatenus rubentibus, concauis ab imo: foliis angustis, oblongis, dorso acuto, nigris, per interualla assidue geminatis: & tenuibus cauliculis ex alis prodeuntibus: flore cæruleo: radix digitali crassitudine multis capillamentis fibrata. Vis eis septica & exulceratrix, idèque ægilopas sanat.

Galenus secundo ordine ficcare, nullam autem manifestam caliditatem habere dicit.

Galenus

Auriculæ muris nomine donantur etiam sequentes plantæ: Anagallis. Auric. muris Matthioli. Aur. muris 2. Veronica. Veron. spicata. Aur. muris quibusdam. Auricula muris pulch. fl. albo. Polemonium petrzum. Botonaria Anguill. Pilosella maior, Pulmon. Galorum. Pilosella maior Fuchsi. Pilos. altera Tragi. Pilos. minor Fuchsi. Stoech. citrina germanica. maiorana. Pyrola. Pulmonaria Italicorum. Aur. muris Camerarij leguminosa. Asperula Dodonæi. Matrifolia. Alfine-folia Lædrensis. Bursa pastoria minima.

Acquisitio

Alfine etiam vulgaris non solum Recentioribus, sed etiam Antiquis Auricula muris vocitata fuit: nec desunt, qui eius historiam huius capit apud Dioscoridem cum Marcello præfigunt: Alij verò

verò

verò vt Cornarius & Sarracenus ceu supposititiâ remouent, & lib. 4. reponunt.

AVRICULA MVRIS MATTHIOLI.

CAP. LXXVII.

Auricula
muris locus
in Matth.

Passim mense Maio floribus ornata visitur, nimirum in pratis, in campis, in hortis, secus vias, & vbique ferè locorum: vocatur germanice *Wangolt mit blauen blumen*. Auriculæ muris Matthioli meminit Dod. gall. sed lat. in fol. eam præterit.

Compiler
Hist.

Compiler H. Lugdunensis satis demonstrat se parum in stirpibus versatum. Ex sola siquidem iconè [quam falsam credimus] Auriculæ muris Matthioli indicat omnia, quæ Dioscorides & Plinius scripserunt, aptissime competere plantæ ei, quam ex Matthiolo pingit p. 1317. Inconsideratè tandem eadem pagina eandem Matthioli effigiem repetit pro Dodonæi Auricula muris secunda, quam tamen Dodon. in Hist. gall. postulat pro prima: descriptio etiam ex Dodonæo non conuenit.

Auricula muris Matthioli quæ sit se ignorare fatetur C. Bauh. nisi sit, quam Echium scorpioides aruense vocat, & Lobel. in Ic. p. 461. Alfinem Myosotin appellat.

AVRICULA MVRIS QVORVNDAM

flore paruo, valculo tenui longo.

CAP. LXXVIII.

Descriptio.



Capillaribus fibris radica-
tatur: cauliculi
palmares aut
dodrantes, partim
erecti, partim lupini,
tenuis, teretes,
hirsuti, inanes,
ad quorum singula
genicula bina folia oppo-
sita, muscutorum
aures acutas,
hirsutæque ad
vnguem expri-
munt, sapore
nullo: flosculi ex-
igui, colore al-
bo, quos exci-
piunt loculi lon-
gi, lucidi, in qui-

bus semen copiosum.

Synon.

Dodon. gall. Auricula muris quibusdam. Auricula muris 2. *Aurille de souris vulgaire*. Eidem in H. Lat. in fol. Alfine spuria tertia.

Dodonæus in Hist. gall. [inquit Lugd. p. 1318.] alteram pinxit Auriculam, quæ plerisque Auricula muris videtur: Hanc periti quidam Herbarii veram Elatinem esse suspicantur, satis congruente historiâ. Tertiam adiecit, sed non depingit Dodonæus. Et hæc est Ocimoides minus albû à nobis p. 683. descriptum. Hæc H. Lugdunensis, quæ pro Auriculæ Dodonæi alterius iconè ponit effigiem eius primæ, quæ ex Matthiolo. Neminem verò noui qui ex Auricula muris prima à Tom. III.

H. Lugd.
mutatur.

Dodonæo iconè exhibita Elatinem faceret. Si tertia Dodonæi Auricula est Ocimoides minus album, multum discrepat Dioscoridis descriptio. Auricula muris altera Dodonæi non est figura illa apud H. Lugdunensem p. 1317. eo titulo posita [inquit C. Bauh.] cum longè alia sit quàm in Hist. sua gallica nomine Auriculæ muris quorundam pictam dedit, & in suis Iconibus p. 59. Myosotidis nomine exhibet, cuiusque figuram in post. edit. latina omisit.

Nos ad hoc caput referimus Auriculam muris 1. siue magno flore, Alfine hispida dictam Fratri C. Bauh. phyt. Item, Auriculam muris 2. siue Alfine alteram hispida viscolam, cum Auricula 3. siue Alfine hispida minore. Quid autem frater si-
bi velit per Auriculam suam 1. siue flore magno, non intelligo: Dodonæus enim ait hanc flosculos fete, & non florem magnum.

An Thallio Alfine hispida passim, locis præfer-
tim humidioribus?

Genevæ passim in hortis Auricula muris quibusdam flore paruo albo, siliquâ tenui longâ, viret mense Ianuario, floretque etiam in agris Februarii principio. Montbelgardi & Basileæ viret in hortis tota Hyeme, & passim floret Martio ac etiam Iunio & Iulio: spontè ad fontem mirabilem Augusto, Septembri & Octobri.

Auricula
muris 1. 2.
& 3. C. B.

An Alfine
hispida.
Thallio.
Locus &
Tempus.

ALSINE CORNICVLATA

Clusii.

CAP. LXXIX.



Palmaris. Descriptio
hæc est
herbula, vni-
co caule, qui
in aliquot ra-
mos diuiditur,
constans, eo-
que genicula-
to, tenero,
subhirsuto, vt
Alfine vulga-
ris: folia Alfi-
nes foliorum
æmula, paullo
longiora, sub-
hirsuta etiam,
inter se oppo-
sita, & ex
interuallis ge-
mina: alarum
cauis insident
pusilli flores,

candicantes, quibus succedunt membranaceæ & transparentia cornicula gallinaceorum calcarum formâ, quæ lento quodam comperla humore à tangentibus deprehenduntur: semen illis exiguum, maturitate nigrum: radix inu-
tilis & annua. Tota insipida est, auctore Clusio.

Lobel. in Icon. Plant. pag. 461. Alfinem corniculatam Clusii inscribit, eamque in Obs. pag. 246. Nigellæstri generis facere videtur. Casp. Bauh. phyt. Lychnidem 7. siue segetum minorem vocat. Ego nec Lychnidi, nec Pseudo-Melanthio subiungendam dico, quod eis non similis, vt satis constat ex figura & descriptione.

Inter segetes frequens Salmanicensi agro tempus.

Synon.

Locus &
Tempus.

Pp 2

vbi Maio mense flores producit, & semen maturum præbet.

AVRICVLA MVRIS PVLCHRO
flore albo.

CAP. LXXX.

Descriptio



Radice tenui vario reptanti vagante, fibrarumque; è geniculis demissarum ope rursus terram apprehendente constat: caules autem teretes, hirsuti, geniculati, in ramulorum fastigio flores habet amœnos, lacteos, quinque; foliis in medio aliquot; vnicâ diuisurâ incisis & striatis cõpositos, quos foris ad

basim totidem hirsuta viridantia foliola sustinet, in medio verò stamina & stilus colore luteo: folia ad genicula bina ferè, opposita, interdum plura, hirsuta, semunciam longiora, ex latiore basi sine pediculo, sensim in acumen desinentia.

Synon.

Placet figura Tabernamontani nomine Holstij Caryophyllei, weis Negesingrass.

Locus

Non est autem vulgaris hæc planta: Genevæ tamen abundat & Montbelgardi: itemque ad Rhenum in montium cespitibus & colliculis.

Vires & Usus.

Siccæ est natura, in caliditate temperata. Affectionibus cordis medentur flores, maximè que caduco morbo succurrunt. Nonnulli conservam parant, alij è floribus aquam distillant, quam infantibus epilepsiâ correptis propinant. Extrinsecus ad paralyfin & resolutionem nervorum extollitur.

AVRICVLA MVRIS PVLCHRO FLORE
folio tenuissimo.

CAP. LXXXI.

Descriptio



Folia habet per genicula tenuia, laticæ: ramulos multos, dodrantes, ligneos à radice crassa dura & perenni emitit: flores magni sunt & albi, non differentes ab Auricula muris flore pulchro: calices satis magni. Prouenit in montib. circa Geneuam, vt Thuri.

Locus

AVRICVLA MVRIS ALPINA GLABRA;
siue Lychnis glabra minima, aut Caryophyllei minima species flore albo.

CAP. LXXXII.



Duriusculis, & pro plâ-
tula modo etiâ
crassiusculis ra-
dicibus nititur,
albis, nõ admo-
dum fibrosis, sa-
pore nullo ma-
nifesto, calyculi
pluriculi palma-
res, tenues, læ-
ues, inferius ru-
bêtes: folia ob-
longa, glabra, a-
cuminata: flores
surrecti, candidi,
foliolis quinque
per extremum
denticulatis, in
medio apiculis:
calyculus in Ly-
chnidum sylue-

strium morè formatus, striatus, superius nonnihil fimbriatus. Vascula succedentia, vbi dehiscunt, denticellis seâs habent oras, in quib. semina tenuia. Herba perennis est.

C. Bauh. phyt. Alfine 21. siue pratensis glabra: An porro ab alio descripta sit, nondum mihi constat.

Alfine pra-
tensis glabra
C. Bauh.

Inueni eam in rupib. ad meridiem sitis in monte Rofsberg prope Masmunster vbi florebat Iunio & semina maturabat Octobri.

Locus &
tempus.

CARYOPHYLLVS HOLOSTEVS
tomentosus.

CAP. LXXXIII.

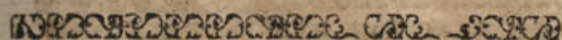


Totus candido molli
densoque to-
mento est obfitus, vt vix aliud
quàm tomentum
esse videatur:
caliculi genicu-
lati dodranta-
les è singulis
nodis bina
proferunt folia
ex aduerso sita,
Caryophylli
holostij siue
Auriculæ muris
specioso flore
paria, nec for-
mâ dissimili, si
solum excipias
cũ mollitie to-
mentum; ex quo-
rum sinu subinde ramuli propagantur: caulis superior in ramulos plurimos abit, quorum vnicuique flos innascitur candidus, Auriculæ muris specioso

rum sinu subinde ramuli propagantur: caulis superior in ramulos plurimos abit, quorum vnicuique flos innascitur candidus, Auriculæ muris specioso

specioso flore : horum calyces tomentosi quoque, internæ verò membranei argenteo sc. ceu Margaritarum splendore lucent : secundum ramulorum diuisionem sunt etiam breuissima folia argenteo colore micantia.

Elegantissimam hanc plantulam Romæ primum in horto Coruini Belgæ, Pharmacopœi Romani : postmodum etiam Florentiæ in horto Magni Ducis obseruauit & legit G. Cherlerus.



CARYOPHYLLVS ARVENSIS
vmbelliferus.

CAP. LXXXIV.



quina folia virescentia flori toti subsunt, capitulum succedit rotundum, semen continens.

Quibusdam etiam Sepalaria Euphrasiam dici, auctores sunt Tragus & Dodonæus : hic autem Gramen Leucanthemum inscribit : ille Gramen nodosum cognominat : alius etiam Euphrasiam candidam & No-

ricam, Vasconis verò Teniffels blumen, i.e. florem Diaboli, dici ait.

Gesn. de hort. Gramen à Fuchso exhibitum appellat : Lobel. in Adv. Holosteum Dioscoridis floribus albis, & *ὁλίσταν* Aeginetæ : in Obs. p. 26. Holostium Ruellii (& sic etiam in Ic. Plant. p. 46.) herbariorum & Lutetianorum, Chamæsson Oribasi Italorum, & Gramen alterum floridum Matth. Tabern. Gramen floridum, blumen gras, Gramen virgineum, Euphrasiam virgineam, Jungfrauen gras, Stuchwurt Anglorum, Oegentrosti gras Flandriæ & Brabantie. C. Bauh. phyt. Caryophyllum 32. siue aruensem glabrum flore maiore, & Gramen floridum.

Genève florebat Maio : Lugduni Martio & Aprili au bois de la bonne Alemande : inter Sardoni & S. Jean le vieux itinere Lugdunensi mense Aprili : abundat alibi in sepibus.

Refrigerandi vi pollet & siccandi. Quare inflammationibus oculorum adhibetur recens cotulum, & emplastri loco impositum. Idem succus præstat, si lintea in eo madesiant & applicentur. Alii ad dictas oculorum inflammationes aquam è floribus distillant.

GRAMINI FUCHSI LEUCANTHEMO
affinis & similis herba.

CAP. LXXXVI.



Seriùs hoc floret, tenuioribus, quadratis viticulis : flosculis ex longis pediculis, lacteis, è bis quinque foliolis, priore illo minoribus, apiculis rutilantibus : capitula minora oblonga : folia breuiora, repanda, bina : radix similiter fibrosa, terpens. Multum habet hæc planta cum Alsine nostra longi-

Pp 3

Descrip.

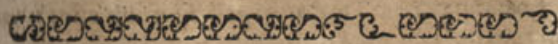


Tabern. Holostium Caryophyllum aruense vocat, germ. weißer Nägeln gras, & à nullo descriptum ait, sicque delineat. Secundum genus [Holostii] assimilatur Holostio Caryophyllo [Auricula muris flore] durâ radice, cuiusque fibris : folia verò sunt crassiora, latiora & duriora, nec ita acuminata : cauliculi te-

nues, parui & rotundi, spithamei, tribus aut quatuor geniculis distincti, è quibus enascuntur opposita bina folia, inferioribus, quæ à radice protuberant, æqualia. Summitatibus insident sex aut septem ac etiam plures & pauciores longis pediculis surrecti flores, albi, illius floribus similes : hos decedentes sequuntur capitula parua longa, paruum semen includentia, terram versus spectantia.

C. Bauh. in phyt. dicitur Caryophyllum 31. aruensis vmbellatus folio glabro : caule aliquando virente : flore communiter albo, aliquando subpurpurascete.

Basileæ in agris aliquando reperitur, extra portam Blasianam, quæ ad Visam flumen itur : item copiosè intra Vormaciam & Nempalis.



GRAMEN FUCHSI SIVE
Leucanthemon.

CAP. LXXXV.

Descriptio

Tenui & infirmâ radiculâ lummo cespite geniculatâ reptat, demissis tamen altius fibris : cauliculi inanes, quadrati, dodrantes & cubitales geniculis distincti, ad quorum vnumquodque bina folia, graminea, acuta & rigida : ex quorum alis pediculi exeunt, tenues, hirsuti, quibus insident flosculi amœni, candidi, è quinque foliis profundè fissis & striatis compositi, in quorum medio apices crocei : dehiscens autem calycis

Tom. III.

Synon.

Locus & tempus.

Vires & Vires.

Descriptio

Synon.

folia, quæ quamuis humilior, latiora ei folia.

Lob. Ic. Plant. p. 46. Diuersitas Holostij Ruelij. Tabern. Gramen floridum minus, Flein blumen gras. C. Bauh. phyt. Caryophyllus 33. siue aruenfis glaber flore minore.

Locus & Tempus.

Obseruauimus Geneuæ in dumetis: Tiguri florentem maio mense, ceu etiam prope malmunster in monte Rossberg. montbelgardi spontè in horto Ill.E.C.

ALSINE VETERIBVS ET
in genere.

CAP. LXXXVII.

Varia Dioscor. lectio.

Vires

Nomen ap-
pellationes.

Æquiuoca.

Alsinen quidam Myosota dicunt, inquit Dioscorides, ex eo quod folia Auriculis muris similia habeat. Alfine verò dicta est, quod opaca [lucos, quos Græci *δλον* vocat] nemorosaque loca amat. Herba est Helxinæ similis, at humilior [παυροτέρα] longioribusque foliis [καὶ μακροφυλλότερα]: Orib. *μακροτέρα*. Vet. tamen *μακροφυλλότερα*.] & non hirsuta: & cum teritur (διατεταμένη, Vet. caret:) odorem Cucumeris reddit. Vim porò refrigerandi adstringendique (σπληνική, Vet. caret,) obtinet: quam ob rem oculorum inflammationibus commodè cum polenta illinitur, auriumq; dolori succus infunditur: deniq; ad eadem omnia, ad quæ Helxine valet. Et hoc Dioscoridis caput, rectius nostro iudicio lib. 4. post Helxinem, quàm lib. 3. ante Auriculam muris collocatur, veriùsque Alfine, quam Myosota inscribitur.

Sunt autem qui & Myoton, qui Anthyllon, qui Myortocon, qui Myotosplenon vocent: Aphri Labatholabat: alij à murium auribus, quibus similia folia habet, muris auriculam dicunt. Eadem quæ Diosc. habet & Plinius lib. 26. c. 4.

Alfine (inquit Galenus lib. 6. simpl.) aut myosota similem facultatem Helxinæ obtinet, nempe refrigerantem & humectantem: est enim essentia aquæ, frigida: quare & citra adstrictionem refrigerat. Quocirca ad feruentes phlegmonas & mediocria erysipelata competit.

Quamvis porò Dioscorides, Plinius & Galenus vnus tantum Alfinem mentionem fecerint, tamen recentiores multò plura eius adinuenerunt genera, vt est Alfine maior repens perennis. Alfine maxima Histor. Lugdunensis. Alfine vulgaris, siue morsus gallinæ. Alfine Plantaginis folio. Alfine marina Dodonzi. Alfine peltica & littoralis Clusio. Alfine minima. Alfine tenuifolia nostra. Alfinis species aliquot Thslij. Alfine muscosa quorundam. Alfine longifolia in vlginis proueniens locis. Alfine foetida. Alfinis foetida quodammodò similis laciniata. Alfine serrato folio glabro. Alfine serrato folio hirsutiorè. Alfine oblongo folio serrato, flore caruleo. Alfine folio profundè lecto, flore purpureo siue violaceo. Alfinis genus Fuchsi, folio Hederula hirsuto. Auricula muris Alpina glabra. Alfine nodosa, semine globoso. Alfine corniculata Clusij. Alfine Bœtica eiusdem. Auricula muris quorundam calyce oblongo. Auricula muris quorundam flore pulchro albo. Auricula muris pulchro flore, folio tenuissimo. Polemonium petraum. Alfine folia myagri capitulis. Tridactylis murariz flore albo. Saxifragia alba petraea. Androlaces alterum Matthioli. Bursa pastoria minima.

Anagallis. Anagallis lutea. Pilosella maior. Echio scorpioides minus. Alfine viscaria. Centaurium minus adulterinum. Erinos Columnæ. Herba trientalis. Asperula. Parietaria. Cacubalum quorundam. Periclymenon. Melampyrum luteum Dalecb. Galio p. sis minor folio caulem ambiente. Helxine cissampelos. siue Conuolulus, qui etiam Helxine dictus est.

ALSINE MAIOR REPENS PERENNIS.

CAP. LXXXIX.

Descriptio

Alfine de qua hic agimus, ex radice perenni repente fibrosa caules profert plures, qui latè se diffundunt, cubitos aliquot longi, teretes, subrubentes, lanuginosi, & ramosi: ad quorū singulos nodos folia ex aduerso sita nascuntur quorum maiora Parietariae folia æquant, formā



eādem, secundum neruos & per oras hirsuta, minora verò vt Alfinis vulgaris, pediculo aliàs nullo, aliàs mediocriter longo, piloso, sapore saturo: flores speciosi, Graminis leucanthemi, quinque foliolis constant, singulis ad imum vsque fissis, candidis, striatis, staminulis niueis, medium occupantibus cum capitulo viridi è cuius summo quinque reflexæ fibræ emicant, totidēque toti flori sustinendo subiiciuntur folia viridantia, villosa, quæ vascula subsequētia obuoluunt, hyperici vasculis similia, turbinata, in quibus grana continentur Papauerinis paria, ruffa, circa clauam racematim coherentia.

Brunfels. Morsum gallinæ maiorem, Grosß ves gelkraut vocat. Csp. Bauh. phyt. Alfinem 20. siue altissimam. Dodon. gall. Alfinem: Lat. in sol. Alfinem maiorem, plerisque hippiam maiorem appellatam: incognitam tamen multis, ac etiam (quod admiratur) diligentibus de stirpium materia scriptoribus.

Lobelium, qui Dodonzi gall. figuram assumpsit tam in Ic. Pl. p. 160. quàm in histor. Belg. pag. 445. pro Alfine maxima, Alder meeste Muer suspicatur in Aduers. non cognouisse Alfinem maiorem, vt etiam vocat Camer. in horto, & apud matth. germ. vbi figuram addit: itēque hort. Lusit. & H. Lugd. p. 1232. vbi ramulos humi repentes negat, sed contra quotidianam observationem. Thalius Alfinem mediam vocat. Tabern. Alfinem maiorem appellat in Icon. & secundam facit in Histor. ibidēque primæ (i.e. vulgaris) omninò similem ait, exceptis foliis, quæ maiora perhibet. Sed satis apparet Alfinis species Tabernamontano, vel eius Compilatori, non notas fuisse, vt qui non distinguat maiorem hanc à vulgari nisi foliorum magnitudine: Et qui præterea

Synon.

Alfine maior.
Hippiam maior.Alfinemax.
Lobel.

H. Lugdunensis.

Tabern. in horto.

terea tam in Ic. quàm Hist. eiusdem plantæ aliam ponat figuram Alſines palustris titulo, nullâ annotatâ differentiâ.

Locus & tempus
An morſus Gallinæ genus ſecundum Trago:
Inter vepres, in dumetis, ſub rubis, locis opacis & aliſiſ, itemque prope fontes & defluentes aquas exit. Floret æſtate & Autumno, hocque tempore ſemen maturat.

ALSINE MAXIMA H. LVGDVNENSIS.

CAP. XC.

Deſcriptio
Radice eſt ſupernè craſſiuſcula, paulatim gracileſcente, innumeris fibris capillatâ: caulibus multis, pedalibus, foliis Alſines primæ [vulgaris] per intervalla ſæpè quaternis, interdum ſingulis, interdum binis, ramulis multis, breuib, copioſum ſtorem producentibus, antequam hiet oblongo, & acuminato capitulo incluſum, cùm apertus eſt, candidum, exiguum, radiatum, ſex foliolis conſtantem, ac totidem filiſ tenuiſſimis. In opacis gignitur (inquit H. Lugd. p. 1233.) aliorum Herbariorum Alſine maior, ſive maxima. Sed miror cur dicatur maxima inter Alſines, cùm Hiſtoria ei cauleſ attribuat pedales & folia Alſines vulgaris.

C. Bauh. vocat Alſinem 16. ſive oblongo folio.

ALSINE VULGARIS SIVE

Morſus gallinæ.

CAP. XCI.

Deſcriptio
Non multum diſſimilis maiori eſt, aliſiſ locis perinde gaudens, radiculis capillaribus: humi ſtratis, tenellis, hirsutis, ſubrubeſcentibus, geniculatis viticulis: folia Anagallidis, minora quàm in maiore, ſubhirsuta, ex geniculis ſimiliter aduerſa, guſtu fatuo: ſtoſculi candidi, ſtellati, minores: ſemen in pericarpis non diſſimile.

Quamquam autem hæc, quæ vulgò Morſus gallinæ dicitur, Anagallidis quadantenus, maxime quod ad folia attinet, affinis eſſe videatur, non tamen ad illam referri poteſt, ſed ad proprium ac peculiare genus pertinet.

Quare minùs probanda eorū ſententia, qui cum Hier.



Synonyma
Anagallis
negatur.

Tragi opi-
ni impro-
batur.
Brunſch. hanc herbam, mediam vocandam contendunt. Tragus quoque Anagallidem negat, & Telephium Dioſcoridis, Plinii & Serapionis eſſe indicat, cuius iudicio quoque quominus acquieſcamus, vtrarumque deſcriptio necnon temperamentum & vires nos urgent.

Errant & ij qui cum officiis quibuſdam, Auticulæ muris, & qui Pilofellæ nomine vocant, diuerſas ſiquidem plantas confundunt.

Agricola
Apollinaris
lapſi.
Agricola turpiter commiſcet Anagallidem Dioſcoridis cum Morſu gallinæ. Sed & Apollinaris recentendo nomina & vires eundem errorem committit.

Lobelio in Aduerſ. Alſine: Hippiæ. Alſine minor Recentiorum ſeu Hippiæ minor. In Obſeru. & Icon. plant. Alſine: In Hiſt. Belg. Alſine, Hippiæ maior. Et rurfus Alſine minor Recentiorum: & Hippiæ minor. Obſcurus eſt Lobelius.

Alſine dicitur Turn. Geſn. hort. (cui & Morſus gallinæ vulgò ſcœmina) Anguill. Lonic. Matth. in Hiſt. germ. & Tabernamontano. Alſine vulgariffima Hort. Luſit. [an eidē Alſine media:] Alſine Matthioli H. Lugd. p. 1232. Alſine media, ſive 12. C. Bauh. in phyt. Alſine media à Fuchſio exhibitæ Camer. hort. Alſines primum genus & Alſine maior Fuchſio, qui malè apud Dioſcoridem cap. de Alſine per Helxineſ intelligit Ciſſampelum. Hippiæ minor Cordo in hiſt. Morſus gallinæ officiis, Lonicero, & Trago. Dod. lat. in fol. Alſine minor.

Germani vocant Vogel fräut/ Auium herbâ: Bünnerbiſ/ Morſum gallinæ, Bünnerdarm/ Inteſtinum gallinæ: Bünnerſerb. Gēſſ fräut, Anſecum herbam, & Meier. Belg. Muer & Vogehle fräut. Gall. Mouron & Morgelaine, q. e. Morgelina. Itali Centocchi, Centone, Gallinella, Pauerina, & Pauerina, Pauerina, Pizaga gallina, Budello di Galline, & Centouice. Ruellius ab Italis Paſſerinam etiam dici reſert. Angl. Chickweede. Bohem. fūrimor: & fūriſſewce. Hung. Tifhur. Sclav. niſſuſ.

Nomina
linguarum

Lucos, & humentia etiam amat, ſed tamen in hortis inter olera, ac in vineis enaſcitur. Viret etiam Hieme: Vere floret, ac ſemen perficit.

Locus & tempus.

Morſus gallinæ, vt inquit Tragus, refrigerantem & humectantem, quemadmodum Portulacæ obtinet facultatem. Aqua diſtillata eaſdem habet vires, ſed & hoc illi experientia tribuit, quod iis qui diuturnis morbis & magnitudine ægitudinum conſumpti ſunt, viribusque deſiciunt, & macreſcunt, vtiliſſima ſit, vel per ſe, vel in vino pota. Eadem infantibus in ſummis caloribus & ægitudinibus exhiberi debet, nam non ſolùm internas inflammationes reſtinguit, ſed & impedit, qui accidere poſſint morbi, vt ſunt Spalmi, Herba ipſa, ſuccus & aqua diſtillata non ſecus atque Portulacæ & Semperuiui minoris, vulneribus calidis & vlceribus vtiliſſima ſunt, impoſita, illita, & ſi ex illis colluantur. Ex ſucco vnguenta refrigerantia conſici poſſunt, inflammationibus iecoris, aliorumque vulnerum, commodiſſima, non minùs quàm Populeon. Auiculæ caueis incluſæ, cùm eſcam ſaſtidiunt, huius herbæ recreantur. Pauerinæ puluis, Solenandro præceptore, fluentibus hæmorrhoidibus inſperſus, vel illitus fluxum & dolores compelleſcit: Alii cum theriaca dant ʒi. ad Epilepſiam: ad tormina puerorū All. dicta, propinant alii Aquam Alſines per aliquot dies.

Vires & V. ſus.

ALSINE PLANTAGINIS FOLIO.

CAP. XCII.

Alſinæ vulgari perſimilis: radix fibris ſtaminis capillatâ: ramuliſ conformes, pilofi,

Deſcriptio



An Alfine
hirsutior &
nigrior?

quemadmo-
dū & folia lon-
giusculis pe-
dalis ex no-
dis appēsa, sub-
rotunda, hirsu-
ta, nigriora, in
eo tamen diffe-
rentia notabi-
lis, quod per
longum nerui
plantaginei de-
currant: *floscu-
li* parui, albi, Al-
sines iam di-
ctæ.

An Gesn. hort.
Alfine hirsutior
& nigrior? An
Alfine siue
Hippia maior
Lobelio? An
Alfine marina

Dodonæo?

Tab. reprob.

Tabernamontanum nesciuisse quid scriberet, cum exhibuit figuram titulo Alsines, mihi persuasum, eam non aliter pinxit, quam Dodonæus suam. Figura autem illa, quam pingit pro Alfine tertia media, Steinvogelfraus / (quam vulgari parua Alsinæ omnino similem, sed in eo tantum differentem ait, quod in saxosis proveniat locis) non nihil accedit ad nostram Alsinem Plantagini similem: melius tamen convenit cum Alfine vulgari. Quæ obsecro scientia botanica ponere figuras plantarum diuersas non aliter quam loci ratione differentium?

An Camer. Hort. Alfine hirsuta, mediæ similis, sed nigrior, hirsutior ac durior spontanea? An Horto Lusit. Alfine hirsuta mediæ seu vulgari similis, sed hirsutior? An Thallio Alsines minoris alia species, foliola edens rotunda, sed diuersa inuicem magnitudinis, ita ut maiora foliola per totos coliculos, minimis subinde intercurrentur?

Locus.

Alsinem Plantaginis folio obseruavi in l'Isle in Burgundia in vineis, & in Rossberg prope Mafmunster.

ALSINE MARINA DODONÆI.

CAP. XCIII.

Descrip.

Alfine marina siue quarta Dodonæi lat. in fol. secundam eius (vulgarem) referret, nisi caules crassiores essent, & breuiiores, crebriusque geniculati: folia item similiter crassiora: capitula non in rotunditate oblonga, sed latiuscula: in quibus semina terna, quaternave. Alsinem autem maritimam nistales appellandam requirunt. Siquidem frustra alibi fuerit, quam in maritimis expetere. Et hæc ex Dodonæo, qui an exhibuerit figuram suæ Alsines marinæ dubitamus. Siquidem imago, quæ pro Alfine marina ab illo ostenditur, à Lobelio pro Alfine maiore, ac passim nascente recipitur: Suspicio ergo eam conuenire posse cum Alfine nostra Plantaginis folio: exprimendam tamen curauimus eius portionem in præcedenti tabella.

Tabern. Alsinem marinam, Meer Vogelfraus / vocat, de primo genere [Alfine vulgari] planè si-

milem ait, & in eo solum differentem, quod prope mare proveniat. Sed si Alfine marina solo fitu differt, cur figuram apponit vix differentem ab Alfine vulgari ac paulò aliter pictam, quam in Dodonæo, vel Lobelio, qui eandem habent imaginem sub diuersis titulis; ut antè quoque monuimus.

ALSINE MINIMA. CAP. XCIV.



Nisi totius Descriptio
plantæ
paruitas ob-
stet, media Al-
sine esset, ita
totâ facie effi-
giaturaque ad-
similis est, ve-
rùm per om-
nia minor, te-
nellis ramulis
& hirsutis do-
nata, magrà-
que ex parte
simplicibus:
foliis minimis,
Alsines mediæ
minorib. ni-
gricatibus,
paulùm hirsu-
tis, pediculo
breuissimo

nixis, & flore similiter albo: semen in pericarpis, minutissimum, rufum.

Fuchsio dicitur Alfine minor & Alsines tertiū Synon. genus. Dod. gall. Alfine minor. Lat. in fol. Alfine minima, & sic etiam Lob. in adv. Obl. p. 246. k. Plannt. pag. 461. Camer. hort. Alfine minima à Fuchsio exhibitæ. H. Lugd. p. 123. Alfine minor siue minima Dodonæi. C. Bauh. phyt. Alfine 17. siue minor multicaulis folio oblongo.

An Trago Morfus gallinæ quarta species? An An Mosjui Hort. Lus. Alfine minor? An Thallio Alfine mi-
noris tertia species minimis prædita foliolis, sub-
rotundiunculis, ac in mucronem excrecentibus? Locus & tempus

Montpelij spontè in cœnobis mense Aprilis tempore
florere animaduerti. Genevæ vixit tota Hyeme.

ALSINE TENUIFOLIA.

CAP. XCV.



Radices ha-
bet nu-
merosas, albi-
cates, lignosas,
multifidas: ex
quibus surgunt
cauliculi palmar-
es & sesquipal-
mares, teretes,
ramosi, ad quo-
rū nodos folia
bina nascuntur
Tunicæ mini-
mæ, longæ &
tenuiæ: flosculi
fastigiis hærent
ramulorum,
pediculisque
longiusculis
ex foliorum

finis

finu ortis, Alſines tertie Fuchſii, minores, candi-
di, ſtellaſ. Sapor huic plantæ nullus conſpicuus.
Locus
Monſpelii in agris florens Aprili occurrat.

ALSINE MUSCOSA QVIBUSDAM.

CAP. XCVI.

Descriptio.



Tenella ad-
modum &
infirmum eſt plan-
tula, veluti muſ-
co terræ ſuperfi-
ciem operiens,
palmaribus &
bipalmaribus co-
lliculis, interdum
duas, aut tres vni-
cias longis, præ-
tenuibus, ramo-
ſis, quorum no-
dis folia adnaſ-
cuntur vncialia,
& ſeſcuncialia,
aliquando vix
ſemuncialia, fili
inſtar tenuia, læ-
tè virentia, flores
minimi, ex qua-
tuor foliolis cõ-
ſtantes, albi,

Spergula facie & formâ, quorum media apiculi
albiſſimi nodulo viridanti inſidentes occupant:
floſculos ſequuntur caliculi exigui, ſpadiceo, aut a-
tro-rubente ſemine, Portulacæ ſerè, ſarcti: radi-
x gracilis, inutilis, articulatim fibrata. In hac plan-
tula tantillũ amaricantis ſaporis percipimus.

Synon.

Apud H. Lugd. pag. 1235. Alſines muſcoſæ titu-
lo pingitur. C. Bauh. in phyt. Alſinem 24. facit, &
tenuifoliam muſcoſam cognominat.

Locus & tempus.

Montium ſummis aditibus vmbroſis vdiſque
ſerè gaudet. Vidi verò in monte Saleve non lon-
gè à Geneua.

ALSINE LONGIFOLIA VLIGINOSIS

proueniens locis.

CAP. XCVII.

Descriptio.



In vliginosis
montis Ro-
ſenberg in-
uenta eſt no-
bis, florens O-
ctobri, radicu-
lis tenuibus,
ſerpentibus:
caules pedales
quadrati, infir-
mi, ad quorum
genicula, folia
bina Gratiolæ
foliolis paria,
minora, nec
per ambitum
ſerrata, in acu-
men deſinen-
tia, glabra,
neruo vnico
medium de-
currente, circa

medium latiora, quàm in Graminis Holoſtii
Ruellii varietate, cui tamen flores ſatis ſimiles, aut
Alſines vulgaris, extremis hærent ramulis, ſtella-
ti albi. Viſcidus & fatuus herbæ ſapor. Cate-
rũ, foliola florem ambientia, quinque ſunt viri-
dia, alba autem decem, & præterea apices.

Apud Tabern. in Ic. & hiſt. inſcribitur Alſine
fontana, Brunnenvogelſtrauß. A C. Bauh. phyt.
ſit Alſine 14. ſine aquatica. An à Lob. in Icon.
Plant. pingitur pro Anagallide aquatica quarta?
An Hort. Luſ. Alſine fontana?

Synon.

ALSINE FOETIDA, FABIO

Columnæ Dioſcorideæ.

CAP. XCVIII.



Ex radiculis
fibroſis &
frequentibus,
caules complu-
res enaſcuntur,
cubito longio-
res, humi rep-
tantes, teretes,
crebris nodis
intercepti, læ-
ues, inanes, fra-
giles vt Portu-
lacæ: ex genicu-
lis prodeunt fo-
lia, non illa qui-
dem vt pluri-
mũ, vtrinque,
ſed altero dun-
taxat latere (li-
cèt ſit etiam vbi
coniugati-
aduerſa, vbi

Descriptio.

etiam trigemina emicent) plura ſimul iun-
cta, quorum vnum productiori pediculo ap-
penſum coniugii expers multis numeris reli-
qua, quæ & aduerſa & contrario ſitu poſi-
ta, indidem oriuntur, magnitudine ſuperat,
Hippia maximæ paria, pinguiora, atrouirentia,
atritu putidum quid redolentia: ex oppoſito
ſoliorum coniugii expertum, cæteroqui ex aliis,
ſemper tamen ad genicula floſculi muſcoſi plures
ex albedo in herbaceum colorem languent, ex
duobus aut tribus foliolis, ſubacta bracteolæ-
rum tenuitate nitentibus, & oris plarumque
extrorſum reflexis: quibus delapſis ſuccedunt ſe-
mina cannabins minora.

Noſtro autem iudicio hæc minùs, quàm no-
ſtra vulgaris, cum Alſine Dioſcoridis conuenit.
Et hoc vel odor foetidus comprobat, qui non eſt
Cucumeris, vt voluerunt Columna & Cæſal-
pinus.

Quam porrò Fab. Columna nomine Alſines
facie plantæ nouæ expreſſit, eius ab Antonio
Cortuſo ſemen Cynocrambes Dioſcoridis inſ-
criptione ſe accepiffe apud Matthiolum refert
C. Bauhinus, quæ oecaſio vt Cynocramben ter-
tiam ſive Dioſcoridis fecerit. In Phytop. verò
Alſinem 13. ſtatuit, & Parietariz foliis cognomi-
nat. Sed & Pona in Baldo Cynocramben legi-
timam eſſe voluit. Cæterũ, minùs nobis pro-
batur opinio Cortuſi, Honoriu Belli, & C. Bauhini
exiſtimantium Cynocramben: quænam enim ſimi-
litudo cum Mercuriali? vbinam reperitur mas &
femina?

Locus &
Tempus.

Loca videtur amare eadem, quæ Helxine, atque ex insula Capreis, vbi frequens spontè oritur, habuit advectam Columna: Octobri mense exit, Verè floret, atque Aestate perficitur. Cæsalpinus semen ferre Hieme & Vere tantum, prodidit. Casp. Bauhin. Monspeffuli, locis umbratis spontè ortum legit. Mihi verò Montbelgardi prouenit in horto Ill. E. C. ex semine fratri C. Bauhino Neapoli à D. Imperato misso nomine Plantæ nouæ Alsines facie.

Vires &
Vius.

Gustu insipido aqueo sunt folia, in semine verò aliquid inest tenuium partium, quo extergi lingua largè manso percipitur, non autem calorem imprimit. Ex quibus colligitur, extergere, adstringere, atque humectare posse, sicut Helxine.

ALSINES FOETIDÆ QVODAMMODO

similis laciniata.

CAP. XCIX.

Descriptio



Palmaris est, & ex frequentissimis cauliculis, geniculatis, alicubi purpurascens, folia, quibus breues pediculi, exerit quodammodò serrata, coniugata, & quorum combinatione & cauliculi alij, & minora foliola alia subnascuntur. Indidem & flosculi verticillatim oriuntur, parui, muscosi, ex herbido pallidi. Quibus succedunt semina parua, ex rotundo oblonga, cannabinis minora, sed supernè pulchrè cristata. Radix albida, crassiuscula, flexuosa & longiuscula. De odore nihil pronuntiamus, quia siccam accepimus. Sapor herbidus. Monspelio attulit D. du Vernoy.

PARONYCHIA ANGVILLARÆ QVIBULDAM. Et Paronychia, siue Alsine-

folia incana.

CAP. C.

Descriptio
Radix.
Folia

Flores

Simplici nititur radice, duriusculâ & crassiusculâ: ramuli per terram sparguntur, quinque vel sex circiter pollicum longitudine, variè diuisi: folia Alsinae tertiae ferè similia, nigriora, minus mollia, & paulò maiora, primò rotunda, pediculis breuibus nixa: flores quoque non multum dissimiles, sed numero & positu dissimiles, multi simul, umbellæ simulachrum faciunt, gustu est viscido. Vti autem nunc descripsi, ita obseruavi Monspelij. Simile attulit mihi ex Italia C. Bauh. Et quoque similis quâ gener Cherlerus Monspelij collectam communicauit, ac cuius hic iconem damus ex sicca paratam. Hæc humi spargit numerosos coliculos palmares, subrubentes, crebrò geniculatos, subinde in ramos diuisos: quorum arti-

culos folia verticillatim coronant, Alsines minoris, per extremum rotunda, glabra, incana, bina & etiam quaterna, breuiora quàm precedentis. foliis membra-

Paronychia, Alsine-
folia incana.

neis lucentibus subiectis: flosculi albi copiosissimi, extremis cauli, ramulorumque acernatim congesti hærent, pusilli: radix simplex, brevis.

Anguill. epist.

12. vocat Gramè secundum Plinij, & Paronychiam, ei afflignans folia Pello paulò latiora, flores umbellæ modo, coloris albi, & radices capillares. Qui Paronychiam alterâ (sic appel-

Gramen 1.
Plinij & Paronychia
Anguill.

lat in post. comm. lat. & ital.) legitimâ Dioscoridis Paronychiam faciunt, eorum sententiam nec probare, nec improbare voluit Matthiolus.

Maximè incanæ Anthyllidis Alsine-foliae Narbonensium Lobelij in Ico. Plant. p. 468. pictura, quæ Matthioli figuræ satis similis, placet. Caspar. Bauhinus in phyt. dicitur Anthyllis 3. siue maritima Alsine-folia. An Dalechampio Loti pratensis genus?

Monspelij, quæ itur in Aigremont, prope siluam inueni florentem Septembri & Aprili mensibus, Maio verò Cherlerus. Supra petras prouenire, & copiosam esse in horto Patauino testatur Anguillara.

Locus &
Tempus.

TRIFOLIUM PARVVM QVODDAM,

siue Lotus pratensis purpurea Dalecham-
pij, fortè Paronychia altera
Matthioli.

CAP. CI.

Lotus purpurea pratensis radicem gignit gracilem, candicantem, parum capillatam: cauliculos multos, ferè pedales, turculosos: folia Loti nunc terna, nunc quaterna, ex qua: flores in ramulorum vertice copiosos, purpureos.

Descriptio
Radix.
Cauliculi
Folia
Flores

In phyt. vocauit C. Bauhinus Trifolium septimum siue pratense minus flosculis purpureis.

In pratis & humidis locis nascitur, vt apud H. Lugdunensem p. 510. descriptionis author Dalechampi perhibet.

Locus

Considerent stirpium periti an cum Paronychia 2. Matthioli comparari possit.

ALSINE SERRATO FOLIO GLABRO.

CAP. CII.

Alsine serrato folio, pumila est plâta è radice alba, fibrosa, caules aliquot surrigēs, rubetes nonnihil

Descriptio



nonnihil hirsutos, articulatos, ad quorum singula genicula oriuntur folia parua, bina semper aduersa, nervis rubentibus interfecta, longiora quam latiora, serrata ut Chamadryos vulgaris, glabra, brevissimis pediculis appensa: ex alis pediculi seminales foliolis quatuor glabris circumseptum sustinent *stipulum* ex quatuor

foliolis caeruleis, rariis albis, inferne continuis, staminula pauca & stylum tenue circumstantibus: floribus decedentibus succedunt loculi bipartiti, in quibus *semen* rotundum.

Synon.

Trag. tertiam Morfus gallinae speciem vocat: Dodon. gall. Elatiorem alteram: Lat. in fol. Alsinem spuriam alteram: Fuch. Alsinem alterum genus & Alsinem mediam: Camerarius hort. Alsinem flore caeruleo, interdum sponte proveniente lacteo aut dilute purpurascens flore: Tabern. Lobel. in Ic. Plant. pag. 464. & Hort. Lusit. Alsinem foliis Triflaginis, *hünerdarm mit Germanderle blettern*. C. Bauhinus phyt. Alsinem Chamadryfoliam. H. Lugd. pag. 1239. E. latinen alteram Dodonxi, & pag. 1232. Alsinem mediam siue minorem Dodonxi. Cur bis Hist. eandem plantam proponit. An Cæsalp. Antirrhinon?

Locus & Tempus.

Passim in hortis florens Martio provenit, & adhuc Iunio & Iulio & aliquando tota Hieme & Vere.

Eiusdem cum vulgari facultatis esse dixit Fuch.

ALSINE SERRATO FOLIO HIRSV-
tiori, floribus & loculis cauliculis
adherentibus.

CAP. CIII.

Descriptio



Tom. III.

Radice nititur tenui, fibrosa: caules fert multos didrantes maiores ac minores, rectos, parum ramosos, in principio rubentes, hirsutos: folia longiuscula, minus profunde serrata, nonnihil hirsuta, per longitudinem caulium alternim crebra foliola Thymi, quæ loculos bipartitos am-

biunt, immediate harentes, non ex longis pediculis, ut in Alsinè serrato folio glabro: flores paruos, quadripartitos, purpurascens, striatos, plerumque oclusos: sapor plantæ amanticans.

An Tabern. Alsinè foliis Veronica, floribus caeruleis, *hünerdarm mit Ehenpreis blettern*? Fab. Columnæ Alyssum Dioscoridis appellatur. An C. Bauh. phyt. Alsinè prima?

Obseruavi in Masmunster & S. Hippolito Burgundorum florens Aprili in agris & circa hortos. Sed & Columna Aprili mense florere incipere testatur: Maio perfici fructum: In editis locis & Sole illustratis, saxosis, non cultis, patetibusque, Neapoli oriri, & etiam vallibus, pratensibusque, sed non ita frequentem.

Ad cruenta & vetera vlcera, & vulnera sananda mirifice confert. Scabiei & omnibus cutis vitis medetur. Tumores discutit potissimum in cervice: contra tussim, & vitia pectoris pulmonisque datur stillatitia aqua potanda: Iocinoris & lienis obstructions aperit: vterum, renes, & vesicam expurgat. Ad febres, contagiososque morbos, trium drachmarum pulvis epotus cum Theriaca drachma ex vino commendatur, si statim operiatur ut sudet æger. Dioscoridis Alyssum facie refert, ut & viribus, si modò ut illud rabiem etiam sanaret.

Locus & Tempus

Vires & Vires

ALSINE OBLONGO FOLIO SERRATO,
flore caeruleo.

CAP. CIIII.



Angulosos caules emittit, palmares & sesquipalmares, hirsutos, satis validos, ramosos: per quos alternim folia oriuntur, semiclam, aut vnciam longa, latitudine semiclam, per ambitum serrata, hirsuta, gustu glutinoso: flores parui, caerulei, quibus subiecta folia maiuscula, pilosa: succedunt cap-

Descriptio

sula, paruum *semen* continentes: radix lignosa, alba, multifida.

C. Bauh. phyt. vocat Alsinem 3. siue foliis profunde incis.

Florentem vidi prope Monspelium mense Aprili: Frater Maio & Iunio.

Locus & Tempus

ALSINE FOLIO PROFUNDE SECTO,
flore purpureo siue violaceo:

CAP. CV.

Aliquando duarum aut trium vnciarum

Descriptio

Qq 2



lupinis ferè & pilosis, in quibus folia opposita in aliquot profundas lacinias celsa, alia integra, potissimum inferiora, pinguiscula: ex quorum sinu orti pecioli *flosculos* gestant purpureos, qui bifidas post se relinquunt capsellas, alias inter folia sedent flores: Radix parua, fibrosa.

Tragus, ni

fallor, *hendelstraut* inscripsit, Thal. Daëtylobotanon appellauit: H. Lugd. p. 1214. *Elatinen triphyllon*: Lobel. in Ic. Plant. *Alsinen* parua rectam folio *Alsinen*: Hort. Lus. *Alsinen* rectam *Ruthæ-foliam*, *hunnerrauten*. C. Bauh. phyt. *Alsinen* 4. siue *tridactyliten* *caruleam*.

Locus & tempus.

Florentem in segetibus inueni mense Martio circa Geneuam: in agris versu *Chastelaine*: videtur nonnihil variare, foliis non diuisis, sed ex rotunditate oblongis.

Vires & Vitis.

Vim habere refrigerantem & humidam auctor est Tragus, posseque citra noxam vtrunque corpori aduersus inflammationes vsurpari, quemadmodum & *Anagallides*. Esse autem facultatibus *Portulacæ* similem.

ALSINES GENVS FUCHSIO, FOLIO
Hederulæ hirsuto.

CAP. CVI.

Descriptio.



Alsines genus istud radicem habet superius singularem & glabrâ, rubentem, sine vllis adnatis, inferius verò quâ plurimis fibris tenuissimis albicantibus capillatam, sapore terrestri: ramulos per terram spargit dodrantes & longiores, infirmos, angulosos, lanuginosos, nonnûquâ in alios ramulos subdiuisos, neruulo me-

dio separabili factos: in quibus folia alternatim sita semuncialibus pedicellis hirsutulis appensa, prima germinatione rotunda, mox in *Hederacei* folij modum angulata, sed crebrius incisa, in tres,

quinque, septemve portuunculas, carnosa, supernâ parte atrouirentia, infernè dilutiora, admixta interdum obscurâ purpurâ, vtrunque hirsuta: ad vniuscuiusque folij exortum pedicelli fusci, aut purpurascens, vnciales ferè, in auersam partem intorti, sustinent quatuor foliola cordata, glabellâ, margine lanuginoso, quæ complectuntur *flosculum* caruleum quaternâ diuisurâ insecutum, infernè continuum, striatum, staminulis binis tantillûm caruleis donatum, qui facillimè excidit: succedunt didymæ capsellæ per transversam suturâ commissæ, in quibus semina bina, terna, quaternâ, aliquando vnicum, oblonga, gibba foris, intus concava, naucula instar, in cuius medittulio tuberculum prominet, malum cymbulæ emulans.

Flosculi

Est *Alsinen* 4. genus *Fuchsio*. *Alsinen* *hederacea* *Tabern.* & *Hort. Lusitano*. *Alsinen* 7. siue *Hederulæ* folio, varians foliorum magnitudine & paruitate, flore purpurascens, aut dilutè purpurascens, interdum lacteo *Casp. Bauhin. phyt.* qui & *Centunculum* quorundam vocat. Ego colorum varietatem hanc non huic tribuo, sed illi cui folia serrata glabra, id quod fecit *Camerarius* in horto (vbi *Alsinen* flore purpurascens, & *Alsinen* tertiam *Fuchsi* statuit. Sed legendum quertam, vti *Fuchsi* in *Icon.*) ex quo hæc varietas desumpta videtur. *Lobel. in Adu. Obs.* pag. 247. & *Icon. Plant.* p. 463. *Morsus gallinæ* folio *Hederulæ*. *Dodon. gall.* *Elatine*: *Lat. in fol. Alsinen* spuria prior, siue *Morsus gallinæ*. *Anguill. epist.* 12. *Lappago* *Plinij*.

Synon.

Geneuæ florentem collegi spontaneam mense Ianuario, Februario & Martio, ceu & *Montbelgardi* in horto meo.

Locus & Tempus.

ANDROSACE MATTHIOLI
altera.

CAP. CVII.

Descriptio

Non est fabulosa, vt putarunt *Aduersario*rum auctores, *Matthioli Androsace* altera, cuius radix singularis, tenuis, fibrata, caules emittit septem, plures aut pauciores, viginti interdû, vt ego obseruaui, palmares aut dodrantes, nudos, enodes, teretes, hirsutos, quorum fastigium in sex septemve abut pediculos vnciales & longiores, umbellam mentientes, ad quorum coitum & exortum radiata foliorum septem corona, oblongorum, pilosorum, paucis subinde crenis incisorum, ceterum singuli pediculi calycem gestant maiusculum, in quinque lacinias acutas, foliorum instar habentes, diuisum, quorum umbilicum, cum globulo stolis obsidet albus parvus, quo marcescente globulus in *Pisi* molem grandescens semen continet copiosum, triangulum, oblongum, rufum: folia frequentia per terram in orbem sparguntur, vncias duas circiter longa, semunciam lata, hirsuta, *Plantaginis* instar neruola, & per ambitum subinde crenata.

Auctoribus *Aduers.* *Lobel.* & *Penæ*, itemque compilatori *Hist. Lugdun.* qui pagina 1362. *Androsaces* alterum *Matthioli* [& sic *Camerarius* in *Horto* vocat, ac in *Historia Matthioli*, german. eiusdemque *Epitom.* optimam & pulchrè plantam exprimentem figuram habet] inscribit, non fuisse notam *Matthioli Andro-*

Lob. & Camerarius H. Lugd. notantur.

Androsacem alteram (Mans harnisch vocat germ. Tabern.) satis apparet, dum Alfine species esse contendunt, cum tamen planta sui generis sit, & ab Alfine speciebus longè diuerfa.

Androsaces alterius Matthiolum duntaxat iconem, & eam quidem non admodum scitè expressam, nullà insuper historià traditā edidisse perhibet Clusius, qui cur Matthiolus ex Syria maritimis eam accersuerit, non videt, quandoquidem Austria in qua vixit, abundè subministrasset, si diligens Austriacarum stirpium scrutator fuisset: etenim copiosè nascitur inter segetes circa Badentes thermas sæpiùs memoratas, atque adeò locis Viennensi vrbi vicinis. Nullum porro vulgare nomen illius intellexit Clusius.

Locus. & Tempus. Locis dictis floret Aprili, semen verò Maio & Iunio maturat. Basileæ prouenit in horto patris lata per Fratrem C. Bauhinum: deinde Montbelgardi in horto Ill. E. C. ex semine à Cortulo & fratre misso: semine maturo Augusto perit planta.

ANAGALLIS PHOENICEA ET cærulea.

CAP. CVIII.

Descriptio. **A**lbam multumque fibrosam radicem habet: ex qua ramuli palmares, sæpè supini, quadrati oriuntur: quibus folia ad nodulos adnascuntur Allines mediæ, ex aduerso posita, sapore feruido: totidemque ex alis flores, longis, tenuissimis pediculis insidentes, ex quinque foliis radiatis colore phœniceo præditis compositi, apiculis staminum purpureorum luteis: capitulum succedit Allines, semine minuto refertum. Fœminam dicunt, huic cætera similem, flore tamen cæruleo.

Anagallis phœnicea, mas.

Anagallis
duo genera
Diosc.
& Plinio.



Anagallidis autem duo genera, siue duplicem speciem esse, flore tantum distantem tradit Dioscorides. Quæ enim cæruleum florem habet, fœminam [Diosc.] quæ puniceum, marem (Diosc.) dici ait: esse verò frutices paruos, per terram fusos, folia habentes in quadrangulis caulibus parua, subrotunda, ad Helxines similitudinem: fructum rotundum.

Sed & Plinius Anagallidis duo genera fecit, marem flore phœniceo, fœminam cæruleo, non altiores palmo, frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, in terra iacentibus.

Tom. III.

Anagallis cæruleo, fœmina.



Porro Herbariis neoterici nota est utraque Anagallis, quam Græcè similiter ἀναγallis vocant, germ. Ganchheyl / Gochheyl / Zochheyl / Grundtheyl / & Colmar. Frant: Belg. Guchelheyl / Gall. Mouron. Ital. Anagallida. Hisp. Muruges. Angl. Pimpernell. Hung. Tifará.

Tandem, inquit Lobelius, græcè Hyacinthus dicebatur, unde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit.

Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia superbulis floribus venustis vias passim ornat, colore oculis grato & amico. Plinius tradit Anagallidem quibusdam Corchoron [quæ vox etiam inter supposititias habetur] vocari. An autem accipiendum sit de Corchoro Theophrasti ut videlicet Corchorus sit Anagallis, ambigit Cornarius, cui cōtrahatur Trag.

Malè quidam Anagallidem & Auriculam muris confundunt, naturā diuersas herbas. In horum censu sunt Pandeet. Mor. cap. 43. & Santes Arduinus de venen. lib. 6. cap. 1. itemque Hier. Brunsch. qui in editione anni 1595. posuit ineptam Anagallidis figuram, quam & pro Veronica primò, & post pro Numularia exhibuit.

Indolentissimè tandem nonnulli, ut Toxites, Euchar. Santes, Hortus cap. 31. & Iac. Manlius, ac etiam officinæ nonnullæ, Anagallidem, hūnerbiß / hoc est, Morsum gallinæ, Allinen, Pauarinam Mergelinam, Hippiam & Centonem quoque vocant. Et hoc in errore Car. Steph. in vineto, versari deprehenditur, cum ait, Anagallidem Græcis dici, sed vulgò Morsum gallinæ: quia eius semen (quod Coriandro simile ait) non priùs decidat, quàm à gallinis & auibus demorsum sit, & earum rostro concussum.

Sed & Dorsthenius se parum peritum Herbarium ostendit, ut qui & ipse pro Anagallide pingat Allinem, & cum eius viribus etiam confundat, licet ipsemet hunc errorem sub Auricula muris annotarit.

Quin & Senensis suo more planè hallucinatos queritatur [queritatur & Hermol. & Ruell. Trag. Fuch. Brütell. Turn. & Lacuna] qui herbā vocitatā Pauarinam Barbaris Insubribus, Hetruscè verò Centone, Anagallidem tradunt: atqui si sciret utramque harum Pimpernell plebi pharmacopœorum & muliercularum in Angliā dictitari, nã ille multò grauiùs sibi ferendum putaret. Quasi verò non vulgi sit pervertere nomenclaturas, veteres delere, nouas suo, non nostro [aiunt Aduersaria] arbitrio, cudere, & commutare: si seipsum intueatur, iamiam & vulgi decipulā captum dicet. Nam Morsum gallinæ, qui est Alline, Anagallis

gallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit.

Variorum la-
plus notan-
tur.

Non minus culpandi sunt ij, qui Anagallidē Cichoream esse dixerunt. Sed & eorū dānatur opinio, qui Anagallidē Maioranā esse statuerūt. Nec defuerunt qui Portulacam siluestrem affirmarēt, non sine hēsitatione. Anagallidem pro Matrifylua interpretans Razes, decipitur. Pandect. Moreti nescio quā datā occasione Anagallidos, semen Myricæ transtulerit. Plurimum etiam ij hallucinantur, qui Moronem vulgò dictum, florem candidum ferentem, huic Anagallidi conubio retulerunt.

Anagall.
phœnicea
nomina

Ceterum, Anagallidis phœniceæ, & cæruleæ (quæ neuiquam effigie diuersæ sunt, sed duntaxat colore, atque vt quidem Dioscorides ex aliorum historiis infra recenset, effectu) plures appellationes annotantur. Quæ phœnicei est floris, mas habetur, & à Scrapione Xantala nuncupatur, ab aliis Aeritis, Egitis ab aliis; ab aliquibus Sauritis, quod nomen cum facultate, quam habet extrahendi spicula, conuenit, vt testatur Marantha. Prophetæ siue Magi Oculi sanguinē vocant, aut Chelidonium; Romani, vt Marcellus Maciam, Thufci Matatipon, Galli Sapanam, Daci Cerceraphron. Corn. seu vt Trag. habet, Cerceraphron. Eadem Phœnicion & Corallion dicitur. Eginetæ, vt opinatur Hadr. Iunius, quodd Corallium flos puniceo, vel purpureo robore mentiat. Ceterum Germani *Gauchheil Manlein* / aut *Gauchheil mit rotten blumen* nominat: Belgæ *Guychheyl Kooden*: Angli *Pimpernell the male*. Galli *Moron rouge*.

Altera, cærulei floris, fœmina vocatur, & à Scrapione Cardabella nuncupatur, & Anagallidis cōmunis nomine spurio dicta reperitur; ab aliis etiam Corchori, Halicacabi, & Zeliari voce notā donatur: Prophetis siue Magis Nycteristis dicitur: Egyptiis Mecii Trago, siue vt vult Corn. Miciei: Romanis Aneciaton, siue Mecraton: Aphris Afirritæ, siue Afirriti: German. *Gauchheil weiblin* & *Gauchheil mit blauen blumen*: Belgis *Blau guychheyl*: Angli *Pimpernell the femal*.

Mirum autem, quod Plinius commemorat: fœminam Anagallidem pecora vitare, at si deceptā similitudine (flore enim tantum distat) degustauere, statim eam in remedio querere, quæ Asyla vocatur, à Romanis Ferus oculus.

Icones

Porro, Fuchl. & Lobel. in Obs. p. 247. & Ic. Pl. p. 465. duas habent figuras: verum sufficiebat vna: ponimus tamen & nos duas, quodd iam sculptæ erant, & plures alij vtramque pinxerint.

Anagallides, autore Plinio, nascuntur in hortis & aquis. In aruis etiam, iuxta semitas, ac vineis non raro prodeunt: tota æstate, potissimum tamen Augusto mense, florem faciunt.

Locus

Dioscorides vtramque mitigandi vim habere, inflammationes arcere, adactos corpori aculeos extrahere, & nomas cohibere tradit: succum itē caput gargarisatū purgare: naribus infusum dolo-rem dentium lenire, si in aduersam narem iniiciatur; argema cum melle [Attico addunt quidam] emendare; retusæ oculorum aciei auxiliari: contra viperarum morsus, jecinoris, ac renum vitia si ex vino bibatur, prodesse: addit dici eam, quæ cæruleum florem profert, prociduum sedem reprimere, quæ verò Phœniceum, impositione [illitu alius] euocare. Plinius ad eadem etiā commendat. Galenus omnia clariùs & methodicè tradit. Anagallis vtraque, inquit, & quæ cæruleum flo-

rem habet, & quæ puniceum, multum exterforiam vim habet, insuperque quid subcalidum, & attractorium, vt etiam spicula infixā attrahat. At succus ipsarum ex naribus purgat caput, ob eandem causam. Et in summa siccantem citra mordacitatem vim habent: vnde etiam vulnera glutinant, & vlceribus putrescentibus opem ferunt.

Anagallis, vt ait Tragus, vino decocta, medetur ictibus serpentum, & viperarum, si bibatur, aut si ex decocto vulnera colluantur & herba imponatur. Propter hanc ipsam causam, aduersus pestem Anagallis vtraque mirificè conducit, ita vsurpata, vt posteaquam ex illa mediocrem haustum acceperis, in lectum te componas, probè contentum, & sudas, tum enim omne venenum per sudores expelletur. Quædam mulier Lutetiæ aqua è phœnicea Anagallide distillata multos suffusione laborantes curauit. Potest autem distillari, teste Hollerio, cum melle.

ANAGALLIS LUTEA, NUMVLARIAE similis.

CAP. CIX.

Non, vt Numularia, serpit terræ appressa, sed Anagallidis phœniceæ & cæruleæ modo, infirmis tamen ramis, erigitur, per quos folia acutiora quàm Numulariæ, Anagallidum iam dictarum bina aduersa; quibus & flos assimilatur, sed colore tinctus luteo.

[Anagallidem] luteam vocat Lobel. in Adv. & Obs. p. 248. ac Ic. Plant. p. 466. itēque Camer. apud Matth. in Hist. germ. & Tabern. qui huius & alteram figuram habet titulo Hirundinariæ siue Numulariæ maioris. H. Lugd. pag. 1237. Anagallidem luteam Lobelij, à qua haud diuersam existimo, Alsinen luteā, quā Hist. p. 1235. antè pinxit. Anagallidē luteo flore Camer. hort. & Clus. in Pannon. p. 492. Idem in Hist. post. Anagall. flauo flore: Schvvenkf. Anagallidem luteam montanam: C. Bauh. Anagall. 3. siue luteo flore nemorensē: Thal. Anagall. luteam foliis Numulariæ: Gesn. de coll. stirp. Numulariæ genus minus acutius, erectum in siluis: Idem de hort. Numulariæ speciem aliam, siluaticam, aut marem.

Reperi in siluis le Chesnois, vnde habeo à me plantatam in horto E. C. Virentem vidi mense Februario in silua inter Mompelgardum & Dell. Floret Iunio, Iulio, & Augusto.

NUMVLARIA SIVE CENTIMORBIA.

CAP. CX.

Longis, sed tenuibus viticulis, angulosis proserpit, quorum geniculis ex brevioribus interuallis, folia bina opposita nascuntur, Anagallidis, rotundiora, & nonnihil crispā, gustu vehementer citra morsum siccante, adstringentēque: ex quorum alis flores plerumque bini, rariùs terni, Anagallidis luteæ, eodem quoque colore præditi, sed sapore adstringente, quinque foliis constantes, quæ totidem calyculi viridantia folia minora sustinent: capitulum & semen Anagallidis luteæ.

Huic herbæ nomen aliud imponere haud licuit,



cuit, quàm,
quò vulgò ho-
die à plerisque
appellari solet,
Nummulariz,
& Centimor-
bia, vel Cen-
tummorbia.
Haud dubiè
autem Cétum-
morbia à Chi-
rurgis qui illà
quotidie vtun-
tur, à mirificà
sua aduersus
multos mor-
bos, plurima-
que vlcera,
medendi facul-
tate & effica-
cia, dicta existi-
matur. Num-
mulariam verò

à foliorum forma, quàm nummi similitudinem re-
refert, nuncupatam credimus: Germani Pfen-
ningfräut dicunt, Belgæ Penningfruyt. Quia
potiò serpentes vulnerati, hanc sibi mederi ferun-
tur, Serpentaria nomen quoque accepit, inde-
que Germani Egelfraut (Belgæ Egelfruyt) &
Flein Waterfraut vocant. Sic & Ruell. lib. 2. c. 12.
Colubrorum herbam vocat. A nonnullis Hirun-
dinaria, quòd passim terræ Hirundinis instar
affixa sit, dicitur.

Aquiuoca. Nummulariz nomine sequentes, sed malè, do-
nantur plantæ, Gramen Patnassi: Lunaria cras-
sula dicta: Elatine: Helenium Ægyptium. E-
chios Plinii altera dicitur Geln. de coll. fl. Anguil-
laræ verò Erestedanum Theophrasti, quòd Gaza
Rubiam vertit, & quòd in Italia sub Dinariæ vel
Dinerariæ nomine notum ait. Fuchsio Herba
agnos necans, l'herbe qui tue les brebis.

Locus & Tempus. Iuxta sorobes & fluenta, aliaque rigua loca
prouenit, subinde & in humidis reperitur siluis.
A Maio mense in multam Æstatem floret.

Temper. Secundi, aut tertii ordinis exsiccantium esse
herbam sapor eius gustu admodum adstringens
ostendit: est verò & simul modicè refrigerans.
Vires & Vius. Et hinc flores & folia trita & imposita, vulnera
& quæuis vlcera glutinare valent: eadem cum
vino sumpta dysenterias, ventris imbecillitates,
fluxusque ac humiditates sanant. Conducunt &
ad sanguinis reiectiones, profluvia muliebria, &
ad omnia interaneorum vulnera & vlcera, potis-
simè pulmonis. Vinum in quo herba folia de-
cocta, vlcetibus sumè confert, si hoc lauentur
& abstergantur. Folia cataplasmati ritu illita vl-
cera putredinosa iuuat, auctore Leonh. Fuchsio.
Sed & succus quoque foliorum, ceu & herba ip-
sa, illita recentia vulnera glutinat. Præcipuam
autem vim eius esse dixit Matthiolus, ad puero-
rum enterocelas, cum illita, tum in puluerem
hausta.

NUMMULARIA RUBRA

Descriptio. Longiusculis tenellis ramulis coniugatis ex
breuib. interuallis adnascuntur foliola,
Chamaelyces foliis paria, latiora ferè quàm lon-
giora, mollia, glabra è quorum sinu pediculi pro-
deunt tenues, longi, singulares, florem gerentes



maiusculum,
rubrum, Ana-
gallidis phœni-
ceæ similem;
floris infimum
cingentibus fo-
liolis viridanti-
bus acumina-
tis. Monspe-
li iuxta mon-
tem Calcaris
collegit Gener
Cherlerus.

An Anagal-
lis purpuraf-
cente flore Glu-
si?

ELATINE VETERIBVS ET IN GENÈRE

CAP. CXI.

QUæ Græcis ἐλατίνη, Latinis Elatine, Arabibus *Dioscor. di-*
Athin dicitur, describitur à Diosc. folia ha- *uersa lath.*
bere Helxines, at minora [Oribas. tamè μακρότερα,
maiora, pro μικρότερα legit. rotundioraque, & pi-
losa [vel vt alii, dentata:] tenues & dodrantes ra-
mulos, quinis tenisse à radice statim foliolis [vel
vt alii, tenues & dodrantes ramulos à radice
prodeuntes, foliorum plenos:] gustu acerbis.
Nasci in segetibus & cultis. Folia cum polenta *Vires.*
imposita, inflammatis, fluxionèque infestatis o-
culis auxiliari. Coctam verò herbam sorbitionis *Plinius.*
vsu dysenteriam sistere. Eadem Plinius lib. 27.
cap. 9. habet. Elatinen modicè tum refrigerate
tum adstringere prodidit Galenus 6. simplicium.
Quænam verò hodie genuina Elatine sit, inter
Herbarios controuersia est.

Quam enim Fuch. & Matthiolus Veronicam
sceminam faciunt, eam Lobelius Elatinen Dio-
coridis esse asserit. Ego verò hanc Elatinen ma- *Elatinemal*
rem voco, folio subrotundo, flore cucullato. *folio subro-*
tundo.

Quæ Elatine scemina, siue cucullata altera, fo- *Elat. fami-*
lio anguloso à nobis inscribitur, ea à Castore *na fol. an-*
ἐλατίνη Græcorum, siue Athin Arabum asseri- *gulofo.*
tur.

Aquiuoca. Elatines nomen quoque obtinere sequen-
tes plantæ: Numularia. Helxine semine trian-
gulari. Hedera terrestris. Alfine folio Hede-
rula. Auricula muris quorundam, &c. Auricu-
laria. Echium scorpioides minus. Cynoglossa
minor. Pilosella. Sanguisorba minor. Rapi-
strum. Elaterium. Vicia. Alfine serrato folio
glabro: Alfine serrato folio similis Elatine cha-
mædryfolia: Alfine oblongo folio serrato, flore
caeruleo. Et Alfine folio profundi secto, flore
purpureo siue violaceo.

ELATINE DVPLEX, MAS ET FOEMINA
flore cucullato.

CAP. CXII.

Descriptio. **M**AS ex radice parua, alba, lignosa, crebro s-
per terram expandit coliculos, vel nihil, vel

Elatine mas folio subrotundo.*Elatine femina folio anguloso.*

Descrip.

Synon.

ma, minoribus quam iam dicta Elatines, & magis acuminatis: flores confimiles, sed minores.

Elatine prior siue mas folio subrotundo, flore cucullato, dicitur Anguill. epist. 13. itemque Fuchsis, qui sinuatam pinxit & male ad Veronicam reduxit, & Matth. passim in Diosc. lib. 3. itemque Hist. germ. & Epit. Veronica femina: Gesn. hort. Veronica femina Fuchsi.

Sed recentiorum quidam, iidemque periti, & admodum in re botanica exercitati, melius veram ac legitimam antiquorum Elatinen viribus & figura consentientibus esse credunt. Ex horum numero est, Lob. qui Veronicam feminam Fuchsi & Matthioli, in Obs. pag. 249. & Ic. Plant. p. 470. Elatinen Dioscoridis inscribit, & Tabern. qui Elatinen appellauit. Sic etiam in phyt. C. Bauh. Elatinen 1. siue folio subrotundo nominauit, & Dioscoridis Elatinen quoque constituit.

Malè tribus distinctis capitibus H. Lugd. Elatines maris eandem iconem sub diuersis etiam nominibus proposuit. Veronicam enim feminam Matthioli p. 1050. (ubi eam in descriptione

nihil, vel minimum humo se tollentes; tenues, villosos, & subinde nonnihil rubentes: folia quam Veronicæ minus acuta, rotunda ferè, mollia, lanuginosa, sapore amaricæ: ex quorum vtriuscuiusque ala pedicellus rubescens, villosus, semuncialis & longior, enatus florè sustinet foliolis virentibus hirsutis confutū, Linariæ quodammodo similem, calcari, labellòque ex herbido flauescente, superiore aduersa lacinia bifida pulsa, sub qua latent apiculi, partim nigri: semen in vasculis rotundum conclusum.

Femina magis sessilis tota, humo non attollitur, vticulas longissimas spargens, foliis Helxines Cissampeli sagittæ mucronis alati formam, primò inter Stutgardiam & Tubingam in agro quodam obseruauit: Monspelij dein frequentem: Basileæ etiam abundantem in segetibus circa Leurach: item in agris circa Gonteldingen, florentem mense Augusto, ibidemque Octobri. Montbelgardi in planitie, quæ est inter Arbouans & Audincont ac Vites crescere incipiebat Iulij principio, florere Augusto. Plurimam autem in segetibus Norbonæ, Gallo-prouincæ, Delphinatus, Germaniæ & Italiæ quibusdam locis, rariùs in Belgio, & Angliæ comparere, testatur Lobel. Feminam vidi mense Octobri in agris cum præcedenti Montbelgardi spontè prouenientem, & Iulio florere incipientem.

Matth. haud considerans suam Veronicam feminam non diuersam genere à sua Elatine, scribit illam virib. & facultate à Veronica mare minimè differre, sed ad omnia imbecilliora esse. Veronicam autem marem, à qua femina hæc plurimum formam discrepat, ait calidam & siccam, gustu adstringentem & amaram, &c. Elatinæ verò [feminae se.] Dioscoridis vires adscribit.

cum Veronica femina, vel pratensis, siue Serpillifolia Dodonæi confudit) inscripsit: & p. 1303. (vbi & Heliotropium minus Dodonæi in Epit. facit) Verbasculum quorundam.

Elatines femina, siue cucullata alterius, folio anguloso, Matthioli lib. 4. in post. comm. Lat. & Ital. cum magn. fig. solam imaginem sine descriptione Elatines titulo dedit: In hist. germ. Elatinen veram per Cortusum Paduam missam ait, & ad plantam, delineationem concinnat: In Epit. cum addit. Camerarij, Dioscoridis descriptionem assumpsit. Vides hominem vanam delectari varietate.

Ceterum, Elatine femina, dicitur Cast. Duranti Elatine: Tabern. Elat. secunda: Lob. in Icon. Plant. p. 470. Elatine altera: Elatine 2. siue folio acuminato C. Bauh. in phyt. Elatine Matthioli folio acuminato Thelio: Camer. hort. Elatine Matthioli longè glabrior in horto & latius virens spontaneam aruensi: Horto Lus. Elatine Dioscoridis altera Tabernamontani.

Mareem primò inter Stutgardiam & Tubingam in agro quodam obseruauit: Monspelij dein frequentem: Basileæ etiam abundantem in segetibus circa Leurach: item in agris circa Gonteldingen, florentem mense Augusto, ibidemque Octobri. Montbelgardi in planitie, quæ est inter Arbouans & Audincont ac Vites crescere incipiebat Iulij principio, florere Augusto. Plurimam autem in segetibus Norbonæ, Gallo-prouincæ, Delphinatus, Germaniæ & Italiæ quibusdam locis, rariùs in Belgio, & Angliæ comparere, testatur Lobel. Feminam vidi mense Octobri in agris cum præcedenti Montbelgardi spontè prouenientem, & Iulio florere incipientem.

Matth. haud considerans suam Veronicam feminam non diuersam genere à sua Elatine, scribit illam virib. & facultate à Veronica mare minimè differre, sed ad omnia imbecilliora esse. Veronicam autem marem, à qua femina hæc plurimum formam discrepat, ait calidam & siccam, gustu adstringentem & amaram, &c. Elatinæ verò [feminae se.] Dioscoridis vires adscribit.

ANAGALLIS SERPILLIFOLIA aquatica.

CAP. CXIII.



Herbula facie Glauca exigua Lobelij, sed longè diuersa, quæ pro natalibus habet vuidum & paludosum solum, fibris radicatur numerosis gracilibus, quas & ex coliculis geniculis subinde consuevit demittere longiusculas, sed fili inftar tenues & capillares: coliculi lupini per terram repunt palmares, aut

Descrip.

Locus
Temp.Vires
su.Anthy
angul.
Droge

res, aut etiam dodrantes, interdum paullo longiores, striati, crebris geniculis intercepti, quorum singulis bina ex aduerso posita adnascuntur folia, Serpylli similia foliis, magnitudine quoque pari, nonnunquam tamen maiora, acutiora, & penè vncialia, pediculo sublongo ex angusta ceruice sensim dilatata, perque extremum rotunda, glabra, viridia, nonnunquam rubentia, neruo secundum longitudinem vnico donata: ex quorum alis cauli adnascuntur proximè totidem flosculi, carulei, sublongi, in medio apices quaternos, flori penè concolores, continentes, singulique vasculum seminis Mili magnitudinè relinquentes, in quo copiosum minutum rufi coloris, semen: sapor in hac planta nullus manifestus, nisi herbaceus, cum leui acrimonia.

Trago est Sii odorati genus: An Tabernamontano, Alsine fluminalis foliis Serpilli, repens supra terram, flusvogelstraut: An Alsine aquatica altera C. Bauhino?

Locus & Tempus Florentem mensis Augusti principio obseruauimus anno 1584. in paludosis prope Lutram urbem Principis Maurbacensis. Eadem mihi inuenta sub finem Augusti prope stagnum post Raupe versus Rotenbourg siue Rougemont inter M. Smurister & Bessort.

GLAUX EXIGUA MARITIMA.

CAP. CXIV.

Descriptio

Puillis & gracilibus est coliculis, subinde repantibus, & sili instar tenuium fibrarum, & geniculis propagatione radicatis: folia per articulos, Herniariae, bina contrario situ, ex quorum vniuscuiusque sinu semen perpusillum, nudum, fuscum.

Synonyma.

In Adv. vocatur Glaux exigua Dod. effig. 38. in Obs. pag. 217. Glaux exigua marina: & sic & in Ic. Plant. pag. 415. ubi quaeritur an sit Glaux Dioscoridis. Camer. hort. Glaux, paruula herbula, ex falso lacu prope Illebiu: Doldio epist. ad me exarata, Glaux, paruula herbula, subfalsa, foliis vtrinque Alsines, flore luteo: C. Bauhinus phyt. Glaux maritima, Hamburgo missa, ibidemque proueniens: Dod. gall. γλαύξ ἢ γλαῦξ ἢ γλαῖξ: Latine Glaux & Glax: Gill. Herbe au lait: Germ. Milchfraut: Belg. Melchfruyt.

Locus & Tempus.

Zelandiae & Angliae plerisque mari conterminis salis lacustribus conuallibus reperitur, Lobelio: Sic & Dodonaeus locis nasci maritimis & depressis, aquaticisque ad mare dixit, prope toto litore Zelandico: florere Iunio & Iulio. Nobis siccam communicauit Frater C. Bauhinus.

Vires & V.

Vsurpata in cibis, & iusculis lactis copiam auget: quare nutricibus lactis penuria laborantibus utilissimam esse Dodonaeus perhibuit.

ANTHYLLIS DVPLEX VETERIBVS,
& in genere.

CAP. CXV.

Anthyllis duplex Dioscor.

Anthyllidem duum esse generum author est Dioscorides: ait eam quandam foliis esse mollibus, alioqui Lenticulae (φαρῶ) simillimis, & ramulis palmi altitudine, rectis: radice tenui & parua. Nasci in sabulosis [salsuginosis legit Corn. et mox patebit.] apricis, subfalsam gustanti. Al-Tom. III.

teram esse foliis ramusculisque Chamæpythi similem, hirsutior tamen, breuiorem & asperior, flore purpureo, & odoris admodum grauis, radice Cichorii. Hanc drachmis quatuor bibitam, vrinae difficultate laborantibus & nephriticis plurimum prodesse. Tritas vetò [ambarum radices] vteri inflammationes emollite, cum rosaceo & lacte subditas, ac vulneribus quoque mederi. Quae autem Chamæpityos similitudinem refert, præter alia etiam comitiales sanat cum aceto mulso pota.

Vires

Inter nothas Dioscoridis appellationes, sunt qui Anthyllon, qui Anthemida, qui Eranthem, qui Leucanthemon, qui Soranthes, qui campestem Florem vocent: Romani quoque, vt legitur apud nonnullos Salsitrum vocant. Sed & Galeno Anthyllis duplex est. Ambae, inquit, moderatè siccant, vt etiam vlcera glutinent. Verum altera quae Chamæpityi similis est, magis tenuium partium est, quam altera, vt etiam comitialibus conueniat. Maiorem quoque extergendi vim habet quam altera.

Appellationes nothae.

Quenam hodie sint Anthyllides inter autores non conuenit. Ryfius in Diosc. Anthyllidis primum genus incognitum ait. Ruellius hoc posteritatem Salsolam vocare credidit, itemque Bacchanellus. Salsaginem vulgò appellari scripsit Harchius. Alterum genus, Antonius Musa Cali potius suspicatur: sed Anthyllidem alteram nec Kali, nec eius speciem aliquam esse author est Dodonaeus: Ryfius contra suam moschatam constituit. Ruellius Salsolae nomine appellandam censuit. Qui porro Kali speciem faciunt, rursus vel ad Kali maius, vel ad Kali minus, vel tandem ad Kali Arabum, de quibus lib. 30. dicendum, referre coguntur.

Aequiuoca.

Anthyllidis autem nomine sequentes donantur plantae. Vermicularis marina arborescens. Crithmum marinum. Chamæpitys. Camphorata. Linaria. Vulneraria. Lotus siliquosa. Trifolium candidum. Medica marina. Paronychia. Tripolium. Aster atticus. Tanacetum. Matricaria. Chamamelum. Auricula muris. Alsine. Plures Anthyllides lectores reperient apud Apollinem Rad. i. quas ipsimet ad sua capita redigunt si poterunt.

Castor Durantes duas Anthyllides describit, & vnā pingit, quam autem intelligat, aliis discernendum relinquitur.

Anthyllis constans, primum veluti Tritici granis, cacumine sibi insertis, salis locis, non procul à lacu salsusculo Statferti nascens Cordi in Obs. silua quid? Quid & altera eiusdem ibidem Anthyllis humi sparsa, minori Aizoo similis, falsa? Quid & Anthyllis lauisculis oblongisque foliis, falso gustu [quod Cordus Telephium falsum opinatur]: bidem? Quid tandem Anthyllis altera. Cordi in Diosc. lib. 3. cap. 15. Germ. Salsitru: à manifesto sapore, dicta? Notat Cordus Aristotelem atque Plinium, aitque eos minis rectè sensisse, quod scribant omnes sapes plantis iesse, præter falsum. Securigacea quædam gracili solo nascens Cæsalpini lib. 6. cap. 33. quam quidam Anthyllidem primam putarunt, quid? Anthyllis lentifolia, Peplios effigie maritima Lobelii quid?

ANTHYLLIDIS SPECIES QVIBVSDAM
CAP. CXVI.

Dodrantis aut altior est planta, propaginibus frequentibus brachiata, ad ramorum

Descriptio

Rr



*Anthyllis
Valentina
Clusii.*

Synon.

nam Clusij Placa *ανθυλλιδεα* vocabat, eamq; ad primum genus Dioscoridi descriptum referebat. Et si autem inter Anthyllides procul dubio recensendam admiserit etiam Clusius, primam tamen esse negavit, utpote quæ rectis ramulis assurgat, hæc autem repentes habeat, totaque facie Chamæscen propemodum referat.

Lobel. in Icon. Plant. huius plantæ duas imagines dedit, quarum melior ex Clusio (qualem & nos habemus) mutuata extat p. 422. Anthyllidis Valentiniæ Clusij & Placæ titulo. Peiorem dedit p. 768. pro Anthyllide marina Narbonensium altera [admodum salso-acida, interponitur in Aduers.] Chamæscæ facie.

Epilum.

Dodon. de purg. & in fol. lat. pro Peplio siue Peplide, cuius descriptione non proponit, Anthyllidem hanc pingit. Sic Tabernamontanus pro Chamælyce quam in Hist. describit, Anthyllidem hanc picturâ demonstrat. Casp. Bauh. in phyt. Anthyllidem i. siue maritimam, Chamælycæ similem vocat. Is apud Matthioli. pro Chamælyces figura, quam à Matthiolo omissam, & à se appositam esse ait, Anthyllidem Valentiniæ ex Tabern. proponit, quæ in re aperte hallucinati deprehenditur.

Locus &
Tempus.

Gener Cherlerus obseruauit in montis Ceti litoralibus, eique confinibus arenosis: Clusius nusquam alibi conspexit, quàm ad fossas vrbis Valentiniæ in Hispaniis. Florebat Aprilis mensis initio.

PARONYCHIA HISPANICA CLVSII, siue Anthyllis niuea. CAP. CXVII.

Descrip.

A Spectu pulcherrima est planta, sparsis per terram dodrantalibus, aut vix palmarib. in adolescentiore herba caulibus iuncis, è quorum nodis alternatim prodeunt propagines vnciales, glomeratis squammulis argenteis confertissimis odusta, præque glomerulorum densitate vix conspicua, emicantibus ex scandularum commissura hinc inde raris foliis viridantibus, Herniariæ paribus: radix subest lignosa, alba, crassiuscula, longa, multifida.

Clusio nihil aliud est quàm Polygoni maris genus peculiare: Lobelius verò in Adu. vocat Polygonum montanum minimum, niueum & sericeum.

Polygonum 3. siue minus candicans (inquit C. Bauhin. in Phyt.) est Paronychia Hispanica Clusij, siue Polygonum montanum niueum minimum

atque propaginum exortum nodosa, foliis minimis acutatis conge-
stis circa nodos vestita, multò Serpylli foliis minorib. per extremum latoribus & subrotundis: furculi lignosi sunt, firmi, teretes, repandi, humique sparsi, variæque quaquaersu brachiati: radix singularis.

Anthyllidē hanc Valenti-

Lobel. in Obseru. & Ic. Plant.



An porro H. Lugd. pag. 124. Polygonum montanum niueum Penæ bene separet à Polygoni Hispanici genere Clusij p. 125. ac idem cum Polygono Herniaria facie constituat, alijs diudicandum proponimus.

Tabern. dicitur Bergweggras, Polygonum 4. montanum.

In maritimis inter Bellelucanas thermas & Agdam Galliar

Narbonensis oppidum obseruauit & collegit Iohan. Henr. Cherlerus Maio. Clusius nusquam abundantiùs, quàm in collib. petrosis & siccis Salmaticæ vicinis, trans flumē Thormim: item circa Valentiniæ & Murciæ obseruare meminit, ac etiam lapidoso illo cæpo supra Arelaten, non procul à Diui Martini diuersorio, quæ Massiliæ iter est, sed multò minorem, & vnciam vix excedentem. Floret Maio & Iunio, & semen profert.

ANTHYLLIS LENTIFOLIA PEPLIOS effigie maritima. CAP. CXVIII.

In Angliæ insulis Australibus, inquit Lob. ea præsertim quæ Portlandia vocatur, litore Northmanniæ obuerso, plurima quam hic, hæc damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis, & apricis: geniculis & ramulis palmū trësve vncias longis, angulosis, pallentib. & foliis Lenticulâ, Alfinē minorem, vel Peplin referentib. Flosculi sumis insunt ex buxæo herba-



cei, dentatim stellati, Sedi minoris, Iunio & Iulio: semen Tythymali in perexiguis Chamælycæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, sabulo altè infossa, Soldanellæ modo: tota salia, gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat.

In Ic. Plant. p. 468. vocatur Anthyllis prior lentifolia Peplios effigie. In phyt. c. Bauh. Anthyllis 2. siue marina lentifolia.

DE POLYGONO SIVE CENTINODIA. CAP. CXIX.

AD multas stirpes, vocabuli vim si spectes, extendi posset Polygoni nomenclatura, ex fre-

Locus &
tempus.

Locus

Descrip.



ex geniculis solummodò exeunt, Oleæ foliorum figura, tenera, gustu viscido: flosculi secundum caulem ad nodos pusilli, colore ex albo purpureo: quibus semina succedunt nigricantia; in quætra; Lapatii similia.

Icon alia.



ex frequentium geniculorum; aut, ut alii volunt, seminum multitudine deducta: quam in primis tamen metuit passim obuium in viis Polygonum gramen, ex radice dura, lignosa, contorta, multis fibris capillata viticulas suas emittens cubitales, ramosas, teretes; striatas; frequentissimis geniculis interceptas: folia

Dioscoridi lib. 4. *πολύγονον* dicitur, hoc est, ut Marcell. reddit, Sanguinalis mascula. Sunt qui in nothiis Dioscoridis, Polygonaton, qui Cynochalen; qui Heraclian; id est, herculeam, qui Asphaltion, i.e. Trifolium bituminosum, qui Chilio-phylion, h. e. Millefolium, qui Clemas, hoc est, Viticu-

lam, qui à copia seminis Polycarpon, qui Carcinethron, qui Teuthaliden, qui Myrtopetalon, h. e. folium myrteum, qui Cnopodion, qui Pedalion, qui Stemphin, qui Muris vnguem, qui Proserpinacam vocent: Magi Herois sanguinem Egyptii Thephin, Aphri Cuculum dicunt: Græci quidem à seminis copia, vel, ut dictum, geniculorum, quos habet, frequentia, cognosceam voluerunt. Vtrumque enim Polygoni vox significare potest. Siquidem genti illi *γόνος* genituram & semen sonat: *γόνον* verò genu, & diminutiua formâ, geniculus est. Et huc pertinet, quæ in nothiis adiecta illi appellatio Polygonaton fuit, ab eadem geniculorum frequentia, & densitate factâ. Nobis tamen, ceu & Marcello, in alteram partem magis inclinat animus, credimusque à copia seminis quondam sic appellatam fuisse. Plinius, qui lib. 27. cap. 17. Sanguinariam interpretatur, aliquot quoque ex his, quæ inter spurias recensentur Dioscoridis appellationes, numeravit, addens vocari etiam Halmada, ut Marcellus

Tom. III.

quidem ex Apuleio Stopinacam; legens Proserpinacam.

Guidoni Tract. 3. cap. 1. Polygonum idem est, quod Virga p. Eidem Tract. 7. Virga pastoris frigida in tertio, sicca & temperata: Ex quibus male fultis, maleque inter se coherentibus, haud absurdè quispiam nostro iudicio collegerit, ignorasse Guidonem quid esset tum Polygonum, tum Virga pastoris.

Brunfels. Tom. 3. p. 18. in Coroll. Corrigiola & Virga pastoris. Vigoni Lingua passerina: Arnoldo de villa noua, Polygonia, Virga pastoris, & Lingua passerina.

Cord. in Dioscor. lib. 4. cap. 4. Polygonum mas, Latine Sanguinalis mascula; & Proserpinaca, pharmacopæis Lingua passerina. Ruell. Polygonon Græcis: Latinis Sanguinaria, herba Sanguinalis & seminalis, quam Ætius Heliobotanon h. e. Solis herbam vocat.

Matth. in Diosc. lib. 4. cap. 4. Polygonum mas Ital. vulgò *coreggiola* & *centinodia*, Proserpinaca Apuleio: Arab. Basialrahagi: Gallis *corregiole*. Idem in Dioscor. lib. 3. cap. 11. Virgam pastoris Serapioni & Auicennæ dictam, Polygonum esse asseuerat, Matthæumque Syluaticum cum Dipsaco confudisse. Eidem cap. 11. in post. comm. Ital. Virga pastoris est Centinodia vulgaris & Polygonum Dioscor. In Historia verò germ. libro 4. cap. 5. maius appellat Polygonum, Bohemiceque *trassawec*.

Monachi id. M. f. Dist. 8. cent. 257. Pandecta. *Dipsacæ* tium erroris merito insimulant, quodd Dipsacum c. 51. cū Virga pastoris seu Polygono confuderit.

Polygonum etiam statuent & Polygonum mas, & Polygonum maius. Apollo, Cæsalpinus, Fuchius, Car. Stephanus, & Tabernamontanus: Camer. [quo nullus pulchriorem dedit figuram in Hist. germ. Matth. & Epist.] in horto vulgare Polygonum appellat. Anguillara epist. 17. dicitur Polygonum mas, Centinodia, Lingua passerina, & Corezola. Dod. gall. figuram dat, additis nominib. Polygoni & Polycarpi: Gall. *Renouée* & *corrigiole*: Belg. *weg gras* *werfens gras* & *duysent fndop manneken* [Quibus addit in fol. Lat. ubi Polygoni maris nomine pingit] *frucpel gras*: It. *Polygono*: Angli *fnotgrasse*. Lob. & Penz. Adu. p. 179. Polygonum mas. Nec non Obs. pag. 229. quò loco figuræ est exhibitæ, quæ in Ic. Plant. p. 419. sub Polygoni maris vulgaris, Sanguinaria, Centumnodia titulo habetur. Gerard. Polygonum mas vulgare. Thalin. Harc. Turner. & H. Lugd. p. 1123. Polygonum mas: C Bauh. phyt. Polyg. 1. siue latifolium, mas Diosc. & Plinii. Fernelius m. m. l. 6. c. 1. & c. 12. receptum Polygoni nomen retinuit, ut & Fab. Columna p. 30. Bauder. l. 1. sed. 2. Cast. Dur. pag. 368. [qui tamen & Polygonum maius vocat] Geln. de coll. stirp. cui de Hort. & in cat. pl. Polygonum mas herba quoque dicitur. Hort. Lus. Polygonum alterum vulgatius, *gemein wegdritt* / *denn gras*.

Sed alias præter Polygonum mas, siue Centinodiam, habemus stirpes, quibus ob nonnullam conuenientiam Polygoni nomen imposuimus, ut, Polygonum angustifolium duplex: Polygonum maritimum: Polygonum tertium Dodonæi, siue tenuifolium: Polygonum masculum fruticosum: Polygonum pusillo vermiculato Serpilli folio: Polygonum Polonicum cocciferum: Polygonum paruum flore albo verticillato, & Polygonum Herniariz foliis & facie, per amplâ radice.

Rr 2

Locus &
Tempus.

Centinodia autem natales quod attinet, ubique locorum nobis obseruata Basileæ, Monspelij & Lugduni. Octobri in Mureto monte florens. Dodonæo prouenit locis incultis, vias ac semitas late subinde occupat; non raro & iuxta riuulos serpit: omni ferè anni tempore viret, Hieme exceptâ, ac semina facit.

Vires &
virs.

Quibuscunque porro ab auctoribus insigniatur nominibus Polygonum, haud tamen vulgaribus ab iisdem virium encomiis celebratū innotuit; ut cuius succus epotus Dioscoridi spissat ac refrigerat: prodest cruentæ excretioni, cholere, alui fluxionibus, & vrinæ stillicidio: nam vrinam apertè ciet. Cum vino potum, contra serpentium morsus auxiliatur: datur in febribus per horam ante significationes: sceminarum profluum impositu sistit. Idem succus aurium doloribus, iisdemque purulentis instillatur: facit eximie ad genitalium vlcera cum vino adiecto melle decoctus: stomachi feruori, sanguinis reiectionibus, vlceribus quæ serpunt, ignibus sacris, collectionibus, tumoribus, & recentibus vlneribus folia illinuntur. Polygonum, authore Galeno de simpl. lib. 8. vt adstrictionem quandam obtinet, ita sanè vincit in eo aqueum frigidum, vt videlicet secundi sit ordinis medicaminum refrigerantium, aut etiam quodammodo in initio tertij. Proinde sanè quibus stomachus feruet æstu, foris frigidum illitum prodest: velut etiam erysipelata, & calidas phlegmonas iuuat. Porro tale cum sit, & fluxiones repercutit, & hac ratione videtur esse exsiccatatorium. Quare cum herpetum, tum vlcerum, aliorumque bonum est remedium: efficacissimum autem inflammatione & fluxione laborantium partium. Est & cruentorum vulnerum glutinatorium. Sed & aurium vlceribus prodest.

Plin. diluci-
datur.

Succus Polygoni (inquit Plin.) infusus naribus supprimit sanguinem, & potus cum vino, cuiuslibet partis profluum excretionisque cruentas inhibet. Quocunque hæc [Polygoni genera] modo se habeant, vis earum est spissare ac refrigerare. Semina aluum soluunt, largius sumpta vrinam cient, rheumatismos cohibent [succus aluum sistit largius sumptus, vrinam ciet, rheumatismos cohibet, &c. non prodest, Diosc.] qui si non fuere, non profunt. Stomachi feruori folia imponuntur, vesicæ dolori illinuntur, & ignib. sacris. Succus & auribus purulentis instillatur, & oculorum dolori per se. Dabatur & in febribus ante accessiones duobus cyathis in tertianis, quartanisve præcipue: item cholericis, dyntericis, & in solutione stomachi.

Scribit Tragus calculos renum potenter pellere [frangere vt & Herniariam, H. Lugd.] Aquam distillatam seu succum herbæ auribus purulentis instillari, putrescentibus & gangrenosis gingiuis prodesse. Sed quandoquidem Galenus dubitat an vrinam moueat, maior inde exsurgit occasio dubitandi, an calculos frangat & pellat. Polygonum vulgare in fluxu sanguinis, vt Brassauola quoque annotauit propriâ experientia, efficacissimum Camerarius quoque expertus in Nobilissimo quodam viro, aliis remediis frustra adhibitis contra vomitum sanguineum cum pauco vino styptico hunc succum maximè profuisse. Illud scire gauderem quâ facultate Polygonum lumbricos interimere queat, id quod Matthiolus, scriptis prodidit. Aqua (inquit) utilis est aduersus lumbricos tam iuuenum, quàm senum. Certum idem iactat experimentum, aduersus vomitum, profluum alui & disenteriam, quod multis pro-

fuisse affirmat. Accipit duos manipulos Polygoni, coquit in libra vna & semis aceti, linteum duplicatum madefacit in decocto, imponit supra ventriculi regionem, & vmbilicum, ac supra posteriorem partem. Polygonum ab effectibus præstantia Sanguinaria nomen obtinuisse perhibet Fernelius, quodd eo siue integro, siue tunso stillanti parti inducto, sanguis coeat, & in grumos concreseat, vt non amplius effluat. De Polygono eiusque aqua plura si voles, Tabernamontanum leges.

Dioscoridem contra Galenum defendit Marantha, in eo quod Polygonum vrinæ stillicidio prodesse is affirmat, quodd vrinam apertè ciet: concludens tandem à quibuscûq, ceu Galeno, Dioscoridem non rectè in crimen vocari, quodd præse nimis, angustæque, & nullâ adhibitâ distinctione simplicium facultates docuerit. Sed ad Polygoni historiam reuertamur. Car. Stephanus valde nocuam herbam ouibus, si eâ vescantur, asserit. Ait enim totum earum ventrem inflari, easque humorem subtilem & valde foetidum excernere.

Onibus
cui.POLYGONVM ANGVSTIFOLIVM
duplex.

CAP. CXX.

Descrip.



Polygonum vulgari per quâ simile duplex hoc Polygonum radiculâ habet teneram albam, ramulos admodum multos longè latèque supra terrâ reptantes fundentem, folia quoque Centinodia similia, sed minora, acutioraque, eademque nunc breuiora & latiora, nunc longiora & angustiora.

Len

Polygoni angustifolij duplicem varietatem Tabernamontani vna tabella expressimus, alterius ramulum duntaxat separatim pingentes.

Tabern. Polygonum 2. & 3. inscripsit: Caspar. Bauhinus phyt. Polygonum 2. siue oblongo angusto folio, Item Polygonum 3. siue breui angustoque folio. Gerard. Polygonum minus mas, Small common knot grass.

Synon.

POLYGONVM MARINVM.

CAP. CXXI.

Polygonum marinum prolixas habet radices, lignosas, crassiusculas, contortas, nigrae viticulae supinæ, crassiores quàm Polygoni vulgaris, fre-

Descriptio

Tabern.
nu.



ris, frequentioribus, breuioribusque internodiis intercepta, non tantum foliis vestita maioribus candidioribus, verum etiam squamis tenuibus pellucidis albicantibus: flores pulchri, numero & magnitudine vulgaris flor. vincunt: semen nigrum, triquetrum, Oxalidis semini simile.

Tabernamontani, Polygonum 3. selinoides, ac ineptè pro Anthyllide Valentina Clusii pingit Gerard. not.

C. Bauh. phyt. Polygonum minus i. siue gramineo folio repens, Anglica laxifraga Aduers. Item Polygonum 2. siue gramineo folio maius erectum.

Passim in segetibus, Genèuæ, Lugduni, & Môt-locus & belg. occurrit: item Basileæ in agris, quâ itur Bin-tempus. ze florens Iulio & adhuc Octobri. In hort. Ill. E. C. vsque aded vnicâ plantâ se propagauit, vt vix extirpari potuerit, Hiemem etiam ferens.

Eisdem vires & vsus, intus & extrâ usurpata Vires & Vfus. possidet, quas Polygonum vulgare. Quoslibet ardores extinguit, fluxus ventris sistit, dysenterias & vteri profluvia, ac etiam hæmorrhagiam narium. Lapides pellit, calculum & vrinam ciet; Tabern.

POLYGONVM MASCVLVM
fruticosum.

CAP. CXXIII.

Radice tenui, multifidâ, lignosâ, fibrosa que, Descriptio
superuacanea: cauliculis tenuibus, brachiatis, lignosis: foliis multis, Hyperici minoris, sed multo tenerioribus, aut Serpilli tenuifolii. Flores eius non obseruauit author Thalius. Reperit aliquando non longè à Stolberga secus vias. Non est autem Polygonon alterum serpillifolium Anglorum. C. Bauh. phyt. vocat Polygonum 4. siue fruticans angustifolium.

POLYGONVM PVSILLO VERMICVLATO
Serpilli foliolo.

CAP. CXXIV.

Rara & in Descriptio
dicta hætenus planta nobis industria Iacobi Reinaudeti Massiliensis pharmacopœi primum innotuit, inquit Lobelius: Ramulis & cauliculis surculosis, prolixis, gracilibus, Serpilli, humi sparsis luxurians, è geniculis folia pusilla, teretia, succulenta, Aizoi, vel Illecebræ, Thymo paruo nostrati æqualia & similia.



Radix prælonga, lignosa, sapore amaricante, calidiusculo.

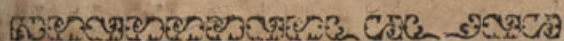
Lobel. in Aduers. ac etiam Ic. Plant. pag. 422. Synon.
inscribit Polygonum alterum pusillo vermiculato Serpilli folio. Hist. Lugd. pag. 1124. Polygonum alterum Serpilli folio Penæ. Casp. Bauh. phyt. Polyg 5. siue minus foliolis Serpilli. Similem se accepisse ait, Herniariz ex Candia nominæ, à Laurentio Rosenau industrio pharmaco- Rr 3

Synonyma

Lobel. in Adu. dicitur Polygonum marinum maximum: itemque in Icon. Plant. p. 419. Camer. in Epit. & Hist. germ. Matth. Polygonum marinum. H. Lugd. pag. 1386. Polygonum marinum prius Dalechampi, gustu in maritimis salto, aliqui adstringente: Herbariorum quorundam Polygonum quartum. Et Aizoom marinum nonnullorum. Dod. lat. in fol. Polygonum propellitoræ marina, veluti Adriatici maris, speciosius & amplioribus foliis. C. Bauh. phyt. Polygonum 5. siue maritimum latifolium. Maranthæ Polygonus marina.

Locus & tempus

Florens apud mare vidi mense Septembri: Frater Iunio in littore maris ad montem Ceti. Abundare dixit Camerarius iuxta Adriaticum mare, ac etiam circa Narbonam.



POLYGONVM TERTIVM DODONÆI
siue tenuifolium.

CAP. CXXII.

Descriptio

Tota planta cineræco colore prædita, extraditula lignosa, fractuque contumaci, albicante, coliculos complures emittens, partim supinos, partim erectos, palmares, fili instar tenues, hirsutos, propter terram aliquando paulum rubentes, crebris nodis geniculatos: ad quorum singulos folia plura apposita tenuissima, quorum longissimum vnciam non æquat, flosculi numerosissimi, tum ex foliorum alis, tum in extremis coliculis, stellati, muscosi, quibus semina pusilla succedunt, dura, umbilicata, striata, medullam albam continentia: sapor plantæ est subamarus, & nonnihil tandem acris.

Io. Mothardo insigni Medico Hallensi in Indice plurimarum suarum plantarum dicitur Canaria seu Polygonum Tragi. Dod. gall. Polygoni tertia species, Polygonum 3. à Plinio descriptum. Et fortè. Lat. in fol. Polygonum quoddam montanum minimum, sine icon. Tabern. Ic. & Hist. Polygonum minus Polycarpum, flein fruchtter wegritt/Polygonum 3. flore albo: Item, Polygonum minus alterum, flein wegritt. Sed cur Tabern. vel eius compilator Polygonum minus alterum separauit à Polyg. minore Polycarpo, cuius videtur tantum varietas.

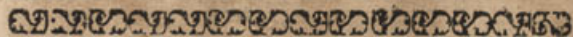
Gerardus appellat Polygonum polycarpum Tom. III.

Tabern. not.

pæo, radice tamen non lignosâ, sed tenui, inu-
tili, foliolis non teretibus, sed Serpilli minori-
bus.

Locus

In collibus maritimis Gallo-prouinciæ, non se-
cus ac Herniaria multa luxuriat.



POLYGONVM POLONICVM
cocciferum.

CAP. CXXV.

Descriptio



Tenuissimis
prodit fo-
liis & mucro-
natis, cauliculis
nodosis exalbi-
dis, & flosculis in
summitate can-
didis inter squa-
mas virelcentes:
ad radices ipsi
coccu adnasci-
tur, elegantissi-
mo rubore ad
Chermesina
tingenda com-
mendatum, in-
quit Camer. in
Epitome Mat-
thioli, qui stirpē
hanc in eisdem
Hist. germanica
Polygono Tra-

go Enamel dicto [Polygono tertio Dodonæi, siue
tenuifolio] valde similem ait, & à Polonis, apud
quos in arenosis locis reperitur, Kosmaczek vo-
cari scribit. Hoc C. Bauh. phyt. Polygonum 7. si-
ue Polonicum cocciferum nominauit.

POLYGONVM PARVVM FLORE
albo verticillato.

CAP. CXXVI.

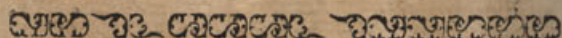
Descriptio



Palmaribus
aut sesqui-
palmarib. con-
stat sirculis,
gracilib. rigi-
dulis, genicu-
latis, & in alios
minores diui-
sis. Ex quorum
geniculis vn-
ciam ferè à se
inuicem distā-
tibus bina e-
mergunt folio-
la, Herniariz
ferè, sed Cha-
melyces instar
rotunda, mi-
nora. Inter
quæ flosculi e-
xigui, cādicā-
tes, verticilla-

tim in tenuissimas apiculas fastigiati: radícula exi-
gua fibrata. Sicca sapor nullus manifestus, nec
plus vilus in medicina, quod sciam, vñus.

In scrobibus, fossis, & agrorum marginibus
luxuriat: vidi autem Bizantijs.



POLYGONVM HERNIARIÆ FOLIIS
& facie, peramplâ radice.

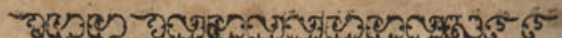
CAP. CXXVII.

Descriptio

Nec hæc despectui futura erit discendi cupi-
dis: Est enim perquam parū nota, perpusilla
quidem herbula & humi accumbens, cespiti se-
mimerla, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis
& seminulis albidis, prorsum Herniariz: tota
incana quàm exiguo, muscolo flore. Radice am-
pliore quàm pro plantæ modo, durâ, surcu-
losâ, implexâ, & in se reticulatim conuolu-
ta, auulsi difficilis, gustu præscoco, caliditu-
scula.

Lob. in Adu. & Icon. Plant. Tom. 2. p. 85. voca-
uit Polygonum Herniariz foliis & facie, peram-
plâ radice Astragaliti. H. Lugd. p. 1124. iungit &
idem facit Polygonum hoc Herniariz foliis cum
Paronychia Hispanica Clusij, an bene, conside-
randum.

In fuscissima Cretæ Salonensis Galloprovinciæ
planitie, media via inter Arelaten & Solonam
ad diuerlorium D. Martini à Lobelio reper-
tum.



HERNIARIA.

Synon.

CAP. CXXVIII.

Herniaria glabra.



Latè subie-
ctum solū
opacat, luxurie
latâ complu-
rium ramulorū,
quos ex pusilla
radicula fun-
dit, hinc inde
sparsos, terē-
tes, creberrimis
geniculis
interceptos:
ad quorū sin-
gula, aduersa
foliola serpilli,
minora, ex vi-
ridi lutea, gu-
stu acri: eodēq;
locis erumpūt
mirum in mo-
dum numerosi
flosculi, ex api-
culis luteolis

Locus

Descriptio

compositi.

Camerarius hort. prior dicitur Herniaria:
H. Lugd. pag. 1126. Herniaria siue Herba Turca,
quibusdam Lihontribon ab effectu, vi & Herni-
osa vocata: Herniaria Gallorum Gesnero
hort. & apud Cordum in Histor. vbi figuram ad-
didit, & Herba canceri minor. Idem in ep. ad Io.
Caium Britannum Med. Veterum Ellebortnen
esse iudicat, ac Theophrastum melius herbulam,
quàm Dioscoridem βαρύκλον paruum appellasse
concludit.

Lobel.

Herniaria hirsuta.

Lobel. in Adv. & Obs. pag. 230. ac Ic. Plant. pag. 421. Herba Turca siue Herniaria. Anguill. ep. 14. Epipactis, Turcarum Herba viperarum, dalle vipere, & Asphella Gracorum.

Mitor quid Tabernamontanum, vel eius succenturiatum mouerit, vt Herniarium gallico idiomate Boutonnet, quod non herbam, sed herbæ locum denotat,

cognominarit.

Tragus, qui, si non fallor, Herniarium glabrum pingit, Empetron inscribit, quod *φανερός* quoddam, & Galenum Praloides appellare contendit. Sed & Lonic. græcè Empetron, Latine verò Calcifragam, gallicè Perforipetram, Rumpipetram, & quibusdam Cristam marinam vocari ait. Ast turpiter duas plantas confundit. Quis obsecro Herniarium, cuius picturam dedit, Cristam marinam vocauit: conuenit hoc vocabulum Fœniculo marino, quod vulgè Crithmum dicitur.

Cordus in Hist. Millegranæ vocabulo describit: Matth. Hist. germ. polygoni minoris.

Est Polygoni genus dicta herniaria vulgo herbariorum Clusio: polygonum minus Matthioli ponæ in Baldo: Casp. Bauhin. phyt. polygonum 5. siue minus, & Millegrana maior.

Holerius lib. 1. de morb. intern. cap. 59. ad herniam hanc herbam commendat, siue nomine tamen proprio describit, appellans tantum Herbulam in sabulis nascentem. Et hinc ab aliis Herba Holerii, Holeriana, Fallopia, & herniola dicta quoque est. Germani vocant harnfraut/Sternfraut, flein wegtritt, & tausentförner: Galli l'herbe au Turc. Itali centograna & Millegrana.

Est mihi Montbelgardi in horto Ill. E. C. non longè à Bessfordia prope pagum Danieutin circa solo arenoso collecta Herniaria: item prope pagum S. Susannæ dictum Montbelgardi. Obseruari præterea Tiguri in Gesneri, Basileæ in Plateari, & Patau in Cortuli horto, semine turgentem mense Nouembri: Geneuæ, Lugduni & Monspelii copiosè locis siccis mense Aprili, Maio, Augusto & Septembri: C. Bauh. Basileæ inter legetes vidit: Camer. circa Norimbergam frequentè Augusto in locis sabulosis: In aruis, oliuetisque Narbonensibus ad rus Boutonet altero à Monspelio lapide Lobelius. Semel in hortis sata quotannis periens restibili semper fecunditate redit, authore Gesnero.

Epipactis siue Millegranæ insignes tribuit facultates tres Anguillara. Succus, ait, potus, aut herba esitata, vel etiam emplastri modo plagæ imposita, morsus à vipera auxiliatur. Secundo emplastrum ex ea herniam mirè restituit. Postremo iccori prodest & ictero: aqua enim distillata

ac pota curat intra octo dies. Camerarius aquam distillatam optimam prædicat in calculo. Polygoni Herniarie appellati decoctum feliciter calculosis propinari refertur apud Clusium. Ipsum verò exsiccatum & in puluerem tritum, boum, & equorum vulneribus atque vlceribus inspersum, vermes in iis natos abigere & enecare: præter facultatem verò quâ calculosis prodest aduersus hernias etiam vtilem esse. De eorum usu ad descensum intestini ex Hollerio dictum antè.

POLYGONI, VEL LINIFOLIA PER
terram sparsa, flore Scorpioides.

CAP. CXXVII.



EX radice quæ Descriptio

tenuis, singularis, interdum multifida, alba, folia emergunt Lini, vel Linariae, caules aueruentia, at illi vbi prodierint, per terram sparguntur palmares aut etiam dodrantes, ramosi, foliis nullo ordine positivestiti, Polygoni, minores, cæsi coloris, sapore nullo evidenti: in extremis ramulorum acuatim congesti

stosculi numerosissimi, Polygoni floribus similes, minores, extrinsecus purpurascens, intus albi, caudam Helietropii, vel Scorpioidis aquatici circumflexu imitantes: semina parua, albis, virentibusque striis variata.

Casp. Bauh. qui aliquando sine nomine nobis Synonymis, in phyt. Polygonum 7. siue minus, & Millegranam minorem vocant: Lobel. cuius icon in Ic. Plant. pag. 422. minus placet Millegranam minimam.

Anno 1590. medio Septembri plantam reperi spontaneam copiosè prouenientem in loco culto.

CAMPHORATA MONSPELIENSIVM.

CAP. CXXVIII.

Campforata radicem habet pollicaris fere crassitudinis multorum capitum, caules emittentem lignolos, crassiusculos, cubitales, aut breuiiores, ramosos, subhirsutos, albicantes, per quos visuntur nodi alternatim positi, è quorum singulis confertissima prodeunt foliola, trientem vniæ non excedentia, tenuia, pilosa, mediocriter rigida, odore aromatico, sapore aliquantum acri.

Lobel. in Adv. non admodum feliciter depingit, & satis adumbrare credidit Chamæpiceam, siue humilem Piceam Plinii, Campforatam Monspelicam, vt vocat in Obs. pag. 221. in Ic.

Tabern. mon.
447.

Empetron
Tragus
Lonic.

Millegrana
Cordus
Polygonum
minus

Locus &
Tempus

Vires &
Vires

H. Lugd.
una figura.



Locus

Selaginis, siue Camphoratae inscriptione.

In squalidis & arenosis locis gignitur in via Frontignana, & Montbelgardi in horto Illustr. E. C.

HYPERICVM VETERIBVS.

CAP. CXXIX.

Descriptio **C**ommunes Hyperico, tribusque aliis deinceps numerandis & describendis plantis, Ascyro, Androsamo, & Cori, notae & partes aliqua, congeneres & in aliquibus scriptoribus cognomines sibi inuicem plantas eas omnes fecerunt, priuatimque huic, aut illi debitas appellationes adde miscuerunt, ut non secus, quam Roma quondam in adoptionibus, quibusdam factum est, ut seruato antiqui & proprii generis nomine, adoptione quaesitum alterum illud adiceretur: sic seruata Hyperici appellatione, Hypericon Ascyron, & Hypericon Androsamon aliquando congeneres illi hae plantae a quibusdam vocatae fuerint. Nec aliter posteriores Latini de his tradiderunt. Graeci tamen omnes, priuatimque Dioscorides seorsum de singulis docere, certiore disciplinam vti, quam, si vno capite, simulque de cunctis tradidissent. Quod enim generum & species dispescit exiguum semper est: quod vero coniungit multum, docetque in his Professores omnes natura exemplo vti, nec miscere simul quae discreta ea voluit esse. Quae autem communia quatuor his plantis, quae itidem propria singulis sint, facile ratiocinari & colligere erit ex earum historiis mox seorsim tradendis.

Hypericum igitur alij Androsamon, alij Corion, alij, quod semen eius odore pinæ resinæ sit, Chamæpytin vocant: Frutex est surculacens, dodrantalis, rubescens, folia habens Rutæ [πράσινα] similia [ἀνθαρήσια]: Florem verò luteam [μυρριν] Violæ albæ similem [vet. quidam totā hanc periodo caret, ut & Oribasi, vsque ad κλαύδριον] qui quidem inter digitos contritus sanguineum succum remittit: quae ex causa etiam Androsamon appellatum est. Caliculos [κλαύδριον] pro qua vet. κλαύδριον] subhirsutos: fructus in rotundo oblongos, Hordei magnitudine, in quibus semen nigrum & resinosi odoris. Gignitur locis cultis & asperis. Urinam cit, subditumque menses trahit: ex

Vires.

Plant. pag. 403.

Tabern: vocauit germanice Gamsserfraut von Mönchli. An Anguil. ep. 12. Chamæpeuce Plinij lib. 24. c. 15? An du Choul in descr. montis Pilati Herba deserta?

H. Lugd. duas habet figuras & descriptiones.

Harum prior est p. 1179. sub Chamæpeuces Plin. Champhoratae minoris Dalechampiij titulo: Altera pag. 1201.

vino autem bibitum, à tertianis, quartanisque liberat. Medetur & semen ischiadicis, quadraginta diebus haustum. Sed & foliis cum semine impositis ambusta sanantur. Et hanc legitimam Dioscoridis lectionem esse credimus.

Eadem praestat Hypericum, quam alij Chamæpitin, alij Corion, appellant, oleraceo frutice, tenui; cubitali, rubente: folio Rutæ, odore acrisemine in siliqua nigro, maturescens cum Hordeo. Natura semina spissandi. Aluum sistit, urinam cit. Ad calculos vesicae cum vino bibitur. Et hanc Plinius lib. 26. c. 8. non omnino consonè cum Dioscoride tradit, etiam si de eadem herba agat, inquit Cornarius.

Galeno hypericum calefacit, & siccat, tenuium partium essentiam habens, ut menses & urinam prouocet. Ad hanc autem totum fructum capere oportet, non semen solum. Idem fructus viridis cum foliis impositus, ad cicatricem perducit vlcera, tum alia, tum ambusta. Si verò siccatum contusum insperleris, humida & putredinosa vlcera sanabis. Quidam etiam ischiadicis ipsam bibendum exhibent.

Hippocrates de morbis mul. in potu vterino, & colutione ad vlcera foetida *ὑπερικὴν* praescribit.

Cordus in Dioscoridem fatetur primam hyperici speciem priuatim hypericum dictam, sibi incognitam esse, pharmacopolasque eius loco Ascyro vti, quod altera est hyperici species.

hyperici nomen sequentes plantae obtinere. hypericum vulgare, siue Perforata caule rotundo foliis glabris.

Hypericum ascyron dictum, caule quadrangulo.

Hypericum androsamum dictum.

Hypericum pulchrum Tragi, siue montis Balon.

Hypericum elegantissimum non ramosum, folio lato.

Hypericum syriacum & alexandrinum.

Hypericum ascyron creticum.

Hypericum minimum sapinum.

Hypericum tomentosum.

Symphitum petraeum, Onobrichis, & Ruta siluestris hyperici nomina etiam insigniuntur.

ASCYRON VETERIBVS ET IN GENERE.

CAP. CXXX.

Ascyron siue Ascyroides, aliis Androsamon, Dioc. Etiam hyperici genus est, magnitudine distans: siquidem ramos habet maiores [vet. *διὰ τὸν κλαύδριον, ὅτι ὁ ἀνδρῶν*] ac fruticosus est: foliis interim tenuibus, puniceo colore rubentibus: flores luteos profert, & fructum hyperico similem ac resinosi odoris: cuius attritu digiti veluti cruentantur: quae de causa Androsamon [quasi humanum sanguinem dixeris] vocauere. Est & huius fructus ad ischiadicos efficax potus in hydromelitis heminis duab. Nam biliosa recrementa, plurima aluo detrahit. Sed dari frequentius oportet, donec sanitati restituti fuerint. Illinitur & ambustis efficaciter.

Ascyron & Ascyroides similia sunt inter se, & hyperico. Sed maiores habet ramos quod Ascyroides vocatur, ferulaceos, omnino rubentest, capitulis parvis luteis. Semen in calyculis pusillum, nigrum, resinosum. Comae tritae velut cruentant. Quae de causa quidam hanc Androsamon vocauere. Vnus seminis ad ischiadicos, poti duab. drachmis in

drachmis in hydromelitis sextatio. Aluum soluit, bilem detrahit. Illinitur & ambustis.

Galenus Galenus Ascyri ut eiusdem cum Hyperico speciei, non meminit suo loco, sed de Androsæmo agens, ut mox sequenti capite adducemus. Paulus Hypericum duplex esse ait, alterum quod Androsæmum & Ascyron appellatur & alterum de quo capite præcedente egimus. Lonicerus in Diosc. Ascyron tertiam Rutæ agrestis speciem esse ait. Harchius in Ench. Hypericum, Ascyrum, & Androsæmum eiusdem generis statuit.

Ascyri x-quioca. Ascyri nomenclaturam communem habent sequentes plantæ. Hypericon vulgare, siue Perforata caule rotundo, foliis glabris:

Hypericum Ascyron dictum. caule quadrangulo.

Hypericum Androsæmum dictum.

Hypericum pulchrum Tragi, siue montis Balon.

Hypericum Ascyron Creticum.

Hypericum Ascyron supinum ex Diosc. lanuginosum. Atractylis auctore Dioscoride.

ANDROSÆMUM VETERIBUS & in genere.

CAP. CXXXI.

Descriptio Androsæmon, quod alii Dionysiada, alii etiam Ascyron appellant, ab Hyperico & Ascyro differt auctore Dioscoride: frutex verò est raris gracilibus, surculosus, virgultis puniceo colore rubentibus, foliis triplis, quadruplove (vet. delet) maioribus, quam sint Rutæ folia, quæque trita vinoso succo manant. habet autem alas in cacumine complures, utrinque expansas pinnatæque: circa quas flosculi pusilli lutei, & in calyculis semen Papaveris nigri, veluti punctis notulisve distinctum. huius coma contrita resinofum odorem reddit. Sed & semen tritum drachmis duabus potum, excrementa biliosa trahit: prodest verò maximè ischiadicis, verum à purgatione aquam insuper sorbere oportet. Caterum illita herba medetur ambustis, & sanguinem cohibet. Plinii verba declarant Dioscoridem, & præsertim utrum medicum diligenter & exactè exponunt.

Galenus. Androsæmon, auctore Galeno, fruticosa planta est, duplex naturâ: Altera quæ Ascyron & Ascyroides nominatur, & hyperici species est: Altera quæ à quibusdam Dionysias appellatur. Est autem semen ipsorum purgandi vi præditum. At foliorum facultas siccatur, & moderatè extergit. ut etiam ambusta sanare credatur. Cocta verò in vino austero, vinum efficit, ut magna vulnera glutinet.

Ab his non multum euariat Paulus. Quin & Pandectarium Moreti haud dissimile habet, vocans Androsæmum alterum Alkita seu Alkaydes, & alterum Dionysia.

Monachi Monachorum in Mesuem scribentium [pace tamen eorum id dixerimus] ineptias detegit Matthiolus: quippe qui asserant nullam ferè esse differentiam inter Rutam silvestrem, & Androsæmum, siue hypericum, ut quæ in alterius locum substitui possint.

Ryffius in Diosc. ait officinas & gallicum vulgus Androsæmum cum hypericone confundere. Sed ipsemet Ryffius non demonstrat verum discrimen, nec figurâ, nec descriptione. Androsæmum enim hirsutum, Ascyrum & Hypericum vulgare non hirsuta sunt: Ascyro præterea cau-

Tom. III.

lis quadratus, Androsæmo verò rotundus.

Plures hodie occurrunt herbæ quæ Androsæma vel cognominantur, vel appellantur, ut Hypericum Androsæmon hirsutum caule rotundo: Hypericum: Hypericum Ascyron. Hypericum tomentosum. Hypericum elegantissimum non ramosum, folio lato. Ciciliana. Alcea Veneta. Atractylis.

CORIS VETERIBUS ET IN GENERE.

CAP. CXXXII.

Descriptio Coris, quod aliqui etiam Hypericum appellant, frutex est foliis Ericæ, sed minore, pinguiore, & rubente, dodrantalis, origratus, acris & odoratus. Huius semen potum urinas menscitur ciet. Est & auxilio ex vino potum à phalangio demorsis, ischiadicis & opisthotonicis: itemque rigoribus addito Piperis. Sed & eo valiter opisthotonici cum oleo petuntur. [Sequentia habet Ald. cod. in nothis: eadè Gaupylus in utroque vetusto codice reperit in capitis calce.] Radix in vino decocta, potaque resolutis egregiè opitulanti creditur: sed laborantem inter potandum bene circumquaque operiri decet: siquidem corpore toto sudorem ciet, quæ ex re agilitas pristina recuperatur.

Plinius de hyperico agens lib. 26. cap. 8. hæc de Cori habet. Est aliud, inquit Plinius Hypericon, quod alii, ita etiam Paulus Corin appellant, folio Tamaricis (Ericæ Diosc.) & sub ea nascitur, sed pinguioribus foliis, & minus rubentibus (& minoribus ac rubentibus, vet.) odoratum, palmo altius [non altius Diosc.] leniter suave, aculeatum (acutum Dioscor.) Vis lemini calidior, & idcirco inflationem facit enterocelis: sed stomacho non inutile, præcipuum ad stranguriam, si exulcerata non sit vesica. Medetur & pleuriticis ex vino potum. Idem cap. 11. Semen hyperici, quod Coris [Caros, vet.] hydropicos sanat. Hactenus Plinius, ex cuius confusione [quod Tamaricis folio dixit, pro Ericæ folio] factum est, ut quidam Erycam & Myricam confundant, utramque Tamaricen appellant.

Galenus Corin sub hyperico comprehensam omisit.

Pro Coride autem variæ exhibentur plantæ: nempe Coris Cretica Belli. Coris hypericoides quorundam. hyper. minimum supinum. hyper. Ascyron Creticum. Coris Monspell. Coris lutea. Kali paruum. Erica baccifera Matthioli Chamæpitys

HYPERICUM VULGARE SIVE PERFORATA caule rotundo, foliis glabris.

CAP. CXXXIII.

Descriptio Ex radice lignosa, multifariam diuisa, buxæ cortice intecta, virgula surgunt complures, rigida, lignosa, rotunda, subrubentes, in ramos diuisa, cubitum vnum, aut etiam duos alta: folia Maiorana, glabra, vel Centaurii minoris Lobelio, nervis per longum excurrentibus donata, innumeris foraminulis soli obiecta pertusa esse videntur, sapore sicco & adstringente cum aliquo amarore: flores in extremis ramulis copiosi, lutei, ex quinque radiatis foliis compositi, apicibus multis concoloribus: semen paruum ex nigro rufum, pingue, in capitulis oblongis, granum Hordei imitantibus, sapore resinoso, Lobelio amaro & ingrato: atque tam flores, quam capitula semine gruida sanguineum succum reddunt.

S f

Nomina
linguarum
Millefora.

Vt Cræcis *ἑρπύλλον*, sic quoque Hypericum Latinis. & *Perforata* dicitur vel Millefora, quod folia obuerfa Soli, innumeris ferè poris, acu quasi traiectis, aciem tum nostram, tum Solis transmittat radios: itémq; *Fuga demonum*, quod plurimi in ea sunt opinione, vt asserant, eam dæmones fugare, non aliter atque veneno alexiterium aliquod resistat. Et hac superstitione vetula muliercula fascinata, versiculos subscriptas patriâ linguâ recitare consueverunt.

Dost/ hartham/ vnd weisse heide/

Thut dem Teuffel vil leidt: Hoc est,

Origanum, Hypericum, & Erica, multum dæmonibus aduersantur. Ex quibus sanè versiculis satis apparet, quid maiores nostri cum adhuc gentiles essent, de his plantis senserint, & ad quos illas vsus adhibuerint. Sed relictis superstitionibus, ad linguarum nomina redeamus. Arabs *Serapio Reofricon*: Auic. *Alharib* & *Vnam demonis*; Auertib. *Henfericon*, *Nelifericon*, *Mellifericon* & *Cordial* nominat: Hebræi *Alarif*: German. S. *Johans kraut*, hoc est, Herbam sancti Ioannis, *Hartham/ waldthoff/* & *Unser frassen berrero*: Belgæ S. *Jans Cruyt*: Galli *Mille pertuis*: It. *Hyperico*, & *herba rossa*: Hsp. *Coraioncillo*: Angli S. *Johans morte*: Boh. *Zwoüecz czerweuey*: Hung. *Chengo verág*/ hoc est, Sonantem florem.

Flos sonans.

Locus

Vbi que vulgatissima & vsu tritissima Medico & Chirurgo Hypericū dicta, margines satorum, areas delicias, & ruuosa sectans, etiamque latiora loca. Monspelij obseruauit florens Maio: Basileæ inter portam *Stein* & *Eschen* Iulio & Augusto: in Marchionatu circa *Bingen* Octobri: Geneuæ vires adhuc Decembri.

Vires & vsus.

Apoplexia.
Febris tertiana & quartana.
Semen.

Quidam referente Trago, Hyperici aquam distillatam contra apoplexiam & morbum comitalem bibendam exhibent. Hypericum decoctum & potum febri tertianæ & quartanæ medetur, excreationes sanguinis finit, vulneribus & erosionibus internis auxiliatur. Semen in pericarpis ad vulneraria balsama nulli secundum, multo Chirurgorum peritissimorum Monspelienfium experimento, vbi etiam oleum vernaculè de *Trescalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum, ad hunc modum: Accipiunt summitatum Hyperici & olei communis singulorum libras duas. Myrrhæ & Gummi Elemi an. Vnc. duas: Terebinthinæ Vnc. quatuor: Aloes Vnc. vnam: Thuris & Mastiches an. Vnc. semis. Infundantur, bulliantque in diplomate ex arte. Ad icterum etiam & calculum utilitas conspicua.

Oleum.

HYPERICVM ASCYRON DICTVM, caule quadrangulo.

CAP. CXXXIII.

Descriptio

Ascyron dictum ex radice reptante, fibrata, rubente, caules emittit Hyperico vulgari pares, quadratos, rubescentes, ramosos: folia ortu & magnitudine foliis respondent iam dicti Hyperici, vt cunq; tamen latiora, & neruosiore, nullis poris pertusa (Lobelio verò pūctim poros pertusos habet) odore illo Hyperici resinoso, quo & flores lutei, eius floribus pares & consimiles, præditi sunt, sanguineum succum digitorum attritu reddentes, quibus similia quoque succedunt semine pusillo prægnantia vascula: figura Fuchsiana, quam hic ponimus, displicet. Hanc autem caulem habere quadratum, foliaque paucis for-

minibus pertusa obseruauit Turnerus, quod in Hyperico non animaduertit.



Ἀσσυρόν d. *ascyron* Græcè, Ascyron Lobel. in Obs. p. 216. Ic. Plāt. p. 399. & Turnero latinè nominatur: Ascyrū Fuchsio, Matth. in Epit. & Hist. germ. cum addit. Camerarij, Lonicerō (quorum figuræ non respondēt) & Horto Lusitano: Hypericum 2. & Ascyrum notissimum Lob. in Adu. Hy-

Nomina & Synon.

pericum in dumetis nascens Trago: Cordo in Diolc. d. *ascyron* & *ascyron* caule quadrangulo.

An Geln. in cat. Ascyroides, S. Johans mit grossen bletteren, h. e. Herba S. Ioannis talis magnis?

Officinis ignotum. Germ. *Hartham* i. e. durum Fœnum appellatur. Gallicè *Fuchfio Trucheran* dicitur: veteribus autem Gallis *launette* dicta est. Græci à contrario, huic herbæ nomen imposuisse videntur: *ἀσπὴ* enim illis asperitatem significat. Pulchrè igitur ad græcam appellationem germanica alludere videtur. Anglicè vocari potest, great S. Johans grass, vel wurt.

Ascyrum notissimum amium, & rigorum, rivulorumque pratensum amans valde. In viuario Sionis sæpè Turn. obseruauit: Ego Monspelij, Basileæ & Geneuæ: Montbelgardi frequens eundo ad Vites maximum loco humido inter frutices. Floret Iulio & Augusto.

Ascyrum haud disparis cum Hyperico sed infrequentioris vsus est, autore Lobelio.

Locus & tempus.

Vitis.

HYPERICVM ANDROSÆMVM DICTVM CAP. CXXXIV.



DVos cubitos altitudine superat Androsæmi dicti caulis, rigidus, teres, lanuginosus, cuiusmodi sunt & folia, aded vt inferiore parte canescant, Ascyri foliis proxima, quippe neruosa, sed longiora, & Hyperici instar foraminulenta, posita sunt autem ex aduerso, ad caulis articulos, ex quorum alis ramuli enascuntur.

Descriptio

enascuntur: caulis circa fastigium in crebros surculos facessit, in quibus flores Hyperici vulgaris consimilibus succedentibus valculis, semen continentibus resinofum: radix recta non agitur, sed in latus, frequentibus fibris donata.

Truncus

Figura apposita ex Fuchianis non multum placet. Nec arridet Androsami Matthioli in Epit. & Hist. germ. cum addit. Camerarii, quia angulosa picta. Imago quoque apud Lonicerum pro Androsamo vulgari expressa non conuenit, est enim Hyperici parui.

Lobel. in Obs. p. 217. & in Icon. Plant. p. 399. Androsamon. Fuch. in Hist. & Dioscorid. quod germ. *fünrath* vocat, & gall. *Mille-pertuis large*, vel *Truchoran large* depingit & describit: verum nec figura nec descriptione, rite eam exprimit. Idem in Epit. Hisp. vocat Androsamon & specie de *Yerua de Sant Iuan*. Gesn. de coll. Androsamon caule rotundo, & Androsamon Fuchii: & sic quoque Horto Lusit. dicitur. Anguill. epist. 13. Androsamon.

Locus & Tempus

Montbelgardi abundat in vicinis collibus, florens Iulio & Augusto: sic etiam in monte Rolsberg prope Masmünster obseruauit, itemque Basileæ circa Dornacum, & in monte Leurach, Geneuæ, & Mospelii.

HYPERICVM PVLCHRVM TRAGI.

CAP. CXXXV.

Descriptio.



Quod Hyperici pulchri nomine pingit Tragus radice nititur lignosa, rubescente: caulibus drantalibus, & maioribus, teretibus, glabris in a parte rubentibus, ramosis, non tamen perpetuis: folia ex geniculis gemina aduerso situ posita, solidiora, rotundiora & minora quam in vulgari, non minus crebris

tamen foraminulis pertusa, glabra, auersa parte nonnihil interdum purpurascens, valde concinna, & caulem concursu suo veluti completentia: flores lutei consimiles, sed pauci, breuibibus hærent pediculis, binis, plerumque aduersis, & foliorum sinu ortis.

Hypericum montis Baloni.

Hoc genus Hyperici reperi in cacumine montis Balon Augusto.

HYPERICVM ELEGANTISSIMVM NON ramosum folio lato.

CAP. CXXXVI.

Descriptio

Ex radice lignosa, multifida, fibrata, tortuosaque caules duo, tresue pullulant cubitales & altiores. Tom. III.



gatis foliis patia, superiora verò, sensim crescente semper cum loco magnitudine, duplò maiora, oblonga, acuminata, nullis foraminulis (vt Hyperici vulgaris) pertusa, membranacea, glabra, à neruo medio in mucronem excurrente productis, sinuatis in arcum venulis: per margines punctula apparent rubra: flores umbellæ simulachrum efficiunt, summum caulis fastigium occupantes, cum in ramos Hyperici modo non findatur, alioqui Hyperici floribus similes, quibus nondum explicatis punctula rubra aspersa comparent.

In horto Tossani ex montibus Geneuensibus allatum floret Iunio. Virens inueni in monte Rolsberg: prope Masmünster mense Octobri: Montbelgardi in colle versus Audincourt & in monte *la chau*. Basileæ in siluis obseruauit Frater.

Locus & Tempus.

HYPERICVM SYRIACVM ET Alexandrinum.

CAP. CXXXVII.



Quadruplò Descriptio minora quam nostri Europæi, quæ summis cubitalibus virgulis consertim tanquam in verticillis exeunt, profert folia: flores luteos nostrati per similes.

Lobelius in Synonyma Obs. pag. 216. & Ic. Plant. pag. 398. dicitur Hypericum Syriacum & Alexandrinum. Tabern. Hypericum Alexandrinum.

C. Bauh. phyt. Hypericum 6. siue folio breuiore.

St 2

HYPERICVM MINIMVM SVPINVM.

CAP. CXXXVIII.

Descriptio.



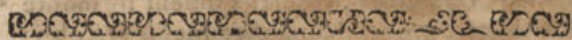
Fibras prolixas pro radicebus habet ex lignoso principio pendulas: coliculi per humum fusi, prætenuës, palmares & dodrantales, crebri, modò simplices, modò in ramulos diducti, per quos folia bina ex aduerso posita, Serpylli foliis paria, glabra: flosculi Hyperici vulgaris, lutei, magnitudine solâ differ-

rentes, numero autem rariores, capitulorum non absimilis forma.

Lobelius in Obser. & Icon. plant. Hypericum minimum supinû Septentrionale inscribit. Hypericum 3. minimum supinum Clusius Histor. post.

Locus.

Reperitur in silua Montbelgardensi le Chesnois, è regione vrbs, florens Augusto.



HYPERICVM TOMENTOSVM.

CAP. CXXXIX.

Descriptio



Tale mihi inter siccas Valerandi Dourez plantas occurrit, radice crassiusculâ, lignosâ, rubente, caulibus multis, palmaribus & dodrantalib. ferè, totis hirsutis, incanis: foliis hyperici vulgaris, sed albidâ lanugine obfritis, floribus luteolis minorib., capitulis breuioribus.

Lobel. Obs.

Synon.

p. 218. & Ic. plant. p. 400. Hypericum tomentosû: tale etiam describit Clus. cuius Ic. melior nostrâ quæ est Lob. Taber. vocauit Hypericum tomentosum Vndrigligende haribew, h.e. humi iacens durum Fœnum: Caspar. Bauhin. phyt. hypericum 8. siue supinum tomentosum. Dalech. ampius Androsæmon canum appellabat.

HYPERICOIDES CORIS QVORVNDAM & Coris legitima Cretica.

CAP. CXL.

Descriptio



Acertè est plantula Matt. putata Coris, nullidum, ut arbitramur, descripta, lignosis Ericæ ramulis Thymi magnitudine fruticat, vel potiùs Corios Montpessulanæ, tenuiorib. erectis, in multas alas brachiatas, teretib. subrubentib: folia ex breuib. intervalis, veluti ad articulos, terna radiata, Ericæ arborescētis: caulium fastigia in ramulos subinde abeuntia, longiusculos flores gerunt planè Hyperici, luteos, quinque radiatis foliis constantes, numerosiorum croceorum apicem citius medium obsidentibus, toti verò flori foliola pusilla viridantia ad basin subiecta.

Florentem mense Maio collegit Patavij in hortu Bembii gener Io. Henricus Cherlerus.

Bellon. libr. 1. Obs. c. 17. tribuit Cori radicem ingratiissimi saporis, quod minimè verum est. Corin Italici cori dici scribit Matthioli, quod miratur & reprehendit Lobel. in Advers. Legitima autem Coris vocatur ὀρχοχόρτος, h.e. Herba Horpulum. Pona in Baldo iconem proponit Coris legitima Diosc. Bellonij titulo.

Locus & tempus

SICILIANA ALIIS CICILIANA vel Androsæmon.

CAP. CXLI.

Descriptio



Radice nititur longâ, lignosâ, perenni, gustu resinoso: vimina cubitalia, sesquicubitalia & bicubitalia, rubentia, pinulis membranaceis alata: folia bina ex aduerso sita, Peryclimeni, quæ tamen caulis nõ transadigit, superne atrovirentia, inferne candicantia: flores Hyperici speciosi,

speciosi, maiores, lutei, stellati, quinque foliis constant, quibus totidem viridantia subiecta, apicibus numerosis luteis: capitula per maturitatem nigra, semen continent pusillum fulcum, gustu, vt & folia, resinoso.

Cicilianam.
Androsamon
Bellonius Sicilianam, vel Cicilianam Italiam vulgò dictam Androsamon interpretatur, spon-
Centeria
Thaph.
tè natum in Ponto ubi visum scribens. Androsamon Veterum Fuchsi quoque videtur itemque Fab. Columnæ. Sed & C. Bauh. in phyt. Androsamon statuit, & maximum frutescens cognominat, ac Centeriam Theophrasti suspicatur.

Androsamon
naup.
Clymenum
Italiæ.
Clymenum
Plinii
Lobel. cum Dodonæo Androsamon negat, & in Aduers. itemque Obs. pag. 397. & Icon. Plant. pag. 632. Clymenon Italicorum inscribit. Anguill. epist. 5. non per S sed per C Cicilianam scribit, & Clymenum Plinii, non verò Dioscoridis, interpretatur. Et huius sententiæ est quoque Camer. hort. qui Androsamon maius vocat. Quæ Dioscoridi est Androsamon, & Pharmacopœis Anglicanis Agnus castus, Turneri sententiâ est *Toutfain*, hoc est, Tota sana, quod omnia sanat, dicta: differens ab Hyperico & Aescyro, quod ramos multos habeat, &c.

Agnus a.
fai.
Toutfain.
Gesnero Anguillaræ opinio non placet, nec fortè etiam Fuchsi, quamvis de hort. Androsamon quoque nominet. Galli vocant: *Toutfaine*.

Locus &
impus.
Primum vidi Eslingæ in horto Volmarii, bac-
cas habentem mense Septembri. In Anglia abundare dixit Turnerus: in Ilua insula Camera-
rius. Montbelgardi in horto Illust. E. C. semen ma-
turat Iunio, Iulio, Augusto & Septembri, ac bac-
cas etiam Decembri: Hiemem perfert.

TRAGIUM PRIMVM ET SECVNDVM
Veteribus & in genere:

CAP. CXLI.

Descriptio

TRagium [*τραγιον*] in Creta tantum nasci dixit Dioscorides, Lentisco simile, foliis, semine ac ramis, singulis tamen minoribus. Liquorem verò proferre gummi similem.

Vitis & vin.

Folia, semen, & lachrymam impositione ex vino spicula omniaque corpori impacta euocare, Pota eadem drachmæ vnius pondere stranguriæ mederi, calculos vesicæ comminere, & menses trahere. Dicitur & siluestres capras sagittis ictas huius herbæ pabulo spicula excutere. Alterum [*τραγιον αλλο*] folia Scolopendrii habere, & radicem tenuem, candidam, siluestris Raphani similem. Hanc seu crudam, seu coctam comestam, dysentericis esse auxilio. Cæterum folia per Autumnum hircini virus odorem emittere, unde & herbam Tragii nomen obtinuisse. Prouenire (hæc ex Ald. codicis nothis huc transferre visum est, Sarrac.) in montibus & præcipitiis.

Tragii al-
terius ap-
plicationes
vitis

Tragium alterum in nothis Dioscoridis aliqui Tragon, alii Tragoceratò vocant, alii Scorpiò alii Garganon. Latini Cornulacæ seu Bituensæ: Daci Saliam: Ægyptii Sophet: Aphri Achiosim.

Galenus

Galenus 8. simpl. Tragium hoc Lentisco itidem simile facit. Tragii, inquit, folia, fructus, lachrymaque, trahentis digerentisque sunt facultatis. Est verò & tenuium partium, & facultate in principio tertii iam quoquo modo ordinis calida: stipites & hærentia corporibus extrahit, lapides frangit, menses mouet, drachmæ pondere

Tom. III.

potum. Porro in Creta sola nascitur, Lentisco adsimile. Cæterum alterum Tragium hoc minus multis in locis prouenit.

Plinius patum sibi constat, dum lib. 15. cap. 21. *Plinius*
tratar
Tragium, quod alias Tragonin vocat, fruticem esse scribit solius Cretæ insulæ Terebintho similem, & semine, quod contra sagittarum ictus efficacissimum tradunt. Libro verò 27. cap. 13. eundem ipsum Iunipero similem facit, (quod reprehendit Gesnerus tum quia Iuniperus multum absimilis Lentisco, cui Dioscorides Tragium comparat, tum quia Tragium nihil nisi herba est vt docent Helychius & Varinus, & semine, & folio, & ramis. Trachinia, ait [Trachynia Dal. Gesnerus autem legit Tragonia] herba qualis sit, non traditur. Credo. & falsum esse promissum Democriti. Portentosum enim est, adalligatam trididit absumere lienes, &c.

Cæterum, hinc fortè aliquis Tragion dictum coniciat, quod hircis & capris siluestribus medetur.

Tragii autem nomine sequentes donantur plantæ. Ruta hypericoides. Poterion. Tragacanthia. Sefeli Æthiopicum. Fraxinella. Dipsacum album. Saxif. hircina. Sanguisorba. Lunar. botrytis. Succudus. Parmica quorundam. Atriplex fecunda.

Æquinocti

RUTA HYPERICOIDES QVIBVSDAM
Sicilianæ affinis siue Tragium.

CAP. CXLI.



Descriptio

Hoc nomen plantam donauit Sprengerus Sepasianus caule tereti, læui, ramoso, foliis ad articulos aduersis, duplò Hyperici maioribus, glabris, nequitiam per-
tulis scetidis, sapore [vt nobis videtur] acidulo floribus magnis, Sicilianæ proximis, luteis, densa circhorum luteorum, tenuissimorum, longorumque in-
tortis apiculis

sogete, medium occupante, capitulo sequente & cuius summo emicant stamina longa.

Androsamum minus Camerario: Androsamum scetidum C. Bauhino phyt. Sicilianæ congener Fabricio Columnæ: An Tragium Græcum Anguillaræ?

Basileæ in horto Io. Heitzman copiosè Iunio mense florentem obseruauit, perfereque Hiemem etiam non repositam. Reposita in horto Ill. Princ. Stutgardia, & Durlaci in horto Ill. Princ. Georgii Friderici Marchionis Badensis florebat Augusto. Camerario autore licet hybernus frigus difficulter ferat, copiosè tamen se ex semine propagat.

Locus
tempus

Descriptio.



Monspelijs Phyteuma vocabant plantam, cui radix singularis, nullis, aut perpaucis fibris donata, satis crassa, lignosa, alba: caules emitit plures pedales, in ramos multos fissos, partim re-ctos, partim reclinatos: per quos folia oblonga, per extremum obtusa, subinde

fissa, mollia, quanquam inferiora nullam agnoscant diuisionem, quatuor vnciarum circiter longitudine: flores per ramos crebri, albi, è meris staminibus compositi, quibus radiata folia viridantia subiecta: siliqua turgidula, semunciam longa, striata, superiore parte perforata, semen claudunt copiosum, nigrum.

Reseda cognata.

Gesnero hort. Reseda [de qua nos libro sequenti cognata videtur hæc planta, quam Monspelijs Phyteuma nominant. C. Bauh. phyt. Reseda affinem quoque dixit, & Resedam tertiam, variantem foliis, vt & Resedam, cuius nomine apud H. Lugd. pag. 1193. duas icones haberi notat. Lobel. in Ob. p. 415. Icon. Plant. p. 713. Phyteuma Monspeliensium intulit: in Adu. Phyteumatis Norbonensium nomine donauit, non tamen verum affirmavit.

Locus & Tempus.

Monspelijs provenit mense Aprili, Maio & Septembri, Genue in horto florens habebam Maio, semine maturo Iunio & Iulio mense.

ONOBRYCHIS LUTEA DALECHAMPII.

CAP. CXLV.

Locus Descriptio.



In nivosis lutea montis cacuminibus profilit, radice crassa, lignosa, breui, cadi-cante: cauliculis perquam multis, pedibus: folio Linii angustiore, longiore, inæquali posito è cauliculis prodeunte: flore luteo, copioso, paruo, in summis cauliculis nitente. Herba rara & vix alibi visa, Onobrychis 4. H. Lugd. pag. 491. lutea Dalechampi.

Synon.

brychis 4. H. Lugd. pag. 491. lutea Dalechampi.



Perenni radice semipalmum aut palmum, interdum vnciam longam, lignosam albam, vel nonnihil viridi, purpurante, gustu subamaro, nonnihil aromatico: caules profert multos, alios surrectos, alios repandos, tenues, palmares, & spithameos, in viridi nonnihil rubescentes, folio-

Descriptio.

fos, spicam sustinentes flosculorum minorum non vna vice se se pendentium, colore dilute caruleo: labello exiguo, & in fibras tenuissimas digitato: galea è duobus foliolis alternatim subeuntibus. & incumbenibus: latera claudunt ala gemina pal-lata, latiusculè in obtusum mucronem desinentes virescente lineola per longum signata: in rictu latent apices minuti croci: basin floris excipiunt tria foliola tenuissima, oblonga, vnum galea incumbens: duo labello subsunt, quæ nonnunquam diducta, cruscula imitantur: folia humi sparsa, & in caulibus numerosa, illa subrotunda, hæc oblonga & acuta, carnosa, gustu vehementer amaro.

Icon II.



Quidam Polygonum cam esse volunt, inquit Cornarius, quæ nostri Creuz-blum vocant: Sed quum hæc trium generum sit, iuxta triplicem florè, Polygonum esse voluit eam quæ albu florè habet. Reliqua duo genera, & purpureum florè habens, & caruleu ad Glauca referunt: ego nihil pronuncio.

Tragus in-trepidè huius speciem flore albo Polygonum Dioscoridis esse pronunciat. Flores, ait, Polygali diuersi sunt coloris. Nam alij sunt niuei, alij Bersilici, alij carulei, conspiciuntur. Omnium verò generibus idem folium, idem caulis, eademque denique radix, nimirum lignosa. Ego illam Polygalon

galon Dioscoridis esse coniicio, maximè eamque candidos fert flores, nam quæ purpureo & caruleo emicat, eam ad Glaucem refero, quam Plinius ab abundantia lactis, quam facere ait, Engalacton nominat. Sed fallitur Tragus, de aliis Plinius loquitur.

Ab opinione Cornarii & Tragi aliena est Dodonæilati. in fol. dicentis: Nomen accepit apud Germanos *Ramsel* & *Creuzblum*. i.e. Ambarualis flos: appellari autem sic contingit, quod festis Ambarualium diebus præcipuè vigeant, ac rusticæ virgines, ex his, plerisque locis, tunc coronas sibi neant. *Ambarualia* autem festa sunt, quæ Romana Ecclesia dies appellat Rogationum: Germanis *Creutztagen*: tunc enim arua à sacerdotibus & populo lustrantur. Hieronimus Tragus Polygalon esse existimat: nec fuimus quandoque solim in Hist. gall. ab hac sententia alieni: sed cum apud Dioscoridem & Plinium brevissima huius extet descriptio, quid affirmandum? præsertim cum ad lactis abundantiam facere hanc non constet.

Polygala recentiora Lobelia. Lobel. in Aduers. vocat Polygalam recentiorum floribus purpureis, pallidis & interdum albidis. In Obs. pag. 228. Polygalam Recentiorum coloris purpurei, sanguineius, diluti puniceus. 2. Albi. 3. Violacei. 4. Albi rubore confusi: Onobrychium veram Dioscoridis. In Ic. Plant. p. 416. Polygala recentiorum: p. 417. Polygala rubeis floribus.

Onobrychis. H. Lugdunensis, meo iudicio, duas habet figuras & descriptiones vnius plantæ: p. 491. Onobrychis tertia purpurea Dalechampii.

Camer. hort. intitulat Polygalon Tragi: Thal. & Pona in Baldo Polygalam Tragi: Clus. Polygalam plerorumque recentiorum: Lonic. Polygalam Græcorum & Latinorum: Gesn. in duab. epist. ad Bened. Aret. Amarellam: C. Bauh. Polygalam 2. siue vulgarem floribus caruleis, purpureis dilutioribus seu albis, rariùs niueis.

An Glaux An est Cordo in Diosc. Glaux? An Cæsalp. ut suspicamur planta, quam lib. 5. cap. 14. sic describit: Quidam fruticulus in collibus saxosis nascitur, arido solo & inculto ramulos tres aut quatuor ab radice spargens, simplices, dodrante longiores, humi procumbentes: in quibus pauca folia, ceu Lini, breuia, colore aliquando viridi, aliquando ex rubro nigrescente: supra folia pendunt flores ex vno tantum latere vsque ad cacumina, spectantes ad terram, purpurei, vel pallescentes, ex rotundis foliolis regentibus: fructum compressum & rotundum, qui in summo scissus est: semine in utroque latere oblongo, gustu subamaro: Non abhorret ab hac Olyris Diosc. sed quoniam apud Plinium coloris mutatio non foliis tribuitur, sed fructui, idcirco aliam ostendo Olyridem.

Locus & tempus. Multis in locis à me reperta est, vt passim Montbergardi etiam in horto Ill. E. C. quod transtuli minorem albam collectam inter Malmunster, & S. Germain. Genevæ in pratis Maio florens; virens circa montem *Salève* Februarii principio: Basileæ propè *Leurach* Augusto: itemque in monte Matensi. Monspelii, Tubingæ & in Italia flore purpureo & albo. Flore luteo siccam plantam demonstravit Fuchs. Flore minuto, dilute caruleo inueni florentem mense Aprili satis copiose ad pontem Dubis. In siccioribus Austria & Pannoniæ pratis tribus floribus coloribus discretam, ferè passim obuam perhibet Clusius. In

collibus herbosis, vt refert Dodonæus, qui nec aratro proscinduntur, nec pedibus atteruntur, in pluribus Germaniæ ac Belgii regionibus lato ac mediocri solo spontè gignitur. Maio mense præcipuè cum flore reperitur.

Polygalon Tragi à sapore à Gesnero Amarella *Vires* vocata carulea præsertim, præamara est. Si verò manipulus eius per noctem in vino maceretur, idque bibatur, bilem per aluum mirè deiecit, nullo periculo quidem: experientiâ Gesneri.

POLYGALA VULGARIS MAIOR duplex.

C A P. CXLVII.



Descriptio Ex eadem interdum radice prodeunt quinque aut sex virgule duriusculæ, pedales, graciles: lentæ & obsequiosæ, foliis nullo ordine dispositis oblitæ, angustis, floris Tinctorii, aut vulgaris Hyssopi angustifolii & minoris, quod ad Hispanis *Ysopillo* vocatur, foliorum æmulis: flores conferti & spicatum nascentes, summas virgulas occupant.

Fumitetræ floribus non multum ab similes, longiores tamen, & dilutioris purpurei coloris elegantissimi, siue dilutioris rubore pulcherrime nitentes: his succedunt penduli loculi plani, Bursa pastoris valvulis ferè similes, quos membranaceæ quædam veluti alæ integunt, semina bina plerumque continentes, nigricantia, hirsuta, longiuscula, quæ aperientibus sese ad latera maturitate burulis, decidunt: radix crassiuscula, brevis, dura, lignosa, viuax, aliquot fibris donata est: tota planta amaricat.

Clus. descriptionis author vocat in Pannon. *Polygala* p. 314. & 315. Polygalam vulgarem maiorem purpurei coloris, variantem albo & caruleo: In post. Hist. Polygalam vulg. maiorem 1. Item, Polyg. vulg. maiorem secundam: variantem etiam quibusdam umbrosis & humidioribus locis, floris colore aut caruleo, aut albo, non secus ac minor vulgaris, & perinde assurgentem vt modò descripta, sed minus venustam. Ponit autem pro secunda iconem à Lobelio pro Polygala albis floribus demonstratam.

Pro suo more frustra Compil. Tabern. tres figuras exhibet solo colore differentes, nec vllam trium laudabilem: Polygala 1. maior alba, *Groß weiß Creuzblumen*: Polygala 2. maior carulea, *Groß blau Creuzblumen*: Polyg. 3. maior purpurea *Groß Purpurrot Creuzblum*.

C. Bauh. phyt. Polygala 1. siue maior, flore varians.

Locus

Frequens est ad nodum in Leytenberg supra Manderstorf, circa Medeling, totaque illa montium serie, quæ à Calenberg Danubio supra Viennam imminenti ad Austriacas usque Alpes excurrit. Nusquam non occurrit similiter per Pannoniam, etiam interamnem, vitra Drauum flumen. Floret Maio & Iunio. Aliquoties illam ob florum venustatem Clusius in hortum transtulit, & cicurare voluit, sed operam lusit.

Tempus

POLYGALA VULGARIS COLORIS
obsoleti, foliis angustissimis.
CAP. CXLVIII.

Descriptio



Paucis aliquot ad surgit coliculis, aliquando etiam singularib. pediculis; altioribus, magna parte nudis: circa ima ferè foliolis vestitis quàm in reliquis Polygali speciebus angustioribus, acuminatis, prope terram tamen existentibus latiusculis & breuioribus. Ramorum extremis quo-

que stilosculi coloris obsoleti, & post hos vascula

membranea, binis foliis lucentibus obducta, lineisque virentibus notata hærent, sed rariore stipatu, eaque serie, ut alterum post alterum ritè positum esse videatur. Tota spica palmum ferè adæquat: radícula simplex, duruscula, alba, nullis penè fibris prædita. Facies plantulæ, hoc est, partium figura & color, facillè eam à reliquis Polygali speciebus distinguit.

In Gallia Narbonensis locis saxosis, collibus præsertim sterilibus propter Monspelium Æstate primùm prorumpente. n. observauit Gener Cherlerus, qui inde attulit: sat alioqui frequens loco suo natalitio, qui tamen rariùs occurrit: Fit enim ut vnico quodam loco frequens obueniat, multà postmodum ab ea distantia nuspiam ampliùs appareat.

Locus & tempus

POLYGALA VULGARIS LVTEA.

CAP. CXLIX.

Polygala 3. siue lutea C. Bauhin. in phyt. foliis est circa radicem rotundioribus, flore luteo, per reliqua similis vulgari, quæ prope Aquapendentem intra Florentiam & Romam prouenit. Gener Cherlerus attulit nobis collectam prope litus Maris Adriatici, in qua nullum discrimen apparebat, præter colorem floris luteum: in vulgaribus enim folia etiam cum primùm exoriantur, rotundiora obseruantur. Cur Polygalam Anguillaræ negemus, colligere est ex capite de Polygala quorundam. Pona in Baldo vocat Polygalam Tragi floribus luteis à Iacobo Zvingero inuentam.

Anguilla Polygala n. gatur.

FINIS LIBRI VIGESIMI NONI





HISTORIAE VNIVERSALIS PLANTARVM LIBER XXX.

CORONARIÆ ETIAM PLERÆQUE, VT PAPAVERA, ANEMONES,
GERANIA, RANUNCULI, VERBASCA ET AFFINES: ADHÆC SCROPHULARIÆ: SI-
deritides: Anthirrhina: Melampyra: Vitiæ: Cannabis: Lini & Linariæ species variæ.

VIDES quantâ la sciuiâ Natura in Coronariarum societatem vel floris, vel foliorum, vel faciei tantum
similitudine asciuerit eas, quas nihil minus, quàm Coronarias dicas, & quas utique Cato in hortos, se-
rere non præcepit. Deinceps dicendas plerasque etiam Coronarias aut certè non multum alienas uno agmine
cõprehendimus, ne librorû magnitudo, vel multitudo in immensum propemodum excrescat. Nam & compendio
interdum studendum, ubi multitudinẽ obuiumur, ut naturam tantopere luxuriantem arte quadã coërceamus.

PAPAVER STATIVVM ET SILVESTRE VETERIBVS.

CAPVT I.

Papauer an-
tiquum.



Dea in tem-
pli manu
Papauer te-
nebat.

NON sentiebat quondam rusti-
ca plebs, quantum fato totis
agris Papauere segetibus suis,
& futuræ annonæ officeret: Sed
religionis fortunæque Cereris
rustici numinis ignara, quæ ce-
reale à Poëtis suis vocari aliquod Papauer audie-
rat, gestarẽque manu Deam Papauer in templis
quotidie videret, facile credidit propitium sibi
rusticum fore numen, si, quod coli & ornati Dea
posset, copiosum sibi in aruis cresceret. Eamque
ob causam nullâ fruge magis quàm Papaueris
confitos agros & hortos suos habuit Antiquitas.
Nec prius desit in tam multos vitæ vsus malam
frugem serere, semineque eius in cunctis ferè
secundæ mensæ dulciariis uti, quin rusticæ rei
perita frugis eius maleficium cognouerit, &
poëtam nostrum ex meliore rursus disciplina in-
clamantem omnibus audierit.

Vrunt lethæo persusa Papauera somno.

Hisq̃ue non ad cibum, sed ad leuandum som-
no pro amissa filiâ dolorem Deam vsam fuisse: &
in luctus fortunæ suæ memoriam mortalib. sem-
per ea subinde ostẽdere. Poëtam verò non in hoc
tâum, sed totius naturæ peritissimum hominem,
lethargici somni vim illis & potestatem assigna-
se. Neque enim lethæos obliuiosos simpliciter,
aut ab inferis repetitos potestate Papaueris fa-
Tom. III.

ctos somnos vocasse eum credimus: sed quod in
plerisque aliis idem fecerat concinnâ breuitate,
quæ fiat à liquore Papaueris, malam quietem si-
gnificasse. Nos primùm de Papaueris generibus,
cõuimq; viribus & facultatibus dictari sumus,
quàm de liquore verba fecerimus. Dioscorides
itaque quatuor Papaueris genera proposuit.
Μήκων ῥιζὴς, Papauer erraticum, à flore protinus
deciduo, flore puniceo, interdum albo: de hoc
post. μήκων ἡμερος, Papauer satiuum, quod semine
candido est, & θυλακίτις vocatur: huius alterum
genus siluestre nigro semine quod πῖθις nomi-
natur: quibusdã ῥοιὰς, quoniam eius scapo lacteus
succus emanat: huius & tertium maius siluestre
& ad medicinas valentius. De his in præsentia
agimus, idẽoque eius verba adiungimus.

Papauer [μήκων] quoddam satiuum [ἡμερος] est
hortense [κηπευτὴ] cuius semen in sanorum vsum
ad panes adhibetur: eo etiam ex melle pro sesa-
ma vtuntur: Thylocitin [θυλακίτην] quasi follicu-
losum vocant. Capitulum id habet oblongum, &
semen candidum. Alterum & siluestre papaueris
genus, sessili caliculo, & semine nigro [oblongo
ver.] Nonnullis & ipsum Rhœas [ῥοιὰς] ex eo di-
citur, quod ab eoliquor emanet: Quod πῖθις
quasi doliare nominatur. Est & tertium agrestius,
ac medicatius, hisque longius [Dodon. legit, mi-
nus] oblongo capitulo: omnibus in commune
vis est refrigerandi: proinde, si folia cum capitib.
ipsis in aquâ decocta fuerint, somnum totu con-

Diosc. 4. Pa-
paueris ge-
nera.

Satiuum

Tertium a-
grestius, sed
medicatius

ciliant: bibitur & decoctum contra vigilias. Calyces verò tritici & cum polenta cataplasmati admitti, inflammationibus ac erysipelatis profunt. Verum ex ipsis dum adhuc virent tuis fingi trochiscos oportet, eosque siccatos ad usum recondi. Ex iisdem quoque calycibus per se in aquâ decoctis ad dimidias, iterumque deinde cum melle ad iustam spissitudinem percoctis, eclegma conficitur, quod in tussi, arteriæ fluxionibus, coeliacisque affectibus doloris leuamentum præstat. Efficacius tamen redditur, additis Hypocistidis succo & Acaciâ. Papaueris autem nigri semen tritum cū vino vix potui datur contra fluxionē alui fluoremque mulicbrem. At in perugiliis fronti temporibusque ex aqua imponitur. *Additur & 3. μήκων κερατῆτις οἱ ὅδε ὀνόματιον*, Papauer corniculatum, à calyculo in corniculorum modum inflexo, aut marinum. 4. *μήκων ἀφρόδης*, Papauer spumeum, quia tota herba est spumosa, quibusdam ἡράκλειον Heracleum. De his suo loco.

Theoph.

Theophrastus Papaueris sativi 1. hist. 15. & 18. & 19. & lib. 9. cap. 8. meminit: Siluestris verò genera 9. hist. 13. plura notauit: quoddam enim Corniculatum, quoddam Nigrum, aliud Erraticum flore ruffo, aliud Herculanum nuncupatum folio Struthii. De satiuo autem loquens inquit: succus inest lacteus: è capite lactisuccatio fieri solet, quod huic foli est peculiare.

Plinius.

Plinius lib. 19. c. 8. tum nigrum, tum candidum inter satiuia numerat: Papaueris satiuia tria genera inquit, *Candidum* cuius semen tostum [Cocetum id bellarium vocat Festus & Tertullianus contra Valent.] in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur, (ebedatur, M.) Hoc & panis rustici crustæ inspergitur (inspergunt, Dalech.) affuso ouo inhaerens, ubi inferiorem crustam [quæ funum attingit] Apium Githque cereali sapore condiunt. *Alium* genus est Papauer nigrum, cuius scapo inciso lacteus succus excipitur. *Tertium* genus Rhœam vocant Græci, id nostri erraticum, &c. Plinius hæc non satis distinxit, ut capite de Papauere erratico annotauimus. Idē rursus lib. 20. cap. 18. satiuia, albi, & nigri meminit, ac c. 19. inter satiuia & siluestria medium genus constituit, Rhœas siue erraticum: Syluestrium vnum genus ceraritin vocant, inquit, nigrum, quidam Glaucium, alii παραλίον vocant, interdum è siluestribus Heracleum vocatur, ab aliis Aphron. Tertium genus est Tithymalon, Mecona vocant, alij Paratison.

Quæ Galenus de Papauere scripsit, legantur postea inter vires. Fuisse Papauera in honore apud Romanos semper, sunt indicio. 1. Tarquinius superbus, qui legatis à filio missis decutiendo Papauera in horro altissima, sanguinariū illud responsum [nempe principum virorum Gabianorum capita præcidenda esse, quod vnus eius tyrannis stabiliretur] hac facti ambage reddidit, Plinio lib. 19. c. 8. teste. 2. Pausanias qui commemorat in Corinthiacis extare Veneris simulacrum altera manu tenens Papauerum capita. 3. Poëte à quibus celebrata fuisse comperimus. Papauer enim illis dictum scimus. Cereale, Lethæum, Vescum, Soporiferum, Fecundum, Grauidum, Plenum sapore, Agreste, Frigidum, Medicatum, Luteum, Candidum, Purpureum, Capitosum, & Graniferum, ut ex variis colligi potest autoribus.

Notæ appellationes.

Mecona porro satiuum, sunt qui Chamæscen, qui Papauer rhœada, qui Oxygonon dicunt: sed Egyptii Nanti, & Romani satiuum Papauer vo-

cant. *Μήκων* autem à *μή* *κονεῖν*, non ministrando, quod vscientes suis munus fungi non possint, dictum legitur.

Papaueris hodie genus multiplex. Est enim *Papauer multiplex*, satiuū, quod ipsum aut album, flore vel simplici, vel pleno amplissimo: item semine luteo, cum vngue rubro: & capitulis apertis semine cinereo: Aut purpureum flore vel simplici, vel pleno maximo. Ambo rursus, album sc. & purpureum flore fimbriato: Aut rubrum: Aut nigrum: Aut denique flore multiplicato diuersorum colorum. *De his mox dicturi sumus.*

Est & siluestre Rhœas nominatum, maius, flore pleno, & albo, itemque minus, Argemone exigua Tragi, Papauer erraticum alterum Matth. de quibus postea. Papaueris erratici speciem existimat Tragus Anemonem tenuifoliam: Est & Papauer corniculatum luteum, & phœniceum alterum, ac tertium violaceum. Papaueris etiam nomine insigniuntur. Glaucium Diosc. Hypecoum Clusii. Melanth. flore maiore. Ficus infernalis Papauer spumeum. Cyanus Columnæ. Papau. spumeum Cæsalp. Muscipula altera. Been album officinarum. Saponaria. Lychnis fily. Gratiola. Tithymalus minimus angustifolius. Peplum. Centaurium maius. Malus punica. Piper album. Melanth. flore minore. Nymphaea lutea. Sunt tandem qui Legumen esse velint Papauer, sed in eo errant, cum Papauer non habeat grana in siliquis.

Siluestre

Equiuoca

PAPAVER SATIUM.

Papauer quod in hortis seritur, digitali crassitudine circiter radicem habet, amaro lacte, si-

Descriptio

Papauer album



cuti & tota planta, turgentem. *Caulis* surgit cubitum vnum aut duos altus, in alas diuisus, leuis plurimum, nonnunquam modicè hirsutus: cui *folia* adnascuntur Lactucæ, oblonga, laciniosa, crispa, colore glauco: *flores* aliàs simplices, aliàs multiplices, fimbriati & nō fimbriati, colore albo, rubro, carneō, variegato: quibus *codia* succedūt, globosa, ven-

triosa magis, magisve oblonga, aliàs pugno paria, aliàs iuglandi, stellato operculo intecta, septis membraneis *semen* nunc atrum, nunc fuscum, nunc album, discusum continentia: odorem spirat virens planta virosum & *καρπῶδες* ὄν: at hæc in genere, species enim ex synonymis facillè est elicere.

Fuchsius Papaueris satiuia duplex gentis, album videlicet, cui florem & semen candidum adscribit. Et nigrum quod semine nigro constare ait, v-

Fuchsio genus duplex.

nā pi-

Papauer fimbriatum flore purpureo & albo.

nā picturā complectitur. Ca-
stōr album &
nigrum pingit.
Acoſta Ital. de
Aromat. memo-
rat opium fieri
ex lacrymis ma-
ximorum capi-
tum incisorum
Papaueris albi
in India, rarissi-
mē ex nigro :
Meconium ve-
rō ex succo to-
tius plantæ :
Hier. Brunſch.
meminit Pa-
paueris nigri,
quod *Rœmiſ-
chen Maſſot*,
& communis
ſemine cinereo,
quod *vveiff-
grau Maſſot*
appellat.

Trago ſeptē

Tragus Papaueris ſatiui ſeptem genera, herbā
quidem, caule, radice & ſucco admodum ſimilia,
at flore & ſemine ſatis differentia prodidit. I.
Vulgaſſimum flore ſupernē candido, infernē
verō purpureis maculis notato, ſemine incano,
capitibus apertis. II. Flore planē candido, ca-
pite oblongiori, & vt in ſequentibus quinque,
clauſo ſemine itidem candido. III. Flore ſimi-
liter candido, infernē rubris maculis infecto, ſe-
mine fluo. IIII. Flore prorsus rubeo, ſemine
prægnans fulco. V. Flore roſeo, purpureis in-
fernē punctis maculato, ſemine præditum nigro.
VI. Floribus candidis, iſſque per ambitum ſu-
pernē incisis, ſemine albo. VII. & vltimum
floribus rubeis, ac iſſ quoque per orbem ſupernē
diſſectis, ſemine fulco.

Lobelio octo

Lobel. in Aduerſ. trix admodum cognitionis
omne Papaueris genus eſſe ait, ſed difficilis ab
Amenone ſeu tanta ſimilitudine Rhæas coniu-
gi ſcribit, vt planē eadem iudicio multitudinis
cōſtituatur. *Papaueris verō ſatiui has
differentias aſſignat.* I. Papauer album. II. Pa-
pauer fimbriatum [aut criſtatum, addit in ap-
pend.] album, capitis corollā radiolis argutiori-
bus & dentatim crenato ambitu donatā. III. Pa-
pauer nigrum ſatiuum flore Maluæ horteniſis, aut
Pæoniæ ſanguineo ſaturo, ſemine nigro. IV. Sa-
tiuum nigrum criſtatum: in append. Papauer ſim-
briatum aut criſtatum nigrum. V. & VI. Pa-
pauer patulum album & rubrum, officiinis etiam
notum, nec vlla in re à ſuperiore albo & rubro
vulgari diſcrepans, niſi foraminulis in ſuperna
capitis parte patulis. VII. & VIII. Papauer
ſpontaneum horteniſe & ſylveſtre ſemine inter-
dum nigro, aliàs albo, floribus dilutè rubentibus,
obſoleto aſpectu, capitulis triplè minoribus,
quandoque hiulcis oſculis, quandoque occluſis.

Dodonæus tria

Dodonæus de Purgant. Satiua Papauera tria
agnouit, album, & nigrum, ac vtrumq; magnum,
& minus tertium. Duorum autem priorum
quandoque florum folia pluribus incifuris diſ-
ſecta ſcribit. In hiſt. lat. in fol. hiſ plura addere vi-
detur: ac quatuor facere, quæ Veterum ſpeciebus
etiam accommodare conatur.

Tom. III.

Papauera ſatiua hæc numerat Geſner. hort. Pa-
pauer minus nigro ſemine, nigrum, vel commu-
ne in hortis abundans, de quo alicubi agri obſe-
runtur, quodque alicubi ſilueſtre naſcitur. Pa-
pauer album ſatiuum flore & ſemine candidis.
Huius & altera ſpecies, florum folijs diſſectis.
Papauer rubrum, capitibus Dodonæo rotun-
dioribus, &c. Huius ſpecies folijs crenatis, &c.
Item in append. hort. Papauer Memphyticum
floribus magnis multifidis, album & purpu-
reum, & medijs coloris: quod idem cum eo pu-
tat Geſnerus, quod aliqui recentiores Papauer
Opij vocant, ſemine coloris albi, ad roſeum ver-
gentis. Papauer nigrum diſſectis floribus, albis,
roſeis & rubris. Papauer flore multiplici. *In*
cat. plant. Papauer ſatiuum, μῆκων κηπάριον, Gar-
ten Maſſot, du Pauot blanc. Papauer nigrum [vn-
de Meconium expreſſione, & Opium vulnere
fiunt] *μῆκων ἢ μέλαινα, ſchwarzter Maſſamen, du*
Pauot noir.

Tabern. fruſtrā nouem figuras ponit: has enar-
rans ſpecies. Papauer ſatiuum ſive horteniſe. Pa-
pauer flore niueo. Papauer polyanthes. 1. Papa-
uer polyanthes. 2. Papauer Polyanthes 3. Pa-
pauer polyanthes 4. Papauer album polyan-
thes minus: Papauer multiflorum niueum: Et
Papauer multiflorum purpureum.

Tabern. fru-
stra 9. figu-
ras exhibet.

Hort. Luſt. hæc ſunt Papaueris ſatiui differentia, *H. Luſt. 8.*
Papauer ſatiuum album. Papauer ſpontaneum: *ſunt diſſe-*
Papauer nigrum ſatiuum flore Pæoniæ ſimpli-
ci: Papauer fimbriatum rubrum: Papauer mul-
florum niueum: Papauer fimbriatum carneico-
loris flore: Papauer multiflorum rubrum: Pa-
pauer Polianthes purpureum.

Casp. Bauh. in phyt. hæc recenſet: Papauer *C. Bauh. to-
tidem.*
I. ſive horteniſe ſemine albo, ſatiuum, Dioſcori-
dis, album plinij: II. ſive horteniſe nigro ſe-
mine, ſilueſtre Dioſcoridis, nigrum plinij: III. ſive
vulgare, capitulis foraminibus hiantibus, ſemine
incano, *ἀνέμωδες ἢ παπανόδες* Dioſcoridis:
IV. ſive flore rubro, ſemine fulco: V. ſive cri-
tum album floribus & ſemine. VI. ſive criſta-
tatum, floribus rubris, ſemine nigro. VII. ſive
polyanthes nigrum.

Camer. in hort. papaueris ſatiui varias diſſe-
rentias comprobat, inter has autem potiſſimum
papauer flore pleno elegantiffimi coloris, albi,
rubri, purpurei, & ex his mixti.

Camer.

Cæſalp. papaueris ſatiui ſpecies tres conſtituit *Cæſalp.*
præcipuas. Satiuum ſcilicet, cui capitulum eſt
longum & ſemen candidum: ſilueſtre, quod ca-
put habet depreſſum & ſemen nigrum: & ſilue-
ſtrius, quod albo conſtat ſemine, multò illis lon-
gius, productiorèque capitulo, vt habet Dioſco-
rides. Cætera verò ſilueſtria, inquit idem Cæſal-
pinus, nominauit Dioſcorides, non quòd ſpontè,
& per ſe naſcantur [ſeruntur enim omnia] ſed
quòd aſperiora, hiſ iunioraque proueniant, tum
caule, tum capitibus, tum etiam folijs: quòd præ-
terea nigrum, aſperumq; proferant ſemen: quòd
denique ſerantur in campeſtribus ſegetum & le-
guminum modo. Rem autem ſe ita habere te-
ſtari videtur plinius lib. 19. cap. 8.

Græcis *μῆκων*: Lat. papauer: nonnullis *ὄζυτον*: Nomina
Germ. *Maſſamen* & *Olmaſ*. Belg. *huel* & *Man-*
cop: Gallis *Pauot*: Italis *Papauero domeſtico*: Hiſp.
Dormideras & *caſcall*: Anglis *Poppy* aut *Chesbou-*
le: Boh. *Mak*.

Vere ſeruntur papauera in hortis, ac etiam *Locus &*
non rarò in ipſis aruis: frequentiffimum tamen *Tempus.*
illud, quod caule, folijsque, floribus item & capi-

Tt 2

tulo minus est, cuiusque flos è cæruleo ac purpureo obsoletum & dilutum quendam colorem refert, quod crebrò non satum pluribus quoque reperitur locis, præsertim tamen in hortis. Album vires ex semine deciduo, mense Ianuario in horto meo Genevæ, vbi hyemem pertulit, floruitque Iunio. Papaver flore albo densissimo & amplissimo folio, suffulto, spectatu pulcherrimū, vt sambucus roseus, floruit in horto Illustr. E. C. mensis Maij principio, & Iunio. Diversorum colorum denso & suffulto flore primū vidi in horto Canonici D. du Tarte florens Iunio Stæ. Hippolitæ. Montbelgardi in horto Principis flore suffulto subcæruleo: item rubro, phæniceo & cinereo, vnguibus albis ornato, calycibus oblongis: semine albo punctis rubentibus asperso. Nigrum siue vulgare, Monspelij, Genevæ, & Lugduni floret Maio. Genevæ Papaveris floribus dissectis aliquot species obseruauimus, quarum meminit Dodonæus: Hyemem pertulerunt plantæ ex semine deciduo, vna flore albo in inferiore parte, in superiore incarnato: alia flore purpureo infra, supra rubro: florent mense Iunio. Papauere candido passim abundat Hetruria. Vtrisque verò nigris scater vniuersa Insulubrium tellus: sed præcipuè apud gentes quæ Tridentinas incolunt valles, vbi Papauera hæc copiosè feruntur in campis, & inter legumina, præsertim inter Fabas.

Vires & Vfus.

Seminis papaueris albi vires & vsum in cibis ex Dioscoride antè diximus: Opij & Meconij vires postea perstringemus: Quæ verò Plinius & Galenus de papaueris viribus prodiderunt, legenda postea ex ijs cap. de Opio. Addeamus hic tantū: Plutarchum memoriæ proditum esse narrare spiritum à papauere defluentem non cauè obseruatum ab ijs qui succum colligunt, subuerrere homines. Omnia verò papaueris genera frigida & sicca esse ad quartum gradum, vt author est Dodonæus: atque ex Aliano, animalia apibus nocua, viridi papauere locum antè alueos sternendo, depelli.

Spiritus à Papauere defluens cauè obseruandus.

OPIVM ET MECONIVM.

CAP. II.

Papaueris liquor refrigerat magis [quàm papaueris nigri semen] incassat exsiccatque. Sumptus Eui magnitudine, dolores sedat, somnum conciliat, & concoctionem adiuvat: tussi cæliacorumque affectibus auxiliatur. Verum si copiosior hauriatur, accessito lethargo etiam mortifer est. Est & ad capitis dolores efficax, si cum rosaceo irrigetur: vti & ad aurium dolores, si cum Amigdalino, Myrrha, & Croco instilletur. Oculorum inflammationibus cum oui luteo tosto & Croco proficit: erysipelatis ac vulneribus, cum aceto: podagris, cum lacte muliebri & Croco: denique sedi pro balano subditus somnum facit. In eo liquoris genere præstantissimus censetur qui densus & grauis est [Lacuna legit ex vet. cod. ὁ πυκνὸς τῆς ὁ βαρὺς] odoratu soporifero, gustu amarus, quique faciliè aquâ diluitur, læuis, candidus, neque asper, neque grumosus, quique inter colandum non vti cera coit densaturæ, sed Soli expositus diffunditur, & ad lucernam accensus, minimè atrâ obscuræ lucet flammæ: qui denique, postquàm extinctus fuerit, suam odoris vim etiamnum conseruat. Ipsum

porrò admixto Glaucio, aut Gummi, aut siluestris Lactucæ succo adulterant. Verumtamen qui Glaucio fucatus est, dum diluitur colorem Croci reddit, qui verò agrestis Lactucæ succo, exili & euanido est odore, asperiorque spectatur: qui denique Gummi vitatus est, inualidus est, inodorus, atque pellucidus [Addit Lacuna ex vet. cod. ὁ ἀνοσμεύς]. Nec desunt qui ed dementiæ deuenerint, vt & adipem illi admiscerent. Porrò ad oculorum medicamenta fictili nouo torretur, dum mollior, fuluiorque appareat. At Erasistratus, Diagoram testatur illius vsum damnassem in aurium doloribus & oculorum lippitudini, quoniam & visus aciem hebetaret & soporifer esset. Addidit Andreas protinus excæcatum iri qui eo illineretur, nisi adulteraretur. Mnesidemus præterea duntaxat vsum olfactandi probauit ad conciliandum somnum, alioqui seu noxium damnat. Quæ quidem omnia commentitia esse experimento deprehenditur, siquidem effectus vitium huiusce medicamenti fidem facit. Quare non abs re fuerit liquoris illius excipiendo rationem subtexere. Nonnulli capita foliaque ipsius tendant & prælo expriment, mox terentes in mortario, pastillos effingunt: id Meconium vocatur, multum Opio ignauius.

Porro Opij faciendi ratio hæc est: Cum ros exaruerit, stellulam [quæ in summo capite Papaueris visitur] cultello intra scarificare oportet, vt ne penitus intrò adigatur, & à capitis lateribus per directum summam cutem incidere, & erumpentem lachrymam digito in conchulam abstergere, ac non ita multò post ed redire: tum enim rursum & alia densata reperitur, atque etiam postero die. Tandem in pila teri & in pastillos coacta reponi debet. Verumtamen interea dum inciditur, retrocedendum est, vt ne liquor vestium affricu deradatur.

Papauerum & Opij vires Galenus pluribus locis exposuit, libro sexto, simplicium medicamentorum, sic inquit. Papauer alterum Rhœas nuncupatur, quodd scilicet celeriter flos eius defluat. Alterum domesticum, quandoquidem colitur. Quin & alteræ duæ sunt præter has species siluestres Papaueris: alterum velut incidentem calycem sustinens: alterum longiorem quàm illud calycem obtinens, totum autem procerius, ac squalidius Ab hoc succus defluit, atque hinc est, quodd hanc speciem quidam Rhœa nominent. Porrò omnium facultas refrigeratoria est. Cæterum satui semen, quod & Thulacite cognominant, mediocriter somnum conciliat, visu candidum: proinde panem ipsum inspergunt, ac melle maceratum edunt. At eius quod primo loco recensuimus, cuius florem celeriter decidere posuimus, validius semen refrigerat, ita vt nequaquam eo quis innoxie solo vti possit, siue satiuo siue domestico melli admiscens. Admodum verò si ita sumptum sit, somnum conciliat. Cæterum, pusillum eius inspergunt ijs, quæ ex melle conficiuntur, bellarijs, ac placeatis, panibusque. Porrò tertio loco dicti semen atrum, etiam medicamentosum est: admodum refrigerans. At quod quarto loco positum est, omnium medicatissimum, tum in semine, tum in calyculis, tum in folijs, tum in succo. Validè enim frigiditatis vehementiam retundunt. Est enim ex quarto & ultimo refrigerantium ordine. Porrò quo pacto maximè ex methodo mitionem facere oporteat, non est præsentis tractationis proprium. Et lib. 2. de compositione medicamentorum secundum logos, de dolore capitis agens citra manifestas causas

festas causas oborto, ita de Opio differit. Rarò, inquit, cogimur Pharmacis ex Opio uti, cum videlicet præ doloris vehementia homo de vita periclitatur. Quanquam & tunc solidæ partes ex eius usu offendantur, adeò ut post hæc correctione opus habeant. Sic & ex Opio collyria multis detrimenta fuerunt, adeò ut debilem oculum reddiderint, & visus hebetudinem, anbloriam Græcis appellatam, induxerint: velut etiam auditus grauitatem inducunt quæcunque ad vehementem aurium dolorem ex Papaueris succo sunt composita: at verò ob capitis dolorem vehementem nemo vnquam animi deliquio comprehensus mortuus est, neque se ipsum occidit.

Cantale.

Ex quibus sanè omnibus admoniti debent esse Medici, ne temerè, aut inconsultè ad usum Opii se conferant. Sed ratio quæ id corrigendum, administrandumque sit, ex ipso Galeno colligi potest lib. 8. de compositione pharmacorum secundum locos, vbi scripsit Calefacientia misceri, quæ refrigerantium stupefactionem deducere possunt, Castoreum, Piper &c.

Ætius de viribus tractat lib. 1. serm. 1. verum cum omnia iam sint dicta ex Galeno de simplic. ea hic non repetimus,

Plinius.

Plinius lib. 20. cap. 18. hæc de Papauere & Opio memoriæ prodidit: Papaueris satui diximus genera: & spontè nascentis alia promissimus. Sed satui albi calix ipse teritur, & è vino bibitur somni causa. Semen Elephantias medetur. E nigro Papauere [è nigro potius, quàm albo Papauere, Opium fieri nūquam Dioscorides scribit. Valentius à nigro verisimile est, imbecillius ex albo.]

Plin. duplex

sapor [saporis vocabulo πένχυλον Græcorum Plin. voluit exprimere, duplici errore: altero, quod liquoris ὀπός sit, id est, manans spontè lachryma, non autem χυλός, id est, succus herbæ trita expressus: altero quòd ad id papaueris albi, non nigri scapo inciditur] gignitur scapo inciso, ut Diagoras suadet, cum turgescit [grædescit & ad florè properat] ut Iollas, cum deflorescit horà diei ferenti, hoc est, (circa meridiem) cum ros in eo exaruerit. Incidi iubent sub capite & calyce (sub capite ante florem, sub calice post florem) Nec in alio genere ipsū inciditur caput. Succus & hic, & herbæ cuiusque, lana excipitur: aut si exiguus est, vngue pollicis, ut Lactucis, Constantinus legit, aut conchis, in dictione ὀπός. Ego nihil mutò. Glaucio enim & siluestribus Lactucis succum detrahi solitum Dioscorides prodit, quo verum Opium adulteraretur, & postero die magis quòd inaruit. Papaueris verò laevis densatur, & in pastillos tritus in umbra siccat, non vi soporifera modò, verum si copiosior hauriatur, etiam mortifera per somnum: Opion vocant. Sic sciinus interemptum Licinij Cecinnæ prætorij viui patrem in Hispania Bauili, cum valetudo impatibilis odium vitæ fecisset: item plerisque alios. Quæ de causa magna concertatio extitit. Diagoras & Erasistratus in totum damnauere, ut mortiferum, infundi verantes. præterea quoniam visui noceret. Addidit Andreas, idèd non protinus excæcari eo, quoniam adulteraretur Alexandriæ. Sed postea usus eius non improbatum est medicamento nobili, quod Diacodion vocant. Semine quoque eius trito in pastillos è lacte vuntur ad somnum: item ad capitis dolores cum rosaceo. Cum hoc & aurium dolori instillatur. Podagris illinitur cum lacte mulierum. Sic & foliis ipsis vtuntur. Item ad sacros ignes & vulnera

Semen.

Tom. III.

ex aceto. Ego tamen damnauerim collyriis addi: multoque magis quas vocant leixipretas, quasque pepticas & cæliacas. Nigrum tamen cæliacis in vino datur. Satium omne magis rotundat capita. At siluestri longum & pusillum & ad omnes effectus valentius. Decoquitur & bibitur contra vigilias, eadèmq; aqua fouent ora. Optimum in siccis, & vbi rarò pluit. Cum capita ipsa & folia decoquuntur, succus Meconium vocatur, multum Opio ignauior. Experimentum Opii est primum odore: sincerum enim perpeti non est, mox in lucernis, ut puta luceat flamma, aut extinctum demum oleat: quæ in fucato non eveniunt. Accenditur quoque difficilius, & crebrò extinguitur. Est sinceri experimentum & in aqua, quia nebula innata: fictum in pustulas coit. Sed maxime mirum, æstiuo solo deprehendi. Sincerum enim sudat, & se diluit, donec succo recenti simile fiat. Mnesicles optime seruari putat Hioscyami semine adiecto: talij in Fabâ. Idem, vbi lib. 20. c. 29. locutus fuit de Papauere ceratite, addidit sequentia. Alterum è siluestribus genus Heraclion vocatur, ab alijs Aphron, folijs (si procul intuearis) speciem passerum præsentantibus, radice in summa terræ cute, semine spumoso. Ex hoc lina splendorem trahunt. Æstate. Tunditur in pila comitalib. morbis, acetabuli mensura in vino albo: vomitiones enim facit, &c.

Asseruat.

Heraclion.

Prodest Papauer, Trago referente, & iis qui vertigine laborant, experientia hoc testatè, quietem inducit, somnumque conciliat, tam inuenibus quàm senibus, quo utque modo assumere libeat, Quin & infantibus, quòd inquieti & insomniis laborauerint, in lacte vel pulce concoctum exhiberi potest hoc semen. Omne Papaueris genus, tam sylvestre quàm satium, & non solum herba eius expressusque succus, sed & Aqua distillata Phreneticis, & his qui insomniis laborant, utilissima sunt, emplastri modo fronti vel temporibus imposita. Si Errhinon in succo herbæ Papaueris intinctum naribus indas, somnum quamprimum induces. Aqua in quâ capita papauerum decocta fuerint, easdè facultates obtinet, sacris etiam ignibus imposita, opitulatur. Aurium dolori cum oleo Amygdalino vtiliter instillatur. Aqua ex herba floribus & capitibus papauerum distillata ad eadem omnia efficax est. Oleum papaueris circumcirca tempora linitum allicit somnum, ut Clem. Clementinus perhibet.

Ex Trago.

Aqua distillata Papaueris.

Oleum.

Genes, quæ Tridentinas incolunt valles, teste Matthiolo, papaueris semine vascuntur, misto placentalis quas ex pasta foliosa multiplici inuolucro conficiunt. Comedunt illi quidem hæc placentalas ad saturitatem usque: nec ob id tamen vnquam (quod mirum alicui fortè videbitur) diuturniore somno capiuntur, neque veteriosi fiunt, Quin nec illi etiam, qui Stiriam, superiorèmq; Austriam incolunt in veterum incurunt: etsi oleum è nigri papaueris semine expressum in cibis continuò assumant, Oliuarum olei vice. Ea denudè experientia fecit, ut intrepidè quandoque ausus sim papaueris seminis cremorem, Hordei decocto expressum in ardentissimis febribus ad sitim extinguendam, somnumque conciliandum etiam longius exhibere. Hinc præterea factum est, ut cum metum excusserim, & deposuerim, quæ mihi olim præceptorum meorum graues admonitiones incusserant & ingesserant. Hæc Matth. addit in hist. Germ. Sciendum, inquit, Germanicū papauer, non ita refrigerare ut Veteres de suo scripserunt, id in causa proculdubio regionis &

Placentalis semen miscetur.

Papauer germanicum non ita refrigerans.

T t 3

aëris proprietas. Deinde in commentariis suis de Opio hæc dicit. Quamuis Opium quarto excessu frigidum statuatur: tamen si ex sapore, & affectu rerum temperamenta & qualitates cognoscuntur, Opium nostri vsus [quantum equidem deprehendere potui] non modò gustui amarum percipitur, sed etiam acre, ad eò ut paululum in ore detentum linguam & palatum exulceret. Vnde haud dubiè colligi posse putauerim, calidissimas illi inesse qualitates. Cuius rei fidem augere potest, quæ ex eo prodit odoris grauitas. Verumtamen ne impudentis, atque arrogantis nomen subeam, quòd in hoc omnium ferè medicorum sententiam destruere velim, eorum iudicio rem hanc æstimandam relinquam qui ante nos Opium qualitates, tum facultates diligentissimè expenderunt. Sed fortè ea acris, amaraque facultas in Opium faciliè inuehitur ex Glauicii adulteratione, quod illi sæpius admiscunt, ut Dioscorides annotauit. Illudque argumento esse potest, quòd aqua colliquatum croceum colorem reddat. Adde quod Opium quod hodie ad nos conuehitur non est illud verum & legitimũ & lachryma, quæ ex inciso Papaueris capite exierat, concretum: sed potius hoc è foliorum & capitum contritorum succo confectum est: idque Meconium vocatum erit, Opio longè deterius. *Hæc Matth.* Sic etiam Amatus, Quod ex Apulia hodie Venetias afferunt, inquit, reuera Meconium potius, quàm Opium appellari meretur.

Hispanicum Opium nonnulli aliis præstare existimant: inquit Cornarius, Aëtius aliquando Asianum, aliquoties etiam Achaicum probat. Alii Thebaicum præferunt. Scribonius Opium laudat quod ex lacte ipso siluatici Papaueris capitum fit, & non ex succo foliorum eius, ut pigmentarii institores eius rei compendii causâ faciunt. Illud enim cum magno labore exiguum conficitur, hoc sine molestia & abundanter teritur. Quod ipsum etiam Plinius 1.20. cap. 18. dixit his verbis. Quum capita ipsa & folia decoquantur, succus Meconium vocatur, multum Opio ignauior, &c. Nam eadem Diosc. etiam lib. 4. tradit. Galenus tamen & authores qui ab ipso in his libris citantur, indifferenter modò *μυκωδον*, modò *ὀπιον* dicere videntur, & nos *μυκωδον* succum Papaueris, *ὀπιον* itidem, ut Græci, Opium reddimus. Officinæ nostræ vno ore Thebaicum prædicant, emuntque Antuerpiæ & Francofurti, sed ubi paratum sit, prorsus ignorant. Dicitur verò indifferenter Opium, succus, lac, & lachryma: si quis autem vulgare nostrum ratione atque experimento [quæ firma sint artis nostræ, ac veritatis præsidia] agnoscere laborat, merè adulteratum reperiet. Addendum hic quæ obseruauit Bellonius Obser. 3. cap. 15. Opium nunc fit in Turchia, maximè in Achata, Carachara, Spartada, Emetelinda, & aliis vrbibus vicinis Paphlagoniæ, Cappadociæ, & Ciliciæ. Conferunt agros Papauere albo ut nos Tattico. Serendo obseruant ut vnusquisque rusticus tantum serat, quantum putat se habiturum homines qui colligant, ubi Papauer capita produxit, leuiter dissecant, vnde effluunt aliquæ lactis guttæ, quas concrecere sinunt: nullus autem est Turca qui non coemat, etiam pauper, & secum circumferat, tum tempore pacis, tum belli. Mercator quidam Iudæus ex Natolia, certò nobis affirmauit nullum elabi annum quin efferrentur ex Paphlagonia, Cappadocia, Galacia, & Cilicia onera quinquaginta Camelorum, ut transferrentur in Persiam, Indiam, & Eu-

ropam, & in alias regiones longinquas, ac etiam in vniuersum dominium Magni Turcæ. Quod vix credidissemus nisi particularim recensuissem quid possit effertur ex vno quoque pagorum vicinorum Caracharæ, & aliis vrbibus Paphlagoniæ, Cappadociæ, Armeniæ minoris, & Gallogræciæ. Dicebat præterea maiori in vsu esse adhuc apud Persas, quàm Turcas. Semel experiri voluimus quâ dosi exhiberi posset vnâ vice sine nocumẽto, inuenimus quendam consuetum quotidie comedere, qui nobis præsentibus comedit pondus drachmæ dimidiæ, sequenti die dedimus ei comedere vnâ vice drachmam vnâ, nec vllum ei detrimentum euenit, nisi quod quasi ebrius videretur. Turcæ commendant, qui sibi persuadent se magis strenuos & minùs timidos periculis belli reddi, ita ut Turcæ exercitum colligente ita consumatur, ut regio vacua eo remaneat. Solent interdum se mutuò conuiciari dicentes, *Opium comedisti*, sicuti nos dicimus ebrius es. Americus Christianus apud què diu viximus, nobis præsentibus sæpius vescabatur.

Nos Opium experti sumus, verum nullum symptoma animaduertimus, nisi quod exalface-ret pectus, & nonnihil caput turbaret, & insomnia pareret. Credimus quod si in Europa, ut Gallia, Germania, & Italia ea diligentia adhibeatur in colligendo, quam adhibent, posset etiam fieri sicuti in Asia. Natoliæ clima est æquè frigidum atque Galliar. Eadè a. ratione fit, quâ authores scripsere. Ac si habemus in Europa, fortè permixtũ: Mercatores enim multiplicat priusquam ad prouincias distribuatur. Quum animaduertimus quibus notis sit dignoscendũ hic subiiciemus. Optimum valdè amarum est; gustu calidum, ita ut os inflamment. Coloris est lutei, inclinantis in colorem pilorum Leonis, simul coaceruatum, massa veluti ex multis paruis granis diuersi coloris. Odor grauis est & vehemens: licet tribuatur ei vis refrigerandi, nihilominus os accendit. Opium in ipsa Natolia compingitur in massas non excedentes pondus vnciarum quatuor, aut ad summum semilibræ: Verum mercatores ut plus lucrentur, multiplicat dimidium addentes, ita ut massæ quæ Venetias offeruntur ponderent ferè libram vnâ. Hæc Belonius.

Antidota Opium recipientia & narcotica sunt hæc, Theriaca, Diacodium Galeni quod Quercetanus in pharmac. non improbat, Diacodium compositum Actuarij, Diacodium Montagnanæ, quod laudat: pilulæ Cynoglossæ Nicol. præpositi apud Quercetanum: Requies Nicolai, apud eundem: Philonium Tharsense Galeni, Philonium Romanum Nicolai, Philonium persicum, Philonium Mesuæi Quercetani qui descriptionem ponit, & Laudana siue Nephentes.

Luminare maius descriptioni emplastri contra rupturam adiungit Opium, quam multi sequuntur, & cæcus cæcum dicit. Opij autem Alexipharmacum dicebat Rondeletius esse vinum. Adreas Baccius verò Balneum aquæ temperatæ. Opium autem in colica non conuenire ostendit Petrus de Abano.

OPIVM OFFICINARVM.

C A P. III.

Papauerum lachryma quam scarificata capita plorant, ut ad nos adfertur atque in officinis alleruatur, placentis constat mutuò incumbenti-
tibus

bus, non penitus vnciam crassis, interiectis folijs, fortè Papauerinis: substantiâ illi compacta sed ductilis, ponderosa, colore fusco vel è fusco rubente. Commansum dentibus adhærescit, saporèque amarum repræsentat. Odore est viroso καριβαριος, & candelæ admotum in lucentulam flammam exardet.

De Opij qualitatibus contrarias acutissimorum nostri seculi virosum sententias, huc referre non est animus: cum & integri super hac materia scripti fuerint libri, & ex antè dictis satis superque ea elucescere videatur.

Autorum de
Opio opinio.

Addemus tantum nos non posse animaduerrere quomodo præparatio Opij vel Meconij apud Quercetanum melior sit Veterum præparationibus, nisi quatenus minori quantitate exhiberi possit miseris agris, qui pauca deglutire possunt: præparatione suâ an tollat fœtorem considerandum, Veteres vt & ille mixtione aromatum minuunt, sed non tollunt: suâ præparatione non præstant vt minus nocens sit venenum: tantum hoc agit, vt facilius sumi possit: si exhibeat eâ quantitate suum præparatum Opium vel Meconium quo Turcæ suum non præparatum assumunt, profectò peribit is qui eius Opium vel Meconium præparatum assumet: eius igitur præparatio non facit vt nocentissimum venenum, vt ait, æstimatum, non maneat tale, vel transformetur in vtilissimum & saluberrimum remedium, idem fecerunt veteres quod ille. Digestiones itaque Meconij minuere aut tollere malignitatem aut separare nunquam concesserimus, corrigi quidem accessione aliorum medicamentorum non negamus: præterea etiam intendi illius vires facilius existimamus, nec terrestres partes quæ separantur, minuunt venenatam aut soporiferam qualitatem. Per Hyacinthos, Corallia, terram sigillatam, Pulverem Bezoardicum, & Vnicornu, non censemus minui Opij malignam qualitatem: Probamus tamen in magnis doloribus cum fluore aliquo magno, non item in colico dolore à causa frigida à flatibus & obstructione alui.

PAPAVER ERRATICVM VETERIBVS.

CAP. IV.

Descriptio.

Papauer erraticum Rhœas nominatum est Græcis [inquit Diosc.] eo quod florem breui abiecit. Nascitur in aruis Vere, quando etiam colligitur: Folia similia sunt Origano, aut Erucæ, aut Cichorio, aut Thymo, filia, sed longiora & aspera: caulem habet runcum, rectum, asperum, cubitalem: florem Puniceum, quandoque etiam album, similem siluestri Anemonæ [Tragus legit Atgemone,] caput est oblongum, minus tamen quam Anemones: semen fuluum: radix oblonga, subalbida, parui digiti crassitudinem habens, amara. Huius capita quinque aut sex, cum vini cyathis tribus cocta vt ad duos detiniant, bibenda præbe ijs quibus somnum inducere voles. At semen acetabuli mensura cum aquâ malsa potum, aluum leuiter mollit. Ad idem præstandum mellitis placentalis, & dulciarijs libis admiscetur. Cæterum, folia cum capitum calycibus imposita, inflammationibus profunt, Sed & decocto [ατλημα Bas. cod. αφέχημα vet. cod. Lat.] ipsorum si quis perfundatur, somnum inducit.

Sciendum autem est in hoc Dioscoridis con-
Tom. III.

textu improuidè comparari huius Rhœadis Papaueris folia Origani & Thymi folijs, non posset dissimilior esse horum proportio. Habet enim Rhœas Erucæ siue Cichorii modo incisa folia, à qua similitudine longissimè recedunt folia Thymi & Origani. Abundant igitur, & ab aliquo male adiecta sunt vocabula ista.

Dioscor. locum
corruptus.

Plin. pro Rhœada Rhœam dixit, ait enim l. 19. c. 8. Tertium [Papaueris genus] Rhœam vocant id nostri erraticum. Spontè quidem sed in aruis cum Hordeo maximè nascitur, Erucæ simile, cubitali altitudine, flore ruffo, & protinus deciduo. Vnde & nomen à Græcis accepit. Idem lib. 20. c. 18. & 19. Inter satiuâ & syluestria medium genus, quoniam in aruis spontè nasceretur, sed Rhœam vocauimus & erraticum. Quidam id decerptum cum toto protinus calyce mandunt. Aluum exaniunt capita quinque decocta in tribus vini heminis: pota somnum faciunt. Hoc & Dioscorides habet, sed cum vini cyathis tribus, falsò vt opinatur Cornar. voce καδων pro κοτύων supposita, ex vtriusque scripturæ decurtatione.

Plinius

Galeno quoque Rhœas hoc genus Papaueris appellatum est, qui semen ipsius vehementius frigefacere dicit, vt quis ipso solo vti non possit citra læsionem, sed melle admixto: quo modo acceptum somnum inducit. Quare modicum ex ipso placentis ex melle, & libis, & panibus inspergunt: Sic Plinij verba dicentis mandi Papauer erraticum solum contrariantur Galeno qui eo solo nequaquam vti posse prodidit.

Galenus

Theoph. lib. 9. Histor. Rhœada Cichorio syluestri assimilem dicit, vnde etiam edatur. Nasci verò in aruis, maximè inter Hordeum. Habere florem rubrum: calycem vel caput, vnguis digiti magnitudine. Colligi ante Hordei messem, sed adhuc viridiflorem. Purgate aluum deorsum.

Theoph.

Vehementer tandem errant, qui hoc Papauer, cornutum Papauer, & Memithen, i. e. Glaucium esse putant. Est enim quælibet illarum ab alijs diuersa & proprii generis herba, teste Cordo in Dioscoridem.

PAPAVER ERRATICVM RVBRVM campestre.



Toto vultu Descriptio

Papauer exprimit, in eadem familiam accensendum ac eo argumeto Fluidum nuncupatum, quod flos postquam è bivalui viridanti hirsutoque inuolucro perquam caduco se explicuit, & ipse quoque, puniceo colore insignis, vnguibus atrorubentibus, quadrifolijs, nō ita multò post decidit, relicto capitulo Papa-

ueraceo, stellato ymbilico, quod stamina circum-

stant purpurascencia; apicibus ochræ colore, *semē* continens minutum fuscum aut nigrum: pedem verò & sesquipedem longus est *caulis*, hirsutus, cui folia apposita Bursæ pastoris modo incisa, nec multò latiora, succum fundentia lacteum, Papaueraceum, parilēq; odorem virosum: *radix* exigua est. Dodonæus Papauer erraticum duplex agnouit, & sic descripsit: Erratico Papaueri cauliculi & folia nigriora hirsutioraq; folia vtrinque altis incisuris, instar Cichorii, aut Eruce diuisa: flores è fastigijs cauliculorum pulchro ac rubente phœniceo emicant colore, staminibus nigricantibus capitulum medium ambientibus: quod ad altum minus est, sed tamen oblongioris formæ quàm tertij sativi: semen exiguum nigricat. Huius & alia minor species, folijs minoribus, oblongis, non Eruce per margines diuisurâ, sed tantummodò serratis, reliquis priori similis.

Synonyma
cum nomi-
nibus lin-
guarum

Dioscoridi est *μίσκον ποικίλον*: Lat. Papauer rhœas, siue erraticum: Gazæ Papauer fluidum: Wirtlung. & officinis Papauer rubrum, siue rubeum, itemque Lolium: Germanis *Clapper Rosen*, *Korn Rosen*, *feldmagfamen*, *hirschal*, *wilder Mahnfeldt Mah*, *Klitschen*, *Schmalblumen*, *Roter Magfodt*, *Roter Kornblumen*, & *Rindmagen*: Belg. *rouden hucel*, *vilden hucel*, *Colletblumen*: Gallis *Pauot sauvage*, *Coquelicot*, *Consouons* & *Poiean* Tabern. Burgundis *Rose au ladre*: Ital. *Papauero siluatico* & *Rosolaccio*: Hisp. *Amapolas Rosella*. & *Papoula*: Angl. *wild rode papyr*, Boh. *Makvuley*.

Locus &
Tempus.

Papauer Rhœas obseruauit Montpelij florens mense Martio & April: Lugduni Maio: Geneuæ virens mensis Februarij principio, florens Iunio: Basilæ Maio, Iunio & Iulio: Montbelgardi frequens in agris, florens Augusto. Vnâ cum Tritico, inquit Dodonæus, Zea Secali, Hordeo, Avena reliquisque frugibus in agris erraticum gignitur Papauer: non rarò quoque inter olera, ac secus margines hortorum. Bellè colorati flores Maio & Iunio pulchritudinis venustatēq; quandam gratiam aruis conciliant.

Vires &
Vfus.

Vires Papaueris erratici ex veteribus antè posuimus. Tradunt Recentiores sacro igni mederi. Mulierum mentis na profluvia compescere: sanguinem è naribus fluentem iecori impositum sistere. Lingua decocto eius lotâ, ardorem faucium sanare. Pudendorum tumores per id detumescere. Temporibus illiū phreneticis somnum conciliare: calidos oculorum dolores lintheo impositum mitigare: ac Pleurididi: Febri ardenti, & dysenteris conferre.

ARGEMONE VETERIBUS ET IN GENERE.

CAP. V.

Argemone in totum Papaueri siluestri similis est, inquit Diosc. *Folium* autem Anemonæ simile habet fissum: *florem* puniceum: caput simile Papaueri Rhœadi, sed oblongius & latum circa supernas partes: *radicem* rotundam. Succum autem remittit crocei coloris, acrem. Purgant argemone & nubeculas, & inflammationes mitigant folia imposita.

Galenus.

Galenus Argemonem vnam nouit, cuius herba vis est, vt ait, exterioria ac discussoria. Nec in veteribus Græcis & Latinis codicibus reperiri alteram Argemonem plerique asserunt. Itaque & altera Argemone, vbi quædam de priore leguntur, inter supposititia semouenda fuerit.

Plinius l. 25. cap. 9. de Argemonia sic habet, ex veteris codicis fide. Folia, inquit habet qualia Anemone, diuisa Apij modo, caput in cauliculo Papaueris siluestris: item radicem. Succum Croci

colore acrem & acutum. Nascitur & in aruis apud nos. Tria eius genera faciunt, & id demum probant, cuius radix thus redolent.

Argemonen & Argemida dictam putat Her- Hermol.
molaus à Diosc. vbi de Anemone loquitur. Pandect. verò varias plantas Argemoniæ nomine commiscet. Cornario, Trago, Rob. Stephano, Theoph. Golio in Onom. Rhegino, Marthiolo, Frischlino & alijs, Argemone est quam cum multis Papauer erraticum appellauimus.

Argemones nomine donantur etiam: Pap. Æquinoct.
corn. rubrum & violaceum. Glaucium. Chamæmelum Eranthemum. Alcea foliæqua. Pontentilla. Argemone rad. thus olente. Agrimonia. Tagetes Indicus & Lunaria.

ARGEMONE CAPITVLO BREVIORE hispido.



Papaueracei Descriptio
generis
haud absurde
quis existima-
uerit Argemo-
nem Recentio-
ribus prodi-
tâ, folio Adonidis
aut Papaueris
corniculati-
violacei, tenui-
ter dissecto, pi-
loso: *caulibus*
ex radice sim-
plici gracili-
multis, pedali-
bus & maiori-
bus, tenuibus,
hirsutis race-
mosis: flores sūt
punicei, valde
caduci, paulò

Adonidis florib. maiores, formâ Papaueracea, *capitula* turbinata, nucleo Auellanæ paria, rigidulis spinulis vndiquaque, denticulatâ stel-*lâ* operculata, *semine* sarctâ copioso, minutissimo, rotundo, nigro. *Capitula* in iconem nostrâ minùs bene expressa. Montpelij & Heidelbergæ obseruauit.

ARGEMONE CAPITVLO LONGIORE spinoso.



Florū diui- Descriptio
sio minuta
Nigellæ citrinæ,
pilis asperis ob-
sitorum, tum per
caules, tū per ra-
mos asperos hir-
sutosque nascenti-
tū. *flores* admo-
dum caduci, pur-
purei, decuplò
minores quàm
Papaueris Rhœ-
adis: *capitula* ve-
rò post se relin-
quant breuibz
confertis spinu-
lis mitiusculis
hispida, oblon-
ga, canulata, stel-
lato operculo te-

cta. *Radix* longiuscula, simplex.

Circa Mōspel. & Nemaufū collegit Cherlerus.

GLAUCIUM VETERIBVS ET NEOTERICIS
in genere.
CAP. VI.

Disco.
Gari illu.
fratur.

Plinii
lapis.

Glaucium Dioscoridi succus est herba ad Hierapolim Syria nascentis: cui folia cornuti Papaueris similia sunt, sed pinguiora (λεπρότερα) & humilia (χαμύνηλα) siue in terram sparsa, graueolentia [βαρύνουσα] seu tetro odore, ac gustu amariora [πικρότερα]. Marcello simpliciter amara] quæque crocei coloris succum copiosum [χυλόν πολὺν κροκίοντα] habent. Incolæ folia in ollam [sicile] coniecta, semifrigidis clibanis calefaciunt vsquedum flaccescant [in furnis non aded calentibus vsque dum calore inarescant] deinde contusis succum exprimunt. Est porro eius vsus ad oculorum affectus circa principia: quippe quod refrigerandi vim habeat: vel ut Corn. legit, vsus huius est ad medicamenta ocularia, ut qui in principio refrigeret.

Galenus Glaucium cum iniucunditate quadam adstringere ait, & aded manifestè refrigerare ut solum sapè ignes sacros, non ita vehemencuret. Esse verò temperamentum ipsius compositum ex aquosa & terrea essentia: quæ ambæ frigida sunt, non tamen summè, sed ita ut fontana aqua.

Sunt Plinio & Dioscoridi in Glaucii medicina & historia eadè ferè omnia, ut ex hactenus dictis colligere licet. Sed quod hic foliū pinguius dixit, ille sordidius magno discrimine pronuntiauit. Diuersitatis autem ea potuit esse causa quod quod nunc legitur λεπρότερα certa pinguedinis significatione: tunc πυκρότερα i. sordidiora legeretur, facillimo & lubrico in vnius literæ figura, & sensu ad contrariam & adulteratam significationem lapsu.

Plinii
error alius

Porro quod Plinius dixit, lactis quoque vbertas, &c. Dioscorides de Glauce prodidit. Quare Glaucium cum Glaucè confundit.

Glauci nomine sequentes insigniuntur Plantæ. Papauer Spinosum. Papauer erraticum. Papauer corniculatum luteum. Papauer corniculatum flore Phœniceo. Papauer corniculatum violaceum. Papauer erraticum Germanis fornrosen dictum. Chelidonium maius, sed malè. Mala aurea, perperam etiam. Citysus. Sadethz Turcicum: itidem malè ut monet Matthiolus. Si Lobel. quandoque optaret tutum & utile απικρόσυκον initiis fluxionum, malit è Soncho, siue Cicerbita, aut Chondrillis succum elicere, & impermixtum ad mouere, ad ea quæ Dioscorides Glaucio sanat, non minori, sed, ut inquit, certiori commodo.

Sonchus.
Cicerbita.
Chondrilla

PAPAVER SPINOSVM.

CAP. VII.

Deser.

Ex omnibus Papaueris generibus, nullum est cui aptius spinosum compares, quàm corniculatum: siquidem folia, consimiliter lacinia sunt, succo luteo pregnantia, palmum aut sesquipalmum longa, vtrinque glabra, mollia, & laciniarum mucrones in flauentes spinas exeunt acutas, parte supina folii virorem intercipiunt, ut in Carduo Mariano, maculæ lacteæ, postica parte neutiquam conspicienda, ubi tamè nerui acutis spinulis horrent, sicuti & costa, quæ supinâ parte innocens, can-

Tom. III



lem versus nonnihil rubescit, inde ad mucronem vsque albet: caules vnici minacibus spinis armatus, dodrantalis, eundem illum succum lateum virosū è vulnere reddēs, capitula sustinet aliquot Papaueracea, senticosi, in tria cornicula aculeata desinētia, quæ dehiscentia flores ostentant Papaueris corniculati luteos,

concoloribus fibris de more medium occupantibus, quos vascula exeiunt vndique aculeis armata, oblonga, canaliculata, semine referta, supra vulgarem sortem magno, nigro, rotundo.

Cæterum, Papaueris huius spinosi plantam in Italiam fuisse delatam nomine Figo del inferno, hoc est, Fici infernalis, author est Ferd. Imperatus. Gerard. Anglus vocat Cardum Chrysanthemum Pernanū, The Golden thistle of Peru.

Ex semine Noribergâ à D. Ioachimo Camerario seniore misso, excreuit mihi in horto Ill. E.C. qui Montbelgardi colitur, planta eâ formâ quam icone & descriptione delineatam exhibemus, florens Augusto: semine deciduo sequenti anno prouenit.

Papauer
spinosum.
Ficus
infernalis

Locus
Temp

DE PAPAVERE CORNICVLATO EX
Veteribus & Recentioribus in genere.

CAP. VIII

Corniculatū Papauer [Μημελον κερατῆτις] quod Calii Parahium (παράλιον) alii marinum θαλάσσιον] quali in maritimis nascens, & alii agreste vocant, Aphri Simacha, Romani Fabiolum marinū, folia habet alba, hirsuta (hirta Sarrac.) Verbasco (φλόμω) similia, serrata in ambitu, silvestris Papaueris modo, & caulem non dissimilem, flores pallidum (ex luteo pallescentem, Sarrac.) Fructum [siliquam Sarrac.] longum (ita legunt Cordus, Corn. & Sarrac. μίσην breuem Marcell. & Basil. codex) in corniculi modum inflexum, ceu Fœnugræci (τήλεως. Ald. τηλίδος) vnde & nomen habet: semen exile, nigrum, simile Papaueris semini: radicem per summa cespitem nascentem nigram, crassam. Gignitur in maritimis & asperis. Radici ea vis inest, ut decocta in aqua ad diutius coxendicum & iecinoris vitia potu sanet, isque profit qui crassa & aranea quadam cum lotio reddunt. Semen acetabuli mensura ex aqua mulsa potum, leniter aluum purgat. Illa ex oleo folia, floresque, crustas emarginant: argemas & nubeculas iumentorum inunctione depurgant. Cæterum non desunt qui ex hoc Papaueris genere factitari Glaucium fieri putarunt, ob similitudinem foliorum, inquit Dioscorides.

Pap. cor.
Diosc.
Parahium

Galenus Papauer corniculatum est à fructu

V u

Vires

Affectus
hepatici.
Cautio.

Theophr.

Dubium
de nomine
Papau.
Ceratidis.

Ceratia-

Papauer
agresto

Paralion.

Fabiolum
marinum.
Hermol.
notatur.Papau.
corniculat-
um triplex.

breuem curuitatem habente, quemadmodum Fœnum græcum, vt bouis cornu similis sit. Appellatur ab aliquibus Paralion: quoniam plerunque prope mare nascitur. Vim habet secandi & extergendi. Quare radix herbæ in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest. Folia & flores lordida valde & maligna vlcera repurgat, Sed vbi vlcera pura facta sunt, ab ipsorum vsu desistere oportet, in tantum enim extergent, vt etiam de ipsa pura carne quid absumat. Ob hanc certè vim non solum sordes, sed etiam crustas ab vlceribus auferunt.

Porro, vnus satis Theophrastus est, vt cornicularis Papaueris historiam & tot nominum eius in Græcis ratione intelligamus. Huius, inquit, folium nigro Verbalco simile, minus tamen nigrum est. Caulis altitudo cubitalis. Radix brevis & in summa terra hærens. Fructus inflexus, siliquis, quas Græci Ceratia vocant, similis. Carpitur per messem. Aluum purgat. Pecoris albugines folium exterit. Nascitur ad mare petrosi locis. Ex his dubitauerit merito, quæseritque aliquis, Ceratitene hoc Papauer à cornuum figura simpliciter, vt Diosc. & Galenus voluerunt: An, vt in Theophrasto auditur, à Ceratis quas Latini Siliquas dixerunt, quæ & ipsæ inflexæ sunt, & cornuum figurâ per longitudinem incuruantur. Multi faciendâ Dioscoridis auctoritas, aliorumque omnium, qui, eum secuti, corniculis fructum eius comparauerunt. Non spernendus etiam Theophrastus grauis auctor, in cuius sententiâ noster inclinat animus, etsi nullum in re discrimen sit. Nec si cornibus, aut Ceratis comparauerit Papaueris huius fructum aliquis, diuersam rem ostenderit. Ambo enim cornua sc. & Ceratia in longitudinem producta inflectuntur: nec siliquæ illæ aliunde quàm à cornibus. Ceratia à Græcis dictæ sunt. Ex eodem Theophrasto nouerit aliquis etiam, agreste Papauer hoc rectè dici, communi tantum agrestibus aliis appellatione. In eorum enim censu est. Nec minus quàm ad mare nascitur Paralion: id enim ea vox significat. Et hanc naturæ nataliumque eius notam secuti Latini Fabiolum marinum vocauerunt, quoniam ad mare nasceretur, fabaceisque siliquis in longitudine similia vascula sua ferret. Habere hoc Dioscorides ait folia λευκά i.e. candida. Hermolaus verò quasi λεπτά legeret, tenuia dixit. Nescio ego [inquit Marcell.] an ex suorum codicum lectione sic verterit: an potius à Plinio in ea re monitus candorem ad tenuitatem transtulerit. Ego communem omnium quotquot vidi, Græcorum codicum fidem secutus, candido colore folia eius esse dixi &c.

Ceterum nos triplex Papauer corniculatum, luteum sc. phœniceum, & violaceum agnoscimus. De his autem nunc dicturi sumus.

PAPAVER CORNICULATVM LVTEVM.

Descri.

Digiti crassitudine est radix, longa, nigricans, luteo succo, sicut & tota planta, eoque viroso prægnans, & amaro: folia crassa & hirsuta, spithamam longa, digitos verò quatuor lata, Verbalci Monspelienfis foliis similia, per ambitum serrata, & profundius incisa & sinuata, ac veluti crispa, glauca, & pingui. Humi autem procumbunt, & Hiemis iniuriam contumaciter perferunt, quæque ad radicem oriuntur crassos pediculos habent, potissimum primo anno cum caule destituitur, quem sequenti æstate



primum fert robustum, solidum, glabrum, geniculatū, & in multos ramos diuisum, foliis è geniculis prodeuntibus prædictis minoribus, & parcius incis, quò summitati propiora sunt, aliqua hederaeorum similitudine: è cuiusque autem sinu bina plerumque erumpunt germina, vnum indiuiduum, florem

fructumque ferēs, alterum iuxta alterius folii sinu rursus in bina prædicto modo diuiditur: eaque diuisio vsque ad summitatem ramulorum ab hac herba seruatur: minora igitur & indiuidua germina seu pediculi singulos ferunt flores, colore luteos, Papaueris satui floribus æquales, quatuor latis tenuissimisque foliis cōstantes: in quorum medio eiusdem coloris numerosa stamina capitulum constituunt, ex quo deinde incurua, gracilis, corniculatæ siliquæ, tangenti aspera, digitali longitudine erumpit, Fœnugræci siliquæ æqualis, non tamen ad eum acumen desinens, & in summitate nigricans, capitulum alata sagittæ quandam similitudinem præ se ferens habet, sed obtusa acumine siliqua vtrinque lineâ profundam ceu incisam per longitudinem habet, quæ commissuræ eius sunt, quibus maturæ aperitur: semina intus continentur Papaueri similia, colore admodum nigro.

Est hæc *μῆλον κερατῆτις* Græcorū, *παράλιον* Aetii Synon. & Oribasii: Papauer cornutum Cordi in Diosc. & Hist. Dodon. gall. Lonic. H. Lugd. Tabern. & Camerarii: Papauer corniculatum Matth. Cast. Lobel. in Adu. & Obs. p. 141. & Icon. Plant. p. 270, Cæsalp. & Lacunæ: Papauer corniculatum luteum Fuch. Turn. & C. Bauhini: Papauer cornutum & corniculatum flore luteo Gesn. hort. & Monachorum, quibus & Papauer corniculatum flore croceo dicitur. Papauer vulgare corniculatum flauo flore vocat Clusius: Tragus Papauer siluestre corniculatum: Papauer luteum Catullus: Plinius Papaueris sylvestris genus, Ceratidis vocatum: Quidam Papauer siluestre, h. e. *μῆλον ἄγρια*: Alii Papauer marinum, i. e. *θαλάσσιον*, & Plinio teste, Glaucion & Paralion: nonnulli porro Fabulum marinum: alii Sisimacum Trago: olim Officinæ Memitham: Serapio verò Alnucharam appellabat. Ger. *gehörnter Magsamen* / *wilder gehörnter Magsamen* / *geel*: *Magen*: Belg. *geelen hiel*: Itali *Papauero cornuto*: Galli *Pauot cornu*: Hisp. *Dormidera marina*: Angli *horne Poppie*: Bohemi *Makuzko Kmarý*.

Nisi verò monuisset Dioscorides quosdam deceptos foliorum similitudine ex isto Papauere fieri Glaucium putasse, putassem & ego (inquit Lob.) è Papauerum hoc genere esse Glaucium, quod Plinius congener Rhædi seu erratico fecit, eorum fortè persuasus lectione, quos Dioscorides hallucinatos dixerat. Nec absurdè Verbalco nigro.

Nomina
linguarūError
quorundā

nigro comparantur folia à Theoph. & Plinio, nam adulta nigriora redduntur, quæ initio candida sunt, ut Diosc. testatur.

Locus & tempus. Prima, quæ feritur, ætate, neque caulem, neque florem, neque fructum producit, sed tantum folia: quotannis regerminat: apud nos [Norimbergæ] feritur in hortis: in calidioribus vero regionibus sponte in asperis maritimis exit: ac in multos annos durat, inquit Cordus. Observavi ego Monspelii sponte provenire prope Castelneuf & Nemausum, ibidemque florere mensibus Aprili, Maio & Junio. In hortis si feratur in Autumno, provenit Vere, floretque Junio & Julio, siliquas vero maturat Augusto. Idem etiam in variis Germaniæ & Italiæ locis itidem observavi.

Vires & usus. Par fuit vires ex Dioscoride, Plinio, Galeno & Theophrasto ante in genere recensuisse: siquidem & sequens Papaver cornutum à quibusdam pro veterum genuino Papavere obtrudatur. Calidum autem & siccum esse usque ad tertium gradum, ex sapore & facultatibus forte non inepte colligitur. Siliquas huius nullo modo esculentas esse Scaligerum habemus auctoritatem.

PAPAVER CORNICVLATVM PHOENICEUM, folio hirsuto..

Deser. Alterum corniculati Papaveris genus caules ramulos priori pares habet, repandos in humum, teneros: folia minora, altioribus laciniis ineis, hirsuta: flores multo minores quoque, colore punicante, vnguibus intentius rubentibus: corniculatæ siliquæ, longæ, præpilatæ semen claudunt nigrum: radix crassiuscula, oblonga.

Synon.



Tragus huius meminit nomine Papaveris corniculati flore rubeo. Clusius describit & depingit Papaveris corniculati (alterius in Hist. post.) rubro flore inscriptione, atque hanc plantam minime croceo succo turgere, ut quidam falso crediderint. Lobelius qui eandem cum

Clusio figuram habet, inscribit in Adu. itemque Obs. p. 141. & Ic. Plant. p. 271. Papaver cornutum flore phœniceo. Papaveris corniculati rubri titulo Dodon. de purg.

Glaucium Gesn. hort. vocat Glaucium Papaveri corniculato similem, radi e succo luteo pregnanti: In Append. Glaucium Basileense Theod. Zvvingeri.

Varietas C. Bauh. phyt. Papaver. 12. siue corniculatum phœniceum hirsutum, varians colore floris, interdum intensè rubeo, interdum languido, nonnunquam pallido.

Matth. Papaver corniculatum alterum foliis Tom. III.

minus asperis, atque minoribus, flore rubeo.

Montbelgardi in horto Ill. E. C. ex semine misso, terræque mandato, floruit & siliquas produxit Augusto & Septembri, eodem quo satum anno, semine deciduo quotannis se propagans. In Moravia & Bohemia copiosum etiam observavit Matthiolus: in agro verò Salmanticensi & in Belgica Clusius. Qui etiam Papaver corniculatum Phœniceum folio glabro describit: pallescente scilicet flore, & quod Lobelio Papaver corniculatum phœniceum alterum: Calsp. Bauhino verò Papaver 13. siue corniculatum phœniceum glabrum dicitur: quodque à priori siue hirsuto non nisi senio differt, ætate enim flos languidior pallidiorque euadit, ac ramis & caulibus grabrum redditur.

Locus & tempus.

PAPAVER CORNICVLATVM VIOLACEUM.

Clusius sic describit: Papaveri corniculato cæruleo, siue violaceo flore, folia sunt multo minora, teneriora, valde minutim dissecta non candicantia, sed viridia: cauliculi tenelli, sub-

Deser. Pap corniculatum cæruleo siue violaceo flor. Clus.



hirsuti: flos superiore non minor, quatuor etiam foliis constans, coloris ex purpureo cærulei exsaturati, & nigra Violæ panè æmuli, fugax admodum, & qui laevissimâ aurâ excutitur: huic succedunt cornicula digitali duntaxat longitudine prædita, plerumque etiam breviora, exilia, duriuscula, rigidioreque hirsutiâ prædita, in quibus continetur semen valde exile, coloris ex cineraceo nigricantis: radix tenuis est, & inutilis, nec supra annum spatium perdurat.

Lobel. in Aduers. dicitur Narbonensis Anemone maior corniculata: sed perperam, ut in Obs. p. 141. fatetur, ideoque Papaver corniculatum violaceum cum Dodonæo inscribit. Florem etiam in Adu. minus bene expressum ait.

Castellani, auctore Clusio, Rosettam vocant: nonnullis verò Amapolas Moradas, i.e. Papaver flore purpureo, à succi Mororum colore, dicitur. Idem testis est Monspelianos quondam inter Anemones genera retulisse.

Rosetta

Gesn. hort. est Papaver cornutum purpureo flore: Item Papaver corniculatum minus flore violaceo Morachorum, à Dodonæo exhibitum. An eidem, Glaucium floribus purpureis?

Anemone

C. Bauh. phyt. Papaver 14. siue corniculatum violaceum, floribus cæruleis & nigra Violæ æmulis.

An glaucium Gesn.

Montbelgardi in horto Ill. E. C. ab aurora ad vespeream vique floruit, siliquasque Augusto &

Vu 2

Locus & tempus.

Septembri mense produxit. Inuenitur, inquit Clusius, multis Hispaniæ locis, sed non nisi inter segetes: Maio mense floret: Apud Belgas satum, multò seriùs. Meminit etiam olim Clusius colligere agro Narbonensi in agris auena confitis.

PAPAVER SPVMEVM IN GENERE.

CAP. IX.

Pap. Heraclium

Heraclium vocari Papauer Theophrastus in Histor. testatus est. Ignoratur autem ab Herculene sic vocatum fuerit, an ex tam multis, quæ toto Orbe aliquando fuerunt vrbes, Heraclia aliqua, ad quam frequens, aut speciosum Papauer hoc nasceretur, nomen illi fecerit. Plures alii à candore & raritate spumæ, quas habet notas, spumeum nominauerunt.

Theoph.

Theophrasti historia de eo hæc est. Aliud verò Papauer Heraclium [μήκων ἡράκλεια] vocatur, folium habens Strutho [Lanariæ Marcell.] quo lintea dealbantur [quo splendorem linteis tribuunt, Cæsalp.] simile: radicem candidam (λευκὴν) omittit Cæsalp.) in superficie terræ: fructum item candidum. Purgare per superna radix eius nata est: non defunt qui ad comitalem morbum eâ in aqua mulsa [vino mulso, Cæsalp.] vtuntur.

Vires

Dioscoridi Papauer spumeum [μήκων ἀφροδής] caule est dodrantali, foliis admodum parvis, Struthio [σπυρίδιον, Lanariæ Marcell. Radiculæ Sarrac. vet. inferit ποσῶς.) similibus: fructum (καρπὸν. Semen Sarrac.) inter ea habens album [atque spumeum: ita vetus legit, ἀφροδής.] Sed & herbula tota candida est atque spumæa [his vet. caret] radice alba in summa terra nascente. Legitur Æstate fructus [semen Cæsalp.] cū integrè adoleuerit, aridumq; deciderit. Acetabuli mensura sumptum in aqua mulsa [σύν μελιχράτω] vomitione purgat, priuatimque huiusmodi purgatio comitialibus prodest.

Galen.

Papauer Herculeum, inquit Galenus, vocatur & Aphrodes, h.e. spumofum: eò quòd totum candidum est & spumofum: exile autem semen habet pituitam expurgans.

Plin.

Plinius, vbi libro 20. cap. 19. de Papauere Ceratite loquutus fuit, sequentia de spumeo hoc tradit. Alterum ait, è siluestribus genus Heraclion vocatur, ab aliis Aphron, foliis [si procul intuearis] speciem passerum presentantibus, radice in summa terræ cute, semine spumæo. Ex hoc Lina splendorem trahunt Æstate. Tunditur in pila comitialibus morbis, acetabuli mensura in vino albo, vomitiones enim facit. Medicamento quod Diacodion & Arteriacæ vocatur vtilissimum. Fit autem (ex) huius Papaueris aut cuiuscunque silu. capitibus centum, &c. Reliqua lege inter vires Opii.

Plin. er. vor triplex

Cordus in Diosc. ait ignotam esse omnibus herbam, nec Plinium ipsum cognouisse, vt qui duplicem errorem commiserit: Primum quòd Struthon verterit passerem: Alterum verò quòd dixerit Papauere lina candorem trahere. Arteriacæque porro mox sequentis lectionem corruptam esse apud Plinium, Cornarius primum, quòd sciam obseruauit: eumque locum ita legendum esse monuit, vt vox copulatiua (&) omitteretur, sicque restitueretur. Medicamento quod Diacodion & arteriacæ vocatur.

Æquiuoca

Gesnerus in suis annotationibus Been album ñestire Papauer spumeum esse suspicatur. In-

telligit autem per Been Polemonium primum Dodonæi, h.e. Been album officinarum. Plures Papaueris spumæi æquiuocationes legantur in huius libri capite primo.

ANEMONE IN GENERE.

CAP. X.

Anemones genera duo fecit Dioscorides, vnum siluestre alterum satium: Huius rursum plures agnouit species. Anemone [ἀνέμων] duum est generum, inquit, Siluestris quidem vna, satia altera. Et in satia quidem genere est quæ phœniceos flores habeat, altera quæ candidantes, aut lacteos, aut purpureos. Harum folia Coriandro similia, sed proximè terram scissa tenuius, Cauliculi lanuginosi tenues, in quibus flores Papaueris, & in medio capitula nigra aut cærulea: radix longa Oliuæ magnitudine, aut maior, veluti geniculis distincta. At siluestri [hæc & sequentia vsque ad vires vet. non legit.] amplitudo prorsus maior, quàm satia, foliisque est latioribus ac durioribus: capite oblongiore, flore phœniceo, tenuibus ac pluribus radiculis. Est & quædam foliis nigris, quæ quidem acrior est. Vis vtriusq; acris: qua de causa ipsius radicis succus naribus insusus valet ad purgandum caput. Commanducata verò radix, pituitam trahit. Decocta autem in passo & imposita, medetur oculorum inflammationibus: sed & cicatrices eorundem ac hebetudines emendat, sordidaque vlcera expurgat. Cæterum, folia & caules, si cum pituita decoquantur, & in cibo sumantur lactis fecunditatem præstant: subdita autem in pello menstrua ciunt. Illita quoque lepras eximunt. Sunt [vetus quidam putat hæc ad finem vsque illegitimè ascripta, & expositionem quandam esse] qui nescientes ab Anemone siluestri distinguere Argemonem dictam, & Papauer rhœas, propter florum in puniceo colore convenientiam, Eupatorium errore ducti Argemoniam appellent. Veruntamen tum Argemone, tum & Rhœas minùs saturato puniceo colore videntur, & vtræque seriùs floret. Quin etiam Argemone croceum, gustuque admodum acrem liquore reddit: Rhœas verò candidiorè & acrem. Insuper vtrique intermedia sunt capitula syluestris Papaueris similia, nisi quod Argemones quidem capitulum superne latiusculum est, Rhœadis autem aliquantò angustius. At Anemones genera neque capitula, calicesque, sed velut Asparagi cacumen. Denique & in aruis cultisue illa plerumque nascuntur.

Anemonè sūt qui agreste Papauer appellant, non minùs tamen spurio nomine, quàm qui nigrum Papauer, qui à colore Phœnicida, qui à vento Anemion, qui Meconion, i.e. Papauerculum, qui Tragocerota, qui Gosparimen, qui Barbilen vocant. Osthanes Berilion, Pythagoras Atractylida, Magi agrestem Conicum, Aphri Cusfit, Romani Orcitunicam dicunt.

Ἀνέμωνη Dioscoridi fuit dicta ἀπὸ τοῦ ἀνέμου à vento, quòd flos nunquā se aperiat nisi vento flante, autore Plinio lib. 21. cap. 23. Duo, inquit is, eius genera. Syluestris prima, Altera in cultis nascens, vtræque sabulosis. Huiusque plures species: Aut enim phœniceum florè habet, quæ & copiosissima est, aut purpureum, aut lacteum, &c. Profunt Anemonæ capitis doloribus, & inflam-

matio-

mationibus, vuluis mulierum, lacti quoque. Et menstrua cient cum pituita sumpta, ac vellere appositæ. Radix commanducata pituitam trahit, dentes sanat: decocta oculorum epiphoras & cicatrices: phoeniceæ radix contrita expurgandis vlcibus adhibetur. Magi multum quiddam his tribuere, quamprimum aspiciantur eo anno tolli iubentes, dicitur colligi eas tertianis & quartanis remedio.

Galenus Galenus testatur omnes Anemonas acrem, exterforiam, attrahentem, ac aperientem uim habere, indeque radicem commanducatam pituitam prouocare, & succum ex naribus purgare, & cicatrices in oculis attenuare. Sordida etiam vlcera Anemonas purgare, & lepras remouere, appositæque menses prouocare, & lac attrahere.

Adonidis Ouidius Adonidis florem describens Anemonem videtur adumbrare lib. 10. Metamorph. ubi hæc.

Sic fata cruorem
Nectare odorato sparsit, qui tactus ab illo
Intumuit sicut fuluo perlucida calo
Surgere bulla solet: nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor
ortus &c.

Poëta Bion Smyrneus Poëta vetus in Adonidis epitaphio, Anemonem ait natam ex lachrymis Veneris Adonidem desistentis.

Nicander Coronariam autem plantam apud veteres fuisse ex Athenæi Dipnosoph. Hist. lib. 15. apparet. Nicander enim lib. 12. Georg. flores coronarios apud eum recensens, Anemonidis meminit, his verbis.

Et Anemonides fulgentes ipsæ, antea quam contrectentur.

Et Cratinus in Effeminatis, apud eundem, Chamamelis omnigenis ornatu mibi caput, Liliis, Rosis, Leiriis, Cosmofandalis, Violis, Symbriis,

Anemonarum vernis calicibus, Serpillo, Croco, Hyacintho.

Quin & Theocritus in bucolicis è lachrymis Veneris Adonidem lugentis produisse finxit, eique Epitaphium hoc dicauit:

Quotque cruoris agit guttas hic casus Adonis
Tot Venus effundit lachrymas, qua singula flores
Cespitem demittunt: lachryma pariunt Anemonem:
Sed cruor ille Rosam creat.

Nicander Nicander contra Anemonem ex Adonidis cruore natam prodit.

Vagum Vagum itaque communeque multis & plantis & floribus Anemones fuit quondam nomen ac bifariam ab Antiquioribus diuidebatur totum hoc genus, in coronarias sc. & medicas Anemonas. Dictaque nonnullis Anemone Limonia: aliis Othona: aliis sed perperam, Papauer rubrum: aliis Orcitunica: aliis Phænon: aliis Fremitum, aliis Anemolia: aliis Adactylis: aliis Anemochorta.

Nomina Germani vocant Anemone Roselin & Windt Roslin: Belgæ Anemone Reffens Ruellio teste, Galli Coquelourdes, Cocles, & Passe fleurs appellant. Scit autem etiam Clusius postrema duo nomina Papaueri erratico nonnullis Galliarum locis tribui. Idè Coquelourdes vocem Pusaltillæ, quæ siluestris Anemonæ genus est conuenire suspicatur. Non desunt tamen, qui simili appellatione Pseudonarcissum pallido flore donent. Italis Anemone dicitur, Hisp. Hyerua viente: Boh. Magpolsky: Hung. Anemone siluestris Beferchen/ Tom. III

Feyer veragu/ Bifeliti fin.

Omnia porro Anemonidum genera, singulares caules, interdum duos, aut tres vel etiam plures, prout magnæ & amplæ vel vetustæ sunt radices, proferre solent, & nullis ramis præditos: non candidè igitur agunt, qui eas multifido & ramoso caule expressas proponunt. Non tamen inficias ibit Clusius, quin interdum naturæ luxuriantis lusu cōtingere possit, ut vnus ramulus, interdum & alter, inter superna illa folia summum caulem amplectentia enascatur, ut aliquoties obseruauit. Flos tandem Anemones, ut est pulcherrimus, sic leui ventorum impetu, aut Solis calore languescit & decedit, eiusque semen pariter facilè in pappos abit.

Omnia porro Neotericorum specificis differentis, Anemones nobis cognitæ tempestiuum est ut oratione prosequamur.

ANEMONE TRAGI HORTENSIS.

CAP. XI.

EX radice recta, laxi, & digitum minimum crassa, caulem habet teretem, & instar Been albi [ut vulgò vocant:] geniculatum, foliis herbacei coloris, iisque plurimum dissectis, instar Chamomillæ vulgaris seu Cotulæ, ad fastigium vsque, quod flore rutilo, & quasi aureo, formæ Argemonem planè referente, vestitum.

In horto quodam fortè fortuna repertam vidit Tragus, qui Anemonem inscribit, & Anemones genus esse existimat, quod à Dioscoride describitur. Turnero tamen non videtur Anemone Dioscoridis, sed Papaueris erratici species.

Tabern. est Argemone tertia: C. Bauh. phyt. Synon. Adonis i. siue hortensis, & [ut etiam H. Lugd. p. 844.] Anemone hortensis Tragi: Apud Matth. Anemonè alteram vocat & Anemonem 5. Matthioli in edit. secunda, in aliis verò editionibus Anemonem hortensem Tragi.

ANEMONE LATIFOLIA FLORE FLAVO,

i. Clusii.

CAP. XII.



Satis amplis *Descr.* foliis circumnata ferè rotunditatis, per ambitum serratis, duris & firmis, longoque pediculo fultis, supernè intensius virētibz, infernè verò plerumque purpurascētibz, ut Cyclaminis flore odorato folia propemodum, feruidissimi gustūs: tuberosa, & oblongiuscula, Tormentillæ

Vu 3

vulgaris æmula, fibris aliquot dependentibus, foris nigra, intus alba, solida, ingrati admodum saporis, quæque nauseam mouens quodammo-
dò strangulet, deinde linguam aliquantulum vellicet.

Synon.

H. Lugd. p. 846. dicitur Anemone latifolia prima Clusii: Et sic in Obs. p. 147. & Ic. Plant. p. 279. In Lobelii vero Obs. figura est transposita. Gerardo & Tabern. in Icon. Anemone latifolia Clusii: Eidem Hist. Anemone 8. latifolia siue Lusitanica, Portugalsch Anemone Rösslin: Angl. Brande Leased winde flower. C. Bauh. phyt. Anemone 16. siue latifolia folus ferratis.

Locus & Tempus

Lapidosis quibusdam Lusitanie collibus iuxta Tagum, atque etiam inter vepres eruebat Decembri anno 1564. Clusius, & insequente Ianuario, qualis in Hisp. expressa est, & nos depinximus, nullum enim florem tum temporis ipsi obseruare licuit. Sed multos deinde post annos semine è Lusitania delato, similem apud Hollandos natam monebat Ioannes Moutonus, siccumque cum caule & foliis florem è Batavia acceptum communicabat Clusio, qualem in Hist. post. exprimi curauit.

Is autem plurimas id genus alias proponit & describit, quas, breuitati studentes, hic tantum notabimus, ampliorem delineatione ex eiusdem Clusii Historiis petendam relinquentes.

Anemone latifolia duplo flore flauo,
2. Clusii.

Tempus.



Hæc Clusio
serius alii
Anemones ge-
neribus & ger-
minabat & flo-
rebat, semen
verò Iunio
maturabat.

Anemone Italica latiusculis spinosis foliis, 3.
Clusii.

Clusius in Hisp. describit pro Anemone latifolia altera, foliis inferiore parte nonnihil purpurascens, flore diluto rubore purpureo. In Hist. post. pro Anemone hortensi latifolia 3. simplici flore, eamque Herbariorum vulgus apud Belgas Anemonem stellatam siue stelligeram nunc cognominare scribit, miraturque nonnullos pro Geranio primo reponere non veritos.

Synon.

Dodon. de Florib. in Epilogo, & Hist. in fol. lat. vocat Anemonem primam: Camer. ad Hist. Matth. germ. & Epit. Anemonem secundam:



C. Bauh. phyt. Anem. 10. siue Ranunculi rotundo folio purpurascens.

Lobel. in Icon. Plant. p. 279. inscribit rad.

Anemonem tuberosam.

Bulbocastani radice: Et sic etiam in Obs.

p. 247. vbi florem d. l. ut purpurâ rube-

re, nonnunquam candi-

re, ait: quarit- que an sit A-

nemone lutea Gallorum. Sed

tyographico errore mutata figura, quæ proin-

occasio suspicandi Luteam Galeni. Non video hanc ferre luteum florem, nec ullus, quod sciam, affirmavit. Ad Aduersariorum paginam 114. hanc cur referat Lobel. in Obs. nondum percipio. Si- quidem huius Anemones nulla sit mentio in Aduers. Negligentia ergo accusandus quod eo loci non descripserit. Præterea in Aduers. de germanica. in Obs. de exotica scribit.

Tabern. dicitur in Iconib. Anemone stellata purpurea, & alba, Stern windt Rösslin: In Hist. Anemone tertia: Item Ic. Anemone papaueracea, Non windt Rösslin: Hist. Anemone 12. flore purpureo, sex foliis magnitudinis Papaue- ris silu. conspicuo. *Dua figura planè similes sub diuersis titulis: descriptio præterea 12. non respondet iconi: quam verò intelligat, diuinare haud possumus.*

Gerardo Anemone 5. Bulbocastani radice, Ches- nut winde flower: Item, Anemone 10. papaueracea, Poppe winde flower. Eisdem cum Ta- bern. icones ponit: sed descriptiones alias.

H. Lugd. Anemones 1. Dodonæi p. 845. Flos cum superiorib. foliis infra p. 1036. rursus pingi- tur Ranunculi purpurei nomine. Sed eadem repetitur p. 1275. sub Geranio 1. quorundam Da- lachampii: ac sic vnius plantæ tres icones.

Obseruavi florentem Aprili & Maio in hortis Patauinis, Veronensibus, & Bononiæ, vbi etiam in montibus copiosè habetur. Eam quibusdam Germaniæ locis secundum Rhenum, inter Mo- guntiam & Andernacum inter vepres in aprico florentem Martio conspiciebat Clusius.

Anemone latifolia, ex purpura dilutiore
albicante flore, 4. Clusii.

Clusius in Hisp. Anemonem latifoliam alte- ram inscripsit, eique præcedentis effigiem apposuit: In H. post. iconem illam priuauit, vocauit- que Anemonem hort. latifol. 4. simplici flore: eam autem paulò serius priore florere tradit.

Anemone latifolia flore ad carneum colorem tenden-
te, albicantibus vnguibus, 5. Clusii.

Clusius in Pannon. ni fallimur, est Anemone la- tifolia Bizantina carneo flore: In Hist. post. Anem.

Anem. hort. latifol. 5. simplici flore : C. Bauh. phyt. Anemone 14. Eam autem folia ante hyemē proferre tradit idem Clusius.

*Anemone latifolia purpurei ferē coloris
Vnguibus albicantibus, Byzantina,
6. Clusii.*



A Nemones latifoliae simplici carneo flore genus hoc, Anemonem sc. hortensem latifol. 6. simplici flore, habuit generosa Domina de Heusenstain Byzantio allatam, quae Aprili & Maio anni 1584. ipsi, referente Clusio, primum flores protulit: foliorum formā, colore, radice, à superiore parum differens.

Anemone colore saturatius ex purpureo rubens, oris coccineis, vnguibus albis, magnis, Byzantina, 7. Clusii.

Hoc Anem. genus etiam habuit Clus. Constantinopoli emptum Anno 1587, quod inde Francofurtum ad Moenum delatum florem tulit cum reliquis Anemonibus generibus sub Maii initium. Eius autem duas varietates à se observatas tradit & describit.

Anemone latifol. flore coloris purpurei saturi, vnguibus magnis, albis, infima parte purpureis: 8. Clusio.

Inter latifolias, quae purpureum florem habent mittebat ad Clusium N. V. Ioh. Boissot genus quoddam, ipsi semine natum, cuius flos ipso referente elegans esset, sed Clusio biennio duntaxat post florem dedit. Florebat cum aliis Anemonum generibus extremo Aprili & Maio.

Anemone latifol. flore ex purpura violaceo, ad umbilicum albicante orbe, 9. Clusii.

Florebat Anemonē hanc hortensis latifol. 9. simplici flore, Clusio auctore cum aliis Aprili.

Anemone latifol. violacea, maculis albis notata: 10. Clusii.

Decimum hoc Anemonibus latifoliae genus à Clusio observatum, licet tota quodammodo facie noua simile esset, & floris folia coloris essent etiam violacei: internā tamen partē notis quibusdam erant discreta, nam albis maculis erant insignita. Et certē initid Anemonem hanc hort. latifol. 10. simplici flore, vitium aliquod contraxisse existimabat Clusius, cuius causā maculae illae in flore appaterent. Sed quum radicem in-

corruptam offendisset, & sequente anno flores similibus maculis notati conspicerentur, diuersum genus esse rectē censuit.

Anemone latifol. flore violaceo, vnguibus magnis, candidis Byzantina: 11. Clusii.

Flores violaceos paullo saturatioris coloris, 11. Defec. habebat genus, non cedens elegantia ei, cuius vngues maiores magisque candidi erant, propius quodammodo ad octauū generis flores accedentes. Illud Constantinopoli allatum Clusioque ab Illustris Viri Davidis Vngnad uxore communicatum. Anemonem hort. latifoliam 11. simplici flore appellauit.

Anemone latifol. violacea, vnguibus argenteis 12. Clusii.

A Nemonidi huic, inquit Clusius, hortensi latifoliae 12. simplici flore, non valde dissimilis erat ea, quae semine nata Porreto, primum florem tulit anno 1600. Hanc florebat Maii initio.

Anem. hort. latif. 12. simpl. flore

Anemone latifol. flore ampliore, duodenis foliis, violaceo-purpureis, vnguibus albis: 13. Clusii.

A nemone hort. latifol. 13. simplici flore, Clusius Porreto semine natam esse dicit ac florere Maio. C. Bauh. phyt. est Anemone 11. siue Synon. violacea rotundo folio. An porro sit Anemone latifol. flore simplici violaceo magno Camerarii hort. dubitamus, licet Frater id asserat.

Anemone latifol. flore veluti carneo, vnguibus albis: 14. Clusii.

Iam dictis Anemonibus, adiicit Clusius eas latifolias, quae flores quidem purpureo colore praeditos habent, sed multo dilutiores & veluti carneo. Omnes autem, radice & foliorū formā, non sunt dissimiles superioribus, praesertim tertiae: caules etiam habent teretes, & breui lanugine obsitos, atque ex viridi purpurascens, vt illius, ad quorum fastigium nascuntur vncialis longitudinis folia, quorum vnum, vt plurimum, paucis laciniis sectum, inter quae exilit triuncialis pediculus, ex viridi etiam purpurascens, sustinens florem octo plerumque foliis constantem, quorum externa pars nonnihil purpurascit, interna coloris est ferē carnei, eiusque vel saturatioris, vel dilutioris, vnguibus item vel amplioribus, vel minoribus, omnium tamen albis, & capitellū medium obtinentibus nigrum & villosum, quod ambiunt multa albicantia stamina apicibus caruleis praedita. Flores autem sunt vel maiores, vel minores pro terrae ratione & vbertate.

Defec. latifol. Gen. luteo carneo

Florent omnes eodem tempore, quo superiores, aut interdum paullo serius, pro loci, in quo repositae, situ. Quaedam florem habent nonnihil odoratum, aliae minimē. Hanc Clusius, quibus particulariter Anemonem hortensem latifol. 14. flore simplici delineauit.

Tempus

Anemone latifol. colore Orenge dicto: 15. Clusii.

A nemonem hort. latifol. 15. simplici flore habuit inquit Clusius munere Io. Boissot. Aliud eius genus etiam mittebat, iam descripto.

Tempus

per omnia minus, cum foliis, tum caulibus, & flore, cuius color licet ferè idem, mihi tamen pauld dilutior videtur, in vtroque tamen nulla odoris gratia. Floret vtrumque genus cum superioribus: & pro foliis, in quo reposita, vbertate, ampliores, vel minores flores proferunt. Non dubium est, quin plantæ earum semine natæ, etiam interdum varient, & flores proferant, vel saturatoris, vel dilutioris coloris.

Anemone latifol. flore coccineo: itemque vnguibus: 16. Clusii.

Deser.



Similem quidem habet cum Anemone latifolia pleno flore [de qua postea] radicem, sed eius folia quæ etiam multa ex illa oriuntur, non erant adeo ampla & crassa ut illius, neque adeo dilute virebant: caulis, dodrantalis vel etiam pedalis, satis gracilis, viridis floris color idem qui plenæ latifoliae flore, h.e. elegantissi-

mo coccineo internâ parte nitens, similes etiam vngues pallecente orbe illos ambiente, externâ autem quadam lanugine pubescens: medium florem occupabat capitellum villosum cinctum staminulis purpureiscentibus, quorum apices nigricant.

Anemone latifol. coccinea sine vnguibus Byzantina: 17. Clusii.

Locus.

Tempus



Anemones Agenus hoc 17. simplici flore latioreque folio habuit Constantinopoli allatum generosa D. de Heusenstain, quod anno 1587. mense Aprili in eius horto floribus onustum conspiciebat Clusius, cuius fragmentum sequente Iulio accipiebat, & amicis in Belgio communicabat. Id autem, inquit, similibus superior erat, foliis pauld tamen rudioribus, &c.

Anemone latifol. ex coccineo phænicoi coloris, vnguibus parvis, subpallidis: 18. Clusii.

Anno 1600. obseruabam, inquit Clusius, apud N. V.A. vander Duyn elegantem hanc

Anemone hort. latifol. 18. simplici flore. Flo-

rebat duntaxat Tempus.

Maior, quia is annus valde serotinus fuit, propter præcedentem asperitatem Hiemem qualis tunc 35. annis non fuerat conspecta.

Clusius in Pantheon. p. 394. vocat Anemone latifolia Byzantinam coccineo flore: C. Bauh. phyt. Anemone 13.



ANEMONE LATIFOL. FLORE PLENO
variegato.
CAP. XII



Nihil in hac Anemone flore speciosius, qui Rosæ magnæ par, densissima foliorum sætura, Pæonia ferè modo luxuriat, foliis oblongis, acutis, rubentibus striatis: exterioribus verò quadruplò, quintuplòue latioribus, rubro, viridique confusis, variegatis.

Clusius in stirp. Hispanicarum Synoni

appendice Anemones latifoliae flore multiplici titulo pingit & describit p. 523. Lobelius in Obs. p. 146. Ic. Pl. p. 278. dicitur Anemone maxima polyanthos Chalcedonica. Figura, ut Clusius, duplex: una radice, altera floribus. Male apud H. Lugd. p. 847. in Anemones latifoliae flore multiplici Clusii figura, flos adaptatur radici.

Tabernaemontanus in Icon. est Anemone Chalcedonica maior: In Hist. Anemone 7. Chalcedonica: Camerarius hort. Anem. latifol. flore pleno rubro elegantissimo: C. Bauh. phyt. Anemone 15. siue rotundifol. maxima: Gerardo, Anem. max. Chalc. polyanthos, The great Double Winde flower of Bithinia. Germanis Anemone Kößlin Von Constantinopel. Constantinopoli allata fuit. Aprili vel pauld etiam seriùs florem expandit. Flos in Germania rarissimè ad frugem peruenit, frequentissimè enim, antequam sese explicet, vitium contrahit. Certè licet multis annis aluerit Clusius, ultra ternos aut quaternos eius flores explicat.

explicatos videre non meminit: Cassellis autem in horto Ill. Princ. Hassii Landgrauii, maximum & amœrissimum protulerat. Nobis Venetiis attulit Cherlerus, ac Argentine ostendit Meierus.

ANEMONE LATIFOL. PLENO FLORE
coccineo, siue Pauone maior 1. & 2. Clusii.

CAP. XIII.

Anem. 1.
118.
Deser.



Nomine Ranunculi Constantino-politani gener Cherlerus secum ex Italia Patavio ab Ill. Pinello, nobili Genuensæ acceptum, attulit pulcherrimum rarissimumque Anemonæ genus. Ramus erat dodrantalis, unico folio circa medium donatus, quod sine pediculo caulem amplectebatur, circumscriptio-
na ferè circinata

diuisurâ profundâ & crebrâ superiorum quorundam foliorum Ranunculi auricomæ: supra quod ramus nudus paulatim attenuatur, summo fastigio florem gestans Anemonæ multiplicis flori parem, secundâ foliorum fœturâ luxuriantem, ut nullus planè compareat umbilicus, saturatâ purpura tinctum: extima cuius folia vnciâ longiora, semunciâ latiora, obtusa, venosa, interiorum alia dimidium, alia ne quadrantem quidem eius magnitudinis attingunt. Est hic flos, ni fallor, idem cum Clusii Anemone hortensi latifolia 2. pleno flore, ut & cum eiusdem Anemone hortensi latif. Pauone maiore 1. atque etiam cum eiusdem Anemone hortensi latif. Pauone maiore 2.

Locus &
Tempus

In Belgicis hortis inquit Clusius, Aprili vel paulò etiam seriùs florem expandunt. Earum etiam radices, perinde ac latifoliarum simplici flore, præsertim quæ crassæ & globosæ sunt, temporis diuturnitate plerumque cariøsæ sunt, & vitio deinde ad extremos nodos serpente tandem penitus corrumpuntur, nisi alternis ad minimum annis, in fragmenta diuisæ, tellurique commissæ pangantur.

ANEMONE GERANIFOLIA.

CAP. XIV.

Deser.

Multa habet folia nouo Vere, quum prodire incipiunt, purpurascens, deinde ex viridi pallentia, multifida, Coriandri referentia, vel Limoniæ potiùs Anemonidis foliis similia, trigemina plerûq; simul pediculis cõnexa, hirsuta, & in terram, ut Dioscorides rectè ait, inclinantia: inter quæ caulis exilit nudus quidem, sed quem terna foliola, trifariam profundius incisa, media parte amplectuntur, quæ aliquamdiu florem



occultât, donec Solis calore ex iis sese explicas & emergens, expandatur in quatuordecim aut quindecim foliola mucronata, minora quàm in latifoliarum generibus, coloris vel cœrulei vel albi, vel utroque mixti h. e. ex terna parte subcœrulei, internâ albi, staminulis albis, quorum apices pallidi, medium floré occupantibus:

decusso flore, apparet capitellum penè Ranunculi, conflatum ex seminibus eius semini etiam similibus: non tomentosum ut in latifolia Anemonide: radix digitalis plerumque longitudinis & crassitudinis, in aliquot ramos diuisa, & tuberculis obsita, fibras quasdam hinc illac spargens, foris nigra, intus alba, quæ similiter fragmentis feri & pangi potest.

A Clusio nominatur in Hisp. Anemone tenuifolia 3. In Hist. post. Anem. hort. tenuifol. 1. simplici flore: A Dod. in fol. lat. Anemone 2. A Lobel. in Obs. p. 148. In Ic. Plant. p. 280. Anemone tuberosa geranifolia: A Tabern. Anemone Rupertiana. C. Bauh. phyt. Anem. 6. siue Geranii Rupertiani folio: Schvvenckf. Anem. Rupertiana flore nunc albo, modò cœruleo, *Flein blaws lechte windt rosslin*. Gerardo Anemone Geranii folia, *Storckes winde flower*: H. Lugd. p. 845. Anem. 2. Dodonæi, tenuifol. 3. Clusii, siue Geranifolia Lobelii.

Hanc primùm ex Italia habuerunt Belgici hortis, in quibus Vere floret: semen Maio maturascit, aut paulò seriùs. Radicis fragmentis scri-tur ac pangitur.

Locus &
tempus,

ANEMONE ITALICA TENVIFOLIA

purpurea, foliis floris orbiculatis

CAP. XV.

Deser.

Anemone Italica tenuifolia radice nitebatur subrotunda, capillarium fibrarum non experte: foliis Coriandri foliis similibus, multùm diuisis, haud secus ferè quàm Apii hortensis, sed crebriùs incisis, pediculis dodrantalibus appensis statim à radice orientibus, in firmo & tenui principio pediculi, crassiori in adultioribus: inter folia surrigebatur caulis tenuis, cubitalis, nonnihil hirsutus, citra cuius fastigium, aliquot digitis sub flore erant folia sine pediculis caulem ambientia, minutim dissecta. Cauli infidebat flos vnus, magnus, purpureus, quinque foliis constans, latis, rotundis, in acumen desinentibus, exterius multùm hirsutis: umbilicum floris occupabant apices multi.

An Anemone prima Matthioli? Camer. hort. de hac ait: Anemone tenuifolia flore purpureo frequens in Italia circa Romam & Neapolim atque in Hetruria. Hæc tantùm potest regio ut



gio, vt flores quarto anno pro purpureis, albos proferat. Apud Matth. in Epit. & Hist. germ. vocat Anemonem 4. foliis frequenter laciniatis, floribus purpureis, &c.

Montbelgardi in horto, ni fallor, Maio florebat, sed tunc eam depingere neglexi.

Camerarius author est, acrem esse plantam, eiusque succum naribus insulum

plurimum cerebrum expurgare.

Anemone tenuifolia Species varia.

Eleganter pingit & graphicè describit Clusius tum in Hispan. tum in post. hist. plurimas Anemones tenuifoliae species, quas breuitati studentes, vt in latifoliis factum, hic tantum notabimus, pleniorum, earum historiam ex ipsius Clusii scriptis petendam relinquentes, additis tamen præcipuarum nonnullarum iconibus. Considerandè igitur veniunt præter iam descriptas Anemones.



I. Anemone tenuifolia purpurea, foliis floribus in acutè desinentibus 2. Clusii: cuius hic traditur Icon.

II. Anemone tenuifolia coccinea, vnguibus ex pallido fusco & albo coloribus mixtis: tenuifol. 3. Clusii.

III. Anemone tenuifolia coccinea, vnguibus albis: 4. Clusii.

Florem sustinebat amplum [præter istius generis Anemonidum mo-

rem] foliis constantem coloris interiorè parte coccinei elegantissimi, vnguibus albis, exteriorè quidem etiam coccineis, sed tenui lanugine pubescentibus & splendentibus: umbilicum occupante villoso nigricante capite, multis staminibus cincto, quorum apices ex nigro purpureabant.

IV. Anemone tenuifolia flore magno coccineo vnguibus albis orbiculatis: 5. Clusii: cuius icon in hac pagina tertio loco posita est.



V. Anemone tenuifolia flore amplo [foliis floribus in cuspidem ferè desinentibus] sanguineo, vnguibus albis magnis: 6. Clusii: cuius hic traditur icon.

VI. Anemone tenuifolia flore minore coccineo vnguibus exalbidis, purpureis venis distinctis: 7. Clusii.

VII. Anemone tenuifolia coloris sanguinei coccineo permixti, vnguibus eiusdem ferè coloris: 8. Clusii.



VIII. Anemone tenuifolia flore pluribus foliis constante carnei quasi coloris: 9. Clusii.

IX. Anemone tenuifolia duplex: Vna ex albidò virescens, vnguibus albis: Altera prorsus ferè alba, vnguibus & venis ex albo paullulùm virescentibus, 10. & 11. Clusii.

Clus. in Pann. p. 395. priorem tradit sub Anemonidis tenuifoliae carneo flore nomine, siue Byzantinae secundæ.

Et hæc est quam Anemonidis hort. tenuifolia 11. simplici flore titulo describit.

C. Bauh. phyt. vocat Anemonem 4. siue angustifoliam



stifoliam ter-
tiam.
An est Ta-
bern. in Hist.
Anemone 11. si-
ue rapacea
propter radi-
cem, flore ex
purpureo albi-
cante.

X. Anemone tenuifolia candida, exceptis vn-
guibus, externâ parte nonnihil virescentibus, 12.
Clusii

XI. Anemone tenuifol. prorsus niuea præter
vngues, in quibus aliquid carnei coloris, 13.
Clusii.



XII. Ane-
mone tenuifo-
lia exalbida, ve-
nis carnei colo-
ris: 14. Clusii.

XIII. Anemone tenuifolia præcedenti candi-
dior, 15. Clusii.

XIV. Anemone sanguinea, vnguibus venis al-
bicantibus distinctis, foliis floris orbiculato mu-
trone, 16. Clusii.

XV. Anemone tenuifolia Kermesina, 17.
Clusii.

XVI. Anemone tenuifolia coloris coccinei
valde diluti, vnguibus amplis & albis, 18. Clusii.

XVII. Anemone tenuifol. cochinillea, vngu-
ibus magnis albis, foliis florum extrema parte
orbiculatis, 19. Clusii.

XVIII. Anemone tenuifol. sanguinea albi-
cantibus vnguibus, 20. Clusii.

Et illæ sunt Clusio Anemonidis tenuifoliz
florem simplici foliorum serie gerentis species:
qui non dubitavit quin plures aliz aliis fortè
innotuerint: confidens etiam quotidie deinceps
plures exoriturus, vel foliorum numero, vel aliis
notis flores discretos habituras.

Tom. III



XIX. Ane-
mone tenuifo-
lia, flore poly-
phyllo coccin-
neo.

ANEMONE FOLIO ACONITI, RADICE

Rapunculi, flore ex purpura albi-
cante: Et Altera folio Coriandri, ra-
dice Oliuz flore purpureo.

Tabern.

CAP. XVI

Radice prior est longa, Rapunculi, crassitu-
dine mediocris digiti, fibris donata pluri-
bus, odoris acris: foliis profundè dissectis, instar
Aconiti: caule spithameo, & longiori, crassiuscu-
lo, tomentoso, canaliculato, recto, intus cauo:
flore ex purpura albicante.

Deser.
Anem. rap-
acea

Altera radicem habet Oliuz, rotundam, odoris
acris & vehementis: folia Coriandri, profundius
tamen & magis incisâ: caulem pilosum, tenuem,
canaliculatum: florem sex foliis constantem, pur-
pureum, papaueraceum: capitulum in medio
foliorum nigrum.

Anem. pa-
paueracea

Ambæ [11. sc. siue rapacea, & 12. siue papauera-
cea] abundant Vvascouiz montibus planis, Soli
expositis.

Locus:

An aliquis meminerit Anemones radice Ra-
punculi nondum occurrit. Quæ verò sit Ane-
mone papaueracea Non Windt Rôsslin foliis
& flore magnitudine Papaueris nobis non satis
constat. Icon sanè quæ pro hac proponitur à Ta-
bern. non respondet descriptioni. Videtur au-
tem nobis haud diuersa, ab eius Anemone 3.
quam nominamus Italicam latiusculis foliis spi-
nosâ.

ANEMONE FOLIO MVLTIPlicATO,

hirsuto, flore quadrifolio, rubro, albo
cæruleo.

CAP. XVII.

Habemus [inquit Anguill. ep. 12.] Anemo-
nem Athenæ in montibus altis, foliis mul-
tifidis, & lanuginosis, cuius flos quatuor dunta-
xat foliis constat, Papaueris modo, aut ruber,
aut albus, aut cæruleus. Reperitur in Italia, in sil-
uis altorum montium supra Castellum in Mar-
sis dictum Piscina, & montibus Sclauoniæ, siue
Illyriæ, & Moreæ.

Anem. A-
thenas Ang-
uill.

Clusio dicitur Anemone Anguillaræ: C.
Bauh. phyt. Anemone 1. siue lanuginosa folio

Xx 2

flore albo, rubro, caruleo. Sed quæ sint hæ Anemones prænominati non explicant. Nec quis è genere Pulsatillæ eas esse contenderit. Habent enim Pulsatillæ plura quàm quatuor in flore folia.

ANEMONE ANGVILLARÆ LVTEA,
quadrifolia, foliis multifidis.

Anem. lutea
Galen.
Anguill.

Resert idem Anguillara epist. ii. in Apulia Anemonidis genus illud reperiri, quod Galen. lib. de comp. med. sec. loc. floris colore luteo esse scribit, atque illic notissimum esse, & à cæteris figura non differre, sed colore. An autem Anguillara de Pulsatilla lutea scribat considerandum. Dubium in eo consistit, quod non sit quadrifolia. Clusius dubitat an non sit latifolia Anemones genus illud, quod secundo loco descripsit. Sed quomodo possit ea esse Anemone Anguillara, quæ quatuor tantum floris foliis constat, cum latifolia Clusii magno sit floris foliorum numero. C. Bauh. phyt. vocat Anemonem 12. siue luteam. Nec plura.

ANEMONE LVTEA RAVWOLFFII.

CAP. XVIII.

Locus

Sakaick

Sakaick
assar.

Commemoratur hæc cum aliis à Ravvolffio Itinerarii sui part. 1. cap. 9. Circa Halepum occurrunt aliquæ Anemones species, plurium colorum, rubri, purpurei, lutei, &c. quas omnes communi nomine Sakaick appellant, cognomē addētes Sakaick achmar, Sakaick alfar, Sakaick aserach, i. e. Anemone rubra, lutea, purpurea. Luteam verò pingit parte 4. numero 15. titulo pulchræ Anemones roseæ, floribus luteis, Anemones luteæ Sakaick alfar Arabibus dictæ.

H. Lugd. append. p. 26. Anemones genera Arab. Sakaick. C. Bauh. phyt. Anemone 17. siue varia peregrina, radice fibrosâ.

ANEMONÆ MATTHIOLINÆ.

CAP. XIX.

Anemoni-
des legiti-
ma Diosc.

Matth.
redarg.

Anem.
genera 5.
Matth. in
comm. post.

Legitimam vtriusque generis Anemonem se legisse gloriatur Matthiolus in Diosc. in anni 1559. editione, idque in Ananiensi agro, quæ ut arbitrat, Dioscoridis descriptioni nihil prorsus reclamant. Postea verò Venetiis in horto Medici Maphei à Mapheo conspexisse. Sed si collegit, cur non descripsit? cur præterea falsas exhibuit figuras, ad descriptionem factas, maleque intellectas. Appingit enim vascula, & calyces Papaueris, quorum non recòrdatur Dioscorides. Cur non monet suas icones non respondere visis plantis, si nouit? Si veras proposuit imagines in priorib. comm. cur in postremis eas mutauit, nec falsas fuisse priores admonuit?

Anemones [inquit in comm. It. cum mag. fig. impressis anno 1568. & Lat. impressis anno 1583.] quinque genera obseruauit: Horum primum folio prouenit Coriandro simili, sed frequentibus incisuris, caulibus lanuginosis, tenuibus, striatis, in quibus tenuiora per intervalla sunt folia, flo-

ribus siluestris Papaueris magnitudine, senis circum distinctis foliis, purpurascens, capitulo umbilico tenui emergente, nigro colore, nigrisque capillamentis stipato, perinde ac in Papauere. Radix illi Oleæ magnitudine, subrotunda fibrataque & sapore acri. Secundum foliis assurgit minoribus, & frequentius laciniatis, cynoctoni Aconiti modo, caulibus alteri similibus, sed aliquantò crassioribus inanibus, & in rectum spectantibus, quibus flores insunt, dilutiore purpurâ nitescens, capitulo circūquaque comato: perinde. ac alterum. Radicem habet breuem, Rapunculi ferè figura, fibris adnatis multis, acti etiam gustu. Tertium foliis crescit Ranunculo primo æmulis, caulibus tenuibus, sesquipedalibus: rotundis, in quorum cacumine flores exeunt albi, quinque tantum folioli s distincti, Rosarum magnitudine, & nonnunquam tenui quadam purpurâ respersi, inferiore præsertim sede. Radicem habet fibratam ac tenuem: Nascuntur in collibus. Habentur quoque Anemonis, genera alia duo, foliis laciniatis, & floribus in altero purpureis, in altero aureis. Omnia genera Maio mense florent. Non desunt, qui credant Anemonem, & siluestre Papauer idem esse: sin minus, Tempus saltem eiusdem esse generis. Sed ii, meâ quidem sententiâ, falluntur, & prorsus aberrant à Diosc. proposito. Quandoquidem si hoc idem sensisset Dioscorides, alterum ab altero diuersis capitibus non distinxisset, neque, ut legitur in eius capitibus, calce, differre Anemonem à siluestri Papauere tradidisset. Verum ut non diu nec multum in Matthioli erroribus retegendis laboremus, rem Camerario committimus, qui apud Matth. in eius Hist. germ. dicit se coniectari haud posse, quænam sint Anemones à Matthiolo in suo herbario pictæ, quandoquidem de iis nullus scribat, nisi de tertia. Ipse etiam se ramosam vidisse negat, & alias descriptionibus Matthioli respondentes effigies habere affirmat quas tradit.

Tabern. in Icon. Anemones ramosæ purpureæ; Et, Anemones ramosæ luteæ titulo, ambas Matthioli fictas imagines habet, & eum imitatus cudit descriptiones. In Hist. Anemonem 13. & 14. inscripsit.

Matthiolum autem in commentar. prioribus duo proposuisse Anemones genera, quæ nec in Germania, neque Anglia, nec etiam in Italia proueniunt, testis est Turnerus, qui nunquam illas videre meminit.

A partibus verò Anemonarum Matthioli stat Frater C. Bauh. Matthiolus, inquit, quinque proposuit Anemones, cuius figuras mutare non volo.

H. Lugd. p. 842. & sequentibus Anemones Matthioli quinque proponit, nec quales sint, indicat. Anemones autem secundæ Matthioli titulo pingit Ranunculum flore globoso, ut fusiùs hoc titulo dicemus.

ANEMONE RANUNCULI FACIE LVTEA.

CAP. XX.

Foliis prouenit Ranunculi ferè, sed teneriori- Describus, floribus aureis, radice parue Fabæ magnitudine, inquit Camerar. qui in Epit. & Hist. Matth. germ. Anemonem quintam inscribit. Sed in Epitomes eadem tabella pinguntur icones duarum plantarum: in vtraque autem est radix maior



maior Fabae: Quae porro sub numero 1. proponitur, est quae hoc capite describitur. Quae verò numero 2. notatur, ea accedere videtur ad Ranunculum, cui flos in medio folio. In H. germ. nudam proponit iconem sine descriptione.



capita interdum diuisa, superius ex reliquis marcidiorum foliorum comata, saporem nonnihil amarefcente, & tandem acrimoniâ linguâ vellicante. Duas figuras proponimus, non quod sint diuersarum specierum sed quod si quid in vita requiratur, ex altera forte suppleatur: nisi factas

Descript.

Icones

PULSATILLA PURPUREA, CAeruleae.

CAP. XXI.

Descript.

Tenuia folia sic satis Pastinacæ sylvestris foliis similia sunt, nisi ab iis magnitudine vincerentur, tenui diuisurâ pilisque respondentia, ex pediculo longiore, palmari circiter, admodum villosa & propter terram subrubente, appensa: caulis tetes, cauis, densâ lanugine obductus, dorantalis, delapso flore pedalis & maior, nullis vel ramis, vel foliis donatus, vnico excepto folio, quod paullo infra florem nascitur, denso, mollique tomento comatum, circum circa labri



instar, aut acetabuli profundiusculi caulem augens, sibi in parte inferiori continuum, quod mox in lacinias numerosas tenuesque finditur: caulis summo fastigio flos sedet vnicus, magnus, & sex foliis acuminatis compositus, purpurascens, foris hirsutus, intus glaber, leuem sed suauem odorem aspirans: medium obsidet ex oblongo rotundum capitulum

fibris apicibusque luteis cirrhatum: postquam autem delapsus est flos, caulis supra folium supra dictum, quintuplò, aut altius excrescit, proque flore succedit comosum capitulum staminum hirsutiorum mollitie, argentei splendoris: appenso vnique stamini semine oblongo, tereti: delapsis porro caducis seminibus vnâ cum staminibus appensis caput relinquitur rotundum: radix crassa, longa, nigra, in plura

Tom. III.

emissimus, meliorem dedissemus.

Tragus Herbam venti intitulat; incognitamque ait & quasi peregrinam: Mulierculas verò Argentinenses herbarias fûschell vocare, vel fûschell, q.e. si interpreteris, Campanula vel Nola culinæ, siue culinaria: Campanula vaccæ, aut vaccaria. Videtur autem ipsi Ranunculi genus Sardonium, de quo Dioscorides lib. 2. scripsit, quamuis non desint qui Oreolelinon esse contendunt.

Cordus in Hist. pro Decima Ranunculi specie describit, ac leptophyllon & comatum cognominari posse concedit.

Gesnerus hic figuram ex Trago posuit. Idem de hort. vocat Pulsatillam vulgi Italicorum, Candam vulpinam Amati, Ranunculi Dioscoridis secundam speciem, Herbam Sardoam, & Heluetiorum Bîgswîtz. Item Anemone Aretii, floribus caeruleis, maioribus tamen, pallidioribus, & nonnullorum das wilden mans frâß.

Turnero pingitur the common Anemone titulo.

Dod. gall. inscripsit Herbam Sardoam & Apium risus, delineauitque pro Ranunculi auricomæ (Ranunculi dulcis folio rotundo) specie altera, floribus purpureis. Hanc incognitam scribit, ac postea inter nomenclaturas ita appellandam censet: Herbam sc. Sardoam, Apium siluestre, Apium rusticum, Apiastrum, & Apium risus, vt quo nomine in aliquibus officinis cognita sit, vt in aliis Pulsatillæ Gallicæ Passesleur, Belgicæ Cnechtscelle: Sed aliter sentit Dodonæus in fol. lat. vbi Pulsatillam vocat. A nonnullis, inquit, Apium risus dicitur. Non est tamen Herba Sardoæ, quæ propriè Apium risus videtur appellanda. Non est etiam Ranunculi, neque etiam Anemones species: vtrisque tamen & præsertim facultatibus accedit. Colore est plurimum Violæ nigrae purpureo, quandoque candido, aliàs luteo, rariùs rubente. Belgæ in hortis habent apud Germanos satis frequens locis asperis & lapidosis, & subinde in ipsis rupibus, & quidem flore purpurei ex caeruleo coloris, qui pro locorum ratione aut intensior, aut remissior. In siluis siquidem ac vmbrosis dilutiore colore quasi inalbicat flos: in apricis coloratior est: Albidi floris Auerniæ & Narbonensis Galliarum montes supeditant: lutei Tauriensis Allobrogum: rubri floris ex Alepò Syriæ vrbe habetur.

Xx 3

Herba
Gentis
TragoRanunculi
Species
CordoPulsatilla
Italicor.
Canda
GulpiHerba Sarda
Dodonæi
Apium risus
Dod. gall.Nec Apium
risus
nec Ranunculus
etiam Anemone

Pulsatilla
vulg.
Lob. Lobel. in Obs. p. 149. & in Ic. Plant. p. 281. vocatur Pulsatilla vulgaris. Qui Ritus Apium Dioscoridis autumant, risum potius quam responsum merentur.

Pulsat.
Matth. A Matthiolo in Epit. & Hist. & germ. cum addit. Camerarii, ac etiam passim in comm. in Diosc. Pulsatilla titulo pingitur, dicente: Fuchsius in libello imaginum Anemones purpureæ (sylvestris) loco, pingit herbam quæ plerisque Pulsatilla cognominatur, etsi nullam habeat cum Anemone cognationem. Scribit Ruellius Anemone in Gallia nasci, eamque esse, quam Herbarum venti vocant Herbarii: sed me latet quid Ruellius per Herbarum venti intelligere voluerit. Bohemi vocant fonicklec, Saxones propter semen Bocksbart. i. e. Barbam hirci.

Pulsatilla
vulg.
duo genera
Clus. Pulsatilla vulgaris Clusius duo genera passim in Austriæ & vicinarum regionum locis editioribus & vento perflatis inveniuntur: vnum præcocius crassius folio, amplius flore, quod ab Ungaris lo kevkevvrchin. i. e. equi kevkevvrchin, siue equina Pulsatilla: alterum, non adeo præcox, folio tenuius inciso, floreque minore, & purpurei coloris, adeo saturi, ut niger videatur, Ungaris Lean kevkevvrchin, h. e. virginis kevkevvrchin, siue virginea Pulsatilla, appellata. Is vero titulo Pulsatilla vulgaris dilutius flore iconem habet à Lobelio propositam pro Pulsatilla vulgaris: Et titulo Pulsatilla vulgaris saturius flore, quæ Lobelio dicitur Pulsatilla flore clauso caruleo.

Synon. H. Lugd. p. 849. vocat Pulsatillam Matthioli. Tabern. in Ic. & Histor. nominatur Pulsatilla 1. flore purpureo & caruleo; item Cauda vulpis: Gerardus Pulsatillam vulgarem vocat Purple passe flower: Schvvenckf. Pulsatillam purpureo flore, Thalius Anemones speciem Pulsatillam vocat: C. Bauh. phyt. Pulsatillam 1. siue vulgarem, foliis floribus nonnunquam reflexis, colore ut plurimum Violæ nigræ purpureo, & etiam obsoleto.

Locus & Tempus Monspelii Martio mense floret in montibus ceu & Lugduni, vbi copiosè provenit. Frater C. B. circa Heluetiorum Badenses thermas purpuream collegit. Sæpius in hortum transtuli, sed frustra. Copiosè tandem circa Bonam in Germania nascitur, & circa Oxoniam in Anglia, ut Turnero Falconerus retulit.

Vires & vis. Ab Empiricis id compertum habet Brunfelsius, quod vulneraria sit herba. Quod folia non sine acore quodam secantur, ita ut oculos, quemadmodum Allium aut Capræ feriant. Quod illa per Alembicum distillata, aquam vulneribus mundificandis curandisque præstent vtilissimam, quæ & putridam carnem erodat. Folia, caules, & flores [inquit Matth.] cum acerrimo sint gustu, excofaciunt & siccant ordine quarto: incidunt: attenuant, attrahunt, digerunt, expurgant, & exulcerant. Radix verò cum subdulcis sit, non longè aberit à temperatis. Sunt qui eam maximè præferant, contra pestilentiarum contagia & pota venena, & virulentorum animalium ictus, si cum vino bibatur, drachmarum duarum pondere, quare in Antidotis additur. Aqua è foliis distillata, vulnera sanat, & pota sudorem prouocat. Trago Herba venti calida est & sicca, debetque magis externis, quàm internis corporis partibus adhiberi. Commendatur ad calculos, gangrænam, putrida vulnera, vngues scabidos, papulas, mariscas, verrucas, & maculas. Radix siccata sternutamenta ciet: cruda verò mansu pitiuitam elicit.

Sudorem mouet aqua.

PVLSATILLA FLORE CLAVSO CÆ- Defect. ruleo.

IN Pulsatilla flore caruleo perpetuò clauso conspicuam differentiam videnti copiam fecit Lobelio Coldenbergii hortus. Cæteroquin cum superiori re ipsa vna, nisi folio esset superuiventi.

Lobel. Obs. p. 150. dicitur Pulsatilla varietas. Ic. Plant. p. 283. Pulsatilla flore clauso. Dod. in fol. lat. Pulsatilla altera icon. H. Lugd. p. 850. Pulsatilla altera Dodonæi. Clus. in Hist. post. [vbi icon eadem quæ Lobelio, sed diuersa descriptio, quam antè tradimus] Pulsatilla saturius flore. Tabern. Pulsatilla 5. siue carulea minor. C. Bauh. phyt. Pulsatilla 4. siue foliis floribus reflexis. *Synon.*

PVLSATILLA RVBRA.

Differt à vulgari non solum floris colore, sed etiam formâ foliorum, quæ tenuius diuisa: florum item foliis, quæ in priori acuta, in hac obtusa.

Hæc sine dubio est illa Pulsatilla rubra Obs. p. 149. Icon. Plant. p. 282. quam ex Alepo Syriæ vrbe se habuisse Pena & Lobelius referunt, quanque Clusio videre nunquam contigit. *Synon.*

Inscribitur hæc apud H. Lugd. p. 850. Pulsatilla rubra Lobelii. Tabern. in Icon. & Hist. itemque Gerardum, Pulsatilla 2. rubra. C. Bauh. phyt. Pulsatilla 2. siue flore rubro: apud Matth. Pulsatilla rubea.

PVLSATILLA ALBA.



Defect. Pulsatilla alba, foliis est multo amplioribus, quàm reliquarum vlla, nec ita etiam minutim concisis, & ad Myrrhidis fil. foliorum diuisuram quodammodo accedentibus, & nonnihil hirsutis: caulem qui cubito longior nonnunquam, medium cingit consimilia quoque folia: ceterum, flos qui summo cauli hæret vnicus, lacteo est candore, quem villosum capitulum cristatumque aliarum more consequitur: radix itidem crassa.

An hæc est Bened. Aretio in descr. montis Stockhornii apud Gesn. de hort. altera illa species Biswurtzen flore albo, quam Ranunculum aliquem montanum aut Anemones speciem esse haud negauerit? *Ranunc. montan.*

Gesnerus de hort. nominat Anemonem flore albo, quam græcè ὀπείζορρας dicendam præcipit. Item, Pulsatillam Italarum, Anemonem albo. In descr. montis Fracti, in lib. de Lunar. Anemonem *Anem. albo*

alpinam, *alpinam.*

alpinam, radice nigra &c.

Pulsat. alb.
da Lob. Fortè Lobelii *Pulsatilla* albida pallens in Aduerf. non eadem est cum nostra, quam in Obs. p. 149. Icon. Plant. p. 281. *Pulsatillam* albam inscribit.

Pulsatilla
dua Tabern. Tabern. in Ic. & Hist. habet *Pulsatillam* albam siue 3. quam *Lean Fetsch* in Hungaricè, h. e. Virginis *Pulsatillam* vocat. Habet & in Hist. *Pulsatillam* 4. flore albo prouenientem in montibus Lotharingiam separantibus ab Alsatia, possimum inter Espinal & Fontenoi inter rupes, unde quoddam difficulter euellatur, *Pulsatillam* petram, vocandam existimat.

Synon. Gerardo dicitur *Pulsatilla* flore albo white *Passflower*: *Schvvenck*. *Puls. niuea* alpina. *Puls. petraea*, *Schneebäumen* *Schneehenlin* / & *wild Maustraüt*. C. Bauh. phyt. *Pulsatilla* 3. siue flore albo. Clus. in Pann. p. 382. *Anemone* silu. 2. montana *Pulsatilla* folio.

Locus & Tempus. Geneuæ mense Iulio in monte Thuri copiose floret. Crescit in collibus *Escher* & *Durrenstein* Stiria iugis, inter scopulos tenui & leui terrâ textos: plerumque verò in ipsis scopulorum fissuris & commissuris adeò altè radices agit, vt summâ difficultate, & vix vnquam, nisi avulsis ferreo instrumento scopulorum fragmentis integras Clusio eruere licuerit. Floret autem istic Iulio, interdum etiam duntaxat Augusto, pro Æstatis maturius aut serius incipientis natura, solutis videlicet niuib: nam è primis floribus est. Semen plerumque maturitatem acquirit sub extremum Augustum. Difficuler cicutari posse tradit idem Clusius.

PULSATILLA LVTEA.

Descript.

Pulsatilla lutea palmaris erat planta, radice crassâ, foliis cæruleis modo diuisis, sed segmentis latioribus, valde hirsutis: caulis singularis, vnicum summo fastigio sustinens florem colore luteo præditum, foris hirsutum, intus glabrum, obsidente medium apicum magno numero.

Camerarius ait florem luteum subrubentem, & subsequi semen papposum barbatumque: figura autem quam proponit facta est ad plantam meam siccam Gesnero missam.

Synon.

An *Anemone* siluestris terra Clusii? An Gesn. hort. huius meminit, *Anemones* & *Pulsatilla* flore luteo nomine: *Pulsatillam* luteam vocat Camer. in Matthioli. *Gale Bigwurz*, h. e. Radicem contra morsus venenatos luteam: in eiusdem verò Hist. *Gelb Fuchenschel*, i. e. Campanulam, siue *Nolan* culinariam luteam. Commemorat *Pulsatillam* luteam Lobel. in Adu. & *Pulsatillam* lutei floris Dodon. in fol. lat. Qui an nostram intelligant, ambigimus. Siquidem eam à vulgari colore tantum distinguunt. *Pulsatillam* luteam sibi è *Pedemontio* siccam missam ait Tabern. indeque *Pulsatillam* *Pedemontiam* cognominat.

Dalechampi apud H. Lugd. tria *Pulsatilla* genera luteo flore conspicua produxit. Hanc autem inscripsit p. 850. *Pulsatillam* 1. Alpinam *Dalechampi*, radice crassâ, nigra, exesa, foliis *Apii* modo dissectis, inter hæc tria genera latissimis, hispidis.

C. B. not.

C. Bauh. phyt. vocat *Pulsatillam* 5. siue luteo flore: *Pulsatillam* autem Camerarii: *Pulsatillam* verò 6. siue luteam *Apii* folio, primam *Dalechampi*, sed cur *Dalechampi* *Pulsatillam* lu-

team 1. separet à lutea Camerarii non video.

Reperi florentem Iulio in Rhetii monte Braulii, Gener Cherlerus sub finem Iunii in monte Gotthardi.

Locus & Tempus.

PVSATILLA LVTEA APII HORTENSIS folio 2. & 3. Dalech.

Pulsatilla 2. alpina *Dalechampi* siue lutea 2. *Pulsat. 2. alpina Dalech. descr.* genus apud H. Lugd. p. 851. radice est tenuiore, brevior, minus atra, foliis hortensi *Apii* limilibus, paulò latioribus, hirsutis, radicem ambientibus, multis in caule dodrantali, lanuginoso, mediâ sui parte villosa glomo pubescente e quo prodit floris aurei pediculis.

Pulsatilla 3. alpina *Dalechampi*, siue lutea tertium genus, radice est, quam in superioribus graciliore, folio *Pastinacæ* silvestris, apicibus in medio flore coaceruatis luteis, quos in seminis conceptaculum tandem formatos spissa lanugo vestit. Hæc tria genera, inquit, in monte Muræ, Allobrogum oppidulo vicino, reperiuntur.

Puls. 3. alpina Dalech. descr.

C. Bauh. phyt. vocat *Pulsatillam* 7. siue luteam *Apii* hortensis folio, *Puls. 2. Alp. Dalechampi*: Tertiam verò *Puls. 3. siue luteam Pastinacæ* silu. folio. *Pulsatillæ* luteæ secundum genus vidi apud Fratrem. Quod sit tertium nos latet. Icon nobis quidem inepta & falsa videtur: nec putamus reperiri *Pulsatillam* ramosam, nisi fortè monstruosam, qualem hæcenus non vidimus.

ANEMONE MAGNA ALBA PLVRIMA parte anni florens.

Radix minimi digiti est crassitie, plurimis fibris donata, multum se multiplicans, Hellebori nigri vulgaris modo, sapore subamaro: caulis dodrantalis, tenuis, rigidus, densa lanugine canescens, subinde circa summam rubescens, concavus: flos, in singulorum caulium summate priusquam dehiscat, hirsutus, postea magnus, nonnihil odoratus, quinis, senis, septenis siue foliis constans, cuspidate orbiculatâ, internâ parte penitus albis & glabris, externâ verò hirsutis, vnguib: purpurascens: in medio, staminum croceorum corona

Descri.



ambit capitulum tuberosum, serè herbidum, quod maturo semine, paruo, plano, in lanuginem albam resoluitur: folia Ranunculi ferè, triplici diuisura profunda ad pediculi usque extremitatem, inferius hirsuta & albicantia, supernè glabra, saturo virore tincta: atque horum quidem alia incerto numero radix statim emit, pediculis palmaribus &

bipalmaribus: terna verò in caule pediculis yncia;

libus, & sesquiuncialibus caulem amplectuntur.

Folia Clusio ingrati initio saporis, postea acris: Flos vnicus, rarissime bini: Radix ingrati & acris saporis

An Cocles, Cocleordes ou Coquelourdes blanches Ruellio?

Ranunculus
2 species
Cerdo.

A Cordo in hist. describitur pro Ranunculi 2. specie. A Matthiolo verò exhibetur in pest. comm. It. & Lat. cum mag. fig. & hist. germ. Anemones tertia nomine, licet pictor, etiam Clusio teste, iconem negligentius expresseit. Pingitur à Dod. in fol. lat. pro Anemone Pannonica. A Lobel. in Obs. p. 148. in Ic. Plant. p. 280. pro Anem. 3. Matthioli flore albo. A Gerardo pro Anemone Matthioli. A Clusio in Pannon. p. 381. pro Anemone filu. Ranunculi folio prima: In hist. post. pro Anemone filu. printa. Ab hist. Lugd. p. 843. pro Anemone 3. Matthioli.

Camer. hort. dicitur Anemone filu. flore candido. Thallio Anemone fl. candido, amplo, foliofo, palmari, foliis hispidis, latè expansis, variè que dissectis. Schvvenckf. Anemone maior alba, *anemone*. Theophrasti, weisse wind Rösslin: Angl. white wind flower.

Tabern. in Ic. & hist. Anemone maior alba, vnguibus interdum veluti purpurascens. Groß weiß Anemone Rösslin. Item, in hist. Anemone 15. Anem. filu. alba. Et, Anemone 16. solo flore purpureo à precedenti varians: Anem. filu. purpurea.

Hort. Lus. Anemone filuestris flore grandi, foliis Ranunculi, durioribus tamen, locis montanis inter Ericas proueniens. Item, Anem. 3. Matthioli, filuestris, Ranunculi folio, prima Clusio. Considerandum quæ sit illa Anemone grandi flore horti Lusatiæ, an solo flore à Matthiolina differat.

C. Bauh. phyt. Anemone 18. siue alba, radice fibrosa, Matth. Ic. 356. Anemone 3. Apud Matth. præterea, Anem. alpina Gelsneri in monte Fracto, Aconito cognata. Diximus nos Anemonem Gelsneri non posse esse eandem cum Matth. Anem. 3. Gelsneri enim Anemone lanuginem habet instar Vitis filuestris causticæ, lanugo autem Anemones 3. Matthioli plurimum differt: melius in phyt. p. 317. ponitur pro Pulsatilla 3. flore albo. Planta tandem, quam Gelsn. hort. Aconito cognatam affirmat, videtur nobis Ranunculus montanus, albus, hirsutus.

C. B. net.

Locus &
Tempus

Primo Vere, & Æstate, ac etiam Autumno floret, multumque radice se propagat, culta quidem in horto Ill. E. C. spontanea verò ad Rhenum in Brisgouia inter Birschen & Offenburg, vt etiam circa Heidelbergam, & in Bohemiæ collibus, ac copiosè quoq; ad loca montana quatuor miliaribus à Norimberga, vicinisque Francofurto ad Mœnum pratis. Quin & Brockenbergi cacumini familiaris, Sed & vicinis vrbi Viennæ pratis, & plerisque Austriæ, Pannoniæ superioris & inferioris, tum interamnibus ultra Drauum flumen, montanis locis nascitur.

ANEMONE TRIFOLIA FLORE ALBO

CAP. XXII.

Deser.

Properat huc & alia quædam, tametsi foliis differens. Neque hæc enim Coriandro, aut Ranunculo folia gerit similia? sed instar Trifolii



potius: coherent liquidem terna non magna, lata, acuminata, indiuisa, margine tantummodò crenato: canticulus palmum altus, cui flos indidet candidus, aut ex albedo purpurascens, formâ Ranunculi florum æmulatus, qui marcescens nonnihil purpurei coloris contrahit: radix etiâ obliqua,

in propagines quasdam extuberat, non absque capilamentis fibrosis subnatis.

Dodon. qui in fol. lat. pro 7. Anemone dicto modo descripsit, Anem. trifoliæ titulo pinxit. h. Lugd. p. 847. Anemonem trifoliam Dodonæi inscripsit. Gerard. Anemonem trifoliam, Three leaved wind flower. Tabern. in Ic. Anem. trifoliam flee wind Rösslin: In hist. Anem. 9. trifoliam. C. Bauh. phyt. Anem. 19. siue trifoliam. Lobel. in Obs. p. 150. Icon. Plant. p. 281. Alabastritem siue Dentariam albam D. Brancionis.

Caterum, Lobel. tam ignotas vires perhibet, quam raram plantam ait, minusque obuiam, nec nisi in vireto D. Brancionis ipsi visam.

RANUNCVLVS PHRAGMITES, ALBVS
& purpureus vernus.

CAP. XXII.



Ranunculus Deser.
Phragmites vernus radicem habet crassiusculam, longam, oblique proserpentem, foris purpuream, aut fuscam, intus albam, sapore cum leui adstrictione acris, nescio quid empyreumatis cum spinarum piscium crematorum respicientem, à qua fibræ capillares demittuntur: surrigitur! collicu-

lus tenuis, mollisque, purpurascens, sesquipalmaris & maior, citra cuius fastigium vno & eodem loco enascuntur folia terna Ranunculi ex semuncialibus rubellis pediculis, hirsuta, nunc virentia, nunc

nunc purpurascens: coliculo summo flos infidet vnicus lacteus, aliàs cum vnguibus colore carneo, rarius totus purpureus, foliis constans senis, nunc oblongis, nunc breuibus & subrotundis, in medio stamina plurima crocea.

Ruellio Ranunculus 4. flore lacteo quem rura gallica *Seniolen*, quasi Saniculam vocant. Brunfels. Sanicula altera species agrestis. Cordo in Hist. l. 2. cap. i. (vbi Gesnerus figuram Tragi addit, ac insuper monet huius Ranunculi flores esse vel albos, vel roseos, vel luteos) sub Ranunculi quarta specie, cognata tertie describitur. Vocatur autem eodem lib. cap. 184. Ranunculus Chelidonium. A Fuchso pingitur in Hist. pro Ranunc. 4. specie, sed non describitur. In lib. 10. pro Ranunculi 4. Dioscoridis specie lactea: quin & Dodon. gall. sub titulo Ranunculi 4. generis eam pingit ex Fuchsi.

Synon.

Trago dicitur Ranunc. 3. siue candidus cum rubore, *weiß Aprillen blumen*: Gesn. hort. Ranunc. phragmites fl. lacteo, *Mergen blumen*. Ranunc. phrag. fl. albo, vel roseo, Anemonis adnumerandus: In cat. pl. (vbi verba Ruellii allegat) Ran. 4. de coll. stirp. Ranunculi genus 4. Fuchsi, quod vulgò vocat Martios flores, albos & purpureos. Lob. in Advers. Ranunc. nemorosus fl. albo: in Obs. p. 384. & Ic. Plant. Nemorosus Ranunculus. Hort. Lusit. Ranunc. nemorosus albus, *weiß waldt henlein*: ite, Ranunc. nemorosus purpureus, *lieft rot waldt henlein*. C. Bauh. phyt. Ranunc. 1. siue nemorosus albus, flore communiter candido, aut ex purpura rubente, sed modò dilutiori, modò intensiori colore, vel carneo, imò & roseo, & duplis floribus. Est & qui in dorso frequentibus punctulis protuberantibus exasperatur. Est maior, media, & maior species. Hinc Thalius in *suæ Hircynia* Ranunc. tertij quinque genera enarrat.

Tabern.
enarrat

Tabern. in Icon. cur tres figuras, Ranunculi nemorosi albi, purpurei, & ex rubro purpurei 2. nomine, ponit, quum colore tantum differre videantur. Ranunc. octauus [inquit in Hist.] est Dioscoridis 4. tus lacteus, quem Germani quidam *Augen wirtz* vocant. Nonus & decimus sunt etiam species Ranunculi quarti Dioscoridis, quia florum duntaxat colore differunt.

H. Lugd.
reprob.

Turpiter H. Lugd. duas historias & duas icones eiusdem plantæ diuersis libris & capitibus ponit: p. 347. Anemonem 5. Dodonæi, Ranunculum nemorosum 4. Fuchsi: p. 1030. Ranunculum lacteum Fuchsi, Ranunc. album nemorensem Dodonæi.

Schvvenckf. vocat Ranunc. præcoccem candidum. Ranunc. præcoccem purpureum. Turn. Ranunc. album siluis & vmbrosis gaudentem, ac Aprilis florentem. Dodon. lat. Anemonu 5. Sunt, inquit qui, Ranunculum phragmitem vocitent. Flores eius aut lutei, aut candidi, aut purpurei.

Locus

De Ranunculo phragmite albo & purpureo verno, hæc Clusius scribit: Vulgares sunt in Pannonia & Austria siluis illæ stirpes, quæ toti Germaniæ, & multis aliis Prouinciis communes, à nonnullis Siluarum Ranunculi nuncupantur, Anemones tenuifoliæ caruleo flore prædè foliis, & inter siluestres Anemonides procul dubio numerandæ: imò à quibusdam siluestris Anemone, Theophrasto *λευκώρια* dictæ, & stimatæ. Solent autem illæ nouo Vere florem proferre, eumque aut lactei prorsus candoris, aut purpurascens,

Tom III.

aut cui in candore leuiter aspersa sit dilutior purpura, siue carneus [liceat mihi hoc vocabulo vti] color. Est etiam quæ flauum habeat: &c.



Ille autem Ranunculum siluarum inscribit: variasque alias Ranunculi nemorosi tradit & describit species verbi gratia *Ranunculi nemorosi* genus I. Anemone *λευκώρια* peregrinā I. ipsi dictum. Ranunculi nemorosi genus alterū, Anemone *λευκώρια* peregrina 2. ipsi dictum. Ranunculus nemorosus flore pleno albo & purpu-

rascente cuius hinc iconem damus.

Reperitur Lugduni flore lacteo mense Martio *au bois de la bonne Alemande*: Genex albis & carneis, vt & Montbelgard, in siluis & dumetis florens adhuc etiam Aprilis. Primo Vere in Silesia siluis frigidiusculis montosis vberitum cum flore luxuriat, Schvvenckf.

Locus &
Tempus

RANUNCVLVS PHRAGMITES LUTEVS nemorosus.

Vti nunc phragmitæ Ranunculi radix præcedenti vulgari albo & purpureo formâ, colore, sapore, sibiisque perfimilis, coliculo item & foliorum numero conuenit, sed folia virentiora, longiora, breuioribusque pediculis, ita vtiis quasi destituta, concursu suo quasi cotylam purpurantem efficiant, in cuius medio præter duo folia oblonga minimeque dissecta, crenataue, coliculi scapus nonnihil pilosus, florem sustinet nonnunquam singularem, aliàs geminum, Ranunculi, aureum, quinque foliis, latiusculis & obtusis constantem: in cuius medio *staminula* crocata plurima.

Tabern. flos minor est quàm albi: herba tota sapore acri & vrente.

Huius Ranunculi Thalius genera duo facit. Alterum cuius flores deprehendere nunquam potuit: alterum verd cuius flores sint citrini & species duæ.

Clus. in Pann. p. 385. vocat Anemonas silue. Synon. stris genus totum luteum, plerumque aliis minus & præcocius: In hist. post. Ranunculum siluarum flauum, foliis ab albo & purpureo nonnihil differentem, plerumque humiliorem & præcociorem. Lobel. in Icon. Plant. p. 674. Nemorosum Ranunculum luteum. C. Bauh. phyt. Ranunc. 2. siue nemorosum luteum, flore communiter vnico, aliquando duobus, aut tribus. Tabern. in Icon. Ranunc. nemor. luteum. Gees. Wald Gänlein: in hist. Ranunculum 7. Dioscoridis tertium, & Batrachium Diosc. tertium, Ranunc. phragmitem luteum, *Ranuncolo saluatico giallo* Italarum, *Jelowe Wood* Cronese foot An-

Yy

Ranunc.
siluarum
Anem. silu.
Lemonia
Theoph.

glorum Gele bosch Saneioet Belgar. Schvv. Ranunculi præcoccem luteum, gelbe wald Weilichen. Dod. gall. Ranunculi 4. genus, Grenoille de bois, Ranunc. paruum: Idem de purg. p. 302. & in fol. lat. Anemonem sextam, foliis tantummodò, floreque minorem, eoque luteo. Fuchsin hist. Ranunculi quartam speciem luteam: in Icon. Ranunculi apud Diosc. (speciem tertiam. Tragus [qui portionem huius alteri adhaerentem pingit] Ranunculum tertium. Cord. in hist. Ranunculi tertiam speciem. Gesn. hort. [cui Anemonibus adnumerandus cum albo videtur] Ranunc. phragmitem flore luteo.

Geneuz florentem Martio reperi. Basilez in Münchenstein obseruauit C. Bauhinus. Montbelgardii in silua Chesui occurrit.

RANUNCVLVS CVM FLORE IN MEDIO folio, radice tuberosa.

CAP. XXIV.

Deser.



Rara est elegantia huius Ranunculi quippe qui nullum producit caulem, sed ex radice tuberosa si adultior, sit, Anemones modo inæqualibus articulata, aliàs Staphylodendri nucem magnitudine duntaxat adæquante exterius nigra, acri admodum gustanti Dod. feruente Camer. fibris nõ-

nullis capillata: [Cæsalpino radices sunt candidæ, breues, multæ, acruatæ, similes minori Chelidonio] vel, vt ait Camer. pluribus tuberculis aut granis compositæ, pediculos aliquot promit, palmares, vel etiam dodrantes, teretes, cauos, nudos, præterquam quod extremum in umbilicum inseritur folii, quod pediculo singulare insidet, rotundum ferè, sed ad pediculi vltique commissionem multifidum, in radios stellatos subdiuisos sectum, glabrum, splendidum, saturo virore tinctum: Camer. folia explicat rotunda, in rotæ modum: C. Bauh. folium rotundum circumscriptione vnicum quidem, sed in plures partes Geranii Columbini, aut Napelli figura, in profundiores minusque profundas lacinias diuisum: è cuius medio sessilis, sine pediculo flos vnicus emicat, Ranunculi, luteo auti fulgore, vel ad virorem declinante, Vel, vt ait Camer. si minor fuerit, flauior est, si maior, aut longiusculus, obscurior est flauedinis, senis longiusculis foliis constans, medium obsidentibus numerosis fibris apicibusque luteis: horum delapsus excipiunt corniculatæ siliquæ Aconiti, vel Hellebori nigri, quatuor, aut quinque erectæ: C. Bauh. semen inclusum siliquis, rotundum, compressum, flauescens, Milii instar Cæsalp.

Dodon. in Hist. purg. & in fol. lat. pinxit Aconiti lutei minoris titulo, descripsitque pro Aconito Lycoctono luteo minore, hæc de eo subdens verba: In Belgii hortis non raro ipso Ianuario floret, præsertim vbi clementior Hyems est. Ethinc Aconitum hyemale, siue hybernum dici capit. Aconiti autem speciem esse, & formæ foliorum, siliquarumque, tum & ipsa perniciofa herbæ facultas ostendit. Ad Theophrasti autem Aconitum multum accedit, quod ab ipso lib. 9. c. 16. describitur: &c.

Lobel. in Aduers. vocauit Ranunculum bulbosum vnifolium batrachoidem, Elleboraceam herbulam. Sed in Obs. p. 386. [vbi Aconitum hyemale Belgarum, Ranunculum monophyllum, & Anemonem Bononiensem vocat, & p. 385. etiam inscripsit] huac titulum corrigendum præcipit, legendumque voluit esse Bulbosam vnifoliam, batrachoidem elleboraceam plantulam. In Icon. Plant. p. 676. Aconiti hyemalis Belgarum, Aconiti batrachoidis elleboracei titulo, habentur duæ effigies, sc. Observationum quæ erat retinenda, & Aduersationum, quæ vt imperfecta erat repudianda.

Cæsalp. Elleborinæ nomine describit, ac Elleborinam Theophrasti esse, & Epipactim Dioscoridis & Plinii, statuit. Ponæ in Baldo dicitur Aconitum Lycoctonum batrachoides Lobelii. C. Bauh. phyt. Aconitum i. siue vnifolium luteum bulbosum: apud Matthiolum suspicatur esse Aconitum Theophrasti.

Si planta, de qua hæc nobis sermo est, Compilatori H. Lugdunensis fuisset nota, eius aut non tres figuras dedisset, aut saltem diuersorum librorum capitibus, titulisque non seiuuisset, ponendo p. 1505. Bulbum paruum vnifolium Penæ: p. 1742. Aconitum lycoctonum luteum minus Dodonzi: Item, Aconitum aliud Dalechampii.

Euganeis in montibus inter montem Gemulam & Vidam Februario mense florentem reperi: Bononiæ in agris & montibus Apenninis semine maturo, Aprili. Montbelgardii ferens Hiemem in horto Ill. E. C. floret Februario.

Radice cum magna prudentia exhibitam purgare perhibet Camerarius: sin verò non ritè, aut nimia quantitate vsurpetur, esse valde nocuam.

RANUNCVLVS FOLIO RVTACEO. CAP. XXV.

Aliquot, inquit Clusius, à radice (singulari, crassiuscula, producit folia multifida, Rutæ foliis non valde dissimilia, molliora tamen & magis viridia: flores autem habet amplos, ante ipsa folia emergentes, forinsecus dum initio emergunt, ad suauem rubentem colorem tendentes, internè candidos, duodenis aut pluribus foliis constantes, umbilicum occupante capitulo viridi, vt in reliquis Ranunculis, cincto multis albicantibus staminibus quæ flauos apices habent, sine odore: hos sustinet cauliculus teres & initio purpureus, deinde ex viridi pallefcens, quem ambit vnicum plerumque folium [raro plura] exiguum duabus aut tribus lacinis diuisum, latè basi cauliculum amplectens: floribus deciduis succrescit illud capitulum, & in semina crassiuscula euadit, Thoræ Valdensem, siue Ranunculi grumosa radice tertii, semini præne similia.

Clusius.

Aconitum
luteum
minus
Dod.
Acon. hyem.
luteum
minus

Ranunc.
bulbosus
vnifol. Aduers.
Acon. hyem.
male Belg.
Ranunc.
monophyllos
Anem. Bononiens.

Elleborinæ
Cæsalp.
Acon. luteum
Ponæ

Compilatori
corruptum

Locus &
Tempus

Vires

Synon.

Clus. verò dicitur Ranunculus præcox i. Rute folio : C. Bauh. phyt. Ranunc. 4. folio rutaceo. Ponæ in Baldo Ranunc. alpinus Coriandri folio, flore sex foliis composito, albis, subpurpureiscentibus, ac venulis sanguineo colore percurrentibus.

Eius

Nascitur in inferioribus Sneberg iugis, & vicinis montibus, inquit Clusius : nos verò Aprili florentem Heidelbergæ apud Sprengerum observauimus.

RANUNCULI EX ANTIQVORVM ET Recentiorum sententia in genere.

CAP. XXV.

Disca.
Ranunculi
species

Dioscorides Ranunculi plures proponit species, sed vim vnam, acrem, & valde exulcerantem. Habet, inquit, una ex ipsis, folia similia Coriandro, sed latiora, subalbida, & pinguiora : florem luteum [μῆλον] quandoque purpureum [πορφύρεον] caulem non crassum, sed cubitum altum : radicem paruum albam, amaram, quæ propagines Veratri modo habet. Nascitur iuxta fluentia. Est & altera species lanuginosior & longiori caule, quæ plures habet foliorum incisuras, & plurima in Sardoniam nascitur, acerrima, quam sanè & silvestre Apium vocant. Tertia species valde parua, & grauis odoris est, flos eius similis auro. Est quarta huic similis, flore lactei coloris.

Easdem etiam quatuor Ranunculi species facit Plinius : totidemque Galenus.

Veterum, præsertim verò Galeni, Ranunculos nostris accommodat Cordus : quod etiam facere annititur Cæsalpinus : Ranunculos appellans plantas, aut in aquis, aut prope aquas nascentes.

Marantha
Ranunculi
h10.

Marantha decem Ranunculi genera obseruauit, floribus, radice, foliis, acrimoniaq; Ranunculorum naturam præ se ferentia, licet aliud ab alio differat, quod acrius sit. Artificiose Maranthæ distinctio, si Diis placet, ab acrimonia Ranunculorum desumpta.

Eiusdem
que latius

Nomina
Ranunculi

Ranunculos posterioris obseruationis in duo prima diducit genera Dodonæus, ita ut vnus sit hortenſis : reliqui autem siluestres. Horum autem nonnulli vulgares, alii verò externi.

Nos Ranunculorum differentiam petimus tum à radice, ita ut alius dicatur Ranunc. tuberosus, racemosus & grumosa radice. Alium à caule & foliis cognominamus rectum, repentem, læuem & hirsutum : Item, tenuifolium, latifolium, rotundifolium. Diuersitas & in flore est. Est enim Ranunc. flore simplici & pleno : rursus luteo, albo, & phœiceo. Lucunt & natales. Et hinc obseruatur hortenſis, arnenſis, palustris, siluaticus, siue montanus & alpinus. Alius vulgaris. Exoticus alius, Asiaticus, Constantinopolitanus, Lusitanicus, &c. Tempore quoque variant, Hiemalis, Vernus, & Autumnalis.

Ranunculus in genere Græcis dicitur βατράχιον, σέλινον ἄγριον, σέλινον ὑδάτιον, βατράχιν, γελτοφυή, σελτικὴ, κατασέλτικη, χουστὴ, κλόνον, ροσέλιον, ὑδάτιον, σαρδάων σέλιον, & Epigram. λυκόπνοος. Latini etiam Batrachium, Batrachis, Clonum, Hephæstium, Rhufelinum, Lycopus, ac etiam ut antiqua Apulei exemplaria legunt, Herba scelerata, Glorophis, Phæotium, Rhoselinum, Apiaſtellum, Dentaria, Tom III.

Mileum, siue Nileum, & Auricomum : Plinio Herba strumea : ab herbariis appellatur Herba vulneraria, Herba caustica, Apium raninum, Vulcania, Herba Vulcani, Herba ranina : Arnoldo Villanouano, Ranunculus lupinus : Vulgo Herbariorum Pes corui & Pes galli, sed perperam : Ab aliis, eodem tamen lapsu, Pes coruinus, & Pes gallinaceus : A nonnullis Apium silvestre, Apium rusticum, & Apium aquaticum. Hermolaus hæc nomina subdit : Apiastrum, Strumen, Polyanthemus : Horatio Sardea herba : Apuleio Gelotophye : Coriannon, Corion, Synechion, Carcadana, Nemecon, Apium risus. Ab Arabibus præsertim Serapione lib. de simpl. cap. 296. nominatur Borachion, quod dubio procul nomen à græca Batrachii voce deriuatum est. Ab Hali Abbate Verdelheb, Vardelheb, Qyemgeum & Quegenum : & passim Kebikengi, Lelelach, Madafon, Maserus, Nohalfar, Rebicheg, Michesol, & Kimisul. Germanis Hanensfuß / hünnersfuß frodschfraut / fröschpfeffer / Rappensfuß Schmalzblum / Brennender hanensfuß / Gleyßblum / Butterblum / Blatterfraut, Brenfraut / Bubenfraut / Spiegelblum, & alicubi in Sueuia Gligzerpfanclein. Belg. Hanenuoet / & Borerbloem. Gallis Bassinet, Bacinet, & Grenoille. It. Ranuncolo, Ranunculo, Pie coruino, & Apio riso. Hispanis Terua belida & Hierua belida. anglis Croesfoot. Bohema. Dryßkruiß. Hung. Beka siu. Egypt. Synechon & Carcadana. Et hæc sunt nomina Ranunculi in genere Linguarum nominatarum.

Cæterum, miserabili maledicto inter gentes quondam infamis Ranunculus ille fuit, qui in Sardinia nasci dicebatur, idemque Sardoniam Poëtis & aliis vocabatur. Ea siquidem in cibo potuque sumpta mentis alienationem & cum laborum contractione eiusmodi conuulsiones facit, ut risus speciem præbeant. A quo deinde affectu tristi & amaro nuntius Sardonius risus inter homines dictorio iactabatur. Huius Cicero meminit dicens : Sed heus tu τὸν γέλωτα θαρσύνειν rideamus. Et Poëta cecinit.

Immo ego Sardonius videar tibi amarior herbis.

Hoc portò versu, & saporem, quem radix habet, ac infelix & lamentabile mortis genus vnâ amaritudinis notâ descripsit.

Apuleium sceleratam herbam Ranunculum appellasse credit Marcellus, quoniam nimis maleuentu constat risum ab eo fieri, comestumque noxium esse. Dalechampio autem magis arridet sic dictam esse, quia validi sceleratique mendicantes sibi crura ac lacertos dilaniant, quod possint impudentius stipem extorquere, atque hac impostura pecuniolam aucupari.

Nostri herbarii, inquit Plinius. Strumeam vocant, quoniam strumis & panis medeatur : vel idè forsitan quod strumosa conspiciatur radice. Sunt qui Apium agreste seu Apiastrum, quod folio Apium amuletur vocent. Alii quod prope aquas nascatur, Apium aquaticum cognominant. Marcellus ex antiquorum codicum fide Chelidonium i. e. Harundinariam herbam appellandam censet, quod illi similis sit, & Dioscorides in Harundinaria dicat eam Ranunculo similia folia habere : esse autem similitudinem naturam, ut similitudinem suam inuicem communicent. Dicitur Ranunculus, quod limitibus humidis, opacisque marginibus, ranarum more lateat. Aut quod aquis, vbi ranæ degunt, potissimum gaudeat : Aut quia inter eius frutices ranæ fr-

Sardoniam
herba

Herba scelerata

Strumen

Apium agreste

Apium aquaticum
Chelidonium